

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MALİYE ANABİLİM DALI**

**ÜNİVERSİTE MALİYE EĞİTİMİNİN VERGİ KÜLTÜRÜNE
ETKİSİ: SAKARYA ÜNİVERSİTESİ SBF MALİYE BÖLÜMÜ
ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BOYLAMSAL BİR ANALİZ**

DAVUT KİRACIOĞLU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman: Prof. Dr. Fatih YARDIMCIOĞLU

ARALIK - 2021

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**ÜNİVERSİTE MALİYE EĞİTİMİNİN VERGİ KÜLTÜRÜNE
ETKİSİ: SAKARYA ÜNİVERSİTESİ SBF MALİYE BÖLÜMÜ
ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BOYLAMSAL BİR ANALİZ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Davut KİRACIOĞLU

**Enstitü Anabilim Dalı : Maliye
Enstitü Bilim Dalı : Mali Hukuk**

“Bu tez 02/12/2021 tarihinde online olarak savunulmuş olup aşağıdaki isimleri bulunan jüri üyeleri tarafından Oybirliği ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ
Prof. Dr. Fatih YARDIMCIOĞLU	Başarılı
Prof. Dr. Temel GÜRDAL	Başarılı
Doç. Dr. Harun KILIÇASLAN	Başarılı

ETİK BEYAN METNİ

Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve Etik Kurul Onayı gerektiği takdirde onay belgesini aldığımı beyan ederim. Etik Beyan Formunu imzalamayınız.

Etik kurul onay belgesine ihtiyaç var mıdır?

Evet ☒

Hayır ☐

(Etik Kurul izni gerektiren araştırmalar aşağıdaki gibidir:

- Anket, mülakat, odak grup çalışması, gözlem, deney, görüşme teknikleri kullanılarak katılımcılardan veri toplanmasını gerektiren nitel ya da nicel yaklaşımlarla yürütülen her türlü araştırmalar,
- İnsan ve hayvanların (materyal/veriler dahil) deneysel ya da diğer bilimsel amaçlarla kullanılması,
- İnsanlar üzerinde yapılan klinik araştırmalar,
- Hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalar,
- Kişisel verilerin korunması kanunu gereğince retrospektif çalışmalar.)

Davut KİRACIOĞLU

02/12/21

İÇİNDEKİLER

TABLO LİSTESİ	viii
GRAFİK LİSTESİ	xiii
ÖZET	xiii
ABSTRACT	xiv

GİRİŞ	1
--------------------	----------

BÖLÜM 1: KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	3
--	----------

1.1.Vergi Kültürü	3
-------------------------	---

1.1.1. Kültür	3
---------------------	---

1.1.2. Kültürü Belirleyen Unsurlar	5
--	---

1.1.3. Kültürün Özellikleri.....	7
----------------------------------	---

1.1.4. Vergi Kültürü	8
----------------------------	---

1.1.5.Vergi Kültürünü Açıklayan Modeller	10
--	----

1.1.5.1. Basitleştirilmiş Vergi Kültürü Modeli	11
--	----

1.1.5.2. İç İç Geçmiş Vergi Kültürü Modeli	11
--	----

1.2.Vergi Kültürü Oluşumuna Etki Eden Mükellefe İlişkin Faktörler	13
---	----

1.2.1.Vergi Algılayış ve Vergiye Bakışın Vergi Kültürüne Etkisi	13
---	----

1.2.1.1. Vergi Algısının Vergi Kültürüne Etkisi.....	13
--	----

1.2.1.2. Vergi Bilincinin Vergi Kültürüne Etkisi.....	14
---	----

1.2.1.3. Vergi Ahlakının Vergi Kültürüne Etkisi.....	14
--	----

1.2.1.4. Vergi Yükünün Vergi Kültürüne Etkisi.....	16
--	----

1.2.1.5. Devlete Bağlılık ve Vatandaşlık Bilincinin Vergi Kültürüne Etkisi .	17
--	----

1.2.1.6. Siyasal İktidarı Benimseme Durumunun Vergi Kültürüne Etkisi.....	17
1.2.1.7. Diğer Mükellefler Hakkındaki Düşüncelerin Vergi Kültürüne Etkisi	18
1.2.1.8. Kamu Gelirlerinin Etkin Kullanımının Vergi Kültürüne Etkisi.....	20
1.2.1.9. Kamu Hizmetleri ile Mükellef Tercihlerine Uyumun Vergi Kültürüne Etkisi	21
1.2.1.10. Kamu Harcamalarının Vergi Kültürüne Etkisi	22
1.2.1.11. Kayıt Dışı Ekonominin Vergi Kültürüne Etkisi.....	22
1.2.2. Vergiye Karşı Takınılan Tutum ve Davranışların Vergi Kültürüne Etkisi.....	23
1.2.2.1. Vergi Uyumunun Vergi Kültürüne Etkisi.....	24
1.2.2.2. Vergi Grevinin Vergi Kültürüne Etkisi	24
1.2.2.3. Vergi Reddinin Vergi Kültürüne Etkisi	25
1.2.2.4. Vergi Kaçakçılığının Vergi Kültürüne Etkisi	25
1.2.2.5. Vergiden Kaçınmanın Vergi Kültürüne Etkisi.....	27
1.2.2.6. Vergi Yansımasının Vergi Kültürüne Etkisi.....	28
1.3. Vergi Kültürü Oluşumuna Etki Eden Vergi Otoritesine İlişkin Faktörler	28
1.3.1. Vergi Sisteminin Vergi Kültürüne Etkisi	29
1.3.1.1. Vergi Adaletinin Vergi Kültürüne Etkisi.....	30
1.3.1.2. Vergi Mevzuatı Açıklığının Vergi Kültürüne Etkisi	31
1.3.1.3. Vergi Mevzuatının Değiştirilme Sıklığının Vergi Kültürüne Etkisi .	32
1.3.1.4. Vergi Suç ve Cezaları Etkinliğinin Vergi Kültürüne Etkisi	32
1.3.1.5. Vergi İstisna ve Muafiyetlerinin Vergi Kültürüne Etkisi	33
1.3.1.6. Devlet Yönetiminde Şeffaflık ve Hesap Verilebilirliğin Vergi Kültürüne Etkisi.....	34
1.3.1.7. Dolaylı ve Dolaysız Vergilerin Vergi Kültürüne Etkisi	35
1.3.2. Vergi Yönetimi Uygulamalarının Vergi Kültürüne Etkisi	36

1.3.2.1. Vergi Denetimleri Etkinliğinin Vergi Kültürüne Etkisi	37
1.3.2.2. Sık Çıkarılan Vergi Aflarının Vergi Kültürüne Etkisi.....	38
1.3.3. Vergi Kültürünün Vergilendirme Sürecine Etkisi.....	39
BÖLÜM 2: VERGİ KÜLTÜRÜNÜ ETKİLEYEN FAKTÖRLERE İLİŞKİN LİTERATÜR TARAMASI.....	40
2.1. Mükellefe İlişkin Literatür.....	40
2.1.1. Vergiyi Algılayış ve Vergiye Bakışa İlişkin Literatür	40
2.1.1.1. Vergi Kültürü İle İlgili Yapılan Çalışmalar	40
2.1.1.2. Vergi Algısı İle İlgili Yapılan Çalışmalar.....	43
2.1.1.3. Vergi Bilinci İle İlgili Yapılan Çalışmalar	46
2.1.1.4. Vergi Ahlakı İle İlgili Yapılan Çalışmalar	54
2.1.1.5. Vergi Yüğü İle İlgili Yapılan Çalışmalar	60
2.1.1.6. Kayıt Dışı Ekonomi İle İlgili Yapılan Çalışmalar.....	61
2.1.2. Vergiye Karşı Takınılan Tutum ve Davranışlara İlişkin Literatür.....	64
2.1.2.1. Vergi Uyumu İle İlgili Yapılan Çalışmalar	65
2.1.2.2. Vergi Kaçakçılığı İle İlgili Yapılan Çalışmalar	68
2.2. Vergi Otoritesine İlişkin Literatür.....	71
2.2.1. Vergi Sisteminden Kaynaklanan Faktörlere İlişkin Literatür.....	71
2.2.1.1. Vergi Adaleti İle İlgili Yapılan Çalışmalar.....	71
2.2.1.2. Dolaylı Vergiler İle İlgili Yapılan Çalışmalar	73
2.2.1.3. Dolaylı/Dolaysız Vergiler İle İlgili Yapılan Çalışmalar.....	75
2.2.2. Vergi Yönetimi Uygulamalarından Kaynaklanan Faktörlere İlişkin Literatür	78
2.2.2.1. Vergi Denetimleri İle İlgili Yapılan Çalışmalar.....	78
2.2.2.2. Vergi Afları İle İlgili Yapılan Çalışmalar.....	82

BÖLÜM 3: ALAN ARAŞTIRMASI 89

3.1. Araştırma Yöntemi.....	89
3.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi	89
3.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	90
3.4. Araştırmada Veri Toplanması.....	90
3.5. Araştırmanın Hipotezi	90
3.6. Bulgular ve Değerlendirilmesi.....	90
3.6.1. Demografik Bilgiler.....	90
3.6.2. Vergi Kültürüne Etki Eden Faktörlere Dair Kavramları Bilme ve Tanımlama Düzeylerine İlişkin Bulguların Analizi	92
3.6.2.1. Vergi Algılayış ve Vergiye Bakışa Dair Kavramları Bilme ve Tanımlama Düzeylerinin Tespiti.....	92
3.6.2.1.1. Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Vergi Algılayış ve Vergiye Bakışa Dair Kavramları Bilme Düzeyi	93
3.6.2.1.2. Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Vergi Algılayış ve Vergiye Bakışa Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi.....	94
3.6.2.1.3. Mühendislik Öğrencilerinin Vergi Algılayış ve Vergiye Bakışa Dair Kavramları Bilme Düzeyi	96
3.6.2.1.4. Mühendislik Öğrencilerinin Vergi Algılayış ve Vergiye Bakışa Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi	98
3.6.2.1.5. Maliye Öğrencilerinin Vergi Algılayış ve Vergiye Bakışa Dair Kavramları Bilme Düzeyi	100
3.6.2.1.6. Maliye Öğrencilerinin Vergi Algılayış ve Vergiye Bakışa Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi	101
3.6.2.2. Vergiye Karşı Takınılan Tutum ve Davranışlara Dair Kavramları Bilme ve Tanımlama Düzeylerinin Tespiti	103

3.6.2.2.1. Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Vergiye Karşı Takınılan Tutum ve Davranışlara Dair Kavramları Bilme Düzeyi	103
3.6.2.2.2. Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Vergiye Karşı Takınılan Tutum ve Davranışlara Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi	105
3.6.2.2.3. Mühendislik Öğrencilerinin Vergiye Karşı Takınılan Tutum ve Davranışlara Dair Kavramları Bilme Düzeyi	107
3.6.2.2.4. Mühendislik Öğrencilerinin Vergiye Karşı Takınılan Tutum ve Davranışlara Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi	108
3.6.2.2.5. Maliye Öğrencilerinin Vergiye Karşı Takınılan Tutum ve Davranışlara Dair Kavramları Bilme Düzeyi	110
3.6.2.2.6. Maliye Öğrencilerinin Vergiye Karşı Takınılan Tutum ve Davranışlara Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi	112
3.6.2.3. Vergi Otoritesi, Mevzuat ve İdari Yapıya Dair Kavramları Bilme ve Tanımlama Düzeylerinin Tespiti	114
3.6.2.3.1. Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Vergi Otoritesi, Mevzuat ve İdari Yapıya Dair Kavramları Bilme Düzeyi	114
3.6.2.3.2. Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Vergi Otoritesi, Mevzuat ve İdari Yapıya Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi	115
3.6.2.3.3. Mühendislik Öğrencilerinin Vergi Otoritesi, Mevzuat ve İdari Yapıya Dair Kavramları Bilme Düzeyi	116
3.6.2.3.4. Mühendislik Öğrencilerinin Vergi Otoritesi, Mevzuat ve İdari Yapıya Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi	118
3.6.2.3.5. Maliye Öğrencilerinin Vergi Otoritesi, Mevzuat ve İdari Yapıya Dair Kavramları Bilme Düzeyi	119
3.6.2.3.6. Maliye Öğrencilerinin Vergi Otoritesi, Mevzuat ve İdari Yapıya Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi	120
3.6.2.4. Vergi Yönetimi Uygulamalarından Kaynaklanan Faktörlere Dair Kavramları Bilme ve Tanımlama Düzeylerinin Tespiti	121

3.6.2.4.1. Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Vergi Yönetimi Uygulamalarından Kaynaklanan Faktörlere Dair Kavramları Bilme Düzeyi.....	122
3.6.2.4.2. Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Vergi Yönetimi Uygulamalarından Kaynaklanan Faktörlere Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi	123
3.6.2.4.3. Mühendislik Öğrencilerinin Vergi Yönetimi Uygulamalarından Kaynaklanan Faktörlere Dair Kavramları Bilme Düzeyi.....	125
3.6.2.4.4. Mühendislik Öğrencilerinin Vergi Yönetimi Uygulamalarından Kaynaklanan Faktörlere Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi	127
3.6.2.4.5. Maliye Öğrencilerinin Vergi Yönetimi Uygulamalarından Kaynaklanan Faktörlere Dair Kavramları Bilme Düzeyi	129
3.6.2.4.6. Maliye Öğrencilerinin Vergi Yönetimi Uygulamalarından Kaynaklanan Faktörlere Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi	131
3.6.2.5.Vergi Türlerine Dair Kavramları Bilme ve Tanımlama Düzeylerinin Tespiti	133
3.6.2.5.1. Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Vergi Türlerine Dair Kavramları Bilme Düzeyi	134
3.6.2.5.2. Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Vergi Türlerine Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi	135
3.6.2.5.3. Mühendislik Öğrencilerinin Vergi Türlerine Dair Kavramları Bilme Düzeyi.....	136
3.6.2.5.4. Mühendislik Öğrencilerinin Vergi Türlerine Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi	138
3.6.2.5.5. Maliye Öğrencilerinin Vergi Türlerine Dair Kavramları Bilme Düzeyi.....	139

3.6.2.5.6. Maliye Öğrencilerinin Vergi Türlerine Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi	141
3.6.4.Maliye Eğitimi Öncesi ve Sonrası Karşılaştırmalar	143
3.6.4.1.Kavramları Bilme Düzeylerinin Karşılaştırılması.....	143
3.6.4.1.1. Vergi Algılayış ve Vergiye Bakışa Dair Kavramları Bilme Düzeyi Karşılaştırması.....	143
3.6.4.1.2. Vergiye Karşı Takınılan Tutum ve Davranışlara Dair Kavramları Bilme Düzeyi Karşılaştırması.....	145
3.6.4.1.3. Vergi Otoritesi, Mevzuat ve İdari Yapıya Dair Kavramları Bilme Düzeyi Karşılaştırması	148
3.6.4.1.4. Vergi Yönetimi Uygulamalarına Dair Kavramları Bilme Düzeyi Karşılaştırması.....	149
3.6.4.1.5. Vergi Türlerine Dair Kavramları Bilme Düzeyi Karşılaştırılması.....	152
3.6.4.2.Kavramları Tanımlama Düzeylerinin Karşılaştırılması	154
3.6.4.2.1. Vergi Algılayış ve Vergiye Bakışa Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi Karşılaştırması	154
3.6.4.2.2. Vergiye Karşı Takınılan Tutum Ve Davranışlara Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi Karşılaştırması.....	157
3.6.4.2.3. Vergi Otoritesi, Mevzuat ve İdari Yapıya Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi Karşılaştırması	159
3.6.4.2.4. Vergi Yönetimi Uygulamalarına Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi Karşılaştırması.....	161
3.6.4.2.5. Vergi Türlerine Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi Karşılaştırması.....	164

SONUÇ	167
KAYNAKÇA	173
EKLER	197
ÖZGEÇMİŞ.....	202



TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Basitleştirilmiş Vergi Kültürü Modeli.....	11
Tablo 2: İç İçe Geçmiş Vergi Kültürü Modeli.....	12
Tablo 3: Demografik Bilgiler	90
Tablo 4: Cinsiyet.....	91
Tablo 5: Katılımcıların Vergi İle İlgili Haberleri Takip Etme Sıklığı	92



GRAFİK LİSTESİ

Grafik 1: Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Vergi Algılayış ve Vergiye Bakışa Dair Kavramları Bilme Düzeyi	93
Grafik 2: Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Vergi Algılayış ve Vergiye Bakışa Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi	95
Grafik 3: Mühendislik Öğrencilerinin Vergi Algılayış ve Vergiye Bakışa Dair Kavramları Bilme Düzeyi	97
Grafik 4: Mühendislik Öğrencilerinin Vergi Algılayış ve Vergiye Bakışa Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi	98
Grafik 5: Maliye Öğrencilerinin Vergi Algılayış ve Vergiye Bakışa Dair Kavramları Bilme Düzeyi.....	100
Grafik 6: Maliye Öğrencilerinin Vergi Algılayış ve Vergiye Bakışa Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi.....	102
Grafik 7: Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Vergiye Karşı Takınılan Tutum ve Davranışlara Dair Kavramları Bilme Düzeyi	104
Grafik 8: Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Vergiye Karşı Takınılan Tutum ve Davranışlara Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi.....	105
Grafik 9: Mühendislik Öğrencilerinin Vergiye Karşı Takınılan Tutum ve Davranışlara Dair Kavramları Bilme Düzeyi.....	107
Grafik 10: Mühendislik Öğrencilerinin Vergiye Karşı Takınılan Tutum ve Davranışlara Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi	109
Grafik 11: Maliye Öğrencilerinin Vergiye Karşı Takınılan Tutum ve Davranışlara Dair Kavramları Bilme Düzeyi	111
Grafik 12: Maliye Öğrencilerinin Vergiye Karşı Takınılan Tutum ve Davranışlara Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi	112
Grafik 13: Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Vergi Otoritesi, Mevzuat ve İdari Yapıya Dair Kavramları Bilme Düzeyi.....	114

Grafik 14: Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Vergi Otoritesi, Mevzuat ve İdari Yapıya Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi	115
Grafik 15: Mühendislik Öğrencilerinin Vergi Otoritesi, Mevzuat ve İdari Yapıya Dair Kavramları Bilme Düzeyi	117
Grafik 16: Mühendislik Öğrencilerinin Vergi Otoritesi, Mevzuat ve İdari Yapıya Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi	118
Grafik 17: Maliye Öğrencilerinin Vergi Otoritesi, Mevzuat ve İdari Yapıya Dair Kavramları Bilme Düzeyi	119
Grafik 18: Maliye Öğrencilerinin Vergi Otoritesi, Mevzuat ve İdari Yapıya Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi	120
Grafik 19: Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Vergi Yönetimi Uygulamalarından Kaynaklanan Faktörlere Dair Kavramları Bilme Düzeyi.....	122
Grafik 20: Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Vergi Yönetimi Uygulamalarından Kaynaklanan Faktörlere Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi	124
Grafik 21: Mühendislik Öğrencilerinin Vergi Yönetimi Uygulamalarından Kaynaklanan Faktörlere Dair Kavramları Bilme Düzeyi.....	126
Grafik 22: Mühendislik Öğrencilerinin Vergi Yönetimi Uygulamalarından Kaynaklanan Faktörlere Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi	128
Grafik 23: Maliye Öğrencilerinin Vergi Yönetimi Uygulamalarından Kaynaklanan Faktörlere Dair Kavramları Bilme Düzeyi.....	130
Grafik 24: Maliye Öğrencilerinin Vergi Yönetimi Uygulamalarından Kaynaklanan Faktörlere Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi.....	132
Grafik 25: Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Vergi Türlerine Dair Kavramları Bilme Düzeyi	134
Grafik 26: Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Vergi Türlerine Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi	135
Grafik 27: Mühendislik Öğrencilerinin Vergi Türlerine Dair Kavramları Bilme Düzeyi	137
Grafik 28: Mühendislik Öğrencilerinin Vergi Türlerine Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi	138

Grafik 29: Maliye Öğrencilerinin Vergi Türlerine Dair Kavramları Bilme Düzeyi ...	140
Grafik 30: Maliye Öğrencilerinin Vergi Türlerine Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi	141
Grafik 31: Maliye eğitiminden Önce Vergi Algılayış ve Vergiye Bakışa Dair kavramları bilme düzeyi.....	143
Grafik 32: Maliye eğitiminden Sonra Vergi Algılayış ve Vergiye Bakışa Dair kavramları bilme düzeyi.....	144
Grafik 33: Maliye eğitiminden Önce Vergiye Karşı Takınılan Tutum ve Davranışlara Dair kavramları bilme düzeyi	146
Grafik 34: Maliye eğitiminden Sonra Vergiye Karşı Takınılan Tutum ve Davranışlara Dair kavramları bilme düzeyi	146
Grafik 35: Maliye eğitiminden Önce Vergi Otoritesi, Mevzuat ve İdari Yapıya Dair kavramları bilme düzeyi.....	148
Grafik 36: Maliye eğitiminden Sonra Vergi Otoritesi, Mevzuat ve İdari Yapıya Dair kavramları bilme düzeyi.....	148
Grafik 37: Maliye eğitiminden Önce Vergi Yönetimi Uygulamalarına Dair kavramları bilme düzeyi	150
Grafik 38: Maliye eğitiminden Sonra Vergi Yönetimi Uygulamalarına Dair kavramları bilme düzeyi	150
Grafik 39: Maliye eğitiminden Önce Vergi Türlerine Dair kavramları bilme düzeyi	152
Grafik 40: Maliye eğitiminden Sonra Vergi Türlerine Dair kavramları bilme düzeyi	153
Grafik 41: Maliye eğitiminden Önce Vergi Algılayış ve Vergiye Bakışa Dair kavramları tanımlama düzeyi	155
Grafik 42: Maliye eğitiminden Sonra Vergi Algılayış ve Vergiye Bakışa Dair kavramları tanımlama düzeyi	155
Grafik 43: Maliye eğitiminden Önce Vergiye Karşı Takınılan Tutum Ve Davranışlara Dair kavramları tanımlama düzeyi	157
Grafik 44: Maliye eğitiminden Sonra Vergiye Karşı Takınılan Tutum Ve Davranışlara Dair kavramları tanımlama düzeyi	158

Grafik 45: Maliye eğitiminden Önce Vergi Otoritesi, Mevzuat ve İdari Yapıya Dair kavramları tanımlama düzeyi	160
Grafik 46: Maliye eğitiminden Sonra Vergi Otoritesi, Mevzuat ve İdari Yapıya Dair kavramları tanımlama düzeyi	160
Grafik 47: Maliye eğitiminden Önce Vergi Yönetimi Uygulamalarına Dair kavramları tanımlama düzeyi.....	162
Grafik 48: Maliye eğitiminden Sonra Vergi Yönetimi Uygulamalarına Dair kavramları tanımlama düzeyi.....	162
Grafik 49: Maliye eğitiminden Önce Vergi Türlerine Dair kavramları tanımlama düzeyi	164
Grafik 50: Maliye eğitiminden Sonra Vergi Türlerine Dair kavramları tanımlama düzeyi	165

ÖZET

Başlık: Üniversite Maliye Eğitiminin Vergi Kültürüne Etkisi: Sakarya Üniversitesi Sbf Maliye Bölümü Öğrencileri Üzerine Boylamsal Bir Analiz

Yazar: Davut KİRACIOĞLU

Danışman: Prof. Dr. Fatih YARDIMCIOĞLU

Kabul Tarihi: 02/12/2021

Sayfa Sayısı: 14(Ön Sayfa)+202(Metin)

Toplumların vergi kültür düzeyi ile vergi gelirleri arasında doğru orantılı bir ilişkinin olduğu; vergi kültür düzeyi yüksek toplumların vergi karşısında tutum ve davranışlarının olumlu ve vergi gelirlerinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Devletlerin en önemli finans kaynaklarının başında vergilerin gelmesi, vergilerin düzenli ve sağlıklı toplanmasını son derece önemli hale getirmektedir. Bu anlamda toplumların vergi kültür düzeylerinin yüksek olması vergi gelirlerini olumlu etkileyecektir. Toplumların vergi kültür düzeylerini etkileyen birçok etken bulunmakta, bunlar içerisinde en önemlilerinden biri eğitim faktörü olmaktadır.

Bu çalışmada Üniversite Öğrencilerinin aldıkları maliye eğitiminin vergi kültür düzeylerini ne yönde etkilediğinin boylamsal olarak araştırılması amaçlanmıştır. Çalışmada örneklem olarak Sakarya Üniversitesinde Siyasal Bilgiler, Mühendislik ve Fen Edebiyat fakültelerinde öğrenim gören birinci sınıf öğrencileri seçilmiştir. Bu çalışma ile öğrencilerin eğitime başladıklarında hali hazırdaki vergi kültür düzeyleri tespit edilmiş, maliye eğitimi sonrasında vergi kültür düzeylerinin değişimi tespit edilerek eksikliklerinin giderilmesi için öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kültür, Vergi Kültürü, Vergi Algısı, Vergi Uyumu, Eğitim

ABSTRACT

Title of Thesis: The Effect of University Finance Education on Tax Culture: A Longitudinal Analysis on Sakarya University Faculty of Finance Department Students

Author of Thesis: Davut KIRACIOGLU

Supervisor: Prof. Dr. Fatih YARDIMCIOGLU

Accepted Date: 02/12/2021

Number of Pages: XIV(Pre-Text)+202(Text)

There is a direct proportional relationship between the tax culture level of societies and tax revenues; It can be said that societies with high tax culture have positive attitudes and behaviors towards taxes and higher tax revenues. The fact that taxes are one of the most important financial resources of the states makes the regular and healthy collection of taxes extremely important. In this sense, high tax culture levels of societies will positively affect tax revenues. There are many factors that affect the tax culture levels of societies, one of the most important among them is the education factor.

In this study, it is aimed to longitudinally investigate how the finance education of university students affects their tax culture levels. First-year students studying at the Faculties of Political Sciences, Engineering and Arts and Sciences at Sakarya University were selected as a sample in the study. With this study, the current tax culture levels of the students when they started their education were determined, and the changes in the tax culture levels after the finance education were determined and suggestions were made to eliminate the deficiencies.

Keywords: Culture, Tax Culture, Tax Perception, Tax Compliance, Education

GİRİŞ

Çalışmanın Konusu

Devletlerin en önemli kamusal gelir kaynaklarının başında vergiler gelmektedir. Toplumdaki kişilerin vergiye bakışının olumlu olabilmesi ve vergi gayretlerinin yüksek olması kişilerin vergi kültür düzeylerinin yüksekliği ile ilgilidir. Vergi kültürünün özellikle bu alanda verilen eğitim ile oluşturulması, kullanılan yollardan bir tanesi olmaktadır. Yükseköğretim kurumlarında iktisadi ve idari bilimler bölüm ve programlarında vergi ile ilgili verilen derslerin amaçlarından biri öğrenci kitlesi üzerinde vergi kültürünün oluşturulmasıdır. Öğrenciler de aldıkları vergi eğitimleri neticesinde bu sonucun oluşması, anayasal bir yükümlülük olan vergi ödevinin kavranmasına ve usulüne uygun gerçekleşmesine katkı sağlayabilmektedir.

Çalışmanın Önemi

Vergilerin düzenli ve sağlıklı toplanabilmesi ile vergi kültürü arasında doğru orantılı bir ilişkinin olduğu, vergi kültürü yüksek bireylerden oluşan bir toplumda vergi gelir gelirlerinin yükseleceği dolayısıyla kamu hizmetlerinin artacağı söylenebilir. Vergi kültürünün artmasında en önemli faktörlerden biri de yükseköğrenim düzeyinde verilen maliye eğitimidir.

Çalışmanın Araştırma Sorusu ve Amacı

“Maliye eğitimi öğrencilerin vergi kültürü düzeyini nasıl etkilemektedir?” sorusu bu çalışmanın araştırma sorusudur. Bir kişinin vergi kültür düzeyi hakkındaki durumunun tespit edilmesi o kişiye konu ile alakalı en temel kavramlar hakkında sorular sorularak kişinin verdiği cevapların değerlendirilmesi sonucunda ortaya çıkarılabilir. Bu çalışmanın amacı üniversite öğrencilerinin vergi kültür düzeyinin maliye eğitimi ile birlikte ne düzeyde etkilendiğinin boylamsal bir çalışma ile incelenmesidir. Bu anlamda bu çalışmada kişilerin vergi kültür düzeyinin tespit edilebilmesi için vergi kültürü ile ilgili en temel kavramlardan haberdar olması başlangıç noktası olarak alınacaktır.

Çalışmanın Yöntemi

Çalışmanın birinci bölümünde vergi kültürü ile ilgili kavramların tanımları, vergi kültürü oluşumunu etkileyen faktörlere ilişkin kavramların tanımları yapılmıştır. İkinci bölümde vergi kültürünü etkileyen faktörlere ilişkin literatür taraması yapılmış, son bölümde ise

anket uygulanması ve analizlerine yer verilmiştir. Sakarya Üniversitesi Siyasal Bilgiler,Mühendislik ve Fen Edebiyat fakültesi birinci sınıf öğrencileri üzerine yapılan anket çalışmasına 343 öğrenci katılmıştır.



BÖLÜM 1: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Vergi Kültürü

1.1.1. Kültür

İnsan toplum yaşantısı içerisinde diğer insanlarla birlikte yaşayan, diğer insanlarla sürekli bir etkileşim ve iletişim halinde olan sosyal bir canlıdır. İnsanın toplumsal yaşamda diğer insanlarla kurduğu bu iletişim ve etkileşimin düzenli bir şekilde yürütülebilmesi, karşılaştığı sorunların çözümlenebilmesi ve ihtiyaçlarının karşılanabilmesi bazı araçların varlığını gerektirmektedir. Bu noktada birey ve toplum ihtiyaçlarının karşılanmasında en önemli araç olarak kültür kavramı öne çıkmaktadır. Toplumun en önemli paylaşım noktası olan kültür, toplumda bireylerin karşılıklı ilişkileri düzenleyen kuralları, gelenekleri düzenleyen bir düşünce sistemidir. Kültür birçok farklı disiplini ilgilendirmesi ve son derece önemli bir konu olmasına karşın tanımı konusunda üzerinde fikir birliği sağlanabilmiş değildir. Literatürde daha çok sosyal etkileri ile ilgili çalışmalar yapılmasına rağmen son yıllarda ekonomik ve siyasi etkileri üzerinde de araştırmalara konu olmaktadır (Erdoğan, 1983: 107)’den aktaran (Bakırtaş, 2014: 64).

Kültür, birçok disiplini ilgilendirmekle birlikte genel olarak sosyal bilimler alanının tartışmalı konularından biridir. Kelime kökeni olarak Latince colere sözcüğünden türetilen cultura kelimesi, anlam olarak toprağın ıslah edilmesi, ürün yetiştirilmesi anlamlarına gelmektedir. Kültür kavramı 17.yy sonlarında genellikle tarımla ilgili alanlarda kullanıldıktan sonra, bugünkü anlamda toplumla ilgili kullanımı 18.yy başlarında görülmektedir (Gökalp, 2011: 25).

Kültür kavramı, Amerikan sosyologları tarafından çabucak benimsenmesine rağmen, Fransız sosyologlar bu kelimeyi kullanmamışlardır. Diğer yandan İngilizler kültür kavramını sosyolojik ve antropolojik anlamlarıyla kullanırken, İslam alemi ise kavramı tarih, sosyoloji ve antropolojinin konusu olan Umran terimi ile kullanmışlardır (Meriç, 1986: 42).

Literatürdeki kültür tanımlarına baktığımızda; Taylor kültürü; “toplumun bir parçası olan bireyin toplumdaki bilgi, inanç, sanat, ahlak, hukuk, örf ve adetlerden elde ettiği bütün yeteneklerin birleşimini kapsayan karmaşık bir bütün” olarak tanımlamaktadır (Tylor, 1924: 1). Hofstede ise kültürü bir gurubu diğer gruplardan ayıran, zihnin ortak

programlanması şeklinde tanımlamaktadır. Kültürün grupta bulunan üyelerle, içinde bulunduğu toplumla ya da ulusundaki diğer üyelerle paylaşılan ancak diğer ulusların, bölgelerin veya grupların üyeleriyle paylaşılmayan değerler olduğunu belirtmektedir (Hofstede, 1983: 76).

Türkiye’de ise kültür ve medeniyet kavramları sistemli bir şekilde ilk kez Ziya Gökalp tarafından kullanılmıştır. Ziya Gökalp kültür ve medeniyet kavramlarının farklı anlamlara geldiğini belirtmiş ve bu iki kavramı birbirinden ayırmıştır. Kültür kavramı yerine hars kelimesini kullanan Gökalp toplumun örflerinin, ananelerinin, yazılı ve sözlü edebiyatının, iktisadi ve estetik ürünlerinin toplamını hars olarak tanımlamaktadır. Hars’ı milli olarak gören Gökalp medeniyeti ise uluslararası görmektedir. Milletlere özgü olan harsın yükseldikçe medeniyeti meydana getirdiğini, medeniyetin yükselen harsların bir toplamı olduğunu belirtmektedir (Z. Gökalp, 2013: 19).

Mümtaz Turhan ise kültürü; “Bir toplumun sahip olduğu maddi ve manevi kıymetlerin toplamından oluşan bir bütün olarak ifade etmektedir. Toplum içinde her türlü bilgi, alaka, değer ölçüleri ve davranış şekilleri kültürün içinde yer almaktadır (Turhan, 1994: 35).

Hilmi Ziya Ülken' e göre kültür, “milletin içinde bulunduğu medeniyet şartlarına göre yarattığı bütün dil, ilim, sanat, felsefe, örf ve âdetler ile bunların toplamıdır” (Ülken, 1948: 7).

Erol Güngör’e göre kültür: "Kültür, bir inançlar, bilgiler, hisler ve heyecanlar bütünüdür". Güngör kültürü maddi değil manevi olarak değerlendirmiştir. Bununda birlikte manevi olan kültürün uygulamada maddi formlara büründüğünü belirtmiştir. Örneğin cami, dini kıyafetler, namazdaki beden hareketleri vb. maddi şekillerde görünmektedir (Güngör, 1986:15)’den aktaran (H. İ. Demir, 2018: 102).

Kültürle ilgili literatürde yapılan tanımlar incelendiğinde, kültürün toplumsal anlamda paylaşılan normlar, değerler ve davranış standartları olduğu görülmektedir. Bireyin içinde bulunduğu toplumdan edindiği gelenek, bilgi, beceri, estetik ve kavrayış tarzını yansıtan kültür, bireyin içinde bulunduğu toplum tarafından şekillenen yaşam biçimini ifade etmektedir. Bireyin içinde bulunduğu kültür, düşünüş şeklini, algılama biçimini, inanma ve kabullenme tarzını etkilemektedir. Kısacası kültür, bireyin davranışlarının sebebidir. Bireyler günlük hayatta karşılaştıkları olaylar karşısında takınacakları tutum ve

davranışları kültürün verili kategorileri içinden seçmektedir (Yılmaz, 2019: 9). Çalışmamızda temel aldığımız kültür tanımı ise değerler merkezinde gerçekleşen ve değerlerin şekillendirdiği davranışlara dönüşen zihinsel programlamalardır (Yöney, 2019: 6).

1.1.2. Kültürü Belirleyen Unsurlar

Kültür bir toplumu diğerlerinden ayıran o topluma özgü yaşam biçimi olarak özetlenebilir. Toplamların kültürleri farklılaşmakla birlikte, tüm toplumlarda kültürler belli başlı bazı unsurlardan meydana gelmektedir. Bu unsurlar ise sırasıyla, dil, din ve inançlar, değerler, normlar, simgeler, tutumlar, örf ve adetler, yasalar ve ahlak kuralları olarak aşağıdaki biçimde özetlenebilir (Sakınç & Cura, 2012: 40).

Dil, kültürün oluşumunda en önemli unsurların başında gelmektedir. Dil bir toplumun kültürüne ait tüm değerleri içerisinde barındıran bir kültür hazinesidir. Toplumsal ilişkilerde bireyler arası iletişim ve sosyal ilişkilerin düzenlenmesini sağlayan bir araçtır. Kültürü oluşturan tüm unsurların nesilden nesile aktarılması dil ile mümkün olmaktadır (Sakınç & Cura, 2012: 41).

Din ve inançlar, kültür unsurları içinde tarih boyunca ön planda bulunmuş ve diğer kültür unsurlarını gölgede bırakmıştır. Dinin toplumlar üzerindeki hâkimiyeti, imparatorluklardan milli topluluklara geçilmesine kadar devam etmiştir. Anabilim din ve inançlar, toplumda bireylerin dünyanın nasıl işlediğine dair ortak düşünceleridir. Din ve inançlar bireylerin geçmişi, bugünü ve geleceği yorumlamasına yardımcı olmaktadır. Kısaca din ve inançlar toplumda ortak kültürel değerlerin oluşmasında önemli bir faktördür (Bakırtaş, 2014: 68).

Değerler, toplumda neyin doğru neyin yanlış ya da neyin iyi neyin kötü olduğunu belirleyen kıstaslardır. Değerler, inançların etkisiyle şekillenmekte ancak inançlara göre kültürün daha somut yönünü belirtmektedir (Bakırtaş, 2014: 68). Kültüre kaynaklık eden değerler, karşılaşılan olay ve durumlar karşısında bireylerin tercihlerini şekillendirerek nasıl davranılması gerektiğini bireyin zihnine işleyen, toplumun genlerini oluşturan duygu, düşünce ve inançlardır (Yöney, 2019: 12).

Normlar, toplumda bireylerin uyması gereken zorunlu kurallar, emirler ve ölçüler olarak tanımlanmaktadır. Normlar aynı zamanda toplumdaki kültürü de oluşturmaktadır. Kültürel normlar bireylerin amaçlarına ulaşmasında tercihlerini sınırlandırmakta ve

gündelik yaşamında faaliyet ve eylemlerine yol göstermektedir (Sakınç & Cura, 2012: 41).

Simgeler, toplumda bireyler için bir anlam taşıyan resim, nesne, davranış, işaret, renk ve kıyafet gibi öğelerdir. Simgeler çağrışım yolu ile duyguları harekete geçirmeye ve toplumda belirli ortak fikirlerin ortaya çıkmasını sağlamaktadır. Her toplumun kendine özgü sembolleri bulunmaktadır. Semboller toplulukların birliğini göstermektedir. Örneğin aynı topluluk üyeleri için bayrak birleştirici bir araçtır. Dinlerin yüzyıllar boyunca birliklerini koruyabilmelerinde işaret ve semboller önemli bir rol oynamıştır (Sakınç & Cura, 2012: 41).

Tutumlar, “bireyin psikolojik bir obje hakkında duygu, düşünce ve davranışlarını düzenli bir şekilde oluşturan eğilim” olarak kabul edilmektedir (Kağıtçıbaşı, 2013: 110). Tutumlar, toplumda bireylerin davranışlarının önceden tahmin edilmesini sağlamaktadır. Bireylerin davranışlarını ve sosyal algılarını etkileyen tutumlar, sosyal psikoloji açısından son derece önemlidir. Bireylerin olaylar karşısında davranışlarının oluşma sıralaması; önce bir tutum takınmak, sonrasında tutumların davranışlara dönüşmesi şeklinde olmaktadır. Bireyin tutumları değiştiğinde davranışları da değişmektedir (Yılmaz, 2019: 14).

Örf ve Âdetler, toplum içinde bireylerin uymak zorunda olduğu, günlük tavır ve hareket usullerini düzenleyen yerleşmiş kurallar “örf ve âdet” olarak ifade edilmektedir. Toplumun büyük bir bölümü tarafından uzun bir zamandan beri tekrar edilen ve belirgin bir yaptırımı olmayan davranışlar “âdet” olarak ifade edilirken, açık bir şekilde ifade edilip resmi olarak da yaptırıma bağlanan kurallara ise “örf” denilmektedir (Sakınç & Cura, 2012: 42).

Yasalar, toplumda belirlenmiş yasalara aykırı edilmesi durumunda, örgütlenmiş ve zor kullanımı sağlayan yaptırımlarla desteklenmiş sosyal kurallar bulunmaktadır. Bu kurallar, devletin zorlayıcı yaptırımlarında desteklendiği için örf ve âdetlerden farklı olarak, bilinçli ve gönüllü olarak oluşturulmaktadır (Sakınç & Cura, 2012: 42).

Ahlâk Kuralları, toplumda bireylerin birbirleri arasındaki ilişkileri düzenleyen biri de ahlak kurallarıdır. Ahlak kurallarının yaptırımı ise ayıplama ve küçük görme şeklinde manevi yaptırım şeklindedir (Sakınç & Cura, 2012: 42).

1.1.3. Kültürün  zellikleri

- Kültür, bir insan grubu tarafından birlikte üretilir ve kuşaktan kuşağa farklı yollarla aktarılır. Kültürden bahsederken aynı zamanda belirli bir insan grubundan söz edilmektedir. Kültür bu yönüyle toplumsal bir öğretiler sistemidir. Bir insan grubu tarafından paylaşılan değer, inanç, alışkanlık, tutum gibi kabul edilen davranışlar kültürü oluşturmaktadır (Şişman, 2014: 13).
- Kültür, öğrenilir ve paylaşılır. Genetik ya da içgüdüsel değildir. Toplumun  yeleri tarafından doğduktan sonra yaşamı boyunca öğrendiği tutum, davranış ve alışkanlıklardır. Toplumun  yeleri kültürü gözlem, dinleme, konuşma gibi yollarla ve deneyimlerle öğrenerek kendinden sonraki kuşaklara aktarmaktadır (Barut gil, 2011: 21).
- Kültür, değişken ve dinamik bir yapıya sahiptir. Zamanla ortaya çıkan ihtiyaçlar doğrultusunda  evre, ideoloji ve teknolojik değişimlerden etkilenebilmektedir. Toplumun bireyleri bir taraftan kültürü öğrenirken diğer taraftan onu değiştirmekte ve geliştirmektedir (Barut gil, 2011: 21).
- Kültür, zaman içinde oluşan tarihsel bir arka plana sahiptir. Kültürün oluşumunda toplumun geçmişinde yaşadığı yenilgi ve zaferler, doğal afetler önemli bir etkiye sahiptir. Bir toplumun kültürünün anlaşımasında tarihsel arka plan önemli bir yere sahiptir (Şişman, 2014: 14).
- Kültür, genel anlamda bir semboller sistemidir. Toplumda kültürü oluşturan değer, inanç, norm ve davranış şekilleri önemli  l de sembollerden oluşmakta, semboller (dil, efsane, mit, ideoloji) yoluyla öğrenilmekte ve aktarılmaktadır. Toplumun  yesi olan kişiler yaşamlarını bu söz konusu sembollere göre düzenlemektedirler (Şişman, 2014: 14).
- Kültür, kendisini oluşturan unsurlarla bir bütün halindedir. Kültür incelenirken bir takım ögelere bölünerek özümlenmesi işlevsel değildir. Çünkü kültür, onu oluşturan unsurlarla karşılıklı etkileşim halindedir. Dolayısıyla kültürü oluşturan bir unsurda meydana gelecek bazı değişimler diğer unsurlarda da değişimi gündeme getirecektir (Şişman, 2014: 14).
- Kültür, eylemlerin gerçekleştirilmesinde yol göstericidir. Toplumda kültürü oluşturan ve paylaşan bireylerin davranışlarını düzenlerken, faaliyetlerini

belirlemekte ve sorunların çözüm yolunu göstermektedir. Toplumda uyum sağlayıcı bir mekanizma görevi görmektedir (Barutçugil, 2011: 21).

- Kültür, toplumda ihtiyaçları karşılayıcı ve tatmin sağlayıcıdır. Kültür, toplumda bireylerin ve toplumsal ihtiyaçların karşılanmasında tatmin yaratma işlevine sahiptir. Bireyler, ihtiyaçları karşılamayan ve tatmin sağlamayan bir kültürle yaşamak istemezler (Barutçugil, 2011: 21).

Toplumsal ilişkilerde bireylerin davranışlarını belirleyen, etkileyen veya yönlendiren mevcut resmi kuralların yanında önemli bir diğer unsurda gayri resmi kurallar içinde yer alan kültürdür. Kültürle ilgili literatürde yapılan tanımlar incelendiğinde, kültürün toplumsal anlamda paylaşılan normlar, değerler ve davranış standartları olduğu görülmektedir. Bireylerin yaşamında sosyal yaşantılarını etkileyen kültür aynı zamanda iktisadi faaliyetlerini de etkilemektedir. Bu bağlamda bireylerin iktisadi faaliyetlerini etkileyen kültür, bireylerin vergi kültürünü de etki etmektedir. Bireylerin vergi kültürü; vergi ödeme/ ödememe veya vergiye uyum gibi davranış şekillerini biçimlendirmektedir. Dolayısıyla bireyin sahip olduğu kültür, hem sosyal hayatını hem de iktisadi hayatını etkilemesi dolayısıyla önem arz etmektedir (Ö. Demir, 2003: 146-148)'den aktaran (Bakırtaş, 2014: 71).

1.1.4. Vergi Kültürü

Yapılan araştırmalar toplumların vergiyi algılamalarında önemli farklılıklar olduğunu, toplumların kendine has vergi kültürlerinin olduğunu ortaya koymaktadır. Irk, din, dil, tarih, iktisat, coğrafi özellikler gibi birçok faktörün etkisiyle oluşan kültür, vergi konusunda da bir zemin oluşturmaktadır. Kültürün oluşumunu sağlayan bu faktörlerin her toplumda farklı olması nedeniyle her toplumun vergi kültürü de farklı olmaktadır (Tosuner & Demir, 2009: 10).

Mali literatürde vergi kültürü kavramı ilk defa 1926 yılında Franz Meisels tarafından kullanılmıştır (Sinkuniene & Levisauskaite, 2010:31). Kavram daha sonra 1929 yılında Schumpeter tarafından yazılan “Gelir Vergisinin Ekonomisi ve Sosyolojisi” isimli çalışmada kullanılmıştır. Schumpeter çalışmasında vergiyi sosyal bir kurum olarak ifade ederek her sosyal kurum gibi vergilerinde ekonomik ve psikolojik uygunluğu kadar yürürlükte kalabileceğini, diğer sosyal kurumlar gibi vergi sistemlerinde de uyumsuz olan hiçbir şeyin sonsuza kadar yaşayamayacağını belirterek vergi kültürü kavramından söz

etmiştir. Schumpeter'in vergi kültürü anlayışı, ülkenin vergi sisteminin sanatsal yaratıcıları olduğunu düşündüğü; vergi ekonomistleri, vergi bürokratları, politikacılar üzerinde yoğunlaşmıştır (Nerré, 2001: 1).

Armin Spitaler(1954) vergi kültürünün tanımında Schumpeter' den etkilenerek; ülke ve toplumların yaşamında geçerli olan sosyal, kültürel, ekonomik, tarihi ve psikolojik faktörlerin vergi sistemini etkilediğini bu durumun vergi kültürüne yansıdığını belirtmiştir (Nerré, 2001: 1-3).

VitoTanzi(1999) ise vergi kültürünü, vergi mükelleflerinin sahip olduğu vergi bilinci ile açıklamakta ve vergi kültürünün özünü mükelleflerin vergi ödeme algılarının oluşturduğunu ifade etmektedir. Tanzi ayrıca geçiş ekonomilerinin vergi sistemlerinde dolaylı vergilerin ağırlıkta olmasının mükelleflerin bu bilincini kaybetmelerine neden olduğunu ifade etmektedir. Vergi kültürü konusunda Jorge Martinez-Vazquez ve birlikte çalıştığı bilim adamları da Tanzi ile benzer bir görüşü benimsemişlerdir. Onlara göre bir ülkede vergi reformunun başarılı olmasında belirleyici olan mükellefin vergi kültürünün ve vergi otoritesinin kapasitesinin gözönünde bulundurulmasıdır. Rusya'nın Maliye bakanlarından Georgi Boos vergi kültürüyle ilgili, “dünyada vergi ödemekten mutlu olan ülke yoktur ama vergilerini yine de öderler. Bunun sebebi onların sahip olduğu vergi kültüründen kaynaklanmaktadır” demektedir (Nerré, 2001: 3-5). Vergi kültürüne farklı bir bakış açısıyla yaklaşan HYUN, farklı ülkelerde vergi uyumunun değişiklik göstermesinin nedenini vergi kültürü ile ilişkilendirmektedir (Hyun, 2005: 2).

Vergi kültürü ile ilgili çalışmalar F. Meisels ve J. Schumpeter ile başlamış ve daha sonra farklı disiplinlerden vergi konusunda çalışma yapan araştırmacılarca devam etmiştir. Vergi kültürü ile ilgili literatür incelendiğinde kavrama ilişkin bakış açılarının farklılaştığı görülmektedir. Bazı araştırmacılar vergi kültürünü vergi otoriteleri açısından açıklamaya çalışırken bazı araştırmacılar ise kavramı mükellef odaklı açıklamaya çalışmışlardır. Ancak vergi kültürü kavramı üzerinde tam bir fikir birliği sağlanamamıştır (Nerré, 2001: 13).

Vergi kültürü kavramına ilişkin günümüzün önemli araştırmacılarından biri olan Birger Nerre, literatürdeki tüm bu farklı bakış açılarını kapsayan ve yeni bir perspektif sunan bir tanımda bulunmuştur. Nerre'ye göre; “ Bir ülkenin vergi kültürünü; vergi otoritesi ile mükellef ilişkilerinin, ülkede uygulanan vergi uygulamalarının, resmi ve gayri resmi

kurumların arasındaki ilişkilerin ve tarihsel olarak ülkenin kültürü içine yerleşmiş diğer etkenlerin birbiri ile etkileşimi olan bir kavram” olarak nitelendirmektedir. Nerre’ nin tanımına göre vergi kültürü, vergi otoritesi ve vergi mükellefinden daha geniş bir alanı kapsamaktadır (Nerré, 2001: 13).

Gelenekler, kültürel değerler, yaşam tarzı, vergileme sürecinde bulunan tüm tarafların davranışları ve bu davranışları etkileyen tarihi geçmiş o ülkenin vergi kodlarını yansıtmaktadır. Bir ülkede vergileme sürecindeki taraflar ile mükellef, vergi uzmanı, vergi memuru, akademisyen ve siyasetçiler kastedilmektedir. Vergileme sürecinde söz konusu bu tarafların davranışları vergi kültürünü belirlemektedir (Nerré, 2001: 13).

1.1.5.Vergi Kültürünü Açıklayan Modeller

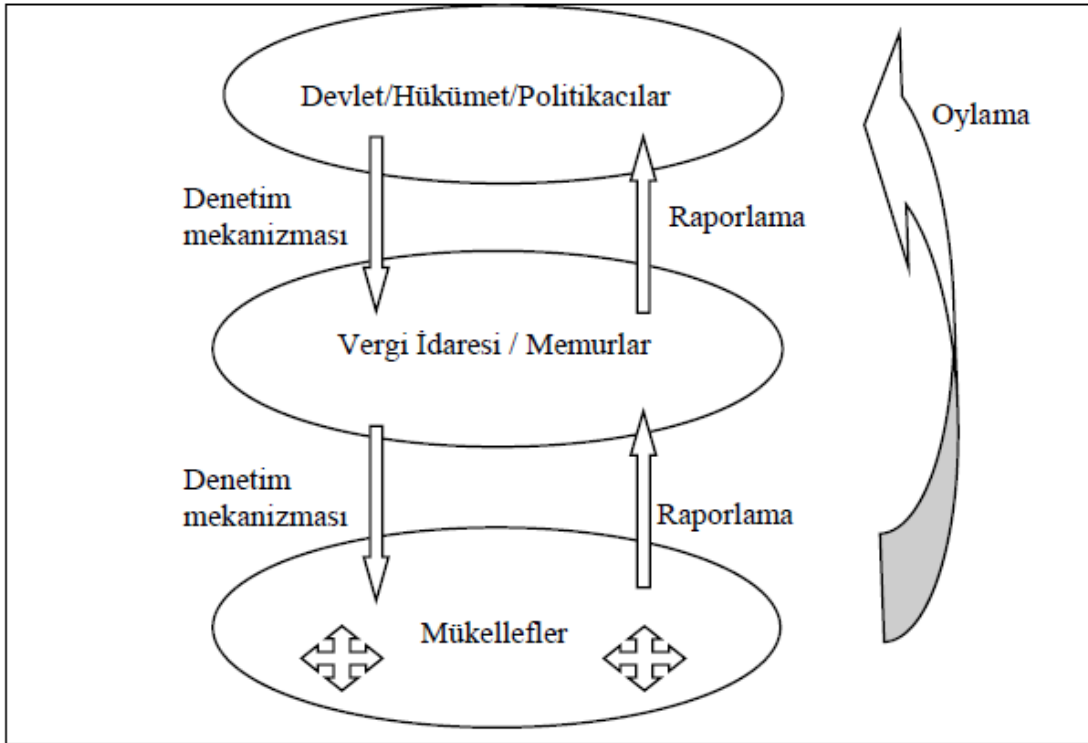
Vergi kültürü toplumdaki tüm tarafların sürece dahil olduğu sürekli gelişen ve değişen dinamik bir süreci ifade etmektedir. Bu süreç içerisinde vergi kültürünün önemli iki unsuru olan mükellef ve vergi otoritesi arasında da sürekli bir etkileşim bulunmaktadır. Bu etkileşimin toplumda mükellef davranışlarını etkilemesi sonucunda ise mükellef ile vergi otoritesi arasındaki ilişki ortaya çıkmaktadır. Vergi kültürü ile ilgili yapılan ilk çalışmalarda araştırmacılar vergi kültürünü belirleyen unsurun vergi otoritesi olduğunu düşünürken, daha sonra gelen araştırmacılar ise vergi kültürünü belirleyen mükellef tutum ve davranışları olduğunu belirtmiştir. Günümüzde ise vergi kültür kavramı bunlarla birlikte mükellef tutum ve davranışlarında psikolojik boyutların etkisi ile bir bütün olarak ifade edilmektedir (Nerré, 2001, 2002)’den aktaran (Bakırtaş, 2016:74).

Vergi kültürü alanında günümüzde dikkat çeken araştırmacılardan biri olan Birger Nerre vergi kültürünü mükellefin adalet, dürüstlük, görev bilinci yanında, toplumun vergileme geleneği gibi kültürel değerlerin bir etkileşimi olarak ifade etmektedir. Nerre ayrıca vergi kültürünün sürekli bir evrim içerisinde olduğuna dikkat çekerek, vergi kültürünün içsel ve dışsal faktörler tarafından sürekli bir etkiye uğradığını belirtmektedir. Nerre, vergi kültürünü açıklamaya yönelik “basitleştirilmiş” ve “iç içe geçmiş” model olmak üzere iki model oluşturmuştur (Nerré, 2002)’den aktaran(Bakırtaş, 2016:74).

1.1.5.1. Basitleştirilmiş Vergi Kültürü Modeli

Nerre basitleştirilmiş vergi kültürü modelinde, ülkede vergi kültürünü oluşturan tarafları siyasi karar mekanizması, vergi otoritesi ve mükellef olmak üzere üç unsur olarak değerlendirmiştir. Basitleştirilmiş vergi kültürü modeline göre, siyasi karar mekanizmasından vergi idaresine oradan da mükelleflere giden bir süreç söz konusu olmaktadır (Nerré, 2002: 35).

Tablo 1: Basitleştirilmiş Vergi Kültürü Modeli



Kaynak: Nerre,2002:35

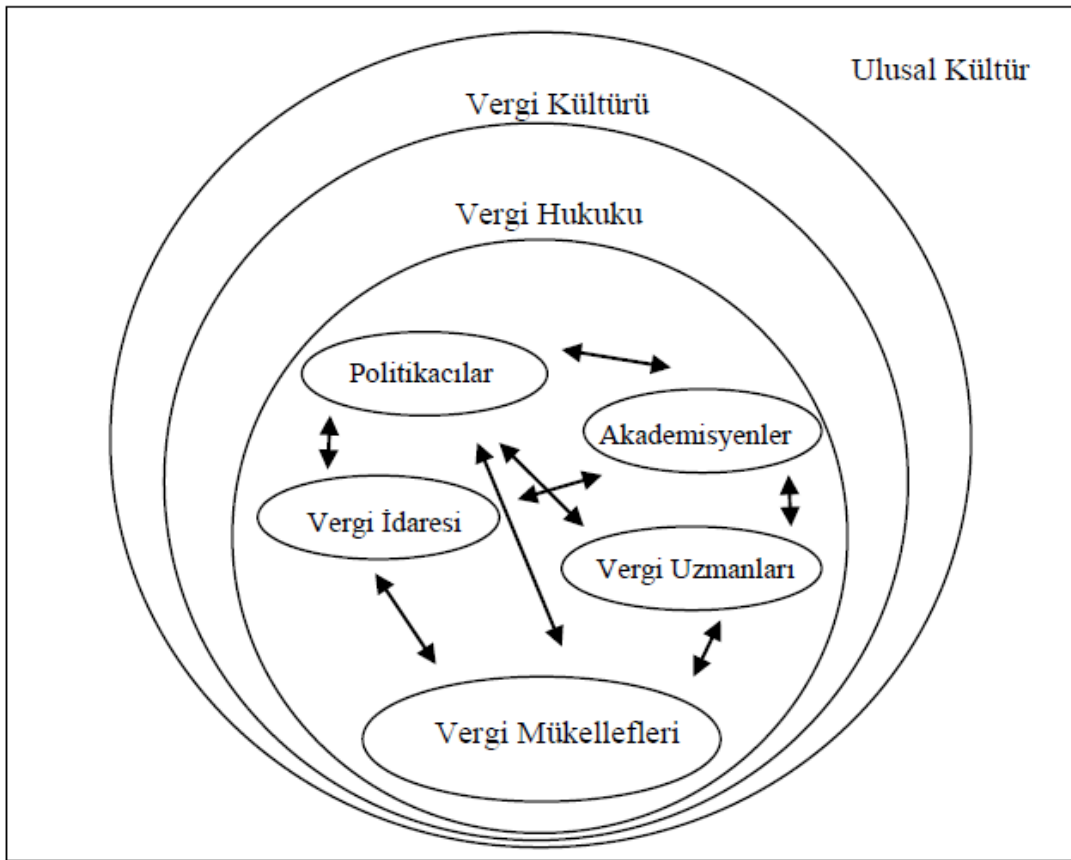
Tablo 1.'de görülen basitleştirilmiş vergi kültürü modelinde sistem siyasi karar alıcılardan mükelleflere doğru denetim mekanizması şeklinde, mükelleflerden siyasi karar alıcılara doğru ise raporlama ve oylama şeklinde oluşmaktadır (Nerré, 2002: 35).

1.1.5.2. İç İçe Geçmiş Vergi Kültürü Modeli

Basitleştirilmiş vergi kültürü modelinde vergi kültürü kapsamını siyasi karar mekanizması, vergi otoritesi ve mükellef olarak belirleyen Nerre, bu faktörlerin vergi kültürünü açıklamakta yetersiz kaldığını görerek iç içe geçmiş vergi kültürü modelini geliştirmiştir. Bu modele göre vergi kültürü; vergileme kültürü, vergi ödeme kültürü, vergi ahlakı ve vergi bilincinden daha fazlasını içeren bir kavramı ifade etmektedir. Daha önce vergi kültürünü tanımlarken, bir ülkede tarihsel süreç içerisinde ulusal kültüre

yerleşmiş vergileme kültürü ile ülkede yürürlükte olan vergi uygulamaları arasında resmi ve gayri resmi ilişki kuran tüm kurumları ifade ettiği belirtilmişti. Nerre iç içe geçmiş vergi kültürü modelinde vergi kültürüne etki eden bu kurumları; siyasi karar mekanizması, vergi otoritesi, vergi mükelleflerine ek olarak akademisyenler, politikacılar, vergi memurları ve vergi uzmanları olarak ifade etmiştir. Söz konusu bu modelde vergi kültürünün tüm aktörlerini, vergi kanunlarını, vergi kültürünü ulusal kültürün içinde değerlendirerek aralarındaki etkileşimi anlatmaktadır (Nerre, 2001a: 12-13; Nerre, 2004: 5; Nerre ve Blumenthal, 2003: 55).

Tablo 2: İç İçe Geçmiş Vergi Kültürü Modeli



Kaynak: Nerre, 2008:156

Yukarıdaki tablo incelendiğinde iç içe geçmiş vergi kültürü modelinde, vergi mükelleflerinin diğer tüm aktörlerle sürekli bir etkileşim halinde olduğu ve vergi kültürünün önemli bir öznesi olduğu görülmektedir. İç içe geçmiş vergi kültüründe tüm aktörler birbiri ile sürekli etkileşim halinde olmakta ve bu durumun sonucunda ulusal vergi kültürü oluşmaktadır (Nerre & Blumenthal, 2003)’ den aktaran (Bakırtaş, 2016: 77).

1.2. Vergi Kùltürü Oluşumuna Etki Eden Mükellefe İlişkin Faktörler

Vergi kùltürüne mükellef etkisinin incelendiğı bu bölümde ilk olarak mükellefin vergiyi algılayış ve vergiye bakış daha sonra mükellefin vergi karşısında takındığı tutum ve davranışlar açıklanacaktır.

1.2.1. Vergi Algılayış ve Vergiye Bakışın Vergi Kùltürüne Etkisi

Vergi kùltürü oluşumunu etkileyen temel faktörden biri olan mükellefin vergiyi algılayış ve vergiye bakış açısı vergi kùltürlerinin oluşmasında önemli etkiye sahiptir. Bu bölümde mükellefin vergi algısı ve vergiye bakışını etkileyen kavramlar açıklanarak bu kavramların vergi kùltürüne etkisi açıklanacaktır.

1.2.1.1. Vergi Algısının Vergi Kùltürüne Etkisi

Bireylerin yaşadıkları olaylar karşısında göstermiş olduğı tutum ve davranışlar değışiklik gösterebilmektedir. Bireylerin değışen bu tutum ve davranışlarında en önemli etken olayları algılama biçimleridir. Kişi bir olay karşısında karar verirken o konuda algı-tutum ve davranış biçimine göre hareket etmektedir. Kişinin karşılaştığı olaya ilişkin algısı onun tutum ve davranışlarına dönüşmektedir (Taytak, 2010: 97).

Bireylerin vergi karşısında tutum ve davranışlarını belirleyen en önemli faktörlerden biri olan vergi algısı veya vergi algılaması kavramı gerek birey gerek devlet açısından son derece önemli bir konu haline gelmektedir. Vergi algısı bireylerin iç ve dış uyarıcıların etkisiyle zihinlerinde vergiye dair oluşturdukları fikirler şeklinde tanımlanmaktadır (Sağlam, 2013: 319).

Diğer bir tanımda, algılama kavramından yola çıkan Sağbaş ve Başoğlu, vergi algısını bireylerin vergiyi duyu organları vasıtasıyla anlamlandırması olarak tanımlamakta ve vergi algısının vergi psikoloji içinde yer aldığını, bireylerin vergi karşısında bakış açılarını yansıttığını belirtmektedir. Bireylerin vergiye bakış açısını yansıtan vergi algısı gerek mükellef gerek devletler için verginin doğru anlaşılmasında önem arz etmektedir. Toplumda verginin doğru anlaşılması sonucunda vergi gelirleri etkin bir şekilde toplanırken diğer yandan kayıt dışı ekonominin azalması da mümkün olabilmektedir. Dolayısıyla verginin doğru şekilde algılanması sonucu vergi gelirlerinde artış sağlanması, daha fazla kamu hizmeti sunulması ve daha sağlam bir ekonomik yapının inşa edilmesi kolaylaşacaktır (Sağbaş & Başoğlu, 2005: 126).

1.2.1.2. Vergi Bilincinin Vergi Kültürüne Etkisi

Vergi bilinci, devletin bireylerden toplanan vergilerle kamu harcamalarını yerine getirirken, vatandaşların bu durumun farkında olduğunu ve toplanan vergilerin yasalarda belirlenen esaslara göre toplandığının farkında olması olarak tanımlamaktadır. Ayrıca vergi bilincini, vatandaşların toplanan vergilerin nerelere ve ne şekilde harcanıldığının takipçisi olunması şeklinde de tarif etmektedir (Edizdoğ n et al., 2013: 220).

Akdoğan ise vergi bilincini; devletin toplamış olduğu vergilerle, kamusal hizmetlerin finansmanının sağlandığının farkında olan bireylerin, vergi ödevlerini yerine getirirken bu durumu dikkate alarak vergi ödeme istekleri olarak tanımlamaktadır. Vergi bilincinin oluşumunda; ülkenin genel eğitim durumunun, eğitimin içerisinde vergi konusunun etkinliğinin, vergi ile ilgili kanuni düzenlemelerin, devletin toplanan vergilerin kullanılmasında etkin bir uygulama yapmasının etkisi olduğu belirtilmektedir (Akdoğan, 2020: 192).

Organ ve Yegen ise; vergi bilincinin yüksek olması ve vergi konusunda bireylerin istekliliklerinin yüksek olmasının, vergilemenin amacına ulaşılmasında önemli olduğunu belirtmekte, vatandaşların vergilerin ne şekilde kendilerine döneceğinin farkında olmasının, vergilerin harcandığı yerlerin takip edilmesinin de vergi ödevlerini yerine getirirken vergi bilinç düzeylerine katkı sağlayacağını belirtmektedir (Organ & Yegen, 2013: 243).

Vergi bilinci diğer bir tanımda, mükellefin devlete ödediği vergi ile aldığı kamusal hizmetlerini ilişkilendirmesi olarak adlandırılmaktadır. Mükellefin vergiye dair bu farkındalığında yakın çevresi önemli rol oynamaktadır. Toplumda vergi bilincinin oluşmasında, bireylerin devletin sunmuş olduğu kamu hizmetlerini vergilerle finansa edeceğini fark etmesi gerekmektedir (Savaşın & Odabaş , 2005: 8).

1.2.1.3. Vergi Ahlakının Vergi Kültürüne Etkisi

Ahlak insan ilişkilerinde neyin iyi ve doğru veya neyin kötü ve yanlış olduğunu belirleyen değer yargılarını ifade etmektedir. Toplumda bireylerin uymak zorunda olduğu davranış biçimlerini oluşturan ahlak, bireylerin nasıl davranması gerektiğini ya da nasıl davranmaması gerektiğini gösteren bir değer yargı sistemidir (Aktan &  oban, 2006: 131). Birey ve devlet arasında vergileme dolayısıyla ortaya çıkan ilişki ekonomik özelliklerinin yanı sıra, sosyal ve kültürel özellikleri de içermektedir. Bu anlamda

toplumdaki ahlak normlarıyla vergileme arasında da yakın bir ilişki bulunmaktadır (Edizdoğan et al., 2013: 222).

Vergi ahlakı literatürde genel olarak vergi ödeme konusunda mükellefin sahip olduğu içsel bir motivasyon olarak tanımlanmaktadır. İçsel motivasyonla kastedilen mükellefin vergi ödeme konusunda herhangi bir dış etkenin baskısı olmadan kendi isteğiyle vergi ödeme konusunda gönüllü olmasıdır (Torgler, B., & Murphy, 2004: 4).

Schmölders (SCHMÖLDERS, 1976: 111) vergi ahlakını, vergisel yükümlülüklerin zamanında ve eksiksiz olarak yerine getirilmesi olarak tanımlarken, Song ve Yarbrough ise vergi ahlakını, mükellef ve devletin vergileme dolayısıyla aralarındaki ilişkinin normları olarak tanımlamaktadır (Song & Yarbrough, 1978: 444).

Diğer bir tanıma göre vergi ahlakı, mükelleflerin vergi kanunlarından doğan yükümlülüklerini yerine getirme konusundaki davranış düzeyleri olarak tanımlamaktadır (Akdoğan, 2020: 193). Şenyüz ise ödenen ve ödenmesi gereken vergi arasındaki ilişkinin vergi ahlakını ifade ettiğini belirtmektedir (Şenyüz, 1995: 33).

Literatürde vergi ahlakı ile ilgili ilk çalışmalar 1960'lı yıllarda Günter Schmolders öncülüğünde Köln Vergi Psikolojisi Okulunda yapılmıştır. Yapılan çalışmalarda ekonomik olayların sadece geleneksel bakış açısıyla analiz edilemeyeceği, vergi ahlakının vergi itaatsizliğine dair bir tutum olduğu belirtilmiştir (Torgler, 2003: 6).

Diğer yandan son yıllarda vergi ile ilgili yapılan çalışmalarda üzerinde durulan önemli konulardan biri “İnsanlar niçin vergi öder ?” sorusudur. Bu sorunun sorulmasında, vergilerin sadece yasal yaptırımlar sonucu ödendiği düşüncesinin mükellefin tutum ve davranışlarını açıklamakta yetersiz kalmasıdır. Zira vergi denetimlerinin yetersiz kaldığı durumlarda bile bazı mükellefler vergilerini düzenli ödemektedir. Yakalanma riskinin olmadığı bir durumda bile mükellefin vergiye gönüllü uyumunu etkileyen en önemli hususun içsel bir motivasyon kaynağı olarak ifade edilen vergi ahlakı olduğu belirtilmektedir (Tosuner & Demir, 2008: 357).

Vergiye gönüllü uyumun en önemli belirleyenlerinden biri olan vergi ahlakı ülkelerin vergi sistemlerini de etkilemektedir. Vergi ahlakının gelişmiş olduğu ülkelerin vergi sisteminde dolaysız vergiler ağırlıkta iken vergi ahlakının gelişmediği ülkelerde ise dolaylı vergiler ağırlıktadır (Edizdoğan et al., 2013: 222). Vergi matrahının mükellef beyanına göre oluşturulduğu vergi sisteminde başarı büyük oranda mükellefin vergi

ahlakına bağı olacağından, vergi ahlakının düşük olduğu bir ülkede vergilerin dolaylı vergiler üzerinden toplanması vergi sistemi açısından daha başarılı sonuçlar verecektir (Şenyüz, 1995: 33).

1.2.1.4. Vergi Yükünün Vergi Kültürüne Etkisi

Mükelleflerin vergi karşısında tutum ve davranışlarında önemli belirleyicilerden biri de mükelleflerin üzerinde oluşan vergi yüküdür. Vergi yükü kavramı, ülkede kurum ve bireylerin ekonomik kaynaklarından ne kadarlık kısmının vergiler yoluyla devlete aktarıldığını ifade etmektedir (Öztürk & Ozansoy, 2011: 198). Kurum ve bireyler açısından gelirlerinde azalmaya neden olan vergiler, kendileri açısından bir yük olarak değerlendirilmektedir (Aktan & Çoban, 2006: 140). Ayrıca ödenen vergilerin karşılıksız bir ödeme olması da verginin yük olarak algılanmasına neden olmaktadır (Pehlivan, 2012: 160).

Günümüzde vergi yükünün toplumda dağılımı tartışma konusu olmakta ve vergi yükünün adaletli bir dağılıma sahip olması ülkeler açısından önem arz etmektedir. Ülkeler ve sektörler açısından çok farklı değerlendirmelere konu olabilen vergi yükü; ülkelerin vergi politikalarının karşılaştırılmasında, ülkelerin ekonomi politikalarının oluşturulmasında, makroekonomik hedeflerin belirlenmesinde önemli bir ölçüt olarak kullanılmaktadır (Öztürk & Ozansoy, 2011: 198).

Vergi yükünün ölçülebilir olması objektif vergi yükü olarak tanımlanırken, vergi yükünün ölçülemediği durum ise subjektif vergi yükü olarak ifade edilmektedir. Objektif vergi yükü rakamsal olarak hesaplanabilirken, subjektif vergi yükünün hesaplanması mümkün olmamaktadır (Şen & Sağbaş, 2017: 293). Subjektif vergi yükü bireye göre değişen, bireyin ekonomik, sosyal ve psikolojik durumlarından etkilenen, bireyin vergiyi ödemesi sonucu hissettiği psikolojik baskı olarak tanımlanmaktadır. Subjektif vergi yükünde kişi vergi ödemesi sonrasında gelirinde meydana gelen azalma sonrasında tüketim ve tasarruf kararlarını değiştirebilmektedir. Bu anlamda toplumda subjektif ve objektif vergi yükünün adil bir şekilde dağılması vergiye karşı tutum ve davranışların oluşmasına etkisi dolayısıyla son derece önemlidir (Aktan & Çoban, 2006: 140). Vergi yükünün arttığı ve vergi baskısının yoğun hissedildiği bir ortamda bireylerin vergi davranışları olumsuz etkilenecektir (Şen & Sağbaş, 2017: 293). Vergi yükü, bireylerin vergiye karşı davranışlarında etkili olduğu gibi, devlet idarecilerinin de kararlarını

etkilemektedir. Birey ve idarecilerin davranışlarında etkili olan vergi yükünün, vergi kültürünün oluşmasında önemli bir etkisi bulunmaktadır (Gencel & Kuru, 2012: 46).

1.2.1.5. Devlete Bağlılık ve Vatandaşlık Bilincinin Vergi Kültürüne Etkisi

Mükellefin devlet ile ilgili görüşleri, vergiye karşı tutum ve davranışlarında etkili olan faktörlerden biridir. Mükelleflerde vergi vermenin gerekli veya gereksiz olduğu düşüncesi devlet hakkındaki düşüncelerinden ve devlete yükledikleri anlam sonucunda oluşmaktadır (Çataloluk, 2008: 219). Vergileme dolayısıyla devlet ve mükellef arasında ortaya çıkan ekonomik ilişkide vergilerin meşruiyeti de büyük oranda devlete bağlılık ve güven sonucu ortaya çıkacak vatandaşlık bilinci ile oluşacaktır. Bu noktada mükellefin vergi konusunda uyumu devlete olan bağlılığı ile doğru orantılıdır. Ayrıca günümüzde devlete bağlılık, vatandaşlık bilinci ve devlete güven gibi normlar ülkelerin sosyal sermayesi olarak değerlendirilmektedir (Tosuner & Demir, 2009: 2).

Devlet kavramı soyut bir kavram olmakla birlikte, mükellef tarafından değerlendirilirken somut olaylar dikkate alınmaktadır. Bu anlamda devletin yerine getirmek zorunda olduğu temel kamu hizmetleri, mükellefin devlete bağlılık düzeyini şekillendirmektedir (Şenyüz, 1995: 37). Devlet ve mükellef ilişkisini psikolojik bir sözleşmeye benzeten Feld ve Frey, tarafların üzerine düşen yükümlülükleri yerine getirmemesini, sözleşmenin akamete uğraması ve sistemin işleyişinin bozulmasına neden olacağını belirtmektedir (Gencel & Kuru, 2012: 34). Mükellefler devletin siyasi ve ekonomik yapısına güven duyduklarında vergi verme konusunda daha istekli davranacaklardır. Bununla ilgili Abdiyeva vd. tarafından Azerbaycan da vergi kültürünü etkileyen faktörlerin araştırıldığı çalışmada, devlete duyulan güvenin vergi kültürünü etkileyen en önemli faktörlerden biri olduğu belirlenmiştir (Abdiyeva et al., 2015: 75). Devlete güven duyulmayan bir ortamda ise mükellefler vergi karşısında isteksiz davranacak ve vergiden kaçınmanın yollarını araştırmaya başlayacaktır. Nitekim devlete güven duymayan bir kişinin vergi karşısında gönüllü ve istekli olmasını beklemek çok da anlamlı değildir (Çataloluk, 2008: 219).

1.2.1.6. Siyasal İktidarı Benimseme Durumunun Vergi Kültürüne Etkisi

Demokratik yönetimlerde devlet idaresi seçimle işbaşına gelen siyasi partiler tarafından yapılmaktadır. Siyasi partiler seçim sürecinde gerçekleştirmeyi düşündükleri programları seçmenlere açıklar ve onlardan oy isterler. Seçmenler ise, partilerin açıkladıkları programlara bakarak tercihlerini yansıtan partilere oylarını verirler. Seçimler sonucunda

herhangi bir partinin iktidara getirilmesi, o partinin programının toplum tarafından onaylandığı anlamına gelmektedir. Seçim sonucunda iktidara gelen siyasi parti daha önce duyurmuş olduğu parti programını uygulamaya çalışır. Siyasi iktidarın almış olduğu kararlar, kendisine oy veren ya da vermeyen tüm vatandaşları ilgilendirmektedir. Siyasal iktidarın almış olduğu kararlar içinde vergi ile ilgili düzenlemelerde yer almaktadır. Yapılan düzenlemeler bazı vatandaşlar tarafından olumlu karşılanırken bazıları tarafından olumsuz değerlendirilebilmektedir. Vatandaşların vergisel düzenlemelere olan yaklaşımlarının olumlu veya olumsuz olmasında siyasi iktidarı destekleyip desteklememeleri etkili olmaktadır. İktidarı destekleyen vatandaşların vergi düzenlemelerine tepkileri belirli bir noktaya kadar olumlu olurken, iktidarı desteklemeyen kişiler iktidarın kendisini temsil etmediği düşüncesinden hareket etmektedirler (Şenyüz, 1995: 39). Bununla ilgili Taytak ve Bahtiyar tarafından yapılan çalışmada hükümete güven duyan vatandaşların, hükümetçe alınacak kararları pozitif yönde destekleyeceği ve doğru beyanda bulunacağı sonucuna ulaşılmıştır (Taytak & Bahtiyar, 2011: 504).

Diğer yandan siyasi iktidarı destekleyen vatandaşların bu desteği iktidar süresince sınırsız değildir. Vatandaşların seçim sürecinde desteklediği iktidarın vergisel düzenlemelerine karşı olumlu tutumu kendi objektif ve sübjektif vergi sınırına kadar olmaktadır. Desteklenen siyasal iktidarın vergisel düzenlemeleri, vatandaşların kabul düzeyini aştığında iktidara verilen destek çekileceği gibi vergi karşısında olumsuz davranışlar sergilenebilecektir. Vatandaşların desteğiyle iktidara gelen siyasi idarenin maliye politikalarını oluştururken ülkedeki mali durumu dikkate aldığı gibi vatandaşların beklentilerini de dikkate alması, vergi kültürü açısından vergi karşısında gösterilecek davranışların belirlenmesi açısından önem arz etmektedir (Demir, 2008: 107).

1.2.1.7. Diğer Mükellefler Hakkındaki Düşüncelerin Vergi Kültürüne Etkisi

Sosyal bir canlı olan insan günlük hayatı içinde çevresiyle sürekli bir etkileşim halindedir. Kişinin davranışları üzerinde büyük etkiye sahip olan bu etkileşim en çok yakın çevre ile olmaktadır. Kişi yakın çevresine bakarak onlardan etkilenerek, tutum ve davranışlarını belirlemektedir. Hiç kuşkusuz kişinin vergiye karşı davranışları üzerinde de yakın çevresinin etkisi bulunmaktadır. Vergi kanunlarına uygun davranan bir çevrede yaşayan kişi, yakalanması durumunda ayıplanacağını, utanacağını ve toplumdan dışlanacağını

düşündüğünde vergiye uyumlu davranacaktır (Saruç, 2015: 119). Ancak, yakın çevresinde vergi kaçırmanın benimsenen, normal karşılanan bir davranış olduğunu gördüğünde vergiye uyum kararını tekrar gözden geçirecektir. Örneğin yakın çevresinde vergi kaçırmanın “suç” olarak kabul edilmesi bir yana “ ayıp” dahi kabul edilmediği bir durumda, vergi kaçırmayı düşünen mükellefin önündeki psikolojik ve toplumsal engel ortadan kalkacaktır (Savaşan & Odabaş, 2005: 7).

Diğer yandan kişi üzerindeki vergisel yükümlülükleri çevresindeki diğer mükelleflerin vergisel durumlarıyla kıyaslayarak vergiye karşı sübjektif bir görüşe sahip olmaktadır. Kişinin bu sübjektif görüşü çevresindeki diğer mükelleflerin ödeme gücüne uygun vergi ödeyip ödememeleri hakkında edindiği bilgi ile yakından ilgilidir. Örneğin beyan esasına göre vergilendirilen bir mükellef, vergileri kaynakta kesilenlere göre daha esnek davranabilme olanağına sahip olmaktadır. Vergileri kaynakta kesilenlerin ödemesi gereken vergi ile ödediği vergi eşit olmakta iken, beyan esasına göre vergilendirilenlerin ödemesi gereken ile ödediği vergi arasında fark olabilmektedir. Bu durum vergilerini yasalara uygun bir şekilde zamanında eksiksiz yerine getiren mükelleflerin, yasalara uygun davranmayanlar karşısında kendilerinin haksızlığa uğratıldığını hissetmelerine ve dolayısıyla vergiye karşı tepkilerinin sertleşmesine neden olmaktadır (Şenyüz, 1995: 40).

Mükelleflerin diğer mükellefler hakkındaki olumsuz algıları, vergiye karşı tepkilerin artmasına neden olmaktadır. Toplumda vergilere karşı olumsuz tutum ve davranışların yaygın bir hale gelmesi durumunda, vergilerin eksik ödenmesi de alışkanlığa dönüşecektir. Sonuçta bu durum dürüst mükelleflerin de olumsuz etkilenmesine ve onlarında benzer davranışlar sergilemesine neden olacaktır (Kaynar, 2010: 57). Çiçek, Karakaş ve Yıldız tarafından 2008 yılında Güneydoğu Anadolu Bölgesinde mükelleflerin vergiyi algılama ve tutumlarının analiz edildiği çalışmada, mükelleflerin diğer mükelleflerin vergilerini tam olarak ödeyip ödemedikleri hakkındaki düşüncelerini öğrenebilmek için sorulan “Sizce ülkemizde herkes vergisini tam olarak ödüyor mu?” sorusuna katılımcıların % 97.1 hayır cevabını vermiştir. Yani mükelleflerin neredeyse tamamı hiçbir mükellefin vergisini tam olarak ödemediğini düşünmektedir. Aynı çalışmada “Sizce, ülkemizde aşağıdakilerden hangisi vergi kaçakçılığının en önemli nedeni olabilir?” şeklinde sorulan soruya katılımcılar “herkes kaçırıyor bende kaçırırım mantığının yaygın olması” şeklinde açıklamada bulunmuşlardır (Çiçek et al., 2008: 80-88).

1.2.1.8. Kamu Gelirlerinin Etkin Kullanımının Vergi Kültürüne Etkisi

Devletin kamu hizmetlerini yerine getirebilmek için çeşitli kaynaklardan elde ettiği gelirlere kamu geliri denir (Edizdo an et al., 2013: 112). Kamu gelirleri; “vergi, harç, resim,  erefiye, parafiskal gelirler, para ve vergi cezaları, mülk ve teşebbüs gelirleri, borçlanma gelirleri, fonlar, para basmaktan doğan gelirler, ba ı lar, ganimetler gibi gelirlerden oluşmaktadır” (Akdoğan, 2020: 107).

Kamu hizmetlerinde artan çeşitlilik ve ihtiyaçlar beraberinde kamu harcamalarının da artışına neden olmaktadır. Devlet artan kamu harcamalarının finansmanı için ihtiyaç duyduğu kaynağı çeşitli kamu gelirleri ile elde etmektedir (Altay, 2019: 137). Devlet ülkedeki ekonomik gelirinin önemli bir bölümünü kamu geliri olarak kendisinde toplarken, diğer yandan toplanan kamu gelirlerini, kamu hizmetleri vasıtasıyla tekrar ekonomiye transfer etmektedir (Akdoğan, 2020: 105).

Kamu gelirleri, dar ve geniş anlamda kamu gelirleri olarak ikiye ayrılmaktadır. Merkezi yönetimin cebri olarak elde ettiği gelirler dar anlamda kamu gelirlerini oluştururken, merkezi yönetim ve kamu kurumlarının (yerel yönetimler, kamu iktisadi teşebbüsleri, Parafiskal Kurumlar vb.) kamu ihtiyaçlarını karşılamak adına tüm gelir kaynaklarını kullanması ise geniş anlamda kamu gelirlerini ifade etmektedir. Devletin geniş anlamda kamu gelirleri içerisinde borçlanmalar, dış yardımlar ve ba ı larda yer almaktadır (Edizdo an et al., 2013: 112).

Tanımlardan da anlaşılacağı üzere devlet belirli bir kamu hizmeti üretirken kamu gelirini kullanarak kamu harcaması yapmaktadır. Vatanda lardan vergi olarak topladığı gelirleri yine vatandaşlara hizmet olarak geri yansıtmaktadır. Ancak vatandaşlar kamunun sunmuş olduğu bu hizmetlerin sunulması esnasında etkinliği, israfı ve savurganlı ı da dikkate almaktadırlar. Eğer  denen vergilerin uygulayıcılar tarafından doğru ve etkin kullanmadığını algıarlarsa, vergilemenin sonraki süreçlerinde vergiye karşı tutum ve davranışları olumsuz etkilenecektir (Aktan &  oban, 2006: 144).

Vatandaşlar devletten, ödedikleri vergilerin etkin bir şekilde hizmete dönüşmesini beklemektedirler. Yani minimum kamu geliri ile maksimum kamu hizmeti elde etmek isterler. Bunu kendilerine d  en vergisel yükümlülüklerin azalması bakımından istemektedirler. Ayrıca kamu gelirlerinin etkin kullanımı, ekonomik nedenler kadar idari nedenlerle de gerekli görülmektedir. Çünkü bürokraside zaman zaman karşılaşılan

suiistimaller, kamu kaynaklarının etkin kullanımı hakkındaki inançları büyük ölçüde etkilemektedir. Vatandaşlar toplanan vergilerin savurganca kullanıldığına inanırlarsa, vergi nedeniyle üzerlerinde hissettikleri subjektif vergi yükü daha da artacaktır. Kamu gelirlerinin etkin kullanımı durumunda mükelleflerin vergiye karşı davranışlarının ve vergi kültürünün olumlu yönde artacağı beklenebilir (Şenyüz, 1995: 42).

1.2.1.9. Kamu Hizmetleri ile Mükellef Tercihlerine Uyumun Vergi Kültürüne Etkisi

Kamu hizmetleri, toplumun ortak ihtiyaçlarının karşılanmasında devletin merkezi ve yerel yönetim birimleri tarafından yerine getirilen faaliyetler olarak tanımlanmaktadır (Akdoğan, 2020: 39). Teknolojik gelişimin ve küreselleşmenin toplumsal değişimi arttığı günümüzde, vatandaşların kamu hizmetleriyle ilgili istek ve talepleri de değişime uğramaktadır. Devletin değişen bu talep ve istekleri yerine getirmesinde kamu hizmetlerinin önemi de daha da artmaktadır (Ateş & Nohutçu, 2006: 246).

Kamu hizmetlerinin planlaması ve uygulanmasında karar merciinde olan hükümetler, vatandaşlardan toplanan vergi ve benzeri gelirlerin ne şekilde kullanılacağına karar vermektedirler. Hükümetlerin belli bir dönem için bütçeler aracılığıyla yapmış oldukları, kamusal kaynakların kullanımına dair plan ve programlar vatandaşların siyasi ve ekonomik kararları üzerinde etkili olmaktadır (Aktan & Çoban, 2006: 144).

Hükümetlerin bütçeler aracılığıyla uygulamaya konulan harcama planlarının vatandaşlarca onaylanması, vergilere karşı tepkiler üzerinde etkili olmaktadır. Vatandaşların kamu hizmetlerini onaylaması, nitelik ve nicelik olarak iki açıdan değerlendirilebilir. Kamu harcamalarının hangi kalemler arasında dağıtıldığı niteliksel onayı ifade ederken, ayrılan bu kalemlere yeterli ödeneğin ayrılıp ayrılmaması ise niceliksel onayı ifade etmektedir (Şenyüz, 1995: 41).

Genel olarak kamu hizmetlerinin yükümlü tercihleri ile uyumluluğu ile kastedilen, mükelleflerin beklediği kamu hizmetlerinin yeterli miktarda üretilmesini ifade etmektedir. Örneğin, düşük gelir düzeyine sahip bir yükümlü ödediği vergi ile ihtiyacı olan sağlık, eğitim, altyapı yatırımlarının finanse edildiğine inanırsa, vergiye karşı daha olumlu bir tavır içerisinde girmesi beklenebilir. Diğer yandan devletin vatandaşların destek vermediği veya gereksiz bulduğu bir kamu hizmetini üretmesi durumunda yükümlüler, vergilerin boşa gittiğini düşünecek ve vergiye karşı davranışları olumsuz etkilenecektir (Şenyüz, 1995: 41).

1.2.1.10. Kamu Harcamalarının Vergi Kültürüne Etkisi

Kamu harcamaları, kamu tüzel kişilerinin kamu kudretini kullanarak yaptığı harcamaları ifade etmektedir (Nadaroğlu, 1998: 130). Devletlerin varlığını sürdürebilmesi ve görevlerini yerine getirebilmesi için bazı harcamaları yapması gerekmektedir. Toplumda sadece devlet tarafından yerine getirilebilecek temel bazı mal ve hizmetler harcamayı zorunlu kılmaktadır. Bunun yanında günümüzün değişen toplumsal ihtiyaçları da devlete bazı ekonomik görevler y kleemektedir. Bu görevlerin yerine getirilmesi de önemli harcamaların yapılmasına neden olmaktadır. Gelir dağılımının, tam istihdamın, ekonomik kalkınmanın sağlanması gibi hedeflere ulaşılmasında devlet tarafından kamu harcamaları mali bir araç olan kullanılmaktadır (Edizdoğan et al., 2013: 46).

Literatürde kamu harcamaları dar anlamda ve geniş anlamda kamu harcamaları şeklinde iki grupta incelenmektedir. Devlet bütçesi ile yapılan harcamalar dar anlamda kamu harcamalarını ifade ederken, bütçe ile yapılan harcamalara ek olarak devlet bütçesinin dışında kalan diğer kamu kurum ve kuruluşlarının yaptığı harcamalar ve devletin istisna ve muaflık uygulaması ile almaktan vazgeçtiği vergi gelirlerinin toplamı geniş anlamda kamu harcamalarını ifade etmektedir (Pehlivan, 2012: 65).

Kamu harcamaları literatürde farklı düşüncede olan gruplarca sürekli tartışma konusu olmuştur. Bu durumun sebebi kamu harcamalarının asıl finans kaynağının vergiler olmasıdır. Devletin daha fazla yapacağı kamu harcaması, daha fazla vergi toplaması anlamına gelecektir. Diğer yandan devletin az vergi toplaması ise kamu harcamalarının az olmasına neden olacaktır (Pehlivan, 2012: 65).

1.2.1.11. Kayıt Dışı Ekonominin Vergi Kültürüne Etkisi

Kayıt dışı ekonomi, gerçekleştirilen ekonomik faaliyetlerin belgelere dayandırılmaması veya gerçeği yansıtmayan belgelerle işlem yapılarak resmi kurumların bilgisi dışına taşınmasıdır (Us, 2004: 2). Diğer bir tanımda ise, gerçekleştirilen herhangi bir ekonomik faaliyetin milli gelir hesaplamalarına dahil edilmemesi olarak tanımlanmıştır (Saruç, 2015: 21).

Savaşan ve Odabaş'a göre ise milli gelir hesaplamalarına dahil edilmeyen her türlü ekonomik faaliyeti içeren şemsiye bir kavramdır. Kayıt dışı ekonomiyle ilgili bu şemsiyenin içerisinde vergi kaçırmak, silah kaçakçılığı, uyuşturucu ticareti olduğu gibi, ev temizliği sonucu kazanç sağlayan bir kadında bulunmaktadır. Savaşan ve Odabaş,

kayıt dışı ekonomi ile vergi kaçırmanın birbirinin yerine kullanılabilen kavramlar olduğunu belirtmektedir (Savaşan & Odabaş, 2005: 2).

Şen ve Sağbaş, kayıt dışı ekonomiyi vergi kapasitesi ile toplanan vergi arasındaki fark olarak tanımlarken, kayıt dışı ekonomik faaliyet oranında vergi kaybı oluşacağını belirtmiştir. Ayrıca ülkede artan kayıt dışı ekonominin, kayıt içinde kalan diğer bireylerin vergi yükünü arttıracığını belirtmektedirler. Kayıt dışı ekonomi, vergi gelirleri ve vergi yükü arasında paradoksal bir ilişkiden bahseden yazarlar, kayıt dışı ekonomi arttıkça vergi gelirlerinin düşeceğini vergi gelirleri düştükçe vergi yükünün artacağını vergi yükü arttıkça da kayıt dışının artacağını belirtmişlerdir (Şen & Sağbaş, 2017: 179).

Kayıt dışı ekonominin oluşumunda ekonomik, sosyal, siyasi ve psikolojik birçok faktörün etkisi bulunmaktadır. Ülkede uygulanan ekonomik ve mali sistemin kayıt dışı ekonomi üzerinde önemli etkileri olmaktadır. Ülkede yaşanan ekonomik kriz, yüksek enflasyon, ekonomi politikaları, işsizlik, istihdam olanakları kayıt dışı ekonominin oluşumunda etkili olmaktadır. Vergi oranlarının yüksek, vergi suç ve cezalarının caydırıcı olmaması ve sık çıkarılan vergi afları da kayıt dışı ekonominin oluşmasında etkili olmaktadır. Vergilerin etkin kullanılmayarak israf ve savurganlığa neden olduğu düşüncesi vergiye karşı dirence neden olabilmekte ve bu durumda kayıt dışı ekonomi üzerinde etkili olmaktadır (Us, 2004: 11).

Kayıt dışılığın kayıtlı ekonomi üzerinde çok ciddi olumsuz etkileri bulunmaktadır. Bu etkilerin başında vergi gelirlerinin azalması ve bütçe açıklarına neden olması gelmektedir. Devletin azalan vergi gelirlerini ve bütçe açıklarını telafi edebilmek için; ek vergiler koyması, vergi oranlarını arttırması, borçlanma yoluna gitmesi, kayıtlı ekonomi içerisindeki kişilerin vergi yükünün artmasına, haksız rekabet oluşmasına, sosyal güvenlik sisteminin bozulmasına, yolsuzluğa, ekonomik plan ve programların güvenilir hale gelmesine neden olacaktır (Şen & Sağbaş, 2017: 181).

1.2.2. Vergiye Karşı Takınılan Tutum ve Davranışların Vergi Kültürüne Etkisi

Bu bölümde vergi kültürünü oluşturan temel faktörden biri olan mükellefin, vergi karşısında takındığı tutum ve davranışlar açıklanarak bu kavramların vergi kültürüne etkisi açıklanacaktır.

1.2.2.1. Vergi Uyumunun Vergi Kültürüne Etkisi

Günümüzde devletlerin artan ihtiyaçlarının kar şılانmasında en büyük gelir kaynağı vergilerdir. Vergilendirme sürecinde vergi gelirlerinin artmasında ise vergi uyumu önemli bir konu olarak ortaya çıkmaktadır. Vergi uyumu, vatandaşların vergiden kaynaklanan yükümlülüklerini tam ve doğru bir şekilde yerine getirmesi olarak tanımlanmaktadır (Tuncer, 2002: 107). Saygın'a göre ise; devlet ve vatandaş arasında gerçekleşen vergilendirme sürecinde, vatandaşların herhangi bir baskı ve zorla olmaksızın vergilerini ödemeleri vergi uyumu olarak adlandırılmaktadır (Saygın, 2013:3). Vergi uyumu vergilendirme sürecinde önemi dolayısıyla, vergi idaresi tarafından da stratejik bir konu olarak değerlendirilmektedir. Vatandaşların vergiyi algılama biçimi ve vergiye karşı tutumu, vergiye uyumda son derece önemlidir (Uyanık, 2019: 53).

Literatürde vergi uyumu ile ilgili  alı malar Michael Allingham ve Agnar Sandmo'nun 1972 de yapmış olduğu çalışmalarla ba lamı  ve klasik vergi uyumu modeli ortaya konulmuştur. Klasik vergi uyumunda; sıkı denetimlerin ve ağır cezaların vergiye uyumu arttıracadı d   n lm   ve vergi uyumu sadece otorite bağlamında değerlendirmiştir. Vergi uyumuna yönelik daha sonra yapılan çalışmalarda, klasik modelin yetersizliği anla ılmı , vergiye uyumu etkileyen diğer faktörler araştırılmaya ba lanmı tır (Tuncer, 2002: 111). Güncel araştırmalarda vergi uyumu kavramı; ekonomik, sosyal ve psikolojik açılardan değerlendirilmekte, vergi uyumu süreci devlet ve vatandaş ilişkileri şeklinde değerlendirilmektedir (Tuncer, 2002: 125).

1.2.2.2. Vergi Grevinin Vergi Kültürüne Etkisi

Vergiye karşı tutum ve davranışlar içerisinde toplumsal tepkiyi yansıtan vergi grevi kolektif bir özelliğe sahip olup, mükelleflerin vergi karşısında ortak davranışını ifade etmektedir ( eny z, 1995: 110). Mükelleflerin vergi karşısında kolektif tepkisinden söz edebilmek için öncelikle usulüne uygun şekilde ortaya konmuş bir verginin olması gerekmektedir. Vergi grevi devlet otoritesinin zayıfladığı dönemlerde verginin ortadan kaldırılmasına neden olabilirken aksi durumlarda sorumluların cezalandırılması sonucunu doğurabilmektedir (Nadaroğlu, 1998: 280).

Devlet vergilendirme yetkisini toplumun sosyolojisini ve mükellef psikolojisini dikkate almadan yerine getirdiğinde vergiye karşı bir takım tepkiler meydana gelebilmektedir.

Toplumda verginin adaletsiz dağılımı, vergi oranlarının yüksekliği, vergi yükünün dengesiz dağılımı gibi gerekçeler bu tepkilere neden olmaktadır. Vergiye karşı mükellef tepkilerinden biri olan vergi grevi, mükelleflerin örgütlü bir şekilde vergi ödememe tepkisi olarak da tanımlanmaktadır. Mali literatürde “Poujade hareketi” olarak bilinen 1953 yılında Fransa’da meydana gelen olayda, kırtasiye işiyle ilgilenen Pierre Pojade’nın ağır vergileri protestosu bireysellikten çıkarak toplumsal bir tepkiye dönüşmesi vergi grevinin örneklerindendir. Vergi grevi mükelleflerin birlikte hareket ettikleri yasal bir tepki türüdür (Akdoğan, 2020: 205).

1.2.2.3. Vergi Reddinin Vergi Kültürüne Etkisi

Diğer bir tepki türü olan verginin reddi ise, vergi mükellefleri tarafından toplu olarak verginin reddedilmesidir. Verginin reddi toplumda oluşturduğu sosyal, ekonomik ve siyasi sonuçları itibarıyla yasadışı bir tepkidir. Verginin reddi toplumsal etkileri itibarıyla diğer tepki türlerinden daha farklı sonuçlara neden olmaktadır. Tarihte yaşanan önemli birçok olayda vergilere karşı gösterilen bu tepkilerin etkisi olmuştur (Edizdoğan & Gümüş, 2013: 208).

Tarihte Eski Yunan ve Eski Roma gibi büyük devletlerin yıkılmasında, Hollanda’nın İspanya’ya karşı gelmesinde, Boston Limanında çay gemilerinin yakılmasında, Amerikan bağımsızlığı ve Fransız ihtilalinin başlangıcında vergi reddi’nin etkili olduğu belirtilmektedir. Devlet otoritesinin zayıfladığı ve bu otoritenin kötüye kullanıldığı dönemlerde verginin reddi siyasal yapı için büyük tehlike oluşturmaktadır. Vergi yasalarına karşı ayaklanan vatandaşlar devlet otoritesinin zayıflamasının hem sebebinin hem sonucunu oluşturmaktadır (Şenyüz, 1995: 110).

1.2.2.4. Vergi Kaçakçılığının Vergi Kültürüne Etkisi

Vergiye karşı gösterilen tepkilerin içinde en sık karşılaşılan ve en önemlilerinden birisi vergi kaçakçılığıdır (Edizdoğan et al., 2013: 206). Vergi kaçakçılığının tarihi vergilerin tarihi kadar eskiye dayanmakla birlikte bu konuda akademik çalışmalar 1950’lerden itibaren yapılmaya başlanmıştır. Vergi kaçakçılığı, günümüzde gelişmekte olan ülkeler açısından sorun olduğu gibi gelişmekte olan ülkeler açısından da sorun oluşturmaktadır (Çiçek, 2006: 96).

Vergi kaçakçılığı, mükelleflerin vergi kanunlarında belirtilen, ödemeleri gereken verginin tamamını veya bir kısmını geçici veya sürekli olarak ödememesidir (Şen &

Sağbaşı, 2017: 301). Diğer bir deyişle yasadışı yollara başvuruyla ödenmesi gereken vergiden kurtulmak veya kurtulma girişiminde bulunmaktır (Nadaroğlu, 1998: 279). Mükellef tarafından vergi baskısına bir tepki olarak gerçekleştirilen vergi kaçakçılığı yasa dışı bir davranıştır (Pehlivan, 2012: 163). Vergi kaçakçılığı, yasadışı bir faaliyet olmasının yanı sıra, vergide eşitlik ilkesine aykırılık oluşturması ve verginin verimini azalması dolayısıyla da üzerinde durulması gereken sosyo-ekonomik bir olaydır. Kanunen vergi borcu olan bir kişi bu borcu ödemediğinde, vergisini dürüst bir şekilde ödeyenler karşısında haksız bir avantaj sağlamış olmaktadır. Verginin verimini azaltan bu durum sonucunda ve dürüst mükellefler getirilecek yeni vergileri ödemek zorunda kalacaktır (Nadaroğlu, 1998: 279).

Vergi kaçakçılığı suç ve cezası Vergi Usul Kanunu'nun 359. Maddesinde "Hürriyeti Bağlayıcı Ceza ile Cezalandırılacak Suçlar ve Cezaları" başlığı altında tanımlanmıştır. Bu maddede kaçakçılık suçu olarak belirtilen fiiller üç gruba ayrılmış ve uygulanan cezalar farklılaştırılmıştır. (RG, 2008: Madde 359 – (Değişik: 23/1/2008-5728/276 md.):

1- Vergi Kanunlarına Göre Tutulan veya Düzenlenen ve Saklama ve İbraz Zorunluluğu Olan Defter ve Kayıtların, Doğruluğuna ve Gerçeğe Uygunluğuna Aykırı Olan Fiiller Açısından

- Vergi kanunlarında tutulması, düzenlenmesi, saklanması ve ibraz edilmesi zorunlu olan; Defter ve kayıtlarda hesap ve muhasebe hilesi yapmak, gerçek olmayan veya kayda konu işlemlerle ilgisi bulunmayan kişiler adına hesap açanlar veya defterlere kaydı gereken hesap ve işlemleri vergi matrahının azalması sonucunu doğuracak şekilde tamamen veya kısmen başka defter, belge veya diğer kayıt ortamlarına kaydederler,
- Defter, kayıt ve belgeleri tahrif edenler veya gizleyenler veya muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge düzenleyenler veya bu belgeleri kullananlar hakkında, on sekiz aydan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

2- Vergi Kanunlarına Göre Tutulan veya Düzenlenen ve Saklama ve İbraz Zorunluluğu Olan Defter, Kayıt ve Belgelerin Yok Edilmesi, Sayfaların Yok Edilmesi vb. Fiiller Açısından

- Vergi kanunları uyarınca mecburiyeti bulunan defter, kayıt ve belgeleri yok edenler veya defter sayfalarını yok ederek yerine başka yapraklar koyanlar veya hiç yaprak koymayanlar veya belgelerin asıl veya suretlerini tamamen veya

kısmen sahte olarak düzenleyenler veya bu belgeleri kullananların, üç yıldan beş yıla kadar cezalandırılmaları gerekmektedir.

3- Üçüncü gruptaki fiiller: Maliye Bakanlığı İle Anlaşma Yapmadan Belge Basımı Açısından

- Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre ancak Maliye Bakanlığı ile anlaşması bulunan kişilerin basabileceği belgeleri, Bakanlık ile anlaşması olmadığı halde basanlar veya bilerek kullananlar, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Vergi kaçakçılığı ekonomik, siyasi ve sosyal etkiler oluşturmaktadır. Vergi kaçakçılığının ekonomik etkilerinden en önemlisi vergi gelirlerinde azalmalara neden olmasıdır. Azalan vergi gelirleri devletin planlanan gelirlere ulaşamamasına ve bunun sonucu olarak bütçe hesaplamalarında dengesizliklere neden olmaktadır. Devlet, planlanan vergi gelirlerine ulaşabilmek için yeni vergiler koymakta, vergi oranlarında artışa gitmekte, para basımı yapmaktadır. Devlet tarafından atılan bu adımlar, vergilerini düzenli ödeyen vatandaşlara haksız bir vergisel yük getirmektedir. Ayrıca vergisini ödeyen ile kaçırın arasında eşitsizlik oluşturmaktadır. Rekabet şartları vergi kaçırın lehine gelişmektedir. Vergi kaçakçılığı, mükellefleri kanun ve yasalara aykırı davranmaya alıştırmaktadır. Vergi kaçakçılığı toplumda tepki gösterilen bir duruma dönüştüğünde, kaçakçılık yapan mükellefler saygınlıklarını kaybetme riskiyle karşılaşacaklardır (Edizdoğan et al., 2013: 206).

1.2.2.5. Vergiden Kaçınmanın Vergi Kültürüne Etkisi

Vergi kanunlarına göre vergi borcunun ortaya çıkması vergiyi doğuran olayın gerçekleşmesine bağlıdır. Mükellefin vergiyi doğuran olaya neden olmadığı sürece vergi borcu oluşmayacaktır. Mükellefin vergi borcuna neden olmadan vergisel yükümlülükten kurtulmasına vergiden kaçınma denilmektedir. Mükellefin vergi borcuna neden olmayacak şekilde elde ettiği gelir ve kazançları vergiden kaçınmaya konu olmaktadır. Vergiden kaçınma kanunlar içerisinde yapıldığı için yasal bir uygulamadır (Akdoğan, 2020: 173).

Günümüzde mükellefler vergiden kaçınmak için farklı yöntemlere başvurmaktadır. Bu yöntemlerden bir tanesi, vergiyi doğuran olaya sebebiyet verilmemesi şeklindedir. Örnek olarak, emlak vergisinden kaçınmak için konut satın almak yerine kirada oturmayı tercih

etmek, katma değer vergisinden kaçınmak için KDV'ye konu olan ürün almamak gösterilebilir. Diğer bir yöntem ise yasalardaki boşluklardan yararlanmaktır. Bu yöntemde mükellef yasa metinlerindeki boşlukları farklı yorumlayarak daha düşük bir vergi ödeyebilmektedir. Ancak bu yöntemde yasaların yorumlanması teknik bir bilgiyi gerektirdiği için mükellefler mali konularda uzmanlığı olan kişilerden yardım almaktadır (Edizdoğan et al., 2013: 203). Mükellef yasadaki boşluktan yararlanmak maksadıyla yasayı yorumlarken bazen hatalı yorumda bulunup vergi kaçırmaya konu olabilecek bir fiilde de bulunabilir. Vergi idaresi ile mükellef arasındaki bu tarz anlaşmazlık durumlarında son karar vergi mahkemelerinde verilmektedir (Saruç, 2015: 22).

1.2.2.6. Vergi Yansımasının Vergi Kültürüne Etkisi

Vergi mükellefinin ödediği verginin bir kısmının veya tamamının fiyat mekanizması vasıtasıyla diğer mükelleflere aktarmasına verginin yansıtılması denir. Literatürde, “verginin yansıtılması” veya “verginin yansıması” kavramları genellikle birbirinin yerine kullanılmaktadır. Vergiye karşı mükellef tepkilerinden biri olan verginin yansıtılması, vergi yükünü taşımak istemeyen mükellefin bu yükü bir başkasına devretmesidir (Şen & Sağbaş, 2017: 169).

Verginin yansıtılması dört aşamada gerçekleşmektedir. Bunlar sırasıyla; verginin ödenmesi, verginin vurgusu, verginin yansıması ve verginin yerleşmesidir. Verginin yansımasından bahsedebilmek için öncelikle söz konusu verginin mükellef tarafından ödenmesi gerekmektedir. Bu aşama verginin ödenmesi aşamasıdır. Vergi ödendikten sonra ödeyen kişi üzerinde olumsuz birtakım duygular oluşturabilmektedir. Verginin mükellef üzerinde oluşturduğu bu olumsuz etkiye verginin vurgusu denilmektedir. Verginin yansıma aşamasında mükellef ödediği vergiyi diğer bir kişiye aktarmaktadır. Son aşama olan verginin yerleşmesinde ise vergi farklı bir kişiye aktarılamamakta ve son tüketici üzerinde kalmaktadır. Bu duruma verginin yerleşmesi denilmektedir (Edizdoğan et al., 2013: 184). Verginin yansıtılmasında, devlet gelirleri açısından herhangi bir kayıp yaşanmazken, vergi yükünün dengesiz ve adaletsiz dağılmasına neden olmaktadır (Aktan & Çoban, 2006: 168).

1.3. Vergi Kültürü Oluşumuna Etki Eden Vergi Otoritesine İlişkin Faktörler

Vergi kültürü oluşumunu etkileyen temel faktörlerden biri olan vergi otoritesinin vergi kültürüne etkisinin incelendiği bu bölümde ilk olarak vergi sisteminden kaynaklanan

faktörlerin etkisi daha sonra vergi yönetimini uygulamalarının vergi kültürüne etkisi incelenecektir. Son olarak ise ülkede mevcut vergi kültürünün vergilendirme sürecine etkisi açıklanmaktadır.

1.3.1. Vergi Sisteminin Vergi Kültürüne Etkisi

Bir ülkede belirli bir zamanda uygulanan vergilerin tümünün oluşturduğu sisteme vergi sistemi denir. Ülkede uygulanan tüm bağımsız vergilerin, iktisadi sistemin, vergilemenin mali ve mali olmayan amaçlarının birbirleri ile uyumlu olması vergi sisteminin bir gereğidir. Vergi sistemi ülkede yaşanan ekonomik, siyasi ve sosyal gelişmelere bağlı olarak zaman içinde değişim ve gelişim gösterebileceği gibi ülkeler arasında da farklılık gösterebilir (Edizdoğan et al., 2013: 342).

Günümüzde yaşanan ekonomik, sosyal ve teknolojik gelişmeler kamusal talep ve beklentilerin değişimine neden olmuştur. Değişen talep ve beklentilerin karşılanmasında devletin en önemli finans kaynağı hiç kuşkusuz vergidir. Birey ve devlet arasında vergileme nedeniyle ortaya çıkan bu ilişkinin sağlıklı ve etkin bir şekilde yürütülmesinde vergi hukuku ve vergi sistemi kavramları önem kazanmaktadır (Akdoğan, 2019: 211).

Maliye literatüründe vergi sistemleri tekli ve çoklu vergi sistemleri şeklinde tanımlanmaktadır. Tekli vergi sistemi, birden fazla vergi almak yerine verimli olduğuna inanılan tek vergi alınmasını savunmaktadır (Nadaroğlu, 1998: 374). Tekli vergi sistemi üzerinde son yıllarda teorik tartışmalar yapılmasına rağmen günümüzde uygulamaya geçme imkanı bulamamıştır. Tek bir kaynaktan alınacak verginin kamu ihtiyaçlarının karşılamasında yetersizliği, verginin bir kez alınacağı için oranının yüksek olması, oranı yüksek verginin vergi kaçakçılığını arttırması gibi nedenler sistemin teoride kalmasına neden olmaktadır (Edizdoğan et al., 2013: 341). Günümüzün modern devletlerinin vergi sistemleri birden çok vergiye dayanmakta ve çoklu vergi sistemi üzerine kurulmaktadır. Çoklu vergi sisteminde uygulanan vergiler kategorilere ayrılmakta ve bu durum vergi sistematığı olarak adlandırılmaktadır. Vergi sistematığındaki vergiler, vergilendirildiği ekonomik kaynağa göre gruplandırıldığında; gelir, servet ve harcamalar üzerinden üçlü bir ayrıma tabi tutulmaktadır. Türk vergi sistemindeki vergilerin genel gruplandırılması ise;

- Gelir Üzerinden Alınan Vergiler; Gelir Vergisi, Kurumlar Vergisi

- Servet Üzerinden Alınan Vergiler; Emlak Vergisi, Veraset ve İntikal Vergisi, Motorlu Taşıtlar Vergisi
- Harcamalar Üzerinden Alınan Vergiler; Katma Değer Vergisi, Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi, Özel Tüketim Vergisi şeklinde olmaktadır (Öncel et al., 2019:241).

İyi bir vergi sisteminin vergilemenin tarafı olan idare ve mükellef açısından birtakım avantajları olmaktadır. Vergi sisteminin basit ve sade olması, kanunların anlaşılabilir, vergilerin sayısının az olması gibi unsurlar, vergi idaresinin yönetimini kolaylaştırırken diğer yandan mükellef vergi uyumunu olumlu etkileyecektir (Uğurlu, 2019: 191).

1.3.1.1. Vergi Adaletinin Vergi Kültürüne Etkisi

Vergi adaleti, vergi literatüründe üzerinde tartışılan önemli konulardan biridir. Konunun önemi devlet ve toplumların hayatında adil bir vergi düzeni kurmanın gerekliliğidir. Devletin her alanda olduğu gibi vergi konusunda da adaleti sağlaması toplumsal huzurun vazgeçilmez bir unsurudur. Devletin kamusal hizmetleri yerine getirmesinde en önemli finansman kaynağı olan vergileri adaletsiz bir vergi dağılımına neden olacak şekilde toplaması vergiye ve devlete tepkileri arttıracak ve vergilemede amaca ulaşılmasına engel olacaktır. Tarihte birçok önemli olayın temelinde vergilere karşı tepkilerin olduğu bilinmekte, adil olma niteliğini yitiren vergilerin toplumsal isyan ve kalkışmalara neden olduğu görülmektedir (Gürdal, 1994: 7).

Adalet ve vergi adaleti kavramlarının tanımında tam bir fikir birliğinden söz edilememektedir. Adaletin kişiden kişiye, toplumdan topluma değişen subjektif yapısı kavramın görüş birliğine varılan bir tanımına engel olmaktadır. Vergi adaleti konusunda tam bir fikir birliğinin olmaması ise adil bir vergi sisteminin oluşturulmasını olumsuz etkilemektedir (Nadaroğlu, 1998: 306).

Literatürde vergi adaleti birçok düşünür, filozof ve akademisyen tarafından tartışılmıştır. Klasik iktisadi düşüncenin kurucularından sayılan Adam Smith bu konuda, aksi belirtilmedikçe vergilemede adalet ile kastedilen şeyin hukuki adalet değil iktisadi anlamdaki adaletin kastettiğini belirtmektedir. İktisadi eşitlik ile aynı durumda olanların aynı farklı durumda olanların farklı vergilendirilmesi kastedilmektedir. Ekonomik açıdan aynı durumda olanların aynı vergilendirilmesi vergilemede yatay eşitliği, farklı durumda olanların farklı vergilendirilmesi ise vergilendirmede dikey eşitliği ifade etmektedir.

Vergilemede adaletin sağlanmasında yatay ve dikey adalet son derece önemlidir (Şen & Sağbaş, 2017: 228).

Vergilemede adalet konusu her ülkenin önem verdiği, yasalarında açık veya zımni yer verdiği bir konudur. Ülkemizde 1982 anayasasının 73.maddesi “Herkes ..., mali gücüne göre, vergi ödemekle yükümlüdür. Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı, maliye politikasının sosyal amacıdır...” denilerek vergi adaletinin önemi ortaya konulmuştur (Şen & Sağbaş, 2017: 228).

Mükellefler vergi dağılımının adil olduğu varsayımı altında hareket etmektedir. Ancak mükellefler adil olmayan bir vergi dağılımına tabi olduklarını, üzerlerindeki vergi yükünün yüksek olduğunu, diğer mükelleflerin kendilerinden daha az vergi yüküne sahip olduğunu düşündüklerinde, kendi üzerlerindeki vergi borcunu çeşitli yollarla ödememeye çalışırlar. Bu durumda ise toplumda oluşan vergi adaleti algısı ve toplamda vergi kültürü olumsuz etkilenmektedir (Çiçek, 2006: 67).

1.3.1.2. Vergi Mevzuatı Açıklığının Vergi Kültürüne Etkisi

Vergi sisteminin en önemli unsurlarından biri vergi mevzuatı olarak ifade edilebilir. Vergileme ilişkisinde tarafların, yasalara uygun hareket edebilmesinde mevzuatın uygulanabilir ve anlaşılabilir olması vergi sistemini önemli ölçüde etkilemektedir. Mükellefler kendileri ile ilgili yasal mevzuatı şüpheyi yer kalmayacak açıklıkta görüp değerlendirebilmelidir. Yasal mevzuat bu açıklıkta olmadığına, mükellefler yasaları kendilerine göre yorumlayabilmekte ya da bu konuda ilgililere (mali müşavir, avukat vb.) başvurmak zorunda kalmaktadırlar. Mükellefler tarafından yasaların bilerek ya da bilmeyerek yanlış yorumlanması ise vergi kaybına neden olmaktadır (Şenyüz, 1995: 62).

Diğer yandan mevzuatın anlaşılabilmesi konusunda ilgililerden destek almak zorunda olan mükellef ayrıca zaman, emek ve para harcamak zorunda kalmaktadır. Mevzuatın karmaşıklığı nedeniyle yaşanan bu süreç mükellefleri vergi ödeme konusunda isteksizliğe yöneltmekte ve vergiden kaçınmalarına neden olmaktadır. Vergi yasaları ve mevzuatının basit ve anlaşılabilir olması idarenin de işini kolaylaştırmaktadır. Basit ve anlaşılabilir vergi yasaları karşısında mükellefin vergiye uyumu artarken, vergi idaresinin vergileme sürecini kolay yönetmesi mümkün olmaktadır (Uğurlu, 2019: 191).

1.3.1.3. Vergi Mevzuatının Değiştirilme Sıklığının Vergi Kültürüne Etkisi

Vergi mevzuatının sıkça değiştirilmesi yeni hükümlerin öğrenilmesini ve bu işlemlere alışmayı zorunlu kılmaktadır. Mevzuatta sıkça yapılan değişiklikler vergi tekniğinin karmaşıklığına, takibin zorlaşmasına ve bu sebeple vergilemede güven ilkesinin zarar görmesine neden olmaktadır. Diğer yandan sık değişen vergi mevzuatı mükelleflerde daha ağır bir vergi etkisinin oluşmasına ve vergilere karşı tepki gösterilmesine neden olacaktır. Özellikle vergi mevzuatındaki değişiklikleri takip etme olanağına sahip olmayan mükellefler bu durumdan olumsuz etkilenecektir (Şenyüz, 1995: 66).

Yürürlükteki mevcut yasa hükümlerine yeni adapte olan mükellef, yeni yasa hükümleri hakkında yeterli bilgiye sahip olamayacak fark etmeden vergi uyumsuzluğuna neden olabilecektir. Belirli bir verginin uzun süre yürürlükte kalması mükelleflerin bu vergiye adapte olmasına ve vergiye uyum sağlamasına neden olmaktadır. Sık yapılan mevzuat ve yasa değişiklikleri mükelleflerin vergi kültürünü olumsuz etkilediği gibi vergi idaresinin denetim ve kontrollerini de olumsuz etkilemektedir (Çataloluk, 2008: 224).

1.3.1.4. Vergi Suç ve Cezaları Etkinliğinin Vergi Kültürüne Etkisi

Hukuk kurallarını ahlak ve din kurallarından ayıran en önemli özellik belirlenen kurallara uyulmadığında cezai müeyyidelerle karşılaşılmasıdır. Vergi kuralları da yerine getirilmediğinde yaptırımlarla karşılaşmaktadır. Vergi kurallarının yaptırımları; para cezası, hürriyeti bağlayıcı cezalar ve hak mahrumiyeti şeklinde uygulanmaktadır. Hukuk sistemlerinde suç ve ceza ilişkisinde beklenen ilk sonuç caydırıcılık ve kurallara uymanın yaygınlaştırılmasıdır (Şanver, 2017: 93).

Vergi cezaları ile mükellefin vergi ödevlerini vergi yasalarında belirtilen zaman ve kurallara göre yerine getirmesinin sağlanması amaçlanmaktadır. Zamanında ve eksiksiz bir şekilde gerçekleştirilen vergisel yükümlülüklerle devletin vergi kaybı önlenirken diğer yandan kamu hizmetlerinin finansmanı karşılanarak en genel amaç olarak kamu yararı sağlanmış olmaktadır (Öncel et al., 2019: 225).

Vergisel suç ve cezalara ilişkin kural ve esaslar vergi usul kanununda düzenlenmiştir. Vergi usul kanununda vergi suç ve cezaları “mali nitelikli suç ve cezalar” ve “ceza hukuku kapsamında suç ve cezalar” olarak iki başlıkta değerlendirilmektedir. Mali nitelikli suç ve cezalar; vergi ziyayı suçu ve usulsüzlük fiilleridir (Öncel et al., 2019: 225). Bu kısım suç ve cezalar yalnız vergi hukukunu ilgilendirme olup bunların tespiti ve

yaptırım yetkisi vergi idaresine bırakılmıştır. Vergi idaresi bu suçlara ceza uygulayabilmesi için yargı kararına ihtiyacı yoktur. Ceza hukuku kapsamında suç ve cezalar ise kaçakçılık, vergi mahremiyetinin ihlali ve yükümlülerin özel işlerini yapma suçlarıdır. Vergi usul kanunu kamu düzenini bozan bu fiillerin ceza mahkemeleri tarafından yargılanmasını ve bu suçu işleyenlerin hürriyeti bağlayıcı ceza ile cezalandırılmasını öngörmektedir (Öner, 2020: 175).

Mükellef vergi suçu kapsamında bir davranış sergilerken, bununla ilgili fayda ve maliyeti hesaplayarak hareket etmektedir. Mükellefin yapacağı bu fayda maliyet analizinde en önemli belirleyici hiç kuşkusuz vergi suç ve cezaları olmaktadır. Mükellef vergi suçu sonrası sağlayacağı faydayı, yakalanacağına karşılaşacağı yaptırımla karşılaştırarak tercihini yapacaktır. Bu durumda mükellefin vergi suçu sayılan davranışları ortaya koyma derecesi, vergi cezalarının caydırıcılığına bağlıdır (Aktan & Çoban, 2006: 146).

Vergi cezalarının caydırıcı olması yanında, bu cezaların idare tarafından ısrarla ve etkili bir şekilde uygulanması çok önemlidir. Mükellefler vergi kaçırıcıların yakalanmadığını, yakalananların caydırıcı bir şekilde cezalandırılmadığını veya cezalandırılanların belli aralıklarla çıkarılan vergi afları ile cezalarının kaldırıldığını şahit olduğunda vergi ödeme konusundaki motivasyonları düşecek ve toplamda vergi kültürü olumsuz etkilenecektir (İ. C. Demir, 2008: 89).

1.3.1.5. Vergi İstisna ve Muafiyetlerinin Vergi Kültürüne Etkisi

Vergi kaybına yol açan uygulamalarından biri de vergi istisna ve muafiyetleridir. Türk vergi sisteminde istisna ve muafiyetler ekonomik ve sosyal hedeflere ulaşmak amacıyla kullanılmaktadır (Savaşan & Odabaş, 2005: 4). Vergi istisna ve muafiyetinde, vergiye tabi bazı kişi ve vergi konuları vergi dışında bırakılmaktadır. Vergi yasalarına göre vergilendirilmesi gereken kişi veya kişi grupları vergi dışı bırakılması vergi muafiyeti olarak tanımlanırken, vergi yasalarına göre vergilendirilmesi gereken vergi konularının vergi dışı bırakılması vergi istisnası olarak tanımlanmaktadır (Akdoğan, 2020: 158). Vergi muafiyeti kişi ya da mükellefiyette kısıtlamayı ifade ederken vergi istisnası ise vergi konusunda kısıtlamayı ifade etmektedir (Pehlivan, 2012: 102).

İstisna ve muafiyetler yasama organı tarafından belirlenmektedir. Ekonomik ve sosyal amaçlar için kullanılan istisna ve muafiyetler; bazı yatırımların ve sektörlerin teşvik edilmesi için kullanılabildiği gibi ödeme gücü düşük bireylere vergiler karşısında bazı

kolaylıklar sağlamak içinde kullanılabilir. Vergi karşısında dezavantajlı grupların vergi ödeme gücüne ulaşmasında ve dolayısıyla vergi adaletinin sağlanmasında bir araç olarak kullanılabilen istisna ve muafiyetler, bazı mükelleflerin daha az vergi ödemelerine neden olduğu için eleştirilmektedir (Edizdoğan et al., 2013: 257). Ayrıca istisna ve muafiyetlerin vergi gelirlerinde azalmaya yol açtığı, vergilemede genellik ve yatay eşitlik ilkelerine zarar verdiği belirtilmektedir (Kırbaş, 2015: 103). Vergi sisteminde istisna ve muafiyetlere sık başvurulması sistemin karmaşık hale gelmesine neden olarak mükellef ve vergi idaresinin vergisel işlemlerini zorlaştırmaktadır (Savaşan & Odabaş, 2005: 4)

1.3.1.6. Devlet Yönetiminde Şeffaflık ve Hesap Verilebilirliğin Vergi Kültürüne Etkisi

Günümüz devlet yönetimi anlayışında merkezi ve yerel yönetim faaliyetlerinde şeffaflık ve hesap verilebilirlik vazgeçilmez kavramlar konumundadır. Söz konusu bu etik değerler çok önemli kamu hizmetlerini düzenleyen kanun, yönetmelik ve uygulamalara temel teşkil eder duruma gelmiştir. Şeffaf ve hesap verebilir yönetim anlayışı beraberinde vatandaş ve devlet arasındaki mesafeyi kaldırmakta, kamu hizmetlerinin kalitesi artmakta ve vatandaşın devlete güvenmesini sağlamaktadır (Kalkan & Alparslan, 2009: 25).

Devletin görev ve fonksiyonları yerine getirirken, kamu mali yönetimine ve kamu ekonomisine ilişkin bilgi ve hesapların, yapılan kamu harcamalarının, temel iktisat politikalarına dair planların, açık, anlaşılır ve düzenli bir şekilde kamuoyunun bilgisine sunulması şeffaflık olarak tanımlanmaktadır (Atiyas & Sayın, 2001: 28).

Kamu yönetimine güveni belirleyen en önemli faktörlerden biri olan şeffaflık, kamusal kaynakların nerelere, hangi amaçlarla ve nasıl kullanıldığını ve sonuçlarının vatandaşlarla paylaşılmasını sağlayan bir mekanizma işlevi görmektedir. Şeffaflığın en önemli sonuçlarından biri de vatandaşların devlete ve kamu yönetimine duydukları güveni arttırmasıdır (Bilgin, 2005: 43).

Günümüz devlet yönetiminin önemli kavramlarından bir diğeri ise hesap verilebilirliktir. Kamu görevlilerinin yetkililerini kullanırken ve yaptıkları faaliyetlerden sorumlu olmaları hesap verilebilirliği ifade etmektedir. Hesap verilebilirlik ile kişi veya kurumlar yaptıkları faaliyetlerden dolayı başka bir otoriteye cevap vermekte ve açıklamada bulunmaktadır. Demokratik yönetimlerde denetim mekanizması olarak görülen hesap

verilebilirlik, vatandaş ve devlet arasında güvenin tesis edilmesine katkı sağlamaktadır (Gül, 2008: 73).

1.3.1.7. Dolaylı ve Dolaysız Vergilerin Vergi Kültürüne Etkisi

Vergi sistemlerinde uygulanan vergiler çeşitli ölçütlere göre ayrıma tabi tutulmaktadır. Bu ayrımlardan bir tanesi dolaylı ve dolaysız vergi ayrımıdır. Bir ülkenin vergi sisteminde uygulanan dolaylı ve dolaysız vergiler o ülkenin ekonomik yapısı, ülkenin içinde bulunduğu konjonktür ve gelişmişlik düzeyi açısından son derece önemlidir. Ülkelerin gelişmişlik durumlarına bağlı olarak başlangıçta vergi sistemlerinde dolaylı vergiler ağırlıkta iken, sanayileşmenin, kurumsallaşmanın, kişi başına düşen gelirin artması ve beraberinde vergi kapasitesinin genişlemesi sonucunda sistemde dolaysız vergilerin payı artmaktadır. Ülkenin vergi sisteminde bu iki vergi grubu payının birbirine yakın olması teorisyenler ve uygulayıcılar açısından genel kabul görmektedir (Eratalar et al., 2012: 13).

Dolaylı ve dolaysız vergi ayrımı, verginin kanuni yükümlüsü ile vergi idaresi arasına başka birilerinin girip girmemesine göre belirlenmektedir. Vergi asıl mükellef olarak düşünülmüş kişiden alınıyor ve başka bir kişiye aktarılamıyorsa bu tür vergiler dolaysız vergi olarak ifade edilmektedir. Gelir vergisi, kurumlar vergisi, emlak vergisi bu vergi türünün örnekleridir. Mükellefin vergi yükünü diğer kişilere aktarabildiği vergiler ise dolaylı vergi olarak ifade edilmektedir. Katma değer vergisi, özel tüketim vergisi, gümrük vergileri dolaylı vergilerindendir (Soydal & Yılmaz, 2009: 298).

Dolaysız vergiler gelir ve servet üzerinden alırken, dolaylı vergiler ise harcamalar ve tüketim üzerinden alınmaktadır. Türk Vergi sistemi içerisinde yer alan gelir vergisi, kurumlar vergisi, emlak vergisi, veraset ve intikal vergisi, motorlu taşıtlar vergisi dolaysız vergilerdendir. Katma değer vergisi (KDV), özel tüketim vergisi (ÖTV), gümrük vergileri, banka ve sigorta muameleleri vergisi (BSMV), dolaylı vergiler içerisinde yer almaktadır (Pehlivan, 2012: 120).

Türk vergi sistemi dolaylı ve dolaysız vergiler açısından değerlendirildiğinde, sistemde dolaylı vergilerin payının fazla olduğu görülmektedir. Türkiye’de vergi gelirleri içerisinde dolaylı vergilerin oranı yüzde 60 seviyelerinde iken bu oran OECD ülkelerinde yüzde 30 seviyelerindedir. Türkiye’de vergi gelirleri içinde dolaylı vergilerin payının yüksek olmasında ekonomik, sosyal ve siyasal gelişmelerin etkisinden söz edilebilir. Ancak dolaylı vergilerin ağırlıkta olduğu bir vergi yapısında, vergi adaleti, vergi yükü,

kaynak dağılımında adalet ve tüm bu unsurların birleşimi kabul edilebilecek olan vergi kültürü açısından olumsuz bir durum oluşturmaktadır (Eratar et al., 2012: 13).

1.3.2. Vergi Yönetimi Uygulamalarının Vergi Kültürüne Etkisi

Vergi işleminin vergi borçlusu ve vergi alacaklısı olarak iki tarafı bulunmaktadır. Vergilemenin vergi borçlusu tarafını mükellef oluştururken, vergi alacaklısı tarafında ise devlet bulunmaktadır. Devlet hak ve ödevlerini gerçekleştirirken aracı organlarını kullanmaktadır. Ülkemizde vergi yönetimi Maliye Bakanlığı ve bağlı birimleri aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Maliye bakanlığının vergi yönetimi ile ilgili görevleri arasında devletin alacaklarını tahsil etmek ve buna ilişkin davalarda onu temsil etmek görevleri yer almaktadır (Kırbaş, 2015: 149). Maliye Bakanlığı ve birimleri aracılığıyla sürecin yönetilmesiyle ilgili 5345 sayılı kanunla bakanlığa bağlı olarak Gelir İdaresi Başkanlığı kurulmuştur. Kanunda gelir idaresi başkanlığının kuruluş amacı; “Gelir politikasını adalet ve tarafsızlık içinde uygulamak; vergi ve diğer gelirleri en az maliyetle toplamak; mükelleflerin vergiye gönüllü uyumunu sağlamak; mükellef haklarını gözeterek yüksek kalitede hizmet sunmak suretiyle yükümlülüklerini kolayca yerine getirmeleri için gerekli tedbirleri almak; saydamlık, hesap verebilirlik, katılımcılık, verimlilik, etkililik ve mükellef odaklılık temel ilkelerine göre görev yapmak üzere Maliye Bakanlığına bağlı Gelir İdaresi Başkanlığının kurulmasına, teşkilat, görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin esasları düzenlemektir ” denilmektedir (Akdoğan, 2020: 155).

Gelir idaresi başkanlığı vergilendirme sürecinin tarh, tebliğ, tahakkuk ve tahsil aşamalarını merkez ve taşra teşkilatı ile yerine getirmektedir. Ülkemizde 29 ilde doğrudan gelir idaresi başkanlığına bağlı birer vergi dairesi başkanlığı mevcuttur. Bu illerdeki merkez ve bağlı ilçelerdeki vergi dairesi müdürlükleri o ilin vergi dairesi başkanlığına bağlı görev yapmaktadır. Vergi dairesi başkanlığının kurulmadığı illerde vergi hizmetleri, il defterdarlığına bağlı gelir müdürlükleri, vergi dairesi müdürlükleri ve ilçe mal müdürlükleri aracılığıyla yerine getirilmektedir (Öner, 2020: 55).

Mükellefler vergi işlemlerini yerine getirirken sürecin her aşamasında vergi yönetimi ile karşı karşıya gelmektedir. Bu nedenle mükellef ve vergi yönetimi arasındaki ilişkiler son derece önemlidir. Mükellef in vergiye karşı tutumunda vergi yönetiminin kendisine karşı tavrı son derece önemlidir. Vergi yönetiminin mükellefe göstereceği olumlu tutum ve davranış vergiye karşı direnmeleri azaltacaktır (Şenyüz, 1995: 48).

Vergilendirme sürecinde mükellef açısından vergi yönetimi ve uygulanan vergi tekniği birbirinin ayrılmaz parçalarıdır. Kusursuz bir şekilde hazırlanan vergi tekniği uygulamada iyi bir vergi yönetimi gerektirmektedir. Aynı şekilde uygulaması zor bir vergi tekniği iyi niyetli bir vergi yönetimi karşısında bile başarısız olacaktır (Şenyüz, 1995: 48). Günümüzde kaliteli bir vergi yönetim süreci; vergilendirme sürecinin her aşamasında mükellef memnuniyetinin gözetildiği, teknolojinin tüm imkanlarının kullanıldığı, şeffaf, bilgiye erişimin hızlandığı, mükellefin işlem maliyetlerinin en aza indirilme gayretinde olduğu bir yönetim biçimi olarak ifade edilmektedir (Aktan & Çoban, 2006: 146).

1.3.2.1. Vergi Denetimleri Etkinliğinin Vergi Kültürüne Etkisi

Günümüz çağdaş vergi sistemleri büyük oranda beyan esasına dayanmaktadır. Beyan esasına dayalı bu sistemde verginin beyan ve tarhi mükelleflerin vergi idaresine bildirdiği beyannameler üzerinden yapılmaktadır. Vergi idaresinin mükelleflerin beyan ettiği bu bildirimlerin gerçeği yansıtır yansıtmadığını kontrol etmesi etkin bir vergi denetimini gerektirmektedir (Daştan, 2011: 186). Mükelleflerin ödemesi gereken vergi borcunun zamanında ve eksiksiz olarak ödendiğinin, vergi kanunlarından doğan ödevlerin yapılar yapılmadığının vergi idaresine bağlı görevlilerce araştırılması vergi denetimi olarak tanımlanmaktadır. Vergi Usul Kanununun 134.maddesi vergi denetimi tanımına paralel olarak vergi incelemesini, “Vergi incelemesinden maksat, ödenmesi gereken vergilerin doğruluğunu araştırmak tespit etmek ve sağlamaktır.” şeklinde ifade etmektedir (Pehlivan, 1986: 36). Ülkede yürürlükte olan vergi kanunları kusursuz, vergi idaresinin işleyişi sorunsuz dahi olsa vergi denetiminin yetersizliği zaman içinde vergi sisteminin bozulmasına neden olacaktır (Beşel, 2017: 82). Vergi denetimleri vergi tahsilatının artmasına, vergi potansiyeline ulaşılmasına, ekonomik, sosyal ve siyasi sorunların oluşmasına neden olan vergi kayıp ve kaçaklarının önlenmesine, vergi adaletinin sağlanmasına, vergi tabanının genişletilmesine olumlu etki yapmaktadır (Daştan, 2011: 182).

Vergi denetimleri vergi gelirlerini arttırmanın tek yolu olmamakla birlikte vergi kayıp ve kaçaklarını azaltmanın en etkili yöntemidir (Pehlivan, 1986: 37). Vergi denetimlerinin başarısı, kaçırılan vergi miktarı ve vergi kaçırانlarının tespiti ile mümkün olmaktadır. Denetimlerde vergi kaçırانların tamamı ve kaçırılan vergi miktarının tespiti idare

açısından ulaşılması gereken bir hedef olmakla birlikte bu durumun gerçekleşmesi oldukça zor bir durumdur. Ancak mükelleflerin her an denetleneceği beklentisi içinde olması vergi kültürü açısından oldukça önemlidir (Beşel, 2017: 83).

1.3.2.2. Sık Çıkarılan Vergi Aflarının Vergi Kültürüne Etkisi

Vergi affı, devletin kamu hizmetlerinin finansmanı dolayısıyla toplandığı vergi gelirlerinin tahsilinden veya vergi borcunun zamanında yerine getirilmemesi veya eksik getirilmesinden ötürü uygulanacak yaptırımlardan vazgeçmesidir. Mükellef vergi affı ile geçmiş dönem vergi borcunu ödeme, geçmişini temizleme ve vergisel anlamda devletle barışma fırsatı bulmaktadır (Edizdoğan & Gümüş, 2013: 100). Vergi borcunu ödeme dışında sona erdiren vergi affı, devletin tek taraflı olarak çıkardığı kanunla alacak hakkının bir kısmından veya tamamından vazgeçmesidir (Doğan & Besen, 2008: 37).

Savaşan' a göre vergi affı ile gönüllü vergi uyumunda sorun yaşayan mükelleflere çağrı yapılmakta, ödemedikleri vergi borçlarını, bu borçlardan kaynaklanan ceza tutarlarını ödeme fırsatı verilmektedir. Vergisel yükümlülüğünü yerine getirmemiş mükellefler beyaz bir sayfa açmaya davet edilmektedir (Savaşan, 2006: 42-51).

Ülkelerin yaşanan ekonomik, siyasi ve sosyal krizlerin ardından bozulan ekonomilerini sağlıklı bir yapıya kavuşturmasında vergi aflarına başvurduğu görülmektedir. Ekonomik ve siyasi krizlerin ardından vergi affı ile kısa zamanda hazineye kaynak elde edilebilmektedir (Edizdoğan & Gümüş, 2013: 100). Ayrıca vergi gelirlerinde artış, ekonomik kriz sonrası zor durumda bulunan mükellefin ekonomiye kazandırılması, kayıt dışı ekonominin kayıtlı hale getirilmesi, birikmiş ve tahsili güçleşmiş alacakların kısmen de olsa tahsilinin sağlanması, vergi mahkemeleri ve vergi idaresinin iş yükünün hafifletilmesi gibi sebepler vergi affının olumlu yönleri olarak sıralanmaktadır (Doğan & Besen, 2008: 37).

Sık çıkarılan vergi afları mükelleflerin vergi davranışları üzerinde olumsuz etkiler oluşturmaktadır. Vergisel yükümlülüğünü tam ve zamanında yerine getiren mükellef vergi aflarını vergi ödevini zamanında yerine getirmeyen kişilere bir ayrıcalık gibi düşünebilmektedir. Afların tekrarlanacağı beklentisi mükelleflerin vergi ödemelerini ertelemelerine, uzun dönemde af bekleyen mükellef tipine dönüşmelerine, vergi uyum ve bilinçlerinin olumsuz etkilenmesine neden olmaktadır (Savaşan, 2006: 51).

Ülkemizde Cumhuriyetin kuruluşundan itibaren çok sayıda vergi affı çıkarıldığı görülmektedir. 1924 yılında ilk çıkarılan vergi affından 2018 yılında son çıkarılan vergi affına kadar toplam 36 kez vergi affı çıkarılmıştır (Bilgin, 2021: 209).Ülkemizde bu sıklıkta vergi affının çıkarılması, affın bir gelenek haline gelmesine ve mükelleflerde sürekli bir beklentinin oluşmasına neden olmaktadır (Savaşan, 2006: 52).

1.3.3.Vergi Kültürünün Vergilendirme Sürecine Etkisi

Vergi kültürünü etkileyen faktörlerin yanı sıra vergi kültürünün etkilediği faktörlerde söz konusudur. Ülkede vergi kültürünün artması veya azalması vergilendirme sürecinde de değişikliklere neden olmaktadır. Vergi kültüründe artış vergilendirme sürecini olumlu etkilerken, vergi kültürünün azalması ise süreci olumsuz etkilemektedir.

BÖLÜM 2: VERGİ KÜLTÜRÜNÜ ETKİLEYEN FAKTÖRLERE İLİŞKİN LİTERATÜR TARAMASI

Önceki sayfalarda da belirtildiği gibi vergi kültürünü etkileyen faktörler mükellef ve vergi otoritesi olarak iki bölümde incelenmişti. Çalışmanın bu kısmında bu faktörler ile ilgili yapılmış uygulamalı çalışmalar belirtilecektir.

2.1. Mükellefe İlişkin Literatür

2.1.1. Vergiyi Algılayış ve Vergiye Bakışa İlişkin Literatür

Bu kısımda mükellefin vergiyi algılayış ve vergiye bakışına etki eden unsurlara ilişkin yapılmış olan çalışmalar ve bu çalışmaların sonuçlarına değinilecektir.

2.1.1.1. Vergi Kültürü İle İlgili Yapılan Çalışmalar

Karayılmazlar (2004), Türkiye’de mevcut vergi kültürünün vergi reform sürecini ne yönde etkilediği tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Yapılan çalışmada vergi kültürünün gelişmesini engelleyen en büyük engelin az gelişmişlik olduğunu, vergi kültürü ile ekonomik gelişmişliğin yakından ilgili olduğunu, Türkiye’de mükelleflerin devlete güvenmediğini bu durumun ülkedeki vergi kültürünü olumsuz etkilediğini belirtmiştir. Mükelleflerin devlete güven duymamasına neden olan faktörlerin ise kayıt dışı ekonomi, vergi kanunlarında sık yapılan istisna ve ayrıcalıkların olduğunu tespit etmiştir.

Isık (2009), vergi kültürünün vergi gelirleri ve ekonomi üzerinde etkilerini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını farklı ülke örnekleri ile karşılaştırarak teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda ekonomik büyüme ve kültür arasında yakın bir ilişkinin olduğunu, gelişmiş ülkelerde kültürün seviyesinin yüksek gelişmekte olan ülkelerde ise düşük olduğu, kültürle birlikte vergi kültürünün arttığı ve vergi ödeme isteğinin yükseldiği ve vergiye uyumun arttığını tespit etmiştir.

Abdieva vd (2011), Kırgızistan’ da mükelleflerin vergi kültürünü etkileyen sosyal ve ekonomik faktörleri tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışma kapsamında Kırgızistanın başkenti Bışkekte 500 kişiye anket uygulamışlardır. Araştırma sonunda Kırgızistan’ da vergi bilincinin yüksek fakat vergi kültürünün düşük olduğu, ülkede vergi kültürünün düşük olmasına devlete güven duyulmaması, kamu hizmetlerinin yetersizliği, ülkede

kayıt dışı ekonominin boyutu, vergi kaçakçılığı, vergi yasalarının karmaşıklığı ve adaletsiz vergi sisteminin neden olduğunu tespit etmişlerdir.

Gencel & Kuru (2012), ülkede uygulanan vergi politikalarının vergi kültürüne etkisini tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmalarını teorik olarak incelemişlerdir. Araştırma sonunda vergi kültürünün vergileme ve vergi verme şeklinde devlet ve mükellef arasında ikili bir ilişki olduğunu, ülkede uygulanan vergi politikalarının vergi kültürünü artırıcı etkiye sahip olduğunu ancak yeterli gelişmenin henüz sağlanamadığını tespit etmiştir.

Cesur (2013), Türkiye’de Gelir İdaresi Başkanlığının 2006 – 2013 yılları arasında yaptığı yenilik ve uygulamaların vergi kültürüne etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Çalışma sonunda, Türkiye’de gelir idaresinin çağdaş ülke uygulamalarını da dikkate alarak uyguladığı uygulamaların vergi kültürünü olumlu etkilediği, yıllar içinde tahakkuk eden vergi gelirlerini ve vergi tahsilini arttırdığını tespit etmiştir.

Bakırtaş (2014), vergi kültürünün ekonomik gelişmeye etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını Türkiye ve AB üyesi ülkeler ile karşılaştırarak teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda vergi kültürünün ülkenin önemli bir ekonomik kurumu olduğunu, vergi kültürü ile ekonomik gelişme arasında pozitif ve anlamlı bir ilişkinin olduğunu tespit etmiştir.

Cesur & Çelikkaya (2014), Türkiye’de gelir idaresinin yapılandırılma faaliyetlerinin vergi kültürüne etkisini tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmalarını teorik olarak incelemişlerdir. Çalışma sonucunda Gelir İdaresi Başkanlığının 2006 yılından itibaren hayata geçirdiği düzenlemelerin ülkenin vergi kültürüne olumlu katkı sağladığını belirlemişlerdir.

Özdemir (2015), mali sosyolojinin vergi kültürüne etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını OECD ülkeleri ile karşılaştırarak teorik olarak incelemiştir. Çalışma sonunda Türkiye’de dolaylı vergilerin ve kayıt dışılığın OECD ülkeleri ortalamasından yüksek, vergi ahlakının ise OECD ortalamasından düşük olduğunu, Türkiye’de adaletsiz bir vergi sistemi algısı olduğu ve vergi kültürünün yeterince oluşmadığını tespit etmiştir.

Taytak (2016), vergi kültürünü etkileyen demografik faktörlerin vergiye karşı tutum ve davranışları ne yönde etkileyeceğini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada Uşak ilinde 436 vergi mükellefine anket uygulamıştır. Araştırma sonucunda mükelleflerin vergi

mevzuatını karışık bulduğunu, vergi çeşitliliğinin mükellef davranışlarını olumsuz etkilediğini, evli kişilerin bekarlara, 35 yaş üzeri olanların diğerlerine oranla vergiye karşı tutumlarının daha yüksek olduğunu, eğitim seviyesi arttıkça vergiye karşı tutumun arttığı, düşük gelirlilerin vergiye karşı tutumun diğerlerine göre yüksek olduğunu tespit etmiştir.

Bakırtaş (2016), vergi kültürünün ekonomik büyüme ve vergi gelirlerine etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda ekonomik olarak gelişmişliğin sadece iktisadi alanda yapılacak çalışmalarla değil iktisadi alanda tüm aktörleri doğrudan veya dolaylı etkileyen enformel tüm kurumları da dikkate alarak yapılması ile sağlanabileceği, toplumdaki vergi kültürünün artması ile vergi bilinci, vergi uyumu ve vergi ödeme istekliliğinin olumlu yönde etkileneceği, tüm bu durumların vergi gelirlerinde artışa neden olacağını tespit etmiştir.

Özkan (2017), Türkiye’de eğitimin vergi kültür ve ahlakına etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışma kapsamında ilkokuldan başlayarak liseye kadar eğitim sistemi içinde vergi ile ilgili materyalleri teorik olarak incelemiştir. Yapılan çalışma sonunda ülkemizde vergi ahlakı ve vergi bilincinin yeteri kadar gelişmediği, bu konuda eğitim mevzuatımızda yer alan vergi kavramlarının öğrencilerin vergi kavramını ve algısını tam olarak kavrayamamalarına neden olduğunu belirlemiştir.

Demir (2018a), ülkelerin milli kültürünün vergi kültürleri üzerindeki etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Yapılan çalışma sonucunda, bireylerin vergi karşısında tutum ve davranışlarını belirleyen en önemli faktörlerden birinin milli kültür olduğunu tespit etmiştir.

Demir (2018b), ilk Türk devletlerinden günümüze Türk tarihinde vergi uygulamalarının vergi kültürüne etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Yapılan çalışma sonucunda Türklerin Orta Asya’dan itibaren ticari faaliyetlerin içinde olduğu, tarihin her döneminde ekonomi ve vergi gelirleri içinde önemli paya sahip olan ticaret, batılı devletlerin yeni ticaret yolları bulması ve buhar gücünü deniz taşımacılığında kullanması ile Türklerin ekonomi ve vergi hayatında ciddi sarsıntılara neden olduğunu tespit etmiştir.

Öztürk (2019), Türkiye’de vergi kültürünün ekonomik büyüme üzerindeki etkilerini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını 1975-2016 yılları arası vergi geliri ve ekonomik

büyüme verilerini kullanarak teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda ülkede vergi kültürü ile ekonomik büyüme arasında yakın bir ilişkinin olduğunu tespit etmiştir.

Yılmaz (2019), Türk vergi kültürünün vergileme sürecinde nasıl inşa edildiğini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda vergi kültürünü inşa eden dört unsurun vergi konusunda sahip olunan tarihsel geçmiş, vergi otoritesi, vergi mükellefi ve muhasebe meslek mensupları olduğunu bu unsurların her birinin vergi kültürüne farklı düzeyde katkı sağladığını tespit etmiştir.

Yöney (2019), Türkiye’de vergi kültürüne etki eden faktörleri tespit etmek amacıyla yaptığı çalışma kapsamında ülke genelinde farklı yaş ve meslek gurubundan 1046 kişiyle anket uygulamıştır. Araştırma sonunda ülkede mükelleflerin olumsuz bir vergi kültürüne sahip olduğunu bu olumsuzluğun davranışlara yansıdığı, vergi ödeme kültürünün fırsat bulduğunda vergi kaçırma üzerine kurulduğunu, vergi yükü ve vergi adaletsizliğinin, kamu harcamaları ile ilgili mükelleflerin yeterince bilgi sahibi olmamasının, başkalarına ve devlete güvenin vergi kültürüne etki eden faktörler olduğunu tespit etmiştir.

Özer (2020), Danimarka ve Türkiye’de vergi kültürünü etkileyen faktörleri tespit etmek ve iki ülke verilerini karşılaştırmayı amaçladığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Yapılan çalışma sonunda Danimarka’nın vergi kültür endeksinin Türkiye’den bir buçuk kat fazla olduğunu belirlemiştir.

2.1.1.2. Vergi Algısı İle İlgili Yapılan Çalışmalar

Sağbaş & Başoğlu (2005), ilköğretim çağındaki öğrencilerin vergi algıları ve vergi algılarını etkileyen faktörleri tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışma kapsamında Afyonkarahisar ilinde 170 ilköğretim öğrencisine anket uygulamışlardır. Araştırma sonunda öğrencilerin vergi algılamalarında yanlışlıklar olduğunu, vergi ve kamu hizmetleri arasında ilgi kuramadıklarını, öğrencilerin vergi algısında cinsiyet ve eğitim düzeyinin etkili olmadığını; öğrencilerin yaş, ebeveynlerinin eğitim düzeyi ve ailenin geliri arttıkça vergi algısının arttığını tespit etmişlerdir.

Erol vd (2009), Diyarbakır ilinde mükelleflerin vergi algılarını tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışma kapsamında il sınırları içinde 395 mükellefe anket uygulamışlardır. Araştırma sonunda mükelleflerin büyük kısmının vergi yükünü ağır hissetmekte olduğunu, vergi sisteminin adil olmadığını düşündüklerini, aldıkları kamu hizmetini

ödedikleri vergilerden az bulduklarını, ödenen vergilerin kamu harcamaları esnasında savurganca israf edildiğini ve vergi aflarını olumsuz karşıladıklarını tespit etmişlerdir.

Sağlam (2013), üniversite öğrencilerinin vergi algılarını ölçmek amacıyla yaptığı çalışma kapsamında Hitit Üniversitesi İBFF' inde 330 öğrenciye anket uygulamıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin vergiyi bir vatandaşlık görevi olarak gördüğünü, vergilerin kamu hizmetlerinin karşılığı olduğunu düşündüklerini, ülkedeki vergi sisteminin adil olmadığını ve mükelleflerin üzerindeki vergi yükünün fazla olduğunu tespit etmiştir.

Çelik (2013), Türkiye'de ilköğretim öğrencilerinin vergi algısını ve vergi algısını etkileyen faktörleri tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada Zonguldak ilinde 766 ilköğretim öğrencisine anket uygulamıştır. Araştırma sonunda öğrencilerin yarısının vergi kavramını bilmediği ve vergi algılarının yetersiz olduğunu bu durumun oluşmasında ebeveynlerinin eğitim durumu, ailenin gelir durumu ve okudukları sınıfın etkili olduğunu tespit etmiştir.

Şahpaz vd (2014), fırıncı esnafının vergi algı ve bilinç düzeyini tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışma kapsamında Sakarya ilinde 240 fırıncı ve çalışanına anket uygulamışlardır. Araştırma sonunda katılımcıların vergi sisteminin karışık olduğunu, vergi oranları ve vergi yükünün fazla olduğunu, vergileri kamu hizmetlerinin karşılığı olarak gördüklerini tespit etmişlerdir.

Cansız (2015), defterdarlık çalışanlarının vergi algı düzeylerini ölçmek amacıyla yaptığı çalışmada Afyonkarahisar ilinde 197 Defterdarlık çalışanına anket uygulamıştır. Araştırma sonunda katılımcıların vergi sisteminin anlaşılması zor ve karmaşık olduğunu, vergi sisteminin adil olmadığını, vergi idaresinin son yıllarda gerçekleştirdiği yapısal düzenlemelerin çalışanlar açısından belirsizlikler içerdiğini tespit etmiştir.

Karaca (2015), Kütahya ilinde ilköğretim öğrencilerine 4. sınıfta verilen vergi eğitiminin ortaokul 3.sınıfta vergi algılarını ne yönde etkilediğini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışma kapsamında 336 öğrenciye anket uygulamıştır. Araştırma sonunda verilen vergi eğitiminin öğrencilerin vergiye karşı tutumlarını iyileştirdiği ve geliştirdiğini tespit etmiştir.

Korlu vd (2016), mükelleflerin yerel vergi algılarını tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışma kapsamında Bursa ilinde 664 kişiye anket uygulamışlardır. Yapılan çalışmada vatandaşların yerel vergiler konusunda orta seviyede bilgi sahibi olduğu, vergi ödeme

kültürünün geliştirilmesi gerektiği, vergi aflarının bu kültüre zarar verdiğini, mükelleflerin vergi ödemeyi kutsal bir görev olarak gördüklerini tespit etmişlerdir.

Akkara & Gencel (2016), üniversite öğrencilerinin vergi algı düzeylerini tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışma kapsamında Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesinde 450 öğrenciye anket uygulamışlardır. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin vergiyi kamu hizmetlerinin karşılığı ve zorunlu bir ödeme olarak tanımladıklarını, devletin gelir ihtiyacını borçlanmak yerine kamu harcamalarında tasarruf yaparak karşılaması gerektiğini, toplanan vergilerin hangi alanlarda kullanıldığına dair vatandaşların bilgilendirilmesinin vergi uyumunu arttıracığını, vergi kaçırmaı hırsızlık olarak gördüklerini tespit etmişlerdir.

Demir & Kaya (2017), Türkiye’de çiftçilerin vergi algısı ve vergi uyum düzeyini tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmada Antalya ilinde 263 çiftçiye anket uygulamışlardır. Yapılan çalışmada çiftçilerin vergi oranlarını ve vergi yükünü ağır bulduğunu, tarımsal desteklerden yararlanan çiftçilerin diğerlerine göre vergi algılarının daha pozitif olduğunu tespit etmişlerdir.

Özgün & Yüksel (2017), Mersin ilinde mükellefin vergi algı düzeyini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada 400 kişiye anket uygulamıştır. Araştırma sonunda mükelleflerin vergiyi gerekli ve zorunlu bir ödeme ve devletin sunduğu mal ve hizmet karşılığında yapılan bir ödeme olarak değerlendirdiğini tespit etmiştir.

Ertekin (2018), Türkiye’de kamu görevlilerinin vergi algısını tespit etmek amacıyla yaptığı çalışma kapsamında İzmir ilinde 400 kamu görevlisine anket uygulamıştır. Yapılan çalışmada katılımcıların vergi sisteminin adaletinin olmadığını ve vergilerin büyük kısmının kamu görevlileri tarafından ödendiğini düşündüklerini tespit etmiştir.

Djuma (2019), Türkiye’de eğitim gören uluslararası öğrencilerin vergi algısını tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada Marmara bölgesinde çeşitli üniversitelerde öğrenim gören 500 uluslararası öğrenciye anket uygulamıştır. Araştırma sonunda katılımcıların vergi konusunda farklı algılara sahip olduğunu, vergi yasalarını anlaşılır bulduklarını ve vergi sisteminin adil olduğunu düşündüklerini tespit etmiştir.

Yılayaz (2019), Denizli ili Çardak ilçesi ve Afyonkarahisar ili Dazkırı ilçelerinde mükelleflerin vergi algı düzeylerini tespit etmek ve iki ilçenin mükellef algılarını karşılaştırmak amacıyla yaptığı çalışmada iki ilçede toplam 248 kişiye anket

uygulamıştır. Yapılan çalışmada iki ilçedeki mükellefler arasında vergi algısı bakımından anlamlı bir farkın olmadığını, iki ilçede de mükelleflerin vergi sistemini adil bulmadığı, vergi mevzuatını karışık ve vergi oranlarını yüksek bulduğunu tespit etmiştir.

Doğan (2019), üniversite öğrencilerinin vergi algısını tespit etmek amacıyla yaptığı çalışma kapsamında Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesinde 426 öğrenciye anket uygulamıştır. Araştırma sonunda öğrencilerin vergi algılarının yüksek düzeyde olduğunu, vergi ödemeyi zorunlu bir vatandaşlık görevi olarak gördükleri, kamu hizmetlerinin vergilerin karşılığı olduğunu ve ödedikleri vergilerle kamu hizmetlerini kıyasladıklarını belirlemiştir.

Gürbüz (2019), Türkiye’de serbest meslek erbabının vergi algı düzeyini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada Ege bölgesinde 8 ilde faaliyet gösteren 324 serbest meslek erbabına anket uygulamıştır. Araştırma sonunda serbest meslek erbabının vergi algılarının yüksek olduğunu, ülkedeki vergi sistemini adaletsiz, vergi aflarını gerekli, vergi oranlarını yüksek, vergi denetimlerini yetersiz ve cezaların caydırıcı olmadığını tespit etmiştir.

Mersinli (2019), Türkiye’de mükellef vergi algısını tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasında Trabzon ilinde 450 kişiye anket uygulamıştır. Araştırma sonunda vatandaşların vergiyi kamu hizmetlerinin karşılığı olarak gördüğü, vergi algısının cinsiyet, aylık gelir ve meslek değişkenine göre olumlu değişiklik gösterdiğini; mükellef süresi, yaş, medeni durum ve eğitim durumuna göre ise anlamlı farklılık göstermediğini tespit etmiştir.

2.1.1.3. Vergi Bilinci İle İlgili Yapılan Çalışmalar

Özdemir & Ayvalı (2007), Türkiye’de üniversitelerde vergi bilincine sahip maliye bölümü öğretim elemanlarının fiş ve fatura alma duyarlılığını etkileyen faktörleri tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmalarında ülke genelinde üniversitelerde 113 öğretim elemanına anket uygulamışlardır. Araştırma sonunda fiş ve fatura alma duyarlılığının vergi bilinci, vergi ahlakı, medeni durum, gelir düzeyi ve kamu hizmetlerinden faydalanmak ile doğru orantılı olduğunu, vergi adaletsizliği ve aşırı vergi yükü ile ters orantılı bir ilişki içinde olduğunu tespit etmişlerdir.

Ömürbek vd (2007), Türkiye’de üniversite öğrencilerinin vergi bilinç düzeyini tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmalarında Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari

Bilimler Fakültesi dördüncü sınıf 316 öğrenciye anket uygulamışlardır. Araştırma sonunda toplanan vergilerin nerede kullanıldığı, devlet yönetiminde şeffaflık ve hesap verilebilirliğin ve adil bir vergi yükünün vergi bilinci üzerinde etkili olduğunu tespit etmişlerdir.

Güner (2008), Türkiye’de Gelir İdaresinin yaptığı düzenlemelerin mükellef vergi bilinç ve vergi ahlakı üzerindeki etkilerini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Yapılan çalışma sonucunda Türkiye’de vergi bilinci ve ahlak düzeyinin yetersiz olduğunu, ülkede vergi bilinç ve ahlakının oluşmasında gelir idaresinin önemli bir role sahip olduğunu tespit etmiştir.

Alkan (2009), Zonguldak ilinde mükellef vergi bilinç düzeyini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışma kapsamında 457 mükellefe anket uygulamıştır. Yapılan çalışma sonucunda ülkede vergi bilincinin gelişmesinde devlete düşen görevin yeterince yerine getirilmediğini, vergi mevzuatının anlaşılır olmasının ve kamu harcamalarında şeffaflığın vergi bilincini arttıracaklarını, mevzuatın sık değişmesinin vergiye karşı ciddiyeti azaltacağını tespit etmiştir.

Hazman (2009), Türkiye’de vergi bilincini etkileyen dışsal faktörleri tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada Afyonkarahisar ilinde Ticaret Borsası’na kayıtlı 350 firmaya anket uygulamıştır. Araştırma sonunda kamusal mal ve hizmet sunumunda yetersizliğin, kamu yönetiminde şeffaflığının sağlanamamasının, vergi denetimlerinin yetersizliğinin ve aşırı vergi yükünün vergi bilincini etkileyen dışsal faktörler olduğunu tespit etmiştir.

Taytak (2010), Türkiye’de ortaokul öğrencilerinin vergi bilincine etki eden faktörleri tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada Uşak ilinde 410 ilköğretim öğrencisine anket uygulamıştır. Araştırma sonunda öğrencilerin vergi bilincini ilk olarak ailelerinden aldıklarını, kamu hizmetleri ile vergi arasında bağı doğru şekilde algıladıklarını tespit etmiştir.

Birinci (2010), Türkiye’de çiftçilerin vergi bilinç düzeyini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışma kapsamında Tekirdağ ilinde 100 üreticiye anket uygulamıştır. Yapılan çalışmada katılımcıların kamu hizmetlerinin vergiler ile karşılandığını bildikleri ancak ödenen vergilerin kendilerine kamu hizmeti olarak dönmediğini, ülkede vergisini ödemeyen geniş bir kesim olduğunu bu durumun vergi ödeme isteklerini olumsuz etkilediğini, vergi kaçakçılığının en önemli sebebinin düşük gelir düzeyi olduğunu tespit etmiştir.

Yenigün (2012), Türkiye’de mükellef vergi bilinç düzeyini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışma kapsamında İstanbul ilinde 560 mükellefe anket uygulamıştır. Yapılan çalışmada mükelleflerin vergi yükünü ağır bulduğunu, vergi sisteminin adaletsiz olduğunu, vergi aflarının dürüst mükellefi cezalandırdığı gibi devlete güveni de sarstığını tespit etmiştir.

Zorlu (2012), Türkiye’de ilköğretim öğrencilerinin vergi bilinç düzeylerini tespit etmek amacıyla yapılan çalışma kapsamında Ankara ilinde 500 ilköğretim öğrencisine anket uygulamıştır. Yapılan çalışma sonunda öğrencilerin vergi bilinç düzeylerinin; cinsiyet, ebeveynlerinin öğrenim durumu, baba mesleği, ailelerinin aylık gelir durumlarına göre anlamlı farklılık göstermediği buna karşın yaş, anne mesleği, okudukları sınıflara göre anlamlı farklılık gösterdiğini tespit etmiştir.

Buyrukoğlu & Erasa (2012), Türkiye’de mükellef haklarının vergi bilincine etkisini tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmalarını teorik olarak incelemişlerdir. Yapılan çalışmada güvence altına alınan mükellef haklarının mükellefleri vergi konusunda daha bilinçli hale getirdiği bu durumun sonucunda kamu gelirlerinin arttığı tespit edilmiştir.

Organ & Yegen (2013), muhasebe meslek mensuplarının mükellef vergi bilinç ve ahlakına etkisini tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmalarında Adana ilinde 100 meslek mensubuna anket uygulamışlardır. Araştırma bulgularına göre muhasebe meslek mensuplarının mükellef vergi bilinç ve ahlakı üzerinde etkileri olduğu, meslek mensuplarının olası olumsuz etkilerini en düşük seviyeye indirebilmek için meslek mensuplarının defter ve muhasebe kayıtlarının sıkı bir şekilde denetlenmesi gerektiğini tespit etmişlerdir.

Şencan (2013), Türkiye’de vergilerin verimliliği, vergi bilinç ve ahlakını belirleyen faktörleri tespit etmek amacıyla yapılan çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Yapılan çalışma sonucunda Türkiye’de vergi bilinci ve ahlakının yerleşmemiş olduğunu, ülkede oluşacak vergi bilinç ve vergi ahlakına birçok faktörün etkisi olacağı ancak en önemliyi etkiyi vergi idaresi ve mükellef ilişkisinin oluşturacağını tespit etmiştir.

Yegen (2013), serbest muhasebeci mali müşavir ve yeminli mali müşavirlerin mükellef vergi bilinç ve vergi ahlakı üzerindeki etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışma kapsamında Adana ilinde 100 meslek mensubuna anket uygulamıştır. Araştırma sonunda meslek mensuplarının mükellef vergi bilinç ve ahlakı üzerinde etkili olduğu fakat bu etkinin yönü hakkında net bir tespit yapılamadığını belirlemiştir.

Egeli & Diril (2014), vergi idaresi çalışanları ve muhasebe meslek mensuplarının vergi işlemlerinde bilişim teknolojileri kullanımının vergi bilincine etkisini tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmada İzmir ilinde 322 serbest muhasebeci mali müşavire anket uygulamışlardır. Araştırma sonucunda vergileme sürecinde bilgi teknolojilerinin kullanımının vergi bilincinin gelişimine ve vergisel sorunların en aza indirilmesine önemli katkı sağlayacağını tespit etmişlerdir.

Karaca (2015), ilköğretim öğrencilerine 4. sınıfta verilen vergi eğitiminin ortaokul 3.sınıfta vergi bilinç düzeylerine olan etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışma kapsamında Kütahya ilinde 336 öğrenciye anket uygulamıştır. Araştırma sonunda verilen vergi eğitiminin öğrencilerin vergiye karşı tutumlarını iyileştirdiği ve geliştirdiğini tespit etmiştir.

Çelebi (2016), serbest muhasebeci ve mali müşavirlerin vergiye bakış açıları ve vergi bilinç düzeylerini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışma kapsamında Zonguldak ilinde 171 meslek mensubuna anket uygulamıştır. Yapılan çalışmada serbest muhasebeci ve mali müşavirlerin vergiyi zorunlu bir vatandaşlık görevi olarak gördükleri, vergi aflarını olumsuz buldukları, vergi denetimlerinin yetersiz olduğunu ve vergi sisteminin adaletsiz olduğunu düşündüklerini tespit etmiştir.

Kumbaşı (2016), üniversitede alınan vergi eğitiminin vergi bilinci ve vergi ahlakına etkisini ölçmek amacıyla yaptığı çalışmada Bolu, Eskişehir, Zonguldak ilinde 441 üniversite öğrencisine anket uygulamıştır. Üniversite yaşamının başında olan 1. sınıf öğrencileri ve son dönemlerinde olan 4. sınıf öğrencilerin vergi bilinç ve ahlak düzeylerinin ölçüldüğü çalışma sonucunda 4.sınıf maliye öğrencilerinin vergi bilinç ve ahlak düzeyinin 1.sınıf öğrencilerine kıyasla daha yüksek olduğunu tespit etmiştir.

Gerçek (2016), yerel yönetim hizmetleri dolayısıyla belediyelere vergi ödeyen mükelleflerin yerel vergiler konusunda vergi bilinç ve algılarını tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada Bursa ilinde 680 kişiye anket uygulamıştır. Yapılan çalışmada mükelleflerin yerel vergi bilincini etkileyen en önemli faktörün “adalet ve eşitlik” olduğu daha sonra “din ve ahlak” olduğunu, mükellefin yerel vergi bilinci üzerinde idareye bakış, siyasi anlayış, yerelleşme, katılımcılık ve kültür gibi faktörlerin etkili olduğunu tespit etmiştir.

Demir & Ciğerci (2016), ilköğretim 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin vergi bilincinin arttırılmasında eğitimin etkisini tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmalarında Afyonkarahisar ilinde 3.ve 4. sınıf 200 öğrenciye anket uygulamışlardır. Araştırma sonunda üç haftalık eğitim programı sonrası öğrencilerin verilen eğitimlerle başlangıçtaki vergi bilinç düzeylerinin pozitif anlamda değiştiğini tespit etmişlerdir.

Erge (2016), muhasebe ve vergi eğitimi alan lise ve ön lisans öğrencilerinin eğitim düzeylerinin vergi bilinç ve ahlakı üzerinde etkisini tespit etmeyi amaçladığı çalışmasında Konya ili Akşehir ilçesinde 12 öğrenciye yarı yapılandırılmış görüşme formu ve anket uygulamıştır. Yapılan çalışmada öğrencilerin çoğunun vergiyi okulda öğrendiğini, lise ve ön lisans öğrencileri arasında farklılıklar olduğunu, muhasebe-vergi uygulamaları alan ön lisans öğrencilerinin vergi bilincinin muhasebe-finance eğitimi alan lise öğrencilerinden daha yüksek olduğunu tespit etmiştir.

Serinkan & Erdoğan (2017), Kırğısıztan’da vergi bilincini etkileyen faktörleri tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmalarında Manas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde 2015 yılında eğitim gören 90 öğrenciye anket uygulamışlardır. Yapılan çalışmada ödenmeyen vergiler kamu hizmetlerinin aksamasına neden olur önermesinde öğrencilerin farklı algıya sahip olduğunu, vergi oranlarının yüksekliği vergi toplamayı engeller önermesinde de öğrenciler farklı algılara sahip olduğunu tespit etmişlerdir.

Çiçek & Bitlisli (2017), Türkiye’de üniversite düzeyinde verilen vergi eğitiminin öğrencilerin vergi bilincine olan etkisini tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmalarında Mehmet Akif Ersoy Üniversitesinde eğitim gören 414 öğrenciye anket uygulamışlardır. Çalışmada vergi eğitimi alan öğrenciler ile almamış öğrencilerin vergi bilinç düzeyleri karşılaştırılarak, vergi eğitimi alan öğrencilerin vergiye karşı tutum ve davranışlarının daha olumlu olduğu, vergi bilincinin oluşmasında vergi eğitimin önemli bir faktör olduğunu tespit etmişlerdir.

Pekkaya vd (2017), Türkiye’de serbest muhasebeci mali müşavirlerin vergi bilinç düzeylerini tespit etmek amacıyla yapılan çalışmada 2015 yılında Zonguldak ilinde faaliyet gösteren 171 SMMM’ye anket uygulamışlardır. Araştırma sonucunda SMMM’lerin “vergi algısı” boyutunda en düşük, “vergi gelirleri” boyutunda ise en yüksek vergi bilincine sahip olduğunu tespit etmişlerdir.

Abdiyeva & Cumakunova (2017), Kırgızistan’da vergi bilincini etkileyen demografik ve siyasal faktörleri tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmalarında 2013 yılında başkent Bişkek’te 400 kişiye anket uygulamışlardır. Yapılan çalışmada erkeklerin vergi bilincinin bayanlara göre daha yüksek olduğunu, yaşın vergi bilincini olumlu etkilediğini, gelir arttıkça vergi bilincinin negatif etkilendiğini, eğitim seviyesi arttıkça vergi bilincinin düştüğünü belirlemişlerdir. Vergi sistemin adaletsiz olduğu, kayıt dışı ekonominin boyutu ve vergi mevzuatının karmaşıklığının ise siyasi faktörler olduğunu tespit etmişlerdir.

Barlas & Güney (2017), üniversite öğrencilerinin vergi bilinç düzeyleri fiş/fatura alma duyarlılıklarını tespit etmeyi amaçladıkları çalışmalarında Gaziosmanpaşa Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi son sınıf öğrencilerinden 290 kişiye anket uygulamışlardır. Yapılan çalışma sonunda maliye bölümünde eğitim gören öğrencilerin vergi bilinç düzeyi ve fatura duyarlılığının iktisat ve işletme bölümü öğrencilerine göre daha yüksek olduğunu belirlemişlerdir.

Başdağ (2017), üniversite öğrencilerinin vergi ile ilgili aldıkları eğitimin vergi bilinç düzeylerine etkisini tespit etmek amacıyla yapılan çalışma kapsamında Kilis 7 Aralık Üniversitesi İİBF’de eğitim gören 1. ve 4. sınıf 326 öğrenciye anket uygulamıştır. Yapılan çalışmada öğrencilerin vergi ile ilgili aldıkları eğitimin vergiye bakışı olumlu etkilediği, aylık harcamalarının vergi bilinci oluşmasında önemli bir etken olduğunu tespit etmiştir.

Kutlu (2017), Sivas ilinde vergi mükelleflerinin vergi bilinç düzeyini tespit etmek amacıyla yapılan çalışmada 400 mükellefe anket uygulamıştır. Yapılan çalışmada eğitim durumu arttıkça vergi bilinç düzeyinin arttığını, mükelleflerin ödemiş olduğu vergilerin türlerini anlamada eğitim durumlarının etkili olduğunu tespit etmiştir.

Bulu (2018), üniversite öğrencilerinin vergi bilinci ve vergi okur-yazarlık düzeylerini ölçmeyi amaçlayan çalışmasında Gaziantep Üniversitesinde 952 öğrenciye anket uygulamıştır. Yapılan çalışmada bayan öğrencilerin erkek öğrencilere kıyasla, yaş itibarıyla büyük olan öğrencilerin diğerlerine göre vergiye daha uyumlu olduğunu, gelir seviyesi ve harcama arttıkça vergi bilincinin arttığı, vergi konusunda ders gören öğrencilerin vergi karşısında daha olumlu olduğunu tespit etmiştir.

Kaya (2018), üniversite öğrencilerinin vergi bilinç düzeyini ölçmeyi amaçlayan çalışmasında Ahi Evran Üniversitesinde öğrenim gören 445 öğrenciye anket uygulamıştır. Araştırma sonunda öğrencilerin vergi bilinç düzeylerinin, vergi algısının,

vergi verme istek durumlarının farklılık gösterdiğini, vergi verme konusunda istekli olmalarında ve devletin vergi almasını doğru bulmalarında vergiyi pozitif olarak algılamalarının etkili olduğunu belirlemiştir.

Tabakan & Avcı (2018), üniversite öğrencilerinin vergi bilincini etkileyen faktörleri tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmada Aksaray Üniversitesi'nde Maliye, İktisat, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümü 3.ve 4. sınıf 556 öğrenciye anket uygulamışlardır. Araştırma sonunda üniversite öğrencilerinin vergi bilinç düzeyleri ve vergi tutumlarının ortalamasının üzerinde bir farkındalığa sahip olduğunu tespit etmişlerdir.

Uyanık (2019), Türkiye'de vergi bilincinin vergi uyumuna ve vergi gelirlerine etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada 117 kişiye anket ve mülakat uygulamıştır. Çalışma sonunda toplumda vergi bilinci ve vergi uyumunun mükellef olarak tek tarafının olmadığını, devlet ve vatandaşın birlikte hareket etmesi gerektiğini, vergi afları ve kayıt dışı ekonominin süreci olumsuz etkilediği belirlemiştir. Bununla birlikte devlete ve siyasal iktidara güvenin, vergi adaletinin, sosyal ve ekonomik gelişmelerin vergi gelirlerini olumlu etkilediğini tespit etmiştir.

Gürçam & Moç (2019), Türkiye'de vergi bilincinin vergi ahlakına etkisini tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmada Iğdır Üniversitesinde 2.3. ve 4. sınıf İktisat ve İlahiyat Bölümü öğrencilerine anket uygulamışlardır. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin vergi bilincinin vergi ahlakları üzerinde yüksek düzeyde etkili olduğunu, öğrencilerin not ortalamaları arttıkça vergi bilinç ve ahlakının arttığını ve öğrencilerin vergi bilinç ve ahlaki ölçek ortalamalarının çok üzerinde olduğu tespit etmişlerdir.

Öztürk (2019), Türkiye'de vergi bilincini etkileyen iç ve dış faktörleri tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmayı teorik olarak incelemiştir. Araştırma bulgularına göre vatandaşlık bilinci ve devlete bağlılık düzeyi üst seviye olan kişilerin vergi ödemeyi ahlaki bir görev olarak gördüğü, eğitim seviyesi yükseldikçe vergi ödeme motivasyonun arttığı, gelir durumu arttığında ise vergi ödeme istekliliğinin azaldığı, siyasi iktidarı destekleyenlerin vergi ödeme konusunda istekli, çıkarılan vergi aflarının ise vergi ödeme motivasyonunu bozduğunu tespit etmiştir.

Yıldız & Bakır (2019), Türkiye'de lise düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin vergi bilincini tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmalarında Eskişehir ilinde 123 lise

öğrencisine anket uygulamışlardır. Araştırma sonunda katılımcıların vergileri kamu hizmetlerinin karşılığı olarak gördükleri, vergi oranlarının yüksek olduğunu ve vergi denetimlerinin yetersiz olduğunu tespit etmişlerdir.

Doğan (2019), üniversite öğrencilerinin vergi bilincini ölçmeyi amaçlayan çalışmasında Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesinde 426 öğrenciye anket uygulamıştır. Araştırma sonunda öğrencilerin vergi bilinç ve algılarının yüksek düzeyde olduğu, vergi ödemeyi zorunlu bir vatandaşlık görevi olarak gördükleri, kamu hizmetlerinin vergilerin karşılığı olduğunu ve ödedikleri vergilerle kamu hizmetlerini kıyasladıklarını tespit etmiştir.

Oğuz (2019), ortaokul öğrencileri ve öğretmenlerinin vergi bilinç düzeylerini belirlemeyi amaçlayan çalışmasında Antalya ili Manavgat İlçesinde 474 öğrenci ve 123 öğretmene anket uygulamıştır. Yapılan çalışma sonunda öğretmenler içinde erkeklerin bayanlara göre vergi bilincinin daha yüksek olduğu, vergi bilinci ile medeni durum arasında ve ebeveyn olup olmaması arasında anlamlı bir farkın olmadığı, yaş ilerledikçe vergi bilincinin arttığı, öğrencilerin vergi kavramını daha önce duyduğu, vergilerin kamu hizmetlerinin karşılığı olduğunu düşündüğünü tespit etmiştir.

Gür (2019), orta öğretim öğrencilerinin vergi bilinci ve vergi ahlakını tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada Bingöl ilinde 6.021 öğrenciye anket uygulamıştır. Araştırma sonunda öğrenciler arasında yaş, cinsiyet gibi faktörlere bağlı olarak vergi bilinci ve ahlakının değişiklik gösterdiği, aylık gelir, anne baba mesleği, öğrenim durumu gibi faktörlere göre ise farklılık göstermediğini tespit etmiştir.

Arafat (2019), Türkiye’de vergi idaresinin mükellef hakları konusunda bilgilendirme faaliyetlerinin mükellef üzerinde vergi bilincine etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada Konya ilinde 591 mükellefe anket uygulamıştır. Araştırma sonunda mükelleflerin hakları konusunda tam bilgi sahibi olmadığı, mükelleflerin vergiden kaçınma algısının yüksek olduğu, yaş arttıkça vergi bilincinin arttığı, eğitim seviyesi yüksek mükelleflerin mali konularda daha fazla bilgi sahibi olduğu, vergi kanunlarının açık olmadığı ve bu konuda idare tarafından tatmin edici bilgi verilmediği, beyana göre vergilendirilenlerle stopajla vergilendirilenler arasında eşitliklilik olduğu ve mükelleflerin vergi idaresine güvenmediğini tespit etmiştir.

Öğdüm (2019), Türkiye’de eğitim düzeyinin vergi bilincine etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada Aydın ilinde 409 mükellefe anket uygulamıştır. Araştırma

sonuçlarına göre mükelleflerin eğitim düzeyleri ile vergi bilinci, vergi algısı ve vergi okuryazarlığı arasında anlamlı farklar olduğunu tespit etmiştir.

Ertürk (2020), Maliye Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığının ilkokullardaki öğrencilerin vergi bilincini geliştirmek için hazırladığı “Çocuklarda Vergi Bilinci Geliştirme Eğitimi” programı hakkında ilkokul öğretmenlerinin görüşlerini tespit etmek amacıyla yapılan çalışma kapsamında Şanlıurfa ili Siverek ilçesinde 86 öğretmene anket uygulamıştır. Araştırma sonunda öğretmenler programın genel özelliklerini olumlu, programın çocuklarda vergi sorumluluk bilincini geliştirici, içerik olarak günlük ihtiyaçlara uygun fakat öğrenciler için soyut kaldığını, daha fazla etkinlik örneğinin olması gerektiğini, programa internet aracılığıyla ulaşılmasının internet olmayan yerlerde sorun oluşturacağını tespit etmiştir.

Özcan (2020), ortaöğretim düzeyinde muhasebe ve finansman eğitiminin öğrencilerin vergi bilincine katkısının tespit etmek amacıyla yaptığı çalışma kapsamında Kocaeli İlının Gebze ilçesinde 721 lise öğrencisine anket uygulamıştır. Araştırma sonuçlarına göre muhasebe ve finansman eğitimi alan ve almayan öğrenciler arasında vergi bilinci, vergi ahlakı, vergi algısı bakımından belirgin farklılıklar olmadığı muhasebe ve finansman eğitiminin vergi bilincine katkısının olmadığını tespit etmiştir.

Karasioğlu vd (2020), Türkiye’de bilişim teknolojilerinin ve muhasebe meslek mensuplarının vergi bilincine etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada Uşak ilinde 150 muhasebe meslek mensubuna anket uygulamıştır. Yapılan çalışma sonunda tüm mükellef ve muhasebe meslek mensuplarının vergi konusunda daha bilinçli hale gelmesi için bilinçlendirme eğitimleri verilmesi gerektiğini tespit etmiştir.

2.1.1.4. Vergi Ahlakı İle İlgili Yapılan Çalışmalar

Gökbunar vd (2007), Türkiye’de vergi ahlakını etkileyen faktörleri tespit etmek amacıyla yaptığı çalışma kapsamında Avrupa Değerler Anketi verilerini kullanarak analiz gerçekleştirmiştir. Yapılan çalışmada bayanların vergi ahlak düzeyinin erkeklerden yüksek olduğu, bireylerin eğitim durumları ve medeni durumlarının vergi ahlakını etkilemediği, bireylerin ekonomik statüsü ile vergi ahlakı arasında doğrusal bir ilişki olmadığını tespit etmiştir.

Tosuner & Demir (2008), Türkiye’de vergi mükelleflerinin vergi ahlak düzeyini tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmada Ege bölgesinde 640 kişiye anket uygulamışlardır.

Yapılan çalışma sonucunda katılımcıların vergi ahlak skorunun oldukça düşük olduğunu tespit etmişlerdir.

Güner (2008), Türkiye’de Gelir İdaresinin yaptığı düzenlemelerin mükellef vergi bilinç ve vergi ahlakı üzerinde etkilerini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Yapılan çalışma sonunda Türkiye’de vergi bilinci ve ahlak düzeyinin yetersiz olduğu, ülkede vergi bilinç ve ahlakının oluşmasında gelir idaresinin önemli bir role sahip olduğunu tespit etmiştir.

Şahin (2009), Türkiye’de vergi ahlakının kayıt dışı ekonomiye etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda vergi ahlakı ve kayıt dışı ekonomi arasında karşılıklı bir etkileşim ve negatif bir korelasyonun olduğu, vergi ahlakı arttıkça kayıt dışı ekonominin düşme eğilimi göstereceği, kayıt dışı ekonomi azaldıkça vergi ahlakının artacağını tespit etmiştir.

Tosuner & Demir (2009), Türkiye’de vergi ahlakını belirleyen sosyal ve kültürel faktörleri tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmalarını teorik olarak incelemişlerdir. Araştırma sonunda vergi ahlakını belirleyen faktörlerin vatandaşlık bilinci ve devlete bağlılık, siyasal iktidarın toplumun büyük kısmı tarafından desteklenmesi ve ülkenin demokrasi düzeyi olduğunu tespit etmişlerdir.

Kaynar (2010), Türkiye’de vergi ahlakının belirleyicilerini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Yapılan çalışma sonucunda vergi ahlakını etkileyen en önemli faktörlerin siyaset, demokrasi, hükümete güven, din, ulusal onur gibi sosyal sermaye ile ilgili değişkenler olduğunu tespit etmiştir.

İzgi (2011), Türkiye’de birey ve toplumun vergi ahlakını etkileyen faktörleri tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada Sakarya Üniversitesi’nde 1351 öğrenciye anket uygulamıştır. Yapılan çalışma sonunda öğrencilerin üniversite süresince aldıkları eğitimin vergi ahlakını artırıcı bir etkiye sahip olmadığı, İlahiyat öğrencilerinin vergi ahlak düzeyinin diğer fakülte öğrencilerinden, bayan öğrencilerin vergi ahlak düzeyinin erkek öğrencilerden yüksek olduğunu tespit etmiştir.

Şahin (2011), Türkiye’de vergi uygulamalarının vergi ahlakına etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada Trabzon, Giresun ve Gümüşhane illerinde 386 mükellefe anket uygulamıştır. Araştırma sonunda katılımcıların vergi adaletine yönelik algısının iyileştikçe vergi ahlak düzeyinin yükseleceği, vergi denetimlerinin vergi ahlakını olumlu

etkileyeceği, kamu kurumlarına olan güvenin vergi ahlakını pozitif etkileyeceği, vergi mevzuatının karmaşıklığı ve vergilerin israf edildiği algısının ise vergi ahlakını negatif etkileyeceğini tespit etmiştir.

İzgi & Saruç (2011), Türkiye’de sosyo-kültürel faktörlerin vergi ahlakı üzerindeki etkisini tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmada Sakarya Üniversitesinde 1351 öğrenciye anket uygulamışlardır. Yapılan çalışma sonucunda vatandaşlık bilinci, devlete bağlılık ve din faktörü ile vergi ahlakı arasında anlamlı fark olduğu, siyasal iktidarı kabul düzeyi ile vergi ahlakı arasında ise anlamlı bir farkın olmadığını tespit etmişlerdir.

Bilgin (2011), Türkiye’de vergi ahlakını belirleyen faktörleri tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasında Dünya Değerler Anketi verilerini kullanarak analiz gerçekleştirmiştir. Yapılan çalışma sonunda vergi ahlakını etkileyen en önemli faktörlerin hükümete güven, dindarlık, ulusal onur ve siyaset olmak üzere sosyal sermaye değişkenleri olduğunu belirlemiştir.

İnanç (2012), vergi ahlakını etkileyen faktörleri tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasında Çanakkale ili Biga ilçesinde 1100 vergi mükellefine anket uygulamıştır. Araştırma sonuçlarına göre vergi ahlakını şekillendiren faktörlerin devlet kurumlarına duyulan güven, diğer mükellefler hakkındaki düşünceler, vergi cezalarının caydırıcılığı ve vergi sisteminde adalet olduğunu tespit etmiştir.

Duran (2013), Türkiye’de vergi ahlakını belirleyen faktörleri tespit etmek amacıyla İstanbul ili Kadıköy ilçesinde 630 kişiye anket uygulamıştır. Araştırma sonuçlarına göre vergi ahlakını belirleyen faktörlerin yakın çevre etkisi, vergi adaleti, vergi afları ve vatandaşlık bilinci olduğunu tespit etmiştir.

Organ & Yegen (2013), Türkiye’de vergi ahlakı ve vergi bilincinin oluşmasında muhasebe meslek mensuplarının etkisini tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmalarında Adana ilinde 100 meslek mensubuna anket uygulamışlardır. Yapılan çalışma sonunda muhasebe meslek mensuplarının mükelleflerin vergi ahlak ve bilinci üzerinde olumlu ya da olumsuz etkilerinin olduğunu belirlemiştir.

Yeniçeri & Çevik (2014), Türkiye’de mükelleflerin kamu otoritesi ve vergi idaresi ile ilişkilerinin vergi ahlakına etkisini tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmalarında Aksaray ve İzmir şehirlerinde 321 kişiye anket uygulamışlardır. Araştırma sonunda adil bir vergi sistemi algısının vergi ahlakını pozitif yönde etkilediğini tespit etmişlerdir.

Sandalcı (2015), üniversite öğrencilerinin vergi ahlakını belirleyen faktörleri tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada Dumlupınar Üniversitesinde 1108 öğrenciye anket uygulamıştır. Araştırma sonuçlarına göre vergi ahlakını etkileyen faktörlerin ekonomik, sosyokültürel, siyasi ve ahlaki-psikolojik faktörler olduğunu, vergi ahlakı üzerinde en fazla ahlaki ve psikolojik faktörlerin etkili olduğunu belirlemiştir.

Uzun (2015), Türkiye’de muhasebe meslek mensuplarının vergi ahlakına etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada Sakarya ilinde faaliyet gösteren 249 muhasebe meslek mensubuna anket uygulamıştır. Yapılan çalışma sonucunda meslek mensuplarının muhasebe etiğine aykırı davranışlarda bulunmadıkları, mükelleflerin vergi kaçırma durumunda karşılaştıkları yaptırımları meslek mensuplarına danıştığı, eğitim düzeyi arttıkça vergi ahlakı ve meslek etiğine riayetin arttığını tespit etmiştir.

Yeşilyurt (2015), vergi bilincinin vergi ahlakına etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Maliye Bölümü ve İlahiyat Fakültesinde 473 öğrenciye anket uygulamıştır. Yapılan çalışmada ilahiyat öğrencilerinin maliye bölümü öğrencilerine kıyasla daha yüksek skorlar elde ettiği, katılımcıların vergi ödemeyi toplumsal bir sorumluluk olarak gördüğü, ödenmeyen vergilerin kamu hizmetlerini aksattığı, ödenen vergilerin hangi alanlara harcandığının bilinmesinin, şeffaf ve hesap verilebilir bir yönetim anlayışının vergi ahlakı ve vergi bilincini olumlu etkileyeceğini tespit etmiştir.

Can & Duran (2015), vergi ahlakını belirleyen demografik faktörlerin mükellef üzerinde etkilerini tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışma kapsamında İstanbul ilinde 1025 vergi mükellefine anket uygulamışlardır. Araştırma sonunda cinsiyet ve meslek durumunun vergi ahlakını etkileyen bir faktör olduğu, yaş, eğitim ve medeni durumun ise etkileyici bir faktör olmadığını tespit etmişlerdir.

Karaaslan & Sandalcı (2015), vergi ahlakını belirleyen faktörleri tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmada Dumlupınar Üniversitesinde 1108 öğrenciye anket uygulamışlardır. Çalışma sonunda vergi ahlakını etkileyen faktörler içinde en fazla ahlaki ve psikolojik faktörlerin etkili olduğu, vergi ahlak düzeyi en yüksek öğrencilerin ilahiyat fakültesi öğrencileri olduğu, bayanların erkeklere oranla daha yüksek vergi ahlak düzeyine sahip olduğunu, vergi ahlak düzeyi ile yaş, sınıf ve gelir düzeyi arasında ters bir ilişkinin olduğunu tespit etmişlerdir.

Şahin & Hatırlı (2016), Türkiye’de vergi uygulamalarının vergi ahlakına etkisini tespit etmeyi amaçlayan çalışmalarında Trabzon, Giresun ve Gümüşhane illerinde 386 mükellefe anket uygulamışlardır. Araştırma sonucunda mükellefin vergi adalet algısı ve kamuya güven algısının vergi ahlakını pozitif etkilediği, vergilerin israf edildiği algısı, vergi mevzuatı karmaşıklığı ve vergi cezalarının caydırıcı olmamasının vergi ahlakını negatif yönde etkilediğini tespit etmişlerdir.

Teyyare & Kumbaşı (2016), vergi ahlakı ve vergi bilincinin oluşmasında maliye bölümü eğitiminin etkisini tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmada Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi ve Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Maliye Bölümü 1. ve 4. sınıfta eğitim gören 441 öğrenciye anket uygulamışlardır. Çalışma sonunda maliye bölümü 4. sınıf öğrencilerinin vergi ahlak düzeyinin 1.sınıf öğrencilerine kıyasla daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir.

Duran & Aydın (2016), vergi ahlakını etkileyen ekonomik faktörleri tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmada İstanbul ilinde 1025 mükellefe anket uygulamışlardır. Araştırma sonunda mükellefin diğer mükellefler hakkındaki düşünceleri ve yakın çevresi hakkındaki düşüncelerinin vergi ahlakına etki eden en önemli ekonomik faktör olduğu, gelir etkisinin ise en az etkiye sahip olduğunu tespit etmişlerdir.

Ergün (2016), Türkiye’de vergi ahlakının vergi uyumu üzerinde etkisi ve vergi ahlakını oluşturan unsurları tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasında Tekirdağ ilinde 403 kişiye anket uygulamıştır. Araştırma sonunda yaş, eğitim durumu, diğer mükellefler davranışları, kamu hizmetlerinin algılanması, devlete güvenin mükellef vergi ahlakını etkileyen faktörler olduğunu tespit etmiştir.

Güney (2018), Türkiye’de üniversitelerde öğrencilere verilen mali ve vergisel eğitimin vergi ahlakı ve vergi uyumuna etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışma kapsamında Gaziosmanpaşa Üniversitesinde 590 öğrenciye anket uygulamıştır. Araştırma sonunda öğrencilerin sınıf, bölüm, yaş, cinsiyet, ailelerinin yaşadığı bölge, gelir seviyeleri ile vergi ahlakı ve vergi uyumu arasında anlamlı ilişkinin olduğunu tespit etmiştir.

Kıral (2018), üniversite öğrencilerinin vergi ahlak ve bilincini etkileyen faktörleri tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada Çukurova Üniversitesinde 3. ve 4. sınıf 530 Maliye ve İlahiyat bölümü öğrencisine anket uygulamıştır. Çalışma sonunda vergi ahlakı ile sosyokültürel faktörler ve öğrenim türü arasında anlamlı bir farklılık olduğu, öğrencilerin

akademik başarı düzeyi, aylık harcama düzeyi, ailenin yaşadığı yer ile vergi ahlakının arasında anlamlı ise anlamlı bir farklılık olmadığını tespit etmiştir.

Çiçek & Uygun (2019), kültürün vergi ahlakına etkisini tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmada Antalya, Isparta ve Burdur illerinde 384 vergi mükellefine anket uygulamışlardır. Araştırma sonunda kültür ve vergi ahlakı arasında istatistiksel olarak anlamlı, pozitif yönlü ancak zayıf bir ilişkinin olduğunu tespit etmişlerdir.

Armut (2019), Türkiye’de vergi ahlakını etkileyen faktörleri tespit etmek amacıyla yaptığı çalışma kapsamında Amasya ilinde 400 mükellefe anket uygulamıştır. Araştırma sonunda vergi yükü dağılımının adaletsiz olmasının ve vergi aflarının vergi ahlakını olumsuz yönde etkilediğini tespit etmiştir.

Oğuz (2019), OECD ülkelerinde 1981-2014 yılları arasında vergi ahlakı ve vergi bilincinin vergi hasılatına etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Yapılan çalışmada vergi hasılatı ve vergi ahlakı arasında ülkeler içinde farklılıklar olduğu, OECD ülkeleri içinde vergi hasılatı yüksek ülkelerin vergi ahlakının da yüksek olduğunu tespit etmiştir.

Karalar (2019), Türkiye’de 2011-2018 yılları arasında çıkarılan vergi aflarının vergi ahlakı ve vergi uyumu üzerindeki etkilerini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Yapılan çalışmada söz konusu yıllarda 7 kez vergi affı çıkarıldığı ve çıkarılan vergi aflarının vergi ahlakını olumsuz etkilediğini tespit etmiştir.

Uygun (2019), Türkiye’de kültür yapısının vergi ahlakı üzerindeki etkilerini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışma kapsamında Antalya, Isparta ve Burdur illerinde 384 mükellefe anket uygulamıştır. Araştırma sonunda kültür ve vergi ahlakı arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif fakat zayıf bir ilişkinin olduğunu tespit etmiştir.

Doğan (2019), Türkiye’de 1990-2012 yılları arasında vergi ahlakını tespit etmeyi amaçlayan çalışma kapsamında Dünya Değerler Anketinin 1990,2007,2012 yılı verilerini kullanarak analiz gerçekleştirmiştir. Araştırma sonunda vergi ahlak düzeyinin yıllar itibarıyla değiştiği, 2007 ve 2012 yıllarında vergi ahlak düzeyinin, 1990 yılına göre daha düşük olduğu, hükümete güven, milli gurur ve dinin vergi ahlakı üzerinde pozitif etkiye sahip faktörler olduğunu tespit etmiştir.

Gök (2019), Tunceli ilinde vergi ahlakını etkileyen faktörleri tespit etmek amacıyla yaptığı çalışma kapsamında il genelinde 358 kişiye anket uygulamıştır. Araştırma sonunda vergi yükü arttıkça vergi ahlakı düzeyinin azaldığı, vergi denetim ve cezalarının vergi ahlakı üzerinde etkili olduğu, kamu kurumlarına güven arttıkça vergi ahlakı düzeyinde de artacağı ve hükümete duyulan güven düzeyi ile bireylerin vergi ahlakı düzeyleri arasında pozitif ilişki olduğunu tespit etmiştir.

Güzel (2020), Türkiye’de muhasebe meslek mensuplarının vergi ahlakı ve vergi uyumunu tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada ülke genelinde 392 meslek mensubuna anket uygulamıştır. Araştırma sonunda hükümete duyulan güven, vergi adalet algısı ve vergi sistemine yönelik tutumun vergi ahlakı üzerinde etkili olduğunu tespit etmiştir.

2.1.1.5. Vergi Yükü İle İlgili Yapılan Çalışmalar

Ay vd (2005), Türkiye’de 1968- 2001 yılları arasında vergi yükündeki değişimlerin kayıt dışı ekonomi üzerinde etkisini tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmalarını teorik olarak incelemişlerdir. Araştırma sonunda vergi yükü artığında mükelleflerin kayıt dışına yöneldiği vergi yükü azaldığında ise kayıt dışından uzaklaştıklarını tespit etmişlerdir.

Savaşan & Çetintaş (2008), Türkiye’de vergi yükünün kayıt dışı ekonomi üzerinde etkisini tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmalarını teorik olarak incelemişlerdir. Yapılan çalışma sonunda vergi ödemeyerek kayıt dışına çıkan mükelleflerin genel vergi yükünü paylaşmadıkları bununla birlikte kendi yüklerini de dürüst mükelleflerin üzerine bıraktıkları, aşırı vergi yükünün dürüst mükellefleri de kayıt dışına yönelttiğini belirlemişlerdir.

Işık & Kılınç (2009), Türkiye ve OECD ülkelerinde vergi yükünü karşılaştırmak ve vergi yükünün mükellef davranışlarına etkisini tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmalarını teorik olarak incelemişlerdir. Yapılan çalışma sonunda gelişmiş ülke vergi sistemlerinde dolaysız vergilerin oranının dolaylı vergilere oranla daha yüksek olduğunu bu durumun vergilerin daha adil dağılmasını sağladığı ancak Türkiye’de dolaylı vergilerin oranının doğrudan vergilere oranla yüksek olduğu bunun sonucu olarak aşırı vergi yükü altında kalan mükellefin vergi kaçırma ve vergiden kaçınma yollarına başvurduğunu tespit etmişlerdir.

Saat (2015), Türkiye’de vergi yükünün mükellef tutum ve davranışlarına etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasında Kütahya ilinde 350 kişiye anket uygulamıştır.

Araştırma sonunda adil bir vergi sisteminin, ödenen vergilerin tümünün kamu hizmetine dönüşmesinin, vergi aflarının ortadan kaldırılmasının, vergi cezalarının caydırıcı olmasının mükellefi olumlu yönde etkilediğini belirlemiştir.

Ahmet vd (2014), Türkiye’de 1985-2012 yılları arası vergi yükünün kayıt dışı ekonomi üzerindeki etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda vergi yükünde artışın kayıt dışı ekonomiyi artırdığını tespit etmiştir.

Demir (2016), Türkiye’de katlanılabilir vergi yükü düzeyinin artış ve azalış nedenlerini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada ülke genelinde 1410 mükellefe anket uygulamıştır. Araştırma sonunda Türkiye’de katlanılabilir vergi yükü düzeyinin yaklaşık % 13 olduğu, katlanılabilir vergi yükünü etkileyen faktörlerin ise subjektif vergi yükü, vergi adaleti, kamu harcamalarının algılanma şekli, vergi bilinci, vergi ahlakı ve vatandaşlık bilinci olduğunu tespit etmiştir.

Özevin (2020), Türkiye’de farklı gelir seviyelerinde ücretli kesimlerin bireysel vergi yükünü tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Hazine ve Maliye Bakanlığı verilerine göre vergi gelirleri içinde dolaylı vergilerin % 67, dolaysız vergilerin ise % 33 seviyelerinde olduğu, çalışma sonunda ise doğrudan vergilerin % 61, dolaylı vergiler % 39 düzeyinde olduğu, Hazine ve Maliye Bakanlığı verileri ile çalışma sonundaki verilerin birbirine uygun olmamasının vergi kayıp ve kaçığı ve adaletsiz vergi sisteminden kaynaklandığını belirlemiştir.

Kutbay (2020), Dünya’da 16 yükselen piyasa ekonomisinde vergi yükünün kayıt dışı ekonomi üzerinde etkilerini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasında 2000-2017 yılları verilerini kullanmıştır. Araştırma sonunda vergi yükünün kayıt dışı ekonomi üzerinde pozitif anlamda etkili olduğunu belirlemiştir.

2.1.1.6. Kayıt Dışı Ekonomi İle İlgili Yapılan Çalışmalar

Işık & Acar (2003), Türkiye’de kayıt dışı ekonominin etkilerini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda kayıt dışı ekonominin oluşmasında devlet ve vatandaş arasında güvenin, vergi sisteminde yer alan istisna ve muafiyetlerin, mevzuatın gerek dil, gerekse içerik yönünden sade, anlaşılabilir, basit olmasının, vergi denetimleri ve vergi cezalarının caydırıcılığının önemli faktörler olduğunu tespit etmiştir.

Ay (2006), Türkiye’de Gelir İdaresinin bilgi ekonomisi kullanımının kayıt dışı ekonominin önlemesine olan etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Çalışma sonunda Gelir İdaresinin bilgi ekonomisinin en önemli unsuru olan interneti kullanmasının kayıt dışı ekonomi ile mücadelede önemli bir etkiye sahip olduğunu tespit etmiştir.

Aslanoğlu (2008), Türkiye’de kayıt dışı ekonomiyi azaltmaya yönelik çözüm önerilerini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda kayıt dışı ekonominin azaltılmasında etkin vergi denetimlerinin önemli bir faktör olduğunu tespit etmiştir.

Tekece (2010), Türkiye’de kayıt dışı ekonominin sosyal ve hukuki sonuçlarını tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda farklı yıllarda yapılan çalışmalar sonucunda Türkiye’de kayıt dışı ekonominin %30-40 seviyelerinde olduğu ve bu oranın oldukça yüksek olduğunu belirlemiştir. Vergi denetimlerinin artırılmasının, kurumlar arası koordinasyonun sağlanması ve veri sistemi oluşturulmasının kayıt dışı ekonomi ile mücadelede önemli etkenler olduğunu belirlemiştir.

Akdeniz (2010), Türkiye’de kayıt dışı ekonominin azaltılmasında vergi denetimlerinin etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda kayıt dışı ekonominin vergi gelirlerinin azalmasına, bireyler arasında haksız rekabete neden olduğu, sosyal güvenlik sistemini bozduğu, gelir dağılımında adaletsizliğe yol açtığı, devlet ve vatandaşlar arasında güven ilişkisini zedelediğini tespit etmiştir.

Gönnetlioğlu (2010), Türkiye’de kayıt dışı ekonominin nedenleri ve sonuçlarını tespit etmeyi amaçladığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda Türkiye’de kayıt dışı ekonominin ciddi boyutlarda olduğu, ekonomiyi olumsuz etkilediğini belirlemiştir. Etkin bir vergi denetimi, dolaylı ve dolaysız vergi dağılımı, gelir dağılımında adalet, işsizlik, enflasyon ve nüfus planlamasıyla mücadelenin kayıt dışı ekonomi ile mücadelede önemli faktörler olduğunu tespit etmiştir.

Rakıcı (2011), Türkiye’de kayıt dışı ekonominin önlenmesinde vergi denetimlerinin etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Çalışma sonucunda kayıt dışı ekonominin önlenmesinde vergi denetimlerinin etkin hale

getirilmesi için 646 sayılı KHK ile yapılan değişikliklerin tüm eksiklerine rağmen olumlu olduğunu belirlemiştir.

Ela (2013), Türkiye’de eğitimin kayıt dışı ekonomi üzerinde etkilerini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Çalışma sonunda ülkede eğitim yatırımlarının ve kalitesinin artmasının kayıt dışı ekonomiyi azaltacağını tespit etmiştir.

Dumlupınar (2015), Türkiye’de vergi denetimlerinin mükellef tutum ve davranışlarını ne yönde etkilediğini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasında Trabzon ilinde 425 kişiye anket uygulamıştır. Çalışma sonunda etkin vergi denetiminin, mükellef vergi bilincinin ve ülkede uygulanmakta olan vergi sistemi yapısının kayıt dışı ekonomiye bakış üzerinde etkili faktörler olduğunu tespit etmiştir.

Dumlupınar & Yardımcıoğlu (2015), Türkiye’de vergi denetimlerinin mükelleflerin kayıt dışı ekonomiye karşı tutum ve davranışlarını ne yönde etkilediğini tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmalarında Trabzon ilinde 355 mükellefe anket uygulamışlardır. Araştırma sonucunda denetim oranlarının düşük ve yetersiz olduğunu bu durumun kayıt dışı ekonomi üzerinde belirleyici olduğunu tespit etmişlerdir.

Erdoğan (2016), Türkiye’de kayıt dışı ekonominin azaltılması ile ilgili olarak uygulanan politika ve faaliyetlerin etkilerini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Çalışma sonunda kayıt dışı ekonomi ile mücadelede uygulanan politikaların etkilerinin artırılmasının için öncelikle kayıt dışına sebep olan sebeplerin tespit edilmesi gerektiğini, kayıt dışılığın yoğun olduğu sektörlere öncelik verilmesi, denetim ve kontrollerin artırılması gerektiğini tespit etmiştir.

Tekçe (2016), Türkiye’de kayıt dışı ekonominin nedenleri ve etkilerini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasında Ankara ili Ostim’de (Ortadoğu Sanayi ve Ticaret Merkezi) 360 işletmeye anket uygulamıştır. Araştırma sonunda kayıt dışı ekonominin azaltılmasında vergi mevzuatının gözden geçirilmesi gerektiği, vergi denetimlerinin sağlanması, vergi ahlak ve bilincinin oluşturulması, vergilerin kamu hizmetine dönüşmesinde hükümete güvenin tesis edilmesinin etkili olduğunu tespit etmiştir.

Şölen (2017), Türkiye’de vergi idaresi ve denetimlerinin kayıt dışı ekonomiye etkilerini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışma kapsamında İstanbul ilinde 80 mükellefe anket uygulamıştır. Çalışma sonunda kayıt dışı ekonominin ekonomik nedenlerinin vergi adaletinin sağlanamaması, gelir adaletsizliği, ülke ekonomisinde önemli paya sahip tarım

sektörü ve küçük işletmeler olduğu; idari nedenlerin denetim eksikliği, teknolojik imkanların yeterince kullanılmaması ve vergi idaresinin örgütlenme eksikleri olduğu; hukuki nedenler olarak ise vergi mevzuatının karmaşıklığı, istisna ve muafiyetlerin fazla oluşu ve vergi cezalarının caydırıcı olmaması olduğu; siyasi neden olarak ise devlete bağlılığın azalması olduğunu tespit etmiştir.

Harmanş a & Abut (2017), Türkiye’de kayıt dışı ekonominin nedenleri ve etkilerini tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmalarını teorik olarak incelemişlerdir. Çalışma sonunda ülkede kayıt dışı ekonomi üzerinde etkili olan faktörlerin vergi yükü, vergi oranları, muafiyet ve istisnalar, vergi denetimlerinin sıklığı, vergi cezalarının etkinliği, enflasyon oranı ve gelir dağılımı olduğunu tespit etmişlerdir.

Ünal (2018), Türkiye’de çıkarılan vergi aflarının kayıt dışı ekonomiye etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Yapılan çalışma sonunda vergi affı uygulanmadığı yıllarda kayıt dışı ekonominin 0.34 oranında, vergi aflarının sık uygulandığı yıllarda ise 0.59 oranında azaldığı, kişi başına düşen GSYH’da 1000 birim artışın kayıt dışında 1 puan azalışa neden olduğunu tespit etmiştir.

Güler & Toparlak (2018), Türkiye’de kayıt dışı ekonominin vergi politikalarının sürdürülebilirliğine olan etkilerini tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmalarını teorik olarak incelemişlerdir. Araştırma sonunda gelişmiş ülkelerde kayıt dışı ekonominin gelişmekte olan ülkelere kıyasla düşük olduğu, dolaylı vergilerin kayıt dışılığı azalttığı savının gerçeği yansıtmadığını ve Türkiye’de tüketim üzerinden alınan vergilerin üst sınıra yaklaşması ile bir vergi koridoru oluşturduğunu tespit etmişlerdir.

Öztürk & Karamıklı (2019), Türkiye’de kayıt dışı ekonominin ekonomik etkilerini tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmalarını teorik olarak incelemişlerdir. Araştırma sonunda kayıt dışı ekonominin vergiler, gelir dağılımı, ekonomik büyüme ve yolsuzluk üzerinde olumsuz yönde etkili olduğunu tespit etmiştir.

2.1.2. Vergiye Karşı Takınılan Tutum ve Davranışlara İlişkin Literatür

Bu kısımda mükellefin vergiye karşı takındığı tutum ve davranışlara ilişkin çalışmalar ve bu çalışmaların sonuçlarına değinilecektir.

2.1.2.1. Vergi Uyumuna İle İlgili Yapılan Çalışmalar

Tuncer (2002), Hükümet ve mükellef ilişkilerinin vergi uyumuna etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda vergileme yetkisini elinde tutan ve vergi gelirlerini kullanan siyasal otoritenin mükellefler tarafından nasıl algılandığı, kamu harcamaları yapılırken israf ve yolsuzluğun, idarenin sunmuş olduğu hizmetlerin mükellef tercihleriyle uyumlu olması gibi faktörlerin vergi uyumunu etkilediğini tespit etmiştir.

Çelikkaya & Gürbüz (2006), Mükellef vergi uyumuna etki eden faktörleri tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmalarında Eskişehir ilinde 1750 mükellefe anket uygulamışlardır. Araştırma sonunda katılımcıların vergiyi “yasal zorunluluk”, “kamu hizmetinin karşılığı” olarak gördükleri, vergi yükünün adil dağılmadığı, denetimlerin artırılması ve vergi cezalarının caydırıcılığının vergiye uyumu olumlu etkileyeceğini tespit etmişlerdir.

Biberoğlu (2006), Türkiye’de vergi uyumuna etki eden faktörleri tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre vergi denetim oranları, vergi cezalarının caydırıcılığı ve vergi aflarının vergi uyumuna etki eden en önemli faktörler olduğunu belirlemiştir.

İpek & Kaynar (2009), Demografik faktörlerin vergi uyumuna etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada Çanakkale ilinde 157 kişiye anket uygulamıştır. Yapılan çalışmada demografik faktörlerin vergi uyumunu etkilediği ve mükelleflerin vergiye yaklaşımlarında farklılıklara neden olduğunu belirlemiştir.

Çil (2012), Türkiye’de vergi aflarının vergi uyumuna etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada Edirne ilinde 375 mükellefe anket uygulamıştır. Yapılan çalışma sonucunda çıkarılan vergi aflarının vergi uyumunu olumsuz etkilediğini tespit etmiştir.

Saygın (2013), Türkiye’de vergi uyumunu etkileyen faktörleri ve vergi idaresi uygulamalarının vergi uyumuna etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda vergi uyumu ve vergi ahlakının artması için çeşitli araçlar vasıtasıyla sosyal algının değişmesi gerektiğini, vergilemede ceza mekanizmasının olması gerektiği ancak doğru bir şekilde kullanılması gerektiğini tespit etmiştir.

Bülbül (2014), Türk vergi sisteminin vergi uyumuna etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda mükelleflerin vergi yasalarını anlamakta, sık değişen vergi kanunlarını takip etmekte zorlandıkları, vergi denetimlerinin yetersiz olduğu ve vergi aflarının vergi uyumu üzerinde olumsuz etkiler oluşturduğunu belirlemiştir. Diğer yandan vergi cezalarının caydırıcılığı ve teknolojik alt yapının kullanımının vergi uyumunu arttırdığını tespit etmiştir.

Serim (2015), Kamu otoritesinin uygulamaları ve mükellef yakın çevresinin vergi uyumu üzerindeki etkilerini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada İstanbul ilinde 336 kişiye anket uygulamıştır. Çalışma sonunda yapılan kamu harcamalarının mükellef tercihleri ile uyumlu olmadığı, yapılan kamu harcamaları hakkında mükelleflerin bilgi sahibi olmadığı ve mükellefin vergiye karşı tutumunda yakın çevresinin etkili olduğunu tespit etmiştir.

Topkan (2016), Türkiye’de gelir idaresi başkanlığı uygulama ve düzenlemelerinin vergi uyumuna etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda Gelir İdaresi Başkanlığı faaliyetlerinin vergi uyumunu olumlu yönde etkilediği ancak ülkede vergi bilincinin düşük olması nedeniyle yapılan çalışmaların yetersiz kaldığını tespit etmiştir.

Sarı & Gencel (2016), Türkiye’de tarım kesiminin vergi uyum düzeyini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada Malatya ilinde 264 çiftçiye anket uygulamıştır. Araştırma sonunda tarım sektöründe faaliyette bulunan çiftçilerin vergi bilinç ve vergi uyum düzeylerinin düşük olduğunu tespit etmiştir.

Üyümez (2016), Vergi mevzuatı karmaşıklığının vergi uyumuna etkisini tespit etmeyi amaçladığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda vergi mevzuatının anlaşılır olmasının vergi uyumunu olumlu etkileyeceğini tespit etmiştir.

Sofracı & Güney (2017), mükellef vergiye uyumunu etkileyen psikolojik ve sosyolojik faktörleri tespit etmeyi amaçlayan çalışmalarında Mersin ilinde serbest muhasebeci mali müşavir, avukat, memur meslek grubundan 326 kişiye anket uygulamışlardır. Araştırma sonucunda cinsiyetin vergi uyumunu etkilemediği, yaş, eğitim ve gelir düzeyi arttıkça vergi uyumunun arttığı ve evli olanların bekar kişilere kıyasla vergi uyum düzeylerinin yüksek olduğunu tespit etmişlerdir.

Serim & Yağanoğlu (2017), vergi idaresi ve mükellef arasındaki yönetişimin vergi uyumuna etkisini tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmada Çanakkale ilinde 970 kişiye

anket uygulamışlardır. Yapılan çalışma sonucunda siyasi otoritenin vergi harcamalarında mükellef ile arasında yönetimi kullanmasının vergi uyumunu olumlu etkilediğini tespit etmişlerdir.

Oktay (2018), Türkiye’de vergi uyumunu etkileyen faktörleri ve bu faktörlerin etki düzeylerini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada Sivas ilinde 569 mükellefe anket uygulamıştır. Araştırma sonunda vergi uyumunu etkileyen faktörlerin sırasıyla vergi yükü, vergi oranlarının yüksekliği, eğitim, güven ve ulusal gurur, vergi afları, vergi kanunlarının sık değiştirilmesi ve vergi cezalarının caydırıcılığı olduğunu tespit etmiştir.

Ömür (2019), Gelir İdaresi Başkanlığının organizasyon yapısının vergi uyumuna etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada Bursa, Eskişehir ve Çanakkale illerinde 407 mali müşavire anket uygulamıştır. Araştırma sonunda gelir idaresi ve mükellef ilişkilerinde en önemli faktörün “Mükellef Hizmetleri” olduğunu, gelir idaresi tarafından mükelleflere sunulan kaliteli ve etkin hizmetin vergi uyumunu olumlu etkileyeceğini tespit etmiştir.

Arıman (2019), Türkiye’de kamu harcamalarının vergi uyumuna etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada ülke genelinde 12 ilde 800 mükellefe anket uygulamıştır. Çalışma sonunda siyasal iktidara güvenin, adil bir vergi sisteminin, kamu harcamalarının mükellef tercihleriyle uyumlu olmasının vergi uyumunu olumlu etkilediği belirlenmiştir. Ayrıca çıkarılan vergi afları ve vergi kanunlarının karmaşıklığının vergi uyumu üzerinde olumsuz etkiye sahip olduğunu tespit etmiştir.

Tokdemir (2019), Elektronik vergi uygulamalarının mükellef vergi uyumu üzerinde etkilerini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada İstanbul ilinde 425 mükellefe anket uygulamıştır. Araştırma sonunda elektronik vergi uygulamalarının vergisel işlemleri ve vergi ödemeyi kolaylaştırdığı bu durumun vergiye uyumu arttırdığını tespit etmiştir.

Kocyigit (2019), Mükellefin vergi uyumu veya uyumsuzluğu sonucu kendisini hangi mükellef tiplerinde konumlandığını tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada Kocaeli ilinde 12 kişiye mülakat uygulamıştır. Araştırma sonunda vatandaşlık bilincinin, vergi adaletinin, vergi otoritesinin olumlu davranışlarının, ülke ekonomisinde meydana gelecek pozitif gelişmelerin, vatandaşların gelir düzeylerine ve hayat kalitelerine de yansımalarının mükelleflerin gönüllü vergi yükümlüsü tipolojisinde yer almasına neden olacağını tespit etmiştir.

Bişgin vd (2018), Türkiye’de muhasebe meslek mensupları ve mükellef arasında gerçekleşen etkileşimin vergi uyumuna etkisini tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmada Eskişehir, Ankara ve İstanbul illerinde muhasebeci, serbest muhasebeci mali müşavir, yeminli mali müşavir ve vergi mükellefi 65 kişiye mülakat uygulamışlardır. Araştırma sonucunda meslek mensuplarının vergiye uyum konusunda mükellef üzerinde etkili olduğu, mükellef ve meslek mensuplarının etkileşimlerinin sürdürülebilir ve kalıcı olmasının vergi uyumunu pozitif etkileyeceğini tespit etmişlerdir.

Doğan (2020), Demografik faktörlerin vergi uyumuna etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Yapılan çalışmada üzerinde uzlaşılan demografik faktörlerin farklı ülke ve bölgelerde aynı etkiler oluşturabileceği gibi farklı etkiler oluşturabileceği net sonuçlar için araştırılan ülke veya bölgeye odaklanılması gerektiğini tespit etmiştir.

2.1.2.2. Vergi Kaçakçılığı İle İlgili Yapılan Çalışmalar

Şimşek (2007), Vergi kaçakçılığının olumsuz etkilerini tespit etmeyi amaçlayan çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Çalışma sonunda vergi kaçakçılığının önlenmesi kapsamında ekonomik, sosyal ve hukuki alanlarda birlikte mücadele edilmesi gerektiği, toplumda vergi bilinci ve ahlakının yerleştirilmesinin önemi, vergi oranlarının azaltılması, vergi denetimlerinin etkinleştirilmesi, vergi idaresinin etkin çalışması ve vergi afları çıkarılmamasının vergi kaçakçılığı ile mücadeleyi olumlu etkileyeceğini tespit etmiştir.

Şaan (2008), Türkiye’de vergi kaçakçılığının önlenmesinde vergi denetimlerinin etkisini tespit etmeyi amaçlayan çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda ülkemizde vergi denetimleri alanında örgütsel, hukuksal ve niteliksel sorunlar olduğu, vergi denetimlerinin stratejik planlamadan yoksun ve dağınık bir görünümü olduğunu, vergi denetimlerinin yeniden yapılandırılması gerektiğini tespit etmiştir.

Kapusuzoğlu (2008), Vergi kaçakçılığının kayıt dışı ekonomi üzerinde etkilerini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda kayıt dışı ekonominin oluşumunda etkili olan faktörlerin aynı zamanda vergi kaçakçılığının oluşmasına da yol açtığını, kayıt dışı ekonominin önlenmesinde alınacak tedbirlerin tüm boyutları ile değerlendirilmesi gerektiğini tespit etmiştir.

Bozdoğan (2011), Türkiye’de vergi kaçakçılığının önlenmesinde vergi cezalarının ne ölçüde caydırıcı olduğunu tespit etmeyi amaçlayan çalışmada Tokat ilinde 400 mükellefe anket uygulamıştır. Çalışma sonunda katılımcıların vergi kaçırıcılara yönelik cezaların yeterince caydırıcı olmadığını düşündüklerini tespit etmiştir.

Daştan (2011), Vergi kayıp ve kaçakçılığının önlenmesine muhasebe meslek mensuplarının etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada Doğu Karadeniz Bölgesinde (Trabzon, Ordu, Rize, Giresun, Gümüşhane ve Artvin) illerinde 144 meslek mensubuna anket uygulamıştır. Araştırma sonunda vergi kayıp ve kaçacağını etkileyen faktörlerin yetersiz vergi denetimleri, adil olmayan vergi sistemi, gelir dağılımında adaletsizlik ve vergi oranlarının yüksekliği olduğunu, vergi kayıp ve kaçakçılığının önlenmesine vergi denetimlerinin yetersizliğinden dolayı meslek mensuplarının aktif rol almaları gerektiğini tespit etmiştir.

Püren (2012), mükelleflerin vergi kaçakçılığı suçunu algılayış biçimi ve düzeyini tespit etmeyi amaçlayan çalışmada Zonguldak ilinde 475 kişiye anket uygulamıştır. Araştırma sonunda katılımcıların vergi kaçakçılığı suçuna şiddet içerikli suçlardan sonra yer verdikleri, vergi kaçakçılığı suçunu ciddi bir suç olarak algıladıkları, mükelleflerin yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim, gelir düzeyi ve meslek değişkenleri ile vergi kaçakçılığı arasında önemli bir etkinin olmadığını tespit etmiştir.

Kocayılmaz (2014), Türkiye’de vergi kaçakçılığının önlenmesinde vergi denetimlerinin etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Yapılan çalışmada vergi denetimlerinin etkinliğinin artırılması için tek bir merkezden planlama yapılması gerektiği, vergi aflarının vergi uyumunu bozduğu ve vergi kaçakçılığı ile mücadeleyi negatif yönde etkilediğini tespit etmiştir.

Darbaş (2014), Türkiye’de vergi kaçakçılığının nedenleri ve vergi cezalarının vergi kaçakçılığını ne yönde etkilediğini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda vergi kanunlarında çok fazla değişiklik yapılması ve çıkarılan vergi aflarının vergi kaçakçılığı ile mücadeleyi olumsuz etkilediğini tespit etmiştir.

İstemi & Kocayılmaz (2015), Türkiye’de vergi denetimlerinin vergi kaçakçılığına etkisini tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmayı teorik olarak incelemişlerdir. Araştırma

sonunda vergi denetimlerinin vergi kaçakçılığı üzerinde etkili olduğu, denetimlerin tek bir merkezden planlanıp uygulanması gerektiğini tespit etmişlerdir.

Şahin (2016), Toplumda vergi kaçakçılığının suç olarak algılanıp algılanmadığını tespit etmek amacıyla Antalya ve Batman illerinde 398 kişiye anket uygulamıştır. Yapılan çalışmada Antalya ilinde yaşayan mükelleflerin vergi kaçakçılığını Batmanda yaşayanlara kıyasla daha fazla suç olarak gördüklerini tespit etmiştir.

Demirtaş (2017), Türkiye’de vergi denetimlerinin vergi kaçakçılığının önlenmesine etkisini belirlemeyi amaçlayan çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Yapılan çalışma sonunda vergi denetimlerinin artırılmasının yanında denetimlerin işlevselliğinin de artırılmasının vergi kaçakçılığı ile mücadeleyi etkileyeceğini tespit etmiştir.

Doğan & Şahin (2017), Vergi kaçakçılığının toplumda bir suç olarak algılanıp algılanmadığını tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmada Antalya ve Batman illerinde 398 kişiye anket uygulamışlardır. Araştırma sonunda vergi sisteminin adil olmadığı, devletin çok çeşitli türlerde vergi almasının, vergi bilincinin oluşmamasının, vergi kanunlarının sık değişmesinin ve vergi aflarının vergi kaçakçılığı üzerinde etkili olduğunu tespit etmişlerdir.

Taşlıalan (2019), Türkiye’de serbest muhasebeci mali müşavirlerin vergi kayıp ve kaçaklarına etkisini tespit etmeyi amaçlayan çalışmasında Kahramanmaraş’ta 268 meslek mensubuna anket uygulamıştır. Araştırma sonunda meslek mensuplarının vergi kayıp ve kaçığının önlenmesine anlamlı bir etkisinin olduğunu tespit etmiştir.

Sabankaya (2019), Vergi kaçakçılığı ve kayıt dışı ekonominin toplum üzerinde etkilerini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmayı teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda kayıt dışı ekonomi ve vergi kaçakçılığının kişileri mikro seviyede olumsuz etkilediği gibi makro seviyede de toplumu olumsuz etkilediğini tespit etmiştir.

Bahşı (2019), Vergi kaçakçılığına neden olan faktörleri tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmayı teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda vergi sistemi, vergi oranları, vergi denetimleri, vergi cezaları, vergi ahlakı ve bazı demografik değişkenlerin vergi kaçakçılığı üzerinde etkili olduğunu tespit etmiştir.

2.2. Vergi Otoritesine İlişkin Literatür

2.2.1. Vergi Sisteminden Kaynaklanan Faktörlere İlişkin Literatür

Bu kısımda vergi otoritesinin vergi kültürüne etkisi vergi sisteminden kaynaklanan faktörlere ilişkin yapılmış çalışmalar ve bu çalışmaların sonuçlarına değinilecektir.

2.2.1.1. Vergi Adaleti İle İlgili Yapılan Çalışmalar

Mercan (2006), Türk vergi sisteminin vergi adaletini ne yönde etkilediğini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda vergi yükünün eşit ve adil dağılmadığı, vergi gelirleri içinde dolaylı vergilerin payının arttığı bu durumun vergi adaletsizliğine neden olduğu, emlak vergisinde vergi değerinin gerçeği yansıtmadığı, gelir vergisinin beyana dayalı olmaktan çıkıp büyük kısmının ücretli kesimden kaynakta kesinti yoluyla toplanan bir vergiye dönüştüğünü tespit etmiştir.

Kargı & Yüksel (2010), Türkiye’de çıkarılan vergi aflarının mükellef ve vergi adaleti üzerinde etkilerini tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmalarını teorik olarak incelemişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre vergi aflarının mükellef davranışlarını olumsuz yönde etkilediği ve vergi adaletini bozduğunu tespit etmişlerdir.

Topal (2011), Türkiye’de sosyal sınıfların refah devleti ve vergi adaleti algısının ne yönde değiştiği, vergi adaleti algısının refah devletine yönelik tutumları ne düzeyde etkilediğini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada Gümüşhane ilinde 1272 kişiye anket uygulamıştır. Araştırma sonunda katılımcıların devletçi ve dayanışmacı yapısını koruduğu, vergi adaleti ve refah devleti algılarının sosyal sınıflara göre değiştiği, vergi adaleti algısı arttığında refah devletine yönelik tutumların da arttığını tespit etmiştir.

Eraslan (2016), Türkiye’de vergi mevzuatının vergi adaletine etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonucunda vergi sisteminde dolaylı vergilerin payının yüksek olduğu, muafiyet ve istisnalara sıklıkla yer verildiği ve çıkarılan vergi aflarının vergi adaletini olumsuz etkilediğini tespit etmiştir.

Topal (2016), Türkiye’de gelir vergisi mükelleflerinin vergi adaleti algısını tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada Gümüşhane ilinde 199 gelir vergisi mükellefine anket uygulamıştır. Yapılan çalışmada mükelleflerin vergi adaleti algısını etkileyen faktörleri; vergilerin ve vergi yükünün adil dağıtımı, sosyal adalet, sunulan kamu hizmetlerinden

yeterli ölçüde yararlanma, vergi cezalarının zamanında ve tam uygulanması olduğunu tespit etmiştir.

Çorap (2017), Ödeme gücü ilkesinin vergi adaletine olan etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada Aydın ilinde 300 kişiye anket uygulamıştır. Araştırma sonunda Türkiye’de vergilemenin ödeme gücüne göre yapılmadığı, eğitim ve gelir düzeyi arttıkça vergi adaletine ilişkin hassasiyetin arttığı, vergilemede adaletin sağlanmaması ile ilgili erkek ve bayanlar arasında görüş farkı olmadığı, muafiyet ve istisnaların vergi adaletine zarar verdiğini tespit etmiştir.

Uray (2017), Türkiye’de vergi harcamalarının vergi adaletine etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Yapılan çalışma sonunda yapılan vergi harcamalarının vergi adaletini olumsuz etkilediği, vergi harcamaları kapsamında harcamaları yapan unsurların gereğinden fazla yetkilendirilmesinin yasalara aykırı kararlar alınmasına neden olduğu, vergi harcamaları neticesinde sadık mükelleflerin devlete karşı güven sorunu yaşadığı ve zamanla vergi ödeme isteğinin azaldığını tespit etmiştir.

Avşar (2018), Türkiye’de ücret gelirlilerinin vergilendirilmesinde vergi adaletinin ne düzeyde sağlandığını tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda Türkiye’de düşük ve orta gelir grubunun vergi yükünün ağır olduğunu tespit etmiştir.

İçmen (2018), Türkiye’de 1980-2018 yılları arasında gelir vergisi unsurlarının vergi adaletine olan etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Çalışma sonunda gelir vergisi unsurlarının vergi adaletini sağlamadığı hatta adaletsizliğe yol açan bir vergiye dönüştüğünü tespit etmiştir.

Sünel (2019), Türk Vergi Sisteminin 2000 yılı sonrası vergi adaleti bakımından değerlendirilmesini amaçlayan çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda 2000 yılı sonrası dönemde ülkede vergi adaletinin sağlanamadığını bu durumun nedenleri olarak kayıt dışı ekonomi, vergi afları, vergi gelirleri içinde dolaylı vergilerinin payının ve vergi yükünün olduğunu tespit etmiştir.

Ünlü (2019), Türkiye’de dolaylı vergilerin vergi adaletine etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Yapılan çalışmada Türk vergi sistemi içinde dolaylı vergilerin payının % 70 civarında olmasının vergilemede adaleti olumsuz

etkilediği ve bu yapısıyla Türk vergi sisteminin adil bir vergilemeden uzak olduğunu tespit etmiştir.

Karakaş (2019), Türkiye’de mükelleflerin vergi adaletine bakışını tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada Diyarbakır ve Yalova illerinde 465 kişiye anket uygulamıştır. Yapılan çalışma sonunda Diyarbakır ilinde katılımcıların vergi adalet algı düzeyinin Yalova’daki katılımcılara göre daha yüksek olduğunu tespit etmiştir.

Taytak & Dalkıran (2019), Türkiye’de mükelleflerin vergi adaleti ve vergi aflarına bakışını tespit etmeyi amaçladıkları çalışmada Uşak ilinde 471 kişiye anket uygulamışlardır. Araştırma sonucunda vergi sisteminin adil olmadığı, vergi yükünün dengeli ve adil dağılmadığı, vergi aflarının vergi denetimlerinin etkinliğini azalttığı tespit edilmiştir.

Özcan & Bucak (2020), Türkiye ve seçilmiş ülkelerde ücretli kesimin vergilendirilmesinde vergi adaletini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda Türk vergi sisteminde adalet ve eşitlik gibi kavramların vurgulanmakta olduğunu ancak uygulamada vergi adaletine zıt uygulamaların olduğunu tespit etmiştir.

Çat & Yardımcıoğlu (2020), Türkiye’de vergi adaletine etki eden unsurları tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada İstanbul, Ankara, Eskişehir, Kocaeli, Sakarya ve Bolu olmak üzere 6 farklı ilden 18 katılımcıya yarı yapılandırılmış mülakat görüşmesi yapmıştır. Araştırma sonucunda Türkiye’de vergi gelirleri içinde dolaylı vergilerin payının fazla olduğu, vergi mevzuatının uygulanmasında sorunlar yaşandığı, düz oranlı gelir vergisinin adaletsiz olduğu, matrah belirleme yöntemlerinden beyan usulünün adalet açısından en uygun yöntem olduğu tespit edilmiştir.

2.2.1.2. Dolaylı Vergiler İle İlgili Yapılan Çalışmalar

Önal (2006), Türkiye’de dolaylı vergilerin gelir dağılımı üzerindeki etkilerini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Yapılan çalışma sonunda dolaylı vergilerin düşük gelirli kesim aleyhine gelir dağılımını değiştirdiğini tespit etmiştir.

Demiral (2007), Türkiye’de uygulanan dolaylı vergilerin ekonomik etkilerini tespit etmek ve AB ile vergilerin uyumlaştırma sürecini incelemek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik

olarak incelemiştir. Araştırma sonunda ülkedeki vergi adaletsizliğinin ortadan kaldırılması için vergi sisteminde dolaysız vergilerin payının arttırılması gerektiği, dolaylı vergilerle ilgili değişikliklerden ötürü vergi gelirlerin meydana gelecek azalışın dolaysız vergilerle karşılanabileceğini tespit etmiştir.

Kanlı (2007), Türkiye’de dolaylı vergiler ile kayıt dışı ekonomi arasındaki etkiyi tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda 1980 sonrasında Türkiye’de kayıt dışı ekonominin sürekli artış gösterdiği devletin ise vergi kayıplarını telafi edebilmek için dolaylı vergilere başvurduğunu, dolaylı vergilerin artmasına kayıt dışı ekonominin artmasının neden olduğunu tespit etmiştir.

Adalısoy (2007), Türkiye’de dolaylı vergilerin makroekonomiye etkilerini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda dolaylı vergilerin vergi gelirleri içinde yükselmesinin nedenleri arasında ülkenin demokrasi kültürünün önemli bir etkisinin olduğunu, dolaylı vergilerin düşük kesim üzerindeki vergi yükünü arttırdığı tespit etmiştir.

Genç (2014), Türkiye’de dolaylı vergilerin vatandaşlar üzerindeki etkilerini tespit etmeyi amaçlayan çalışmada İstanbul ili Kadıköy ilçesinde 400 kişiye anket uygulamıştır. Araştırma sonunda vatandaşların vergiye karşı tutum ve davranışları üzerinde dolaylı vergilerin olumsuz etkiye sahip olduğu bunun sonucunda sosyal adalet, kayıtlı ekonomi, GSYH, vergi gelirlerinin olumsuz etkilendiğini tespit etmiştir.

Akıncı & Özçelik (2018), Türkiye’de 2006-2018 dönemi dolaylı vergilerin enflasyon üzerindeki etkisini tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmalarını teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda dolaylı vergiler ile enflasyon arasında uzun dönemli bir eşbütünlük ilişkisinin olduğunu tespit etmiştir.

Buhur (2019), Türkiye’de vergi gelirleri içinde önemli bir paya sahip olan dolaylı vergilerin vergi idaresi ve mükellef üzerinde olumlu ve olumsuz etkilerini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda Türkiye’de dolaylı vergilerin vergi gelirleri içinde önemli bir paya sahip olduğunu tespit etmiştir.

Bal (2019), Türkiye’de dolaylı vergilerin vergi sistemindeki yeri ve ekonomiye olan etkilerini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda Türkiye’de son dönemde dolaylı vergilerin vergi gelirleri içindeki payının % 70 seviyelerinde olduğunu bu durumun vergi adaletini olumsuz etkilediğini, gelişmiş

lkelerde vergi gelirleri içinde dolaysız vergilerinin payının yüksek olması ile vergi adaleti sağlandığı, gelişmekte olan ülkelerde ise tahsili, denetimi, daha az maliyetli olması nedeniyle dolaylı vergilerin tercih edildiğini tespit etmiştir.

Bekleriş (2019), Türkiye’de dolaylı vergilerin tüketim davranışları üzerinde etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasında İstanbul ilinde 461 kişiye anket uygulamıştır. Çalışma sonunda dolaylı vergilerin tüketici davranışlarını etkilemediğini veya minimum düzeyde etkileyecek alternatiflere yönlendirdiğini tespit etmiştir.

nl (2019), Türkiye’de dolaylı vergilerin vergi adaletine etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda Türk vergi sisteminde dolaylı vergilerin payının % 70 seviyesinde olduğunu bu durumun vergilemede adaletsizliğe neden olduğunu, adil bir vergi sistemi için toplumda vergi bilinci ve ahlakının geliştirilmesi gerektiği, kapsamlı vergi reformu yapılması ve vergi sisteminde dolaysız vergilerin payının arttırılması gerektiğini tespit etmiştir.

Bal & Teker (2019), Türk vergi sistemi içinde dolaylı vergilerin yeri ve gelişimini tespit etmeyi amaçlayan çalışmalarını teorik olarak incelemişlerdir. Araştırma sonunda Türk vergi sisteminde dolaylı vergilerin çok yoğun bir şekilde kullanıldığı bu yoğunluk planlı bir şekilde azaltılması gerektiğini tespit etmişlerdir.

Akduğan (2020), Türkiye’de enflasyonun düşürülmesinde dolaylı vergilerin etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasında 2004-2019 dönemi aylık verilerini kullanarak analiz gerçekleştirmiştir. Araştırma sonunda enflasyon oranındaki artışı dolaylı vergi gelirlerinde reel azalmaya neden olduğunu tespit etmiştir.

etin (2020), Türkiye’de tüketim üzerinden alınan dolaylı vergilerin etkilerini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda Türkiye’de dolaylı vergilerin vergi gelirleri içindeki payının % 70 seviyelerinde olduğu bu durumun vergi adaleti ve gelir dağılımını olumsuz etkilediğini tespit etmiştir.

2.2.1.3. Dolaylı/Dolaysız Vergiler İle İlgili Yapılan alışmalar

Alıcı (2002), Türkiye’de dolaylı ve dolaysız vergilerin enflasyon üzerindeki etkilerini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda her iki vergi türünün avantaj ve dezavantajları olduğu, iki vergi türünün dengeli ve birlikte kullanılması gerektiğini tespit etmiştir.

Arıcı (2007), Türk vergi sisteminde dolaysız vergilerden dolaylı vergilere geçişin etkilerini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda Türkiye’de özellikle dolaysız vergiler üzerinden yeterince vergi toplanamadığı, dolaysız vergilerin artması ile birlikte de vergi adaletsizliğinin ortaya çıktığını tespit etmiştir.

Gürdal & Yavuz (2008), AB ülkelerinde dolaylı ve dolaysız vergilerin gelişimi ile Türkiye’de 1995-2007 yılları arasında dolaylı/dolaysız vergiler gelişmelerini tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmalarını teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda incelenen dönemde AB ülkelerinde dolaylı ve dolaysız vergilerin genel bir eğilim sergilediği ve dikkat çeken bir değişim geçirmediği buna karşın Türkiye’de söz konusu dönemde önemli değişiklikler olduğu, AB ülkeleri ile kıyaslandığında tersine bir değişimin olduğunu tespit etmişlerdir.

Soydal & Yılmaz (2009), Türkiye’de dolaylı ve dolaysız vergilerin ekonomiye etkilerini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda Türkiye’de vergi gelirleri içinde dolaylı vergilerin payının OECD ülkelerinden yüksek olduğunu, vergi gelirlerinin artırılması ve vergi adaletinin sağlanmasında dolaylı vergilerin oranının düşürülmesi gerektiğini tespit etmiştir.

Deniz (2014), Türkiye’de 2001 ekonomik krizinden sonra uygulanan maliye politikalarının dolaysız vergilere etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda vergi yapısında dolaylı vergilerin ağırlıkta olduğu, vergi sistemin vergiden kaçınmaya neden olacak birçok uygulama içerdiği, vergi yasalarının sık değiştiği, vergi bilincinin yayılmadığı ve denetimlerin yetersiz olduğunu tespit etmiştir.

Yaşa & Özen (2016), AB’de dolaysız vergilerle ilgili uyumlaştırma çalışmalarının AB’ye aday ülke konumunda olan Türkiye ile karşılaştırılması ve söz konusu etkilerini tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmalarını teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda dolaysız vergilerle ilgili uyumlaştırma çalışmalarının AB’de gelir ve kurumlar vergisi alanında odaklandığı, Türkiye’de düzenlemelerin AB’ne uyumlu bir şekilde yürütüldüğü tespit edilmiştir.

Karamelikli (2018), Türkiye’de dolaylı ve dolaysız vergilerin ekonomik aktiviteler üzerindeki etkilerini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir.

Araştırma sonunda vergi artışlarının ekonomik aktiviteler üzerinde etkili olduğu azalışın ise anlamlı bir etkiye sahip olmadığını, dolaysız vergilerin artmasının kısa dönemde ekonomik aktivitelere olumsuz etkisi söz konusu iken uzun dönemde tersi bir durum ortaya çıktığını tespit etmiştir.

Kıyıcı (2019), 2005 yılı sonrası Türk vergi sisteminde yer alan dolaylı ve dolaysız vergilerin vergi adaletine etkisini tespit etmeyi amaçladığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda vergi adaletinin sağlanmasında dolaysız vergilerin dolaylı vergilerden daha adil olduğu düşüncesinin başarısız olduğu yönlerinin bulunduğunu, Türk vergi sisteminde yıllar içerisinde dolaysız vergilerin payı artarken dolaylı vergilerin payının azaldığı tespit etmiştir.

Günel (2019), Türkiye’de dolaylı ve dolaysız vergilerin gelir dağılımı üzerindeki etkilerinin tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada 1987-2016 yılları verilerini kullanarak analiz yapmıştır. Analiz sonucunda gelir dağılımı ile dolaylı ve dolaysız vergiler arasında uzun dönemli ilişkinin olduğunu, dolaysız vergilerin gelir dağılımını pozitif etkilerken dolaylı vergilerin ise negatif etkilediğini belirlemiştir.

Taşkın (2019), Türkiye’de dolaylı ve dolaysız vergilerin gelir dağılımına etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda gelir dağılımında eşitliğin sağlanabilmesi için vergi yapısında dolaysız vergilerin payının artırılması gerektiğini tespit etmiştir.

Akkör (2019), Türkiye’de dolaylı/dolaysız vergilerin ekonomiye etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda Türkiye’de 2006-2018 yılları arasında vergi gelirlerinde dolaylı vergilerin ortalamasının % 67, dolaysız vergilerin ortalamasının ise % 33 seviyelerinde olduğunu, dolaylı vergi oranının fazla olmasının vergi adaletsizliğine neden olduğunu, vergi yapısında dolaysız vergilerin payının düşük olmasında istisna, muafiyet, teşvik, kayıt dışı ekonomi, vergi kaçakçılığı, kayıt dışı istihdam ve vergi bilincinin yetersiz olmasının olduğunu tespit etmiştir.

Şen (2019), Türkiye’de dolaylı/dolaysız vergilerin ekonomik büyüme üzerindeki etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada 1990-2017 dönemi yıllık ekonomi verilerini kullanarak analiz yapmıştır. Araştırma sonunda uzun dönemde toplam vergi gelirlerinin ekonomik büyüme üzerinde olumsuz etkisinin olduğunu, dolaylı vergilerin ekonomik

büyüme üzerinde olumlu etkisi olduğunu, dolaysız vergilerin ekonomik büyüme üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını tespit etmiştir.

Aydın (2020), Türkiye’de dolaylı/dolaysız vergilerin ekonomik büyüme üzerinde etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasında 2006-2018 yılları verilerini analiz etmiştir. Araştırma sonunda söz konusu dönemde dolaylı ve dolaysız vergiler ile ekonomik büyüme arasında uzun dönemli bir ilişki olduğunu tespit etmiştir.

Cigerci & Eğmir (2020), Türkiye’de dolaylı ve dolaysız vergilerin insani gelişmişlik endeksine etkisini tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmalarında 1990-2019 yılları arasında tahsil edilen dolaylı ve dolaysız vergi gelirleri verileri kullanılmıştır. Araştırma sonunda dolaysız vergilerden insani gelişmişlik endeksine doğru tek yönlü ve insani gelişmişlik endeksinden dolaylı vergilere doğru tek yönlü nedensellik ilişkisinin olduğunu tespit etmişlerdir.

2.2.2. Vergi Yönetimi Uygulamalarından Kaynaklanan Faktörlere İlişkin Literatür

Bu kısımda vergi otoritesinin vergi kültürüne etkisi vergi yönetimi uygulamalarından kaynaklanan faktörlere ilişkin yapılmış çalışmalar ve bu çalışmaların sonuçlarına değinilecektir.

2.2.2.1. Vergi Denetimleri İle İlgili Yapılan Çalışmalar

Binbirkaya (2006), Türkiye’de vergi denetimlerinin kayıt dışı ekonomiye etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda Türkiye’de vergi denetimlerinin yeterli düzeyde ve etkinlikte yapılamadığını, kayıt dışı işlemlerin önlenmesinde vergi idaresi ve vergi denetimlerinin yetersiz kaldığını tespit etmiştir.

Aytekin (2007), Türkiye’de vergi denetimleri ve vergi gelirleri arasındaki ilişkiyi tespit etmeyi amaçlayan çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda vergi denetimleri ve vergi gelirleri arasında güçlü bir nedensellik ilişkisi olduğunu, vergi gelirleri artışını sağlayacak en önemli faktörün vergi denetimi olduğunu tespit etmiştir.

Bakır (2009), Türkiye’de vergi denetimlerinin vergi kayıp ve kaçakları üzerindeki etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasında İstanbul ili Tahtakale semtinde 80 limited şirket sahibine anket uygulamıştır. Araştırma sonunda vergi mevzuatının anlaşılır olmadığı, kayıt dışı ekonominin vergi kayıp ve kaçığını arttırdığı, vergi idaresine

güvenin olmadığı, kayıt dışı ekonomiyle ilgili yeterince çalışma yapılmadığını ve vergi denetimlerinde çok başlılığın olduğunu tespit etmiştir.

Doğan (2010), Türkiye’de vergi denetimlerinin mükellef üzerinde etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada Manisa ilinde 272 mükellefe anket uygulamıştır. Araştırma sonunda Manisa ilinde denetim oranının yüksek olduğu, katılımcıların vergi denetimini yapan elemanların tutum ve davranışlarından memnun olduğu, vergi denetimlerinin vergi adaletinin sağlanmasında önemli bir faktör olduğunu tespit etmiştir.

Gez (2011), Türkiye’de kayıt dışı ekonominin önlenmesinde vergi denetimlerinin etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada Afyonkarahisar ilinde 100 işletme sahibine anket uygulamıştır. Araştırma sonunda katılımcıların vergiyi kamu hizmetlerinin karşılığı ve vatandaşlık görevi olarak gördükleri, çevrelerinde vergi kaçırdığı halde yakalanmayan kişiler olduğu ve bu durumun rahatsızlık oluşturduğu, vergi kaçakçılığının cezalandırılması gereken ciddi bir suç olduğu, vergi cezalarının yeterince caydırıcı olmadığı ve vergi denetimlerinin vergi gelirlerini arttırıcı etkisinin olduğunu tespit etmiştir.

Rakıcı (2011), Türkiye’de kayıt dışı ekonomi ile mücadelede vergi denetimlerinin etkinliğini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda kayıt dışı ekonomi ile mücadelede vergi denetimlerinin etkin hale getirilebilmesi için 646 sayılı KHK’de yapılan değişikliklerin tüm eksiklerine rağmen olumlu olduğunu tespit etmiştir.

Erçoban (2013), Türkiye’de vergi denetimini belirleyen faktörleri tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda ülkede vergi denetiminde etkinliğin olmadığını, denetimlerde etkinliğin oluşmasında birçok faktörün olduğunu ve bunların geliştirilmesi gerektiğini tespit etmiştir.

Ünal (2014), Türkiye’de kayıt dışı ekonomi ve vergi denetimi ilişkisini teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda kayıt dışı ekonominin tamamen ortadan kaldırılmasının mümkün olmadığını ancak azaltılabileceğini, Avrupa ülkelerinde % 18-19 seviyelerinde olan kayıt dışılığın Türkiye’de % 27 civarında olduğu belirtmiştir. Kayıt dışı ekonomi ile mücadelenin sadece hükümet politikası değil devlet politikası olması gerektiği tespit etmiştir.

Akbey (2014), Türkiye’de 1995 yılından itibaren vergi idaresinin aldığı vergi müfettişlerinin, kayıt dışı ekonomiye ve vergi tahsilatına etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda alınan vergi müfettişleri ile birlikte vergi gelirlerinde artış olduğu ancak bu artışın müfettiş sayısındaki değişimle bir ilişkisinin olmadığını, artan vergi denetimleri sonucunda kayıt dışı ekonomi ile mücadelede kısmi başarı sağlandığı ve kayıt dışı istihdamın azaldığını tespit etmiştir.

Ergen & Kiliçkaya (2014), Türkiye’de mükellefin vergi denetimleri esnasında karşılaştıkları sorunları tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmalarını teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda vergi incelemelerinin kayıtlı mükellefler üzerinde yoğunlaştığı kayıt dışında kalanların haksız bir avantaj sağladığı, vergi idaresinin mükellef odaklı bir yapıya dönüşmesi adına 646 sayılı KHK’de yapılan değişikliklerin önemli fakat yetersiz bir adım olduğunu, vergi denetim elemanlarının üst düzey eğitime devam etmelerinin sağlanması ve özlük haklarının iyileştirilmesi gerektiğini tespit etmişlerdir.

Sağlam & Aytaç (2015), Türkiye’de mükelleflerin vergi denetim algılarını tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmalarında Çorum ilinde 261 mükellefe anket uygulamışlardır. Araştırma sonunda denetimler esnasında denetmen tavırlarının mükellef denetim algısını doğrudan etkilediğini tespit etmişlerdir.

Dumlupınar & Yardımcıoğlu (2015), Türkiye’de mükelleflerin kayıt dışı tutum ve davranışlarına vergi denetimi ve diğer değişkenlerin etkisini tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmalarında Trabzon ilinde 425 kişiye anket uygulamışlardır. Araştırma sonunda ülkede denetim oranlarının yeterli düzeyde olmadığını, denetim oranlarının düşük olmasının kayıt dışı ekonominin önemli bir belirleyeni olduğunu tespit etmişlerdir.

Şamcı (2016), Türkiye’de vergi kayıp ve kaçaklarında vergi denetimlerinin etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada İstanbul ili Pendik Uygulama Denetim Müdürlüğünde 81’i gerçek kişi (mükellef) ve 44 tüzel kişi temsilcisi toplam 125 kişiye anket uygulamıştır. Araştırma sonunda Uygulama Denetim Müdürlüğünün denetimlerinin vergi kayıp ve kaçaklarını azaltıcı, vergiye uyumu artırıcı olumlu etkilerinin olduğunu tespit etmiştir.

Varlı (2016), Türkiye’de e-muhasebe uygulamalarının vergi denetimlerine etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada Konya ilinde 325 serbest muhasebeci mali müşavire

anket uygulamıştır. Araştırma sonunda katılımcıların e muhasebe uygulamalarının vergi denetimlerini olumlu etkilediğini tespit etmiştir.

Büyükkoç (2017), Türkiye’de vergi denetimlerinin kayıt dışı ekonomi üzerindeki etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasında İstanbul ili Kağıthane ilçesinde 52 serbest muhasebeci mali müşavir ve yeminli mali müşavire anket uygulamıştır. Araştırma sonunda vergi denetimlerinin kayıt dışı ekonominin önlenmesini olumlu etkilediğini tespit etmiştir.

Organ & Çavdar (2017), Türkiye’de vergi mükelleflerinin vergi denetimleri hakkında tutum ve davranışlarını tespit etmeyi amaçladıkları çalışmalarında İstanbul, Tekirdağ, Edirne ve Kırklareli illerinde 428 kişiye anket uygulamışlardır. Araştırma sonunda katılımcılar sık yapılan denetimlerin vergi kaçakçılığını azaltacağını, sık çıkarılan vergi aflarının vergi kaçırmayı teşvik ettiğini, vergi cezalarının caydırıcı olmadığını, denetim elemanlarına çok fazla güvenmediklerini tespit etmişlerdir.

Beşel (2017b), Türkiye’de vergi denetim teşkilatının uygulamaya koyduğu yapısal değişimlerin vergi denetimi etkinliğine etkilerini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda yapılan değişikliklerin vergi denetimi etkinliğinin sağlanmasına katkılarının olduğunu ancak yapısal değişimlerin etkisinin uzun vadede net bir şekilde görülebileceğini tespit etmiştir.

Büyükben (2018), Türkiye’de vergi denetiminde etkinliğin tespit edilmesi amacıyla yaptığı çalışmasını AB ve OECD ülkeleri ile karşılaştırma yaparak analiz etmiştir. Araştırma sonunda Türkiye’de 2012-2017 yılları arasında vergi denetiminin en etkin olduğu yılın 2013 olduğunu, denetimleri etkileyen temel faktörlerin vergi ahlakı, vergi cezalarının caydırıcılığı, vergi afları, idari yapılanma, denetim eleman sayısı, uzlaşma müessesesi ve otomasyon kullanımı olduğunu tespit etmiştir.

Eraslan (2019), Türkiye’de bireylerin vergi denetimleri ve vergi denetiminin etkinliği hakkında görüşlerini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasında Türkiye genelinde 398 kişiye anket uygulamıştır. Araştırma sonunda katılımcıların vergi denetimleri hakkındaki görüşlerinin demografik özelliklere göre değişiklik gösterdiğini tespit etmiştir.

Keleş (2019), Türkiye’de vergi denetimleri etkinliğinin serbest muhasebeci mali müşavir ve mükellefler tarafından nasıl değerlendirildiğini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasında İstanbul ilinde 459 mükellefe anket ve 10 meslek mensubuna mülakat

yapmıştır. Araştırma sonunda vergi denetimlerinin geçmiş dönemlere kıyasla daha etkin olduğunu, denetimlerde etkinliğin artırılması için vergi yasalarının açık ve anlaşılabilir olması, denetim personelinin uzmanlaşması ve sistemlerin entegre olması gerektiğini tespit etmiştir.

Altıntaş (2019), Türkiye’de vergi kayıp ve kaçaklarıyla mücadelede vergi denetiminin mali etkinliğini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda Türkiye’de kayıt dışı ekonomi ile mücadelede izlenen politikaların olumlu sonuçlar verdiğini fakat yeterli düzeyde olmadığı belirlemiştir. Vergi denetimlerinin mali etkinliğinde ise 2013 yılında etkinliğin sağlandığı, 2017 yılında ise etkinliğin en düşük seviyede olduğunu, Türkiye’de vergi denetiminde mali etkinlik konusunda yeterli düzeyde olunmadığını tespit etmiştir.

Memiş vd (2019), Türkiye’de elektronik uygulamaların vergi denetimleri üzerinde etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada Adana, Mersin ve Osmaniye illerinde 192 muhasebeci mali müşavir ve 147 vergi müfettiş ve yardımcısı toplam 339 kişiye anket uygulamıştır. Araştırma sonunda elektronik uygulamaların vergi denetim fonksiyonlarını olumlu etkilediğini tespit etmiştir.

2.2.2.2. Vergi Afları İle İlgili Yapılan Çalışmalar

Çetin (2005), Türkiye’de çıkarılan vergi aflarının mükellef davranışları ve adalet algısı üzerinde etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada Manisa ilinde 240 gelir vergisi mükellefine anket uygulamıştır. Araştırma sonunda vergi aflarının mükellef davranışları ve adalet algısı üzerinde olumsuz etkilere sahip olduğu tespit etmiştir.

Eker (2006), Türkiye’de vergi aflarının sosyal ve ekonomik etkilerini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda çıkarılan vergi aflarının sosyal ve ekonomik etkilerinin genellikle negatif olduğunu, afların vergi bilinci ve ahlakını olumsuz etkilediğini ve vergi kaçakçılığına neden olduğunu tespit etmiştir.

Savaşan (2006a), Türkiye’de çıkarılan vergi aflarının uygulama sonuçlarını tespit etmeyi amaçladığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda vergi aflarının dürüst mükellefleri cezalandırıcı bir etkisinin olduğu, vergi uyumunu bozduğu, vergi kaçırmanın bir suç olduğu algısına zarar verdiğini ve vergi aflarının bir rutine dönüşme tehlikesi olduğunu tespit etmiştir.

Savaşan (2006b), Türkiye’de çıkarılan vergi aflarından faydalanan mükelleflerin özelliklerini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasında ülke genelinde 1674 kişiye anket uygulamıştır. Araştırma sonunda vergi aflarından yararlanan mükelleflerin 3 önemli özelliğinin; daha önce vergisel ödevleri yerine getirmede gecikmeler yaşanması, sigorta prim affından da faydalanmış olmak ve vergi denetimi geçirmek olarak tespit etmiştir.

Çetin (2007), Türkiye’de çıkarılan vergi aflarının mükellef tutum ve davranışları üzerindeki etkilerini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasında Manisa ilinde 204 mükellefe anket uygulamıştır. Araştırma sonunda vergi aflarının eşitsizlik yarattığı, mükellefin adalet algısını olumsuz etkilediği ve mükellef tutum ve davranışları üzerinde olumsuz etkiye neden olduğunu tespit etmiştir.

Taşkın (2010), Türkiye’de çıkarılan vergi aflarının hukuki niteliğini ve çıkarılma gerekçelerini tespit etmek amacıyla gerçekleştirdiği çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda vergi aflarının kamuya hızlı bir gelir sağlanması, devlet ve toplum arasında uzlaşma sağlaması, vergi yargısı ve vergi idaresinin iş yükünü azaltması gibi nedenlerle başvurulduğunu tespit etmiştir.

Kargı & Yüksel (2010), Türkiye’de vergi aflarının vergi mükellefi ve vergi adaleti üzerindeki etkilerini tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmalarını teorik olarak incelemişlerdir. Araştırma sonunda vergi aflarının vergi adaletini bozduğunu ve mükellefi olumsuz etkilediğini tespit etmişlerdir.

Kargı (2011), Türkiye’de çıkarılan vergi aflarının vergi gelirlerine etkisini tespit etmek amacıyla gerçekleştirdiği çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda vergi aflarının uzun vadede vergi gelirlerini beklenen düzeyde arttırmadığını tespit etmiştir.

Çil (2012), Türkiye’de vergi aflarının vergi uyumuna etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasında Edirne ilinde 375 mükellefe anket uygulamıştır. Araştırma sonunda katılımcıların vergi aflarına karşı olumsuz düşüncelere sahip olduğunu tespit etmiştir.

Demirkıran (2012), Türkiye’de çıkarılan vergi aflarının mükellef davranışları üzerinde etkilerini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasında Isparta ilinde Ticaret ve Sanayi Odasına bağlı 357 vergi mükellefine anket uygulamıştır. Araştırma sonunda çıkarılan vergi aflarının yeni af beklentilerine neden olduğunu tespit etmiştir.

Selçuk vd (2012), Türkiye’de demografik faktörlerin vergi affına bakış üzerindeki etkilerini tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmalarında Trakya Bölgesinde 408 mükellefe anket uygulamışlardır. Araştırma sonunda katılımcıların çoğunun vergi affına karşı olduklarını tespit etmişlerdir.

Edizdoğan & Gümüş (2013), Türkiye’de vergi aflarının genel bir değerlendirmesi amacıyla gerçekleştirdikleri çalışmalarını teorik olarak incelenmiştir. Araştırma sonunda vergi aflarının kamu alacağının tahsilini hızlandırdığı ve mükellef açısından yeni bir sayfa açmaya fırsat tanıdığı, sık çıkarılan vergi aflarının düzenli vergi ödeme bilincini yok ettiği, cezaların caydırıcılığını yitirmesine neden olduğu, kayıt dışı ekonomiyi desteklediği, vergi ahlakını bozduğunu belirtmektedirler. Vergi aflarının genel olarak toplum üzerinde olumsuz etkiler oluşturmamasından ötürü anayasaya vergi afları çıkarılmaması için madde eklenmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Tekin & Tuncer (2013), Türkiye’de vergi affı sonrası vergi uyumunu tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmada 2003-2011 dönemi vergi affı uygulamalarının vergi uyumuna etkisini iller bazında teorik olarak incelemişlerdir. Araştırma sonunda çıkarılan vergi aflarının yeni af beklentisine neden olduğunu ve vergi uyumunun azaldığını tespit etmişlerdir.

Martin (2013), Türkiye’de 2000 yılı sonrası çıkarılan vergi aflarının vergi tahsilatı ve vergi uyumu üzerindeki etkilerini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda ekonomik kriz dönemlerinden sonra kapsamlı vergi reformları ile birlikte uygulanan vergi aflarının vergi uyumunu arttırabileceğini ancak vergi afları sonrası kapsamlı vergi reformların olmaması, afların siyasi propaganda olarak kullanılmasına, afların kısa vadeli gelir aracı görülmesinin de vergi uyumu üzerinde olumsuz etkilerinin olduğunu tespit etmiştir.

Şahin (2014), Türkiye’de çıkarılan vergi aflarının vergi adaleti ve mükellef üzerindeki etkilerini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada Erzincan ilinde 330 esnafa anket uygulamıştır. Araştırma sonunda vergi affı sonrasında büyük reform ve vergi sisteminde etkinliği sağlayacak düzenlemelerin yapılması gerektiğini, vergi affının mükelleflerin tamamını kapsamaması gerektiğini tespit etmiştir.

Kaya (2014), Türkiye’de 1980-2013 döneminde çıkarılan vergi aflarının vergi gelirlerine etkisini tespit etmek amacıyla gerçekleştirdiği çalışmasını teorik olarak incelemiştir.

Araştırma sonunda vergi afları sonrası başlangıçta vergi gelirlerinin azaldığı daha sonra ise arttığı, uzun dönemde ise vergi aflarının vergi gelirlerini azaltıcı etkisinin olduğunu tespit etmiştir.

Güler (2015), Türkiye’de vergi aflarının bütçe ve ekonomi üzerindeki etkilerini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda ülkede yaklaşık 3 yılda bir çıkarılan vergi aflarının vergi ahlakını bozduğu, devlete güveni sarstığı, dürüst mükellefleri cezalandırdığı, uzun vadede vergi gelirlerini azalttığı ve yeni af beklentisini oluşturduğunu tespit etmiştir.

Hoşnut (2015), Türkiye’de çıkarılan vergi aflarının mükellef vergi ahlakı üzerinde etkilerini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada Konya ilinde 400 mükellefe anket uygulamıştır. Araştırma sonunda vergi afları ile elde edilen vergi gelirlerinin vergi oranları düşürülerek karşılanabileceğini, vergi ahlakının geliştirilmesi gerektiğini, vergi sisteminin adil hale getirilmesi, vergi aflarının dürüst mükellefleri cezalandıran bir duruma dönüştüğünü, vergi denetimlerinin artırılması gerektiği ve Türkiye’de çıkarılan vergi aflarının etkinliğinin düşük olduğunu tespit etmiştir.

Alıçavuşoğlu (2016), Türkiye’de vergi aflarının mükellef üzerinde etkilerini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada Tokat ilinde 400 mükellefe anket uygulamıştır. Araştırma sonunda katılımcıların çoğunluğunun vergi aflarına karşıt görüşte olduğunu tespit etmiştir.

Eker (2017), Türkiye’de çıkarılan vergi aflarına muhasebe meslek elemanlarının bakışını tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada Sivas ilinde serbest muhasebeci ve mali müşavir 95 kişiye anket uygulamıştır. Araştırma sonunda vergi afları ile beklenen hedeflere tam ulaşılmasa da çoğunlukla ulaşıldığını, vergi aflarının vergisini düzenli ödeyenleri olumsuz etkilediğini, vergi aflarında işletmelerin muhasebe sürecinde düzelmeler yaşadığını tespit etmiştir.

Tekin & Gürçam (2017), Türkiye’de vergi affı uygulamalarının vergiye gönüllü uyum üzerindeki etkilerini tespit etmek amacıyla gerçekleştirdikleri çalışmalarında Iğdır ilinde 307 gelir vergisi mükellefine anket uygulamışlardır. Araştırma sonunda vergi aflarının dürüst mükellefi cezalandırdığını, vergi kaçırıanları ise ödüllendirdiğini sık çıkarılan vergi aflarının vergi uyumunu azalttığını tespit etmişlerdir.

Beşel (2017), Türkiye’de çıkarılan vergi aflarının mükellef perspektifinden etkilerini tespit etmek amacıyla gerçekleştirdiği çalışmasında Kocaeli ilinde 312 mükellefe anket uygulamıştır. Araştırma sonunda sık çıkarılan vergi aflarının vergi bilincini ve vergi uyumunu olumsuz etkilediğini tespit etmiştir.

Atçeken vd (2017), Türkiye’de çıkarılan vergi aflarının vergi uyumuna etkisini tespit etmek amacıyla gerçekleştirdikleri çalışmalarında Kocaeli ilinde Ticaret Odası’na bağlı 534 mükellefe anket uygulamışlardır. Araştırma sonunda mükelleflerin vergi affının faydalarına ilişkin tutumunun olumlu tutumunun vergi uyum düzeylerini arttırdığını tespit etmişlerdir.

Şanver (2018), Türkiye’de 1980 sonrası çıkarılan vergi aflarının vergi gelirleri etkinliğine olan etkilerini tespit etmek amacıyla gerçekleştirdiği çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda çıkarılan vergi aflarının vergi gelirleri üzerinde ciddi düzeyde artışa neden olmadığı ve vergi gelirlerini kalıcı bir şekilde arttırmadığını tespit etmiştir.

Polat (2018), Türkiye’de çıkarılan vergi aflarının vergi adaleti ve vergi uyumu üzerindeki etkilerini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasında Bursa ilinde 754 kişiye anket uygulamıştır. Araştırma sonunda çıkarılan vergi aflarının mükelleflerin adalet algılarını ve vergi uyum düzeylerini değiştirdiğini, vergi adalet algısını ve vergi uyumunu azalttığını tespit etmiştir.

Gözen (2018), Türkiye’de vergi aflarının vergi gelirlerini ne düzeyde etkilediğini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasında 1980-2016 yılları vergi geliri, vergi affı, gayrisafi yurt içi hasıla, kamu kesimi borçlanma gereği ve doğrudan yabancı yatırım verilerini kullanarak analiz gerçekleştirmiştir. Araştırma sonunda vergi aflarının uzun dönemde vergi gelirlerini neredeyse etkilemediğini tespit etmiştir.

Berksoy & Kırçiçek (2018), Türkiye’de 2002 sonrası çıkarılan vergi aflarının vergi gelirleri üzerindeki etkilerini tespit etmek amacıyla gerçekleştirdiği çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda vergi aflarının vergi gelirleri üzerinde etkisinin olmadığını tespit etmiştir.

Özgüven (2018), Türkiye’de çıkarılan vergi aflarının vergi bilinci, eşitlik ve etik değerlerine etkisini tespit etmek amacıyla gerçekleştirdiği çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda sık çıkarılan vergi aflarının dürüst mükellefler aleyhine

adaletsizlik oluşturduğu, Cumhuriyet tarihi boyunca hükümetlerin dara düştüklerinde vergi affına başvurdıkları bu durumun bir kronik hastalığa dönüştüğünü, vergi affı çıkarılmaması için anayasa ile yasaklanması ancak referandum ile çıkarılması gerektiğini belirtmiştir.

Tuğay (2019), Türkiye’de muhasebe meslek mensuplarının vergi aflarına bakışını tespit etmek amacıyla gerçekleştirdiği çalışmasında TR61 Bölgesinde 240 meslek mensubuna anket uygulamıştır. Araştırma sonunda meslek mensuplarının vergi aflarına olumlu baktıkları, vergi aflarının çok sık çıkarılmaması gerektiğini düşündüklerini tespit etmiştir.

Yıldırım (2019), Türkiye’de çıkarılan vergi aflarının vatandaşlar üzerindeki etkilerini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasında Mersin ilinde 200’ü mükellef, 200’ü maliye personeli 400 katılımcıya anket uygulamıştır. Araştırma sonunda vergi aflarının olumsuz etkilerinin olduğunu ve uzlaşma kurumunun bazı yönleriyle vergi affına benzediğini tespit etmiştir.

Keleş (2019), Türkiye’de vergi aflarının vergi uyumu üzerindeki etkilerini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasında İstanbul ilinde 469 mükellefe anket uygulamıştır. Araştırma sonunda sık çıkarılan vergi aflarının vergi uyumunu bozduğunu tespit etmiştir.

Kahraman (2019), Türkiye’de 1950-2017 yılları arasında çıkarılan vergi aflarının etkilerini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda çıkarılan vergi aflarının GSMH, vergi ahlakı ve kayıt dışı üzerinde negatif bir etkiye sahip olduğunu, vergi geliri, dolaylı dolaysız vergiler, yolsuzluk, gini katsayısı üzerinde ise pozitif etkiye sahip olduğunu tespit etmiştir.

Kızıl (2020), Türkiye’de vergi aflarının sosyoekonomik etkilerini tespit etmek amacıyla gerçekleştirdiği çalışmasını teorik olarak incelemiştir. Araştırma sonunda vergi aflarının dürüst mükellefi cezalandıran, vergi ahlakını bozan, vergi idaresine güveni sarsan vergi psikolojisi açısından olumsuz sonuçları olduğunu, vergi aflarının toplumsal kriz dönemlerinde toplumun tamamını kapsayıcı ve tek sefere mahsus çıkarılması gerektiğini belirtmiştir.

Özkan & Karadeniz (2020), Türkiye’de çıkarılan vergi aflarının gelir vergisi mükellefleri üzerinde etkilerini tespit etmek amacıyla gerçekleştirdikleri çalışmalarında Tekirdağ ilinde 378 kişiye anket uygulamışlardır. Araştırma sonunda katılımcıların vergi aflarına

aşırı tepki göstermediği, vergi aflarının bazı dönemlerde kurtarıcı olarak gördüklerini tespit etmişlerdir.



BÖLÜM 3: ALAN ARAŞTIRMASI

3.1. Araştırma Yöntemi

Araştırmada sosyal bilimlerde sıklıkla kullanılan anket yöntemi kullanılmıştır. Anket formunda öğrencilerin vergi kültür düzeyini ortaya çıkaracak nitelikli sorulara yer verilmiştir. Anket Sakarya Üniversitesi Siyasal Bilgiler, Mühendislik ve Fen Edebiyat fakültelerinde öğrenim gören 343 öğrenciye Google form üzerinden uygulanmıştır. Anket Siyasal Bilgiler Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin vergi kültürünün maliye eğitimi ile birlikte ne düzeyde etkilendiğini tespit etmek amacıyla aynı öğrencilere eğitimin başlangıcında ve eğitim sonunda olmak üzere iki defa uygulanmıştır.

3.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Devletlerin en önemli kamusal gelir kaynaklarının başında vergiler gelmektedir. Toplumdaki kişilerin vergiye karşı bakışının olumlu olabilmesi ve vergi gayretlerinin yüksek olması kişilerin vergi kültürünün yüksekliği ile doğru orantılıdır. Vergi kültürünün özellikle bu alanda verilen eğitim ile oluşturulması, kullanılan yollardan bir tanesini oluşturmaktadır. Yükseköğretim kurumlarında iktisadi ve idari bilimler bölüm ve programlarında vergi ile ilgili verilen derslerin amaçlarından biri öğrenci kitlesi üzerinde vergi kültürünün oluşturulmasıdır. Öğrenciler de aldıkları vergi eğitimleri neticesinde bu sonucun oluşması, anayasal bir yükümlülük olan vergi ödevinin kavranmasına ve usulüne uygun gerçekleşmesine katkı sağlayabilmektedir.

Bu çalışmanın amacı üniversite öğrencilerinin vergi kültürünün maliye eğitimi ile birlikte ne düzeyde etkilendiğinin boylamsal bir çalışma ile incelenmesidir. Bu araştırmanın örneklemini Sakarya Üniversitesinde eğitim gören Maliye, Mühendislik ve Sosyal Hizmet bölümü birinci sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışmada deney grubunda maliye bölümünden 189 öğrenciye, kontrol grubunda sosyal hizmet bölümünden 99, mühendislik bölümünden 55 öğrenci toplam 343 öğrenciye anket uygulanmıştır. Çalışmamızda öğrencilerin vergi kültür düzeyinin mevcut durumu tespit edilmiş ve eksikliklerinin giderilmesi için öneriler sunulmuştur.

3.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, 2020-2021 eğitim öğretim yılı Sakarya Üniversitesi Siyasal Bilgiler, Mühendislik ve Fen Edebiyat fakültelerinde öğrenim gören birinci sınıf 343 öğrenci oluşturmaktadır.

3.4. Araştırmada Veri Toplanması

Araştırmada veriler öğrencilerin Google form üzerinden doldurduğu anketler üzerinden toplanmıştır. Anketin oluşturulmasında konuya ilişkin literatürden yararlanılmıştır. Anket iki bölümden oluşmaktadır. Anketin ilk bölümünde 46 adet vergi kültürünü etkileyen kavramın bilinme düzeyi, ikinci bölümde aynı kavramların tanımları hakkında sorular sorulmuştur. Anketlerden elde edilen sonuçlar SPSS 25.0 Windows programında analiz edilmiş ve sonuçlar grafik ve tablolar yardımıyla açıklanmıştır.

3.5. Araştırmanın Hipotezi

Araştırmanın temel hipotezi üniversite öğrencilerinin iktisadi ve idari bilimler bölüm ve programlarında vergi ile ilgili dersler almaları dolayısıyla “Maliye eğitimi öğrencilerin vergi kültür düzeyini olumlu etkilemektedir” şeklinde kabul edilmiştir.

3.6. Bulgular ve Değerlendirilmesi

3.6.1. Demografik Bilgiler

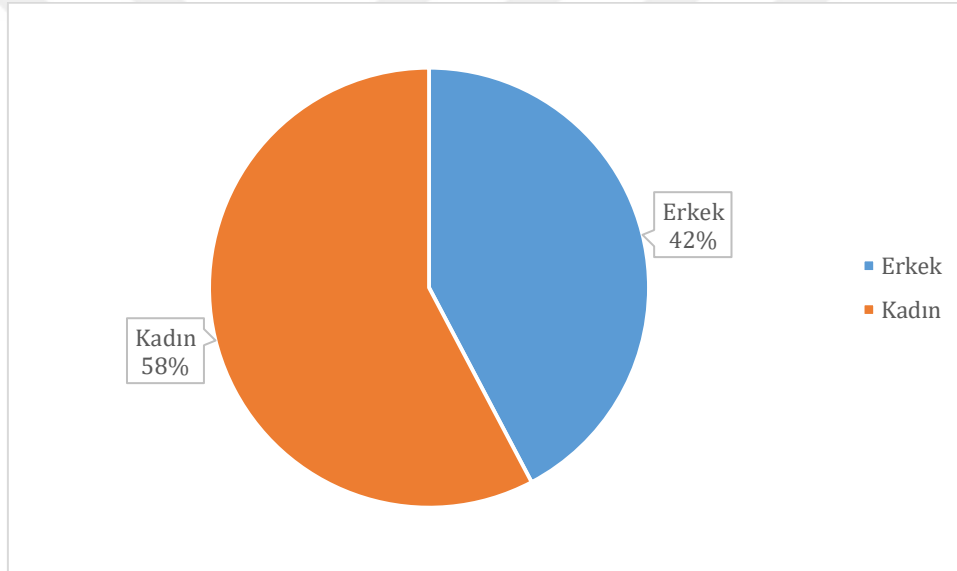
Bu bölümde ankete katılan öğrencilerin yaş, cinsiyet, bölüm, öğrenim türü, aylık gelir gibi demografik değişkenlerine ait frekans dağılımları incelenmiştir.

Tablo 3: Demografik Bilgiler

		Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	198	57,7
	Erkek	145	42,3
Yaş	20 ve 20'den küçük	289	84,3
	21-24 arası	46	13,4
	25 ve üstü	8	2,3
Bölüm	Maliye	189	55,1
	Sosyal Hizmet	99	28,9
	Mühendislik	55	16,0
Öğrenim Türü	1.öğretim	196	57,1
	2.öğretim	147	42,9

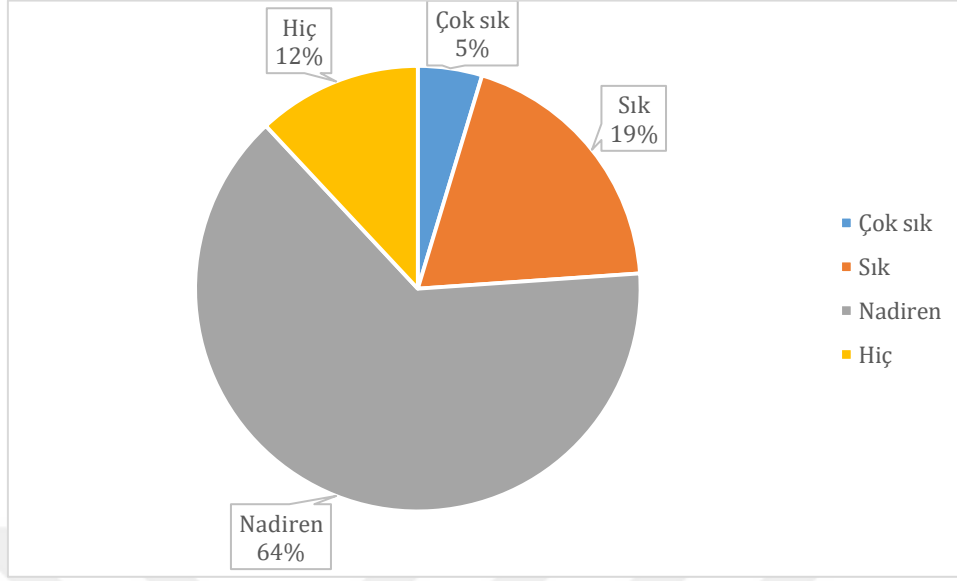
- Tabloya göre ankete katılan öğrencilerin % 57,7'si kadın, % 42,3'de erkeklerden oluşmaktadır.
- Katılımcıların % 84,3'lük kısmının 20 ve 20'den küçük yaşta olduğu, % 13,4'lük kısmının 21-24 yaşları arasında olduğu, % 2,3'lük kısmın ise 25 ve üzeri yaşlarda olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcıların öğrenim türlerine göre karşılaştırılmasında ise % 55,1'lik kısmın Maliye bölümü, % 28,9'luk kısmın Sosyal hizmet bölümü, % 16'lık kısmın ise Mühendislik bölümü öğrencileri olduğu belirlenmiştir.
- Katılımcıların öğrenim türleri karşılaştırmasında % 57,1'lik kısmın 1.öğretim, % 42'lik kısmın ise 2.öğretim olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4: Cinsiyet



Ankete katılan öğrencilerin “ Cinsiyetiniz Nedir?” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde % 58'lik kısmın kadın, % 42'lik kısmın ise erkek cevabını verdiği görülmektedir. Ankete katılan bayan öğrencilerin oranının erkek öğrencilere göre yüksek olduğu gözlenmektedir.

Tablo 5: Katılımcıların Vergi İle İlgili Haberleri Takip Etme Sıklığı



Anket katılımcılarının “ Vergi ile ilgili haberleri ne sıklıkla takip edersiniz?” şeklinde sorulan soruya verdikleri cevaplara bakıldığında, % 12’si hiç takip etmezken,% 64’lük kısmın ise nadiren takip ettiği tespit edilmiştir. Anket verileri dikkate alındığında öğrencilerin büyük bir kısmının vergi ile ilgili haberleri takip etmedikleri görülmektedir.

3.6.2. Vergi Kültürüne Etki Eden Faktörlere Dair Kavramları Bilme ve Tanımlama Düzeylerine İlişkin Bulguların Analizi

Bu bölümde öğrencilere vergi kültürüne etki eden kavramları bilme ve tanımlama düzeylerine dair sorular sorulmuştur. Bu soru grubunda kavramlar 5 alt başlıkta toplanmıştır. Bunlar sırasıyla; Mükellefin Vergiye Bakışı-Vergiye Algılayışı, Mükellefin Vergiye Karşı Tutum-Davranışları, Vergi Otoritesine İlişkin Mevzuat-İdari Yapı, Vergi Otoritesi Uygulamaları ve Vergi Türleridir.

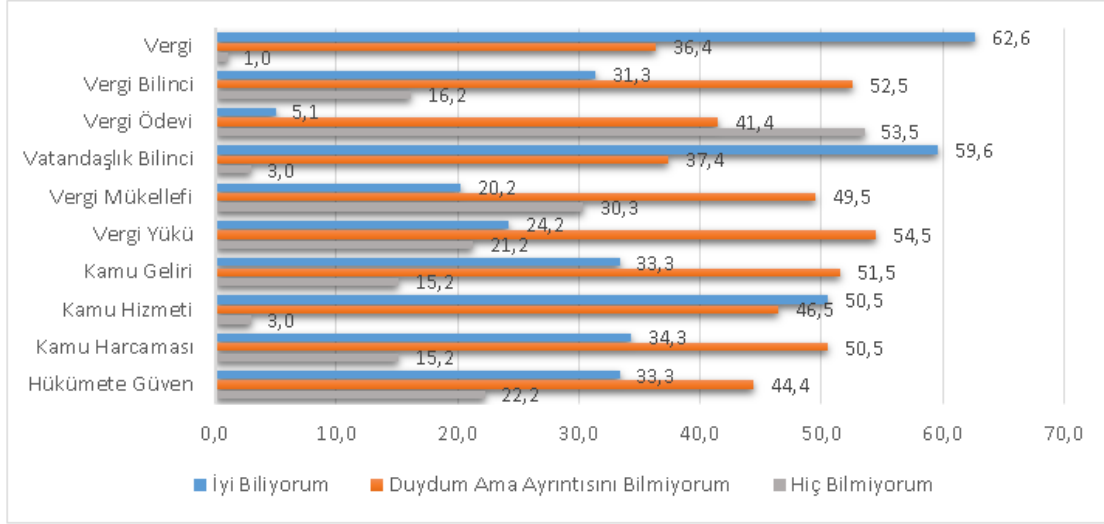
3.6.2.1. Vergi Algılayış ve Vergiye Bakışa Dair Kavramları Bilme ve Tanımlama Düzeylerinin Tespiti

Öğrencilerin vergi algısı ve vergiye bakışına dair kavramları bilme ve tanımlama düzeyinin ölçülmek istendiği bu bölümde öğrencilere yöneltilen kavramlar; Vergi, Vergi Bilinci, Vergi Ödevi, Vatandaşlık Bilinci, Vergi Mükellefi, Vergi Yükü, Kamu Geliri, Kamu Hizmeti, Kamu Harcaması, Hükümete Güven şeklindedir.

3.6.2.1.1. Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Vergi Algılayış ve Vergiye Bakışa Dair Kavramları Bilme Düzeyi

Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Vergi Algılayış ve Vergiye Bakışa Dair Kavramları Bilme Düzeyine ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 1: Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Vergi Algılayış ve Vergiye Bakışa Dair Kavramları Bilme Düzeyi



- Öğrencilerin **Vergi** kavramını bilme düzeylerinin % 62,6 “İyi Biliyorum”, % 36,4 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 1 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergi Bilinci** kavramını bilme düzeylerinin % 31,3 “İyi Biliyorum”, % 52,5 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 16,2 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergi Ödevi** kavramını bilme düzeylerinin % 5,1 “İyi Biliyorum”, % 41,4 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 53,5 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vatandaşlık Bilinci** kavramını bilme düzeylerinin % 59,6 “İyi Biliyorum”, % 37,4 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 3 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergi Mükellefi** kavramını bilme düzeylerinin % 20,2 “İyi Biliyorum”, % 49,5 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 30,3 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,

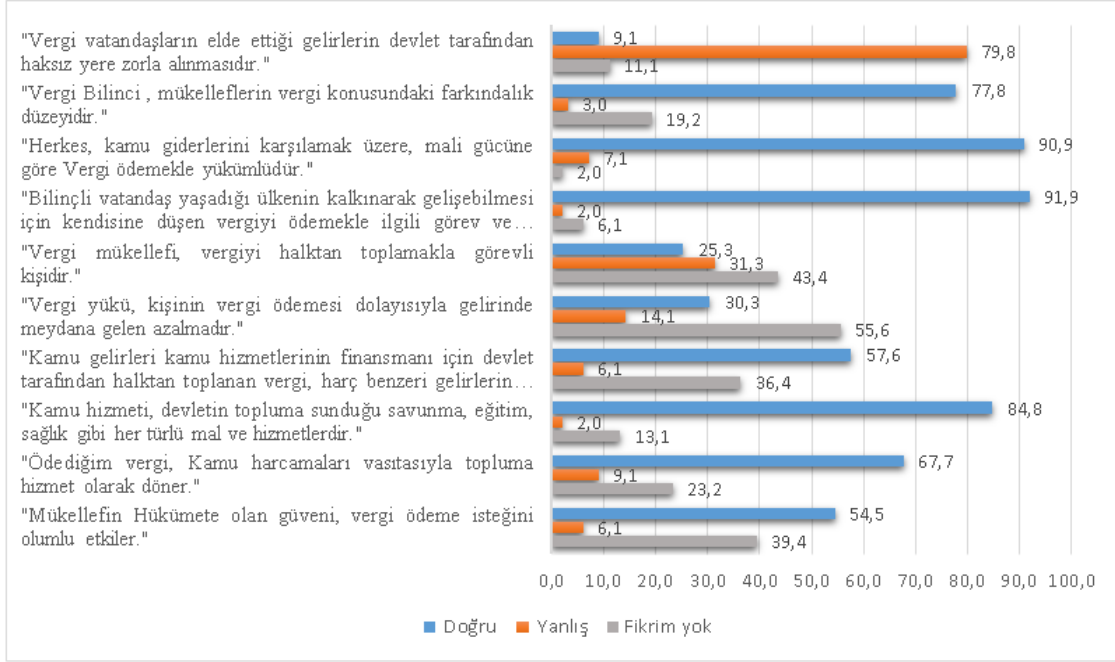
- Öğrencilerin **Vergi Yüğü** kavramını bilme düzeylerinin % 24,2 “İyi Biliyorum”, % 54,5 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 21,2 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Kamu Geliri** kavramını bilme düzeylerinin % 33,3 “İyi Biliyorum”, % 51,5 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 15,2 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Kamu Hizmeti** kavramını bilme düzeylerinin % 50,5 İyi Biliyorum, % 46,5 Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum, % 3 Hiç Bilmiyorum şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Kamu Harcaması** kavramını bilme düzeylerinin % 34,3 İyi Biliyorum, % 50,5 Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum, % 15,2 Hiç Bilmiyorum şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Hükümete Güven** kavramını bilme düzeylerinin % 33,3 İyi Biliyorum, % 44,4 Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum, % 22,2 Hiç Bilmiyorum şeklinde olduğu tespit edilmiştir.

Yukarıdaki bulgular değerlendirildiğinde; Sosyal Hizmet öğrencilerinin en yüksek oranda vergi, vatandaşlık bilinci ve kamu hizmeti kavramlarını iyi bildiğı görölmektedir. Bu durumun kavramların günlük hayatta sık kullanımından kaynaklandığı düşünülmektedir. Sosyal Hizmet öğrencilerinin bu bölümde kavramlara genel olarak “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum” cevabını verdiği belirlenmiştir.

3.6.2.1.2. Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Vergi Algılayış ve Vergiye Bakışa Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi

Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Vergi Algılayış ve Vergiye Bakışa Dair Kavramları Tanımlama Düzeyine ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 2: Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Vergi Algılayış ve Vergiye Bakışa Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi



- Öğrencilerin "**Vergi vatandaşların elde ettiğı gelirlerin devlet tarafından haksız yere zorla alınmasıdır.**" şeklindeki yanıltıcı tanıma % 9,1 "Doğru", % 79,8 "Yanlış", % 11,1 "Fikrim Yok" cevabını verdiğı,
- Öğrencilerin "**Vergi Bilinci, mükelleflerin vergi konusundaki farkındalık düzeyidir.**" şeklindeki tanıma % 77,8 "Doğru", % 3 "Yanlış", % 19,2 "Fikrim Yok" cevabını verdiğı,
- Öğrencilerin "**Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere, mali gücüne göre vergi ödemekle yükümlüdür.**" şeklindeki tanıma % 90,9 "Doğru", % 7,1 "Yanlış", % 2 "Fikrim Yok" cevabını verdiğı,
- Öğrencilerin "**Bilinçli vatandaş yaşadığı ülkenin kalkınarak gelişebilmesi için kendisine düşen vergiyi ödemekle ilgili görev ve sorumlulukları doğru ve özenli bir şekilde yerine getirmelidir.**" şeklindeki tanıma % 91,9 "Doğru", % 2 "Yanlış", % 6,1 "Fikrim Yok" cevabını verdiğı,
- Öğrencilerin "**Vergi mükellefi, vergiyi halktan toplamakla görevli kişidir.**" şeklindeki hatalı tanıma % 25,3 "Doğru", % 31,3 "Yanlış", % 43,4 "Fikrim Yok" cevabını verdiğı,

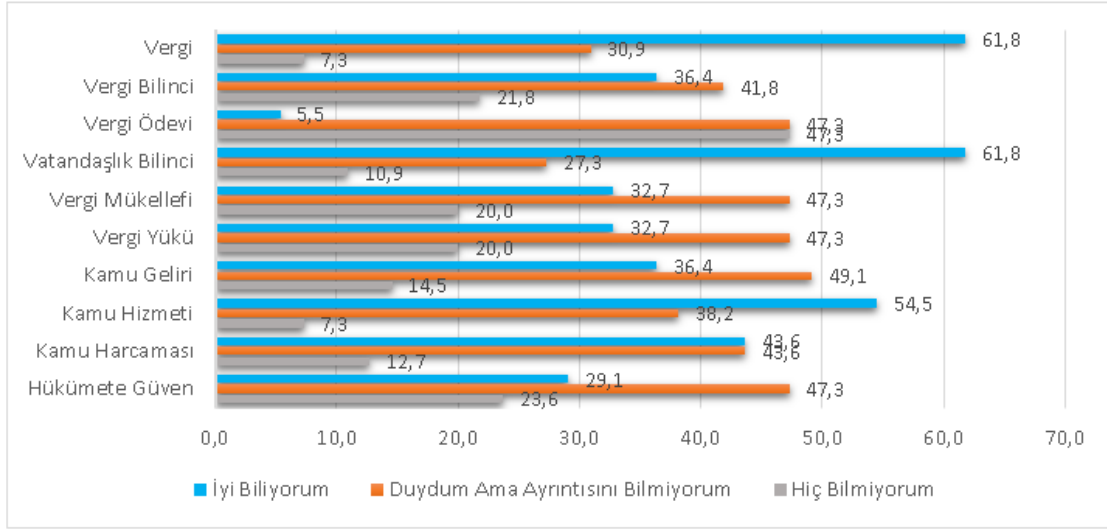
- Öğrencilerin ***“Vergi yükü, kişinin vergi ödemesi dolayısıyla gelirinde meydana gelen azalmadır.”*** şeklindeki tanıma % 30,3 “Doğru”, % 14,1 “Yanlış”, % 55,6 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin ***“Kamu gelirleri kamu hizmetlerinin finansmanı için devlet tarafından halktan toplanan vergi, harç benzeri gelirlerin genel adıdır.”*** şeklindeki tanıma % 57,6 “Doğru”, % 6,1 “Yanlış”, % 36,4 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin ***“Kamu hizmeti, devletin topluma sunduğu savunma, eğitim, sağlık gibi her türlü mal ve hizmetlerdir.”*** şeklindeki tanıma % 84,8 “Doğru”, % 2 “Yanlış”, % 13,1 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin ***“Ödediğim vergi, Kamu Harcamaları vasıtasıyla topluma hizmet olarak döner.”*** şeklindeki tanıma % 67,7 “Doğru”, % 9,1 “Yanlış”, % 23,2 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin ***“Mükellefin Hükümete Olan Güveni, vergi ödeme isteğini olumlu etkiler.”*** şeklindeki tanıma % 54,5 “Doğru”, % 6,1 “Yanlış”, % 39,4 “Fikrim Yok” cevabını verdiği tespit edilmiştir.

Yukarıdaki bulgular değerlendirildiğinde; Sosyal Hizmet öğrencilerinin vergi algılayış ve vergiye bakışa dair kavramları genel olarak yüksek oranda doğru tanımladıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin kavramları bilme düzeyi ile tanımlama düzeyleri arasında pozitif bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Kavramları bilme düzeyinin sorulduğu bölümde “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum” yanıtı veren bazı öğrencilerin kavramları doğru tanımladıkları belirlenmiştir.

3.6.2.1.3. Mühendislik Öğrencilerinin Vergi Algılayış ve Vergiye Bakışa Dair Kavramları Bilme Düzeyi

Mühendislik Öğrencilerinin Vergi Algılayış ve Vergiye Bakışa Dair Kavramları Bilme Düzeyine ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 3: Mühendislik Öğrencilerinin Vergi Algılayış ve Vergiye Bakışa Dair Kavramları Bilme Düzeyi



- Öğrencilerin **Vergi** kavramını bilme düzeylerinin % 61,8 iyi biliyorum, % 30,9 duydum ama ayrıntısını bilmiyorum, % 7,3 hiç bilmiyorum şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergi Bilinci** kavramını bilme düzeylerinin % 36,4 iyi biliyorum, % 41,8 duydum ama ayrıntısını bilmiyorum, % 21,8 hiç bilmiyorum şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergi Ödevi** kavramını bilme düzeylerinin % 5,5 iyi biliyorum, % 47,3 duydum ama ayrıntısını bilmiyorum, % 47,3 hiç bilmiyorum şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vatandaşlık Bilinci** kavramını bilme düzeylerinin % 61,8 iyi biliyorum, % 27,3 duydum ama ayrıntısını bilmiyorum, % 10,9 hiç bilmiyorum şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergi Mükellefi** kavramını bilme düzeylerinin % 32,7 “İyi Biliyorum”, % 47,3 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 20 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergi Yükü** kavramını bilme düzeylerinin % 32,7 “İyi Biliyorum”, % 47,3 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 20 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Kamu Geliri** kavramını bilme düzeylerinin % 36,4 “İyi Biliyorum”, % 49,1 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 14,5 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,

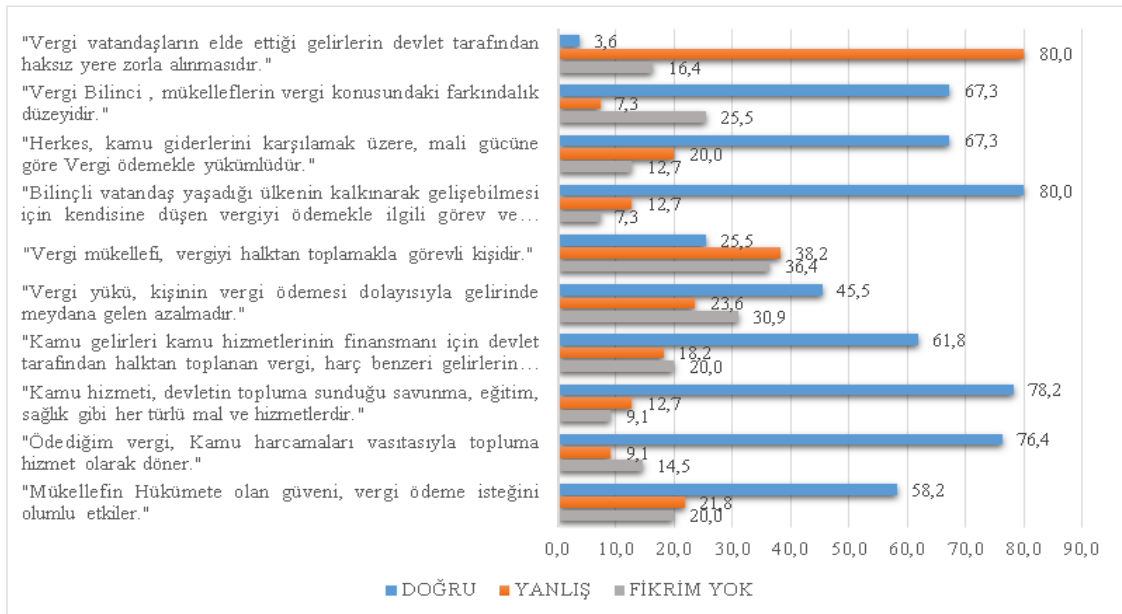
- Öğrencilerin **Kamu Hizmeti** kavramını bilme düzeylerinin % 54,5 “İyi Biliyorum”, % 38,2 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 7,3 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Kamu Harcaması** kavramını bilme düzeylerinin % 43,6 “İyi Biliyorum”, % 43,6 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 12,7 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Hükümete Güven** kavramını bilme düzeylerinin % 29,1 “İyi Biliyorum”, % 47,3 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 23,6 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu tespit edilmiştir.

Yukarıdaki bulgular değerlendirildiğinde; Mühendislik öğrencilerinin en yüksek oranda vergi, vatandaşlık bilinci ve kamu hizmeti kavramlarını iyi bildiği görülmektedir. Bu durumun kavramların günlük hayatta sık kullanımından kaynaklandığı düşünülmektedir. Mühendislik öğrencilerin bu bölümde kavramlara genel olarak “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum” cevabını verdiği belirlenmiştir.

3.6.2.1.4. Mühendislik Öğrencilerinin Vergi Algılayış ve Vergiye Bakışa Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi

Mühendislik Öğrencilerinin Vergi Algılayış ve Vergiye Bakışa Dair Kavramları Tanımlama Düzeyine ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 4: Mühendislik Öğrencilerinin Vergi Algılayış ve Vergiye Bakışa Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi



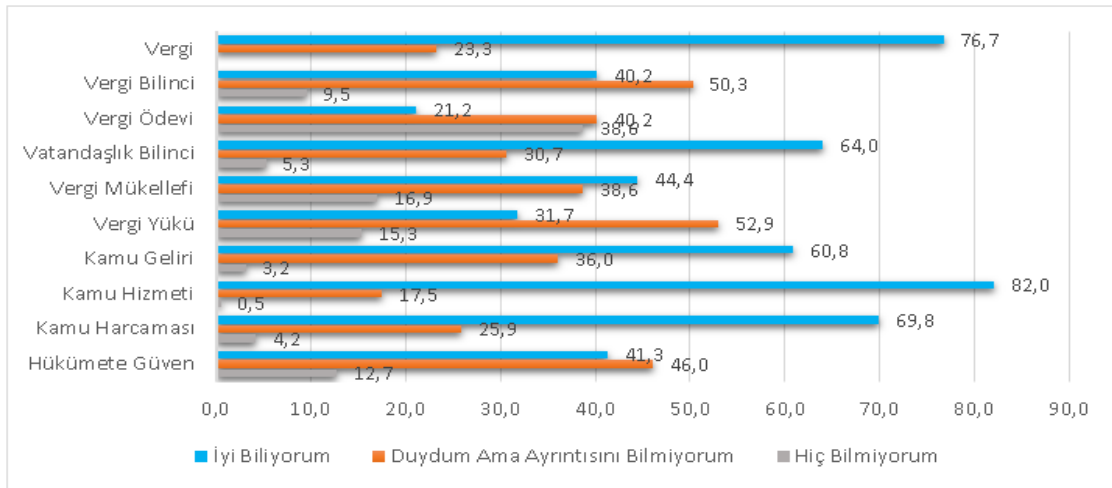
- Öğrencilerin **“Vergi vatandaşların elde ettiği gelirlerin devlet tarafından haksız yere zorla alınmasıdır.”** şeklindeki yanıltıcı tanıma % 3,6 “Doğru”, % 80 “Yanlış”, % 16,4 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin **“Vergi Bilinci, mükelleflerin vergi konusundaki farkındalık düzeyidir.”** şeklindeki tanıma % 67,3 “Doğru”, % 7,3 “Yanlış”, % 25,5 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin **“Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere, mali gücüne göre Vergi Ödemekle yükümlüdür.”** şeklindeki tanıma % 67,3 “Doğru”, % 20 “Yanlış”, % 12,7 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin **“Bilinçli Vatandaş yaşadığı ülkenin kalkınarak gelişebilmesi için kendisine düşen vergiyi ödemekle ilgili görev ve sorumlulukları doğru ve özenli bir şekilde yerine getirmelidir.”** şeklindeki tanıma % 80 “Doğru”, % 12,7 “Yanlış”, % 7,3 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin **“Vergi Mükellefi, vergiyi halktan toplamakla görevli kişidir.”** şeklindeki hatalı tanıma % 25,5 “Doğru”, % 38,2 “Yanlış”, % 36,4 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin **“Vergi Yüğü, kişinin vergi ödemesi dolayısıyla gelirinde meydana gelen azalmadır.”** şeklindeki tanıma % 45,5 “Doğru”, % 23,6 “Yanlış”, % 30,9 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin **“Kamu Gelirleri, kamu hizmetlerinin finansmanı için devlet tarafından halktan toplanan vergi, harç benzeri gelirlerin genel adıdır.”** şeklindeki tanıma % 61,8 “Doğru”, % 18,2 “Yanlış”, % 20 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin **“Kamu Hizmeti, devletin topluma sunduğu savunma, eğitim, sağlık gibi her türlü mal ve hizmetlerdir.”** şeklindeki tanıma % 78,2 “Doğru”, % 12,7 “Yanlış”, % 9,1 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin **“Ödediğim vergi, Kamu Harcamaları vasıtasıyla topluma hizmet olarak döner.”** şeklindeki tanıma % 76,4 “Doğru”, % 9,1 “Yanlış”, % 14,5 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin **“Mükellefin Hükümete Olan Güveni, vergi ödeme isteğini olumlu etkiler.”** şeklindeki tanıma % 58,2 “Doğru”, % 21,8 “Yanlış”, % 20 “Fikrim Yok” cevabını verdiği tespit edilmiştir.

Yukarıdaki bulgular değerlendirildiğinde; Mühendislik öğrencilerinin vergi algılayış ve vergiye bakışa dair kavramların tamamını genel olarak yüksek oranda doğru tanımladıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin kavramları bilme düzeyi ile tanımlama düzeyleri arasında pozitif bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Kavramları bilme düzeyinin sorulduğu bölümde “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum” yanıtı veren bazı öğrencilerin kavramları doğru tanımladıkları belirlenmiştir.

3.6.2.1.5. Maliye Öğrencilerinin Vergi Algılayış ve Vergiye Bakışa Dair Kavramları Bilme Düzeyi

Maliye Öğrencilerinin Vergi Algılayış ve Vergiye Bakışa Dair Kavramları Bilme Düzeyine ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 5: Maliye Öğrencilerinin Vergi Algılayış ve Vergiye Bakışa Dair Kavramları Bilme Düzeyi



- Öğrencilerin **Vergi** kavramını bilme düzeylerinin % 76,7 “İyi Biliyorum”, % 23,3 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergi Bilinci** kavramını bilme düzeylerinin % 40,2 “İyi Biliyorum”, % 50,3 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 9,5 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergi Ödevi** kavramını bilme düzeylerinin % 21,2 “İyi Biliyorum”, % 40,2 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 38,6 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,

- Öğrencilerin **Vatandaşlık Bilinci** kavramını bilme düzeylerinin % 64 “İyi Biliyorum”, % 30,7 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 5,3 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergi Mükellefi** kavramını bilme düzeylerinin % 44,4 “İyi Biliyorum”, % 38,6 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 16,9 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergi Yükü** kavramını bilme düzeylerinin % 31,7 “İyi Biliyorum”, % 52,9 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 15,3 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Kamu Geliri** kavramını bilme düzeylerinin % 60,8 “İyi Biliyorum”, % 36 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 3,2 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Kamu Hizmeti** kavramını bilme düzeylerinin % 82 “İyi Biliyorum”, % 17,5 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 0,5 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Kamu Harcaması** kavramını bilme düzeylerinin % 69,8 “İyi Biliyorum”, % 25,9 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 4,2 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Hükümete Güven** kavramını bilme düzeylerinin % 41,3 “İyi Biliyorum”, % 46 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 12,7 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu tespit edilmiştir.

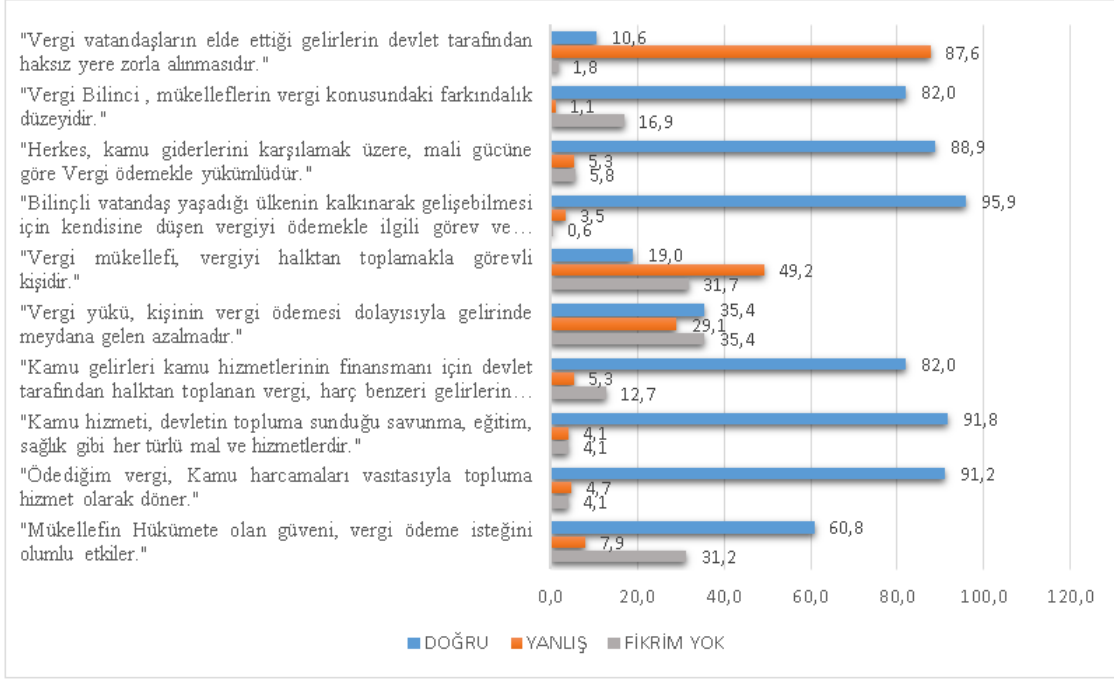
Yukarıdaki bulgular değerlendirildiğinde; Maliye öğrencilerinin en yüksek oranda vergi, vatandaşlık bilinci, kamu geliri, kamu hizmeti ve kamu harcaması kavramlarını iyi bildiği görülmektedir. Bu durumun kavramların günlük hayatta sık kullanımından kaynaklandığı düşünülmektedir. Maliye öğrencilerinin bu bölümde kavramlara genel olarak “İyi Biliyorum” cevabını verdiği belirlenmiştir.

3.6.2.1.6. Maliye Öğrencilerinin Vergi Algılayış ve Vergiye Bakışa Dair

Kavramları Tanımlama Düzeyi

Maliye Öğrencilerinin Vergi Algılayış ve Vergiye Bakışa Dair Kavramları Tanımlama Düzeyine ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 6: Maliye Öğrencilerinin Vergi Algılayış ve Vergiye Bakışa Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi



- Öğrencilerin **"Vergi vatandaşların elde ettiği gelirlerin devlet tarafından haksız yere zorla alınmasıdır."** şeklindeki yanıltıcı tanıma % 10,6 "Doğru", % 87,6 "Yanlış", % 1,8 "Fikrim Yok" cevabını verdiği,
- Öğrencilerin **"Vergi Bilinci, mükelleflerin vergi konusundaki farkındalık düzeyidir."** şeklindeki tanıma % 82 "Doğru", % 1,1 "Yanlış", % 16,9 "Fikrim Yok" cevabını verdiği,
- Öğrencilerin **"Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere, mali gücüne göre Vergi Ödemekle yükümlüdür."** şeklindeki tanıma % 88,9 "Doğru", % 5,3 "Yanlış", % 5,8 "Fikrim Yok" cevabını verdiği,
- Öğrencilerin **"Bilinçli Vatandaş yaşadığı ülkenin kalkınarak gelişebilmesi için kendisine düşen vergiyi ödemekle ilgili görev ve sorumlulukları doğru ve özenli bir şekilde yerine getirmelidir."** şeklindeki tanıma % 95,9 "Doğru", % 3,5 "Yanlış", % 0,6 "Fikrim Yok" cevabını verdiği,
- Öğrencilerin **"Vergi Mükellefi, vergiyi halktan toplamakla görevli kişidir."** şeklindeki hatalı tanıma % 19 "Doğru", % 49,2 "Yanlış", % 31,7 "Fikrim Yok" cevabını verdiği,

- Öğrencilerin *“Vergi Yüğü, kişinin vergi ödemesi dolayısıyla gelirinde meydana gelen azalmadır.”* şeklindeki tanıma % 35,4 “Doğru”, % 29,1 “Yanlış”, % 35,4 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin *“Kamu Gelirleri, kamu hizmetlerinin finansmanı için devlet tarafından halktan toplanan vergi, harç benzeri gelirlerin genel adıdır.”* şeklindeki tanıma % 82 “Doğru”, % 5,3 “Yanlış”, % 12,7 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin *“Kamu Hizmeti, devletin topluma sunduğu savunma, eğitim, sağlık gibi her türlü mal ve hizmetlerdir.”* şeklindeki tanıma % 91,8 “Doğru”, % 4,1 “Yanlış”, % 4,1 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin *“Ödediğim vergi, Kamu Harcamaları vasıtasıyla topluma hizmet olarak döner.”* şeklindeki tanıma % 91,2 “Doğru”, % 4,7 “Yanlış”, % 4,1 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin *“Mükellefin Hükümete Olan Güveni, vergi ödeme isteğini olumlu etkiler.”* şeklindeki tanıma % 60,8 “Doğru”, % 7,9 “Yanlış”, % 31,2 “Fikrim Yok” cevabını verdiği tespit edilmiştir.

Yukarıdaki bulgular değerlendirildiğinde; Maliye öğrencilerinin vergi algılayış ve vergiye bakışa dair kavramların tamamını genel olarak yüksek oranda doğru tanımladıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin kavramları bilme düzeyi ile tanımlama düzeyleri arasında pozitif bir ilişkinin olduğu görülmektedir.

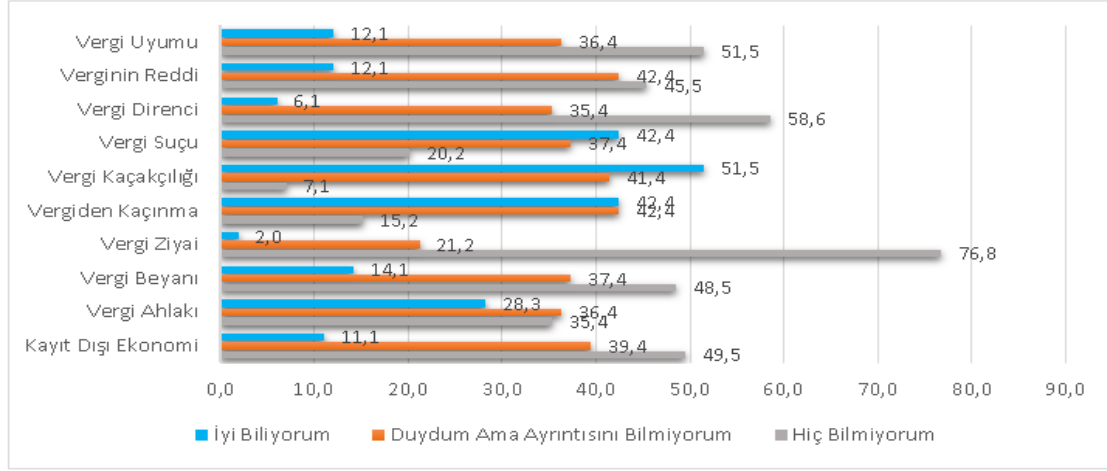
3.6.2.2. Vergiye Karşı Takınılan Tutum ve Davranışlara Dair Kavramları Bilme ve Tanımlama Düzeylerinin Tespiti

Öğrencilerin vergiye karşı takınılan tutum ve davranışlara dair kavramları bilme ve tanımlama düzeylerinin ölçülmek istendiği bu bölümde öğrencilere yöneltilen kavramlar; Vergi Uyum, Verginin Reddi, Vergi Direnci, Vergi Suçu, Vergi Kaçırma, Vergiden Kaçınma, Vergi Ziyat, Vergi Beyanı, Vergi Ahlakı ve Kayıt Dışı Ekonomi şeklindedir.

3.6.2.2.1. Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Vergiye Karşı Takınılan Tutum ve Davranışlara Dair Kavramları Bilme Düzeyi

Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Vergiye Karşı Takınılan Tutum ve Davranışlara Dair Kavramları Bilme Düzeyine ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 7: Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Vergiye Karşı Takınılan Tutum ve Davranışlara Dair Kavramları Bilme Düzeyi



- Öğrencilerin **Vergi Uyumu** kavramını bilme düzeylerinin % 12,1 “İyi Biliyorum”, % 36,4 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 51,5 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Verginin Reddi** kavramını bilme düzeylerinin % 12,1 “İyi Biliyorum”, % 42,4 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 45,5 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergi Direnci** kavramını bilme düzeylerinin % 6,1 “İyi Biliyorum”, % 35,4 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 58,6 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergi Suçu** kavramını bilme düzeylerinin % 42,4 “İyi Biliyorum”, % 37,4 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 20,2 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergi Kaçakçılığı** kavramını bilme düzeylerinin % 51,5 “İyi Biliyorum”, % 41,4 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 7,1 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergiden Kaçınma** kavramını bilme düzeylerinin % 42,4 “İyi Biliyorum”, % 42,4 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 15,2 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergi Ziyai** kavramını bilme düzeylerinin % 2 “İyi Biliyorum”, % 21,2 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 76,8 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,

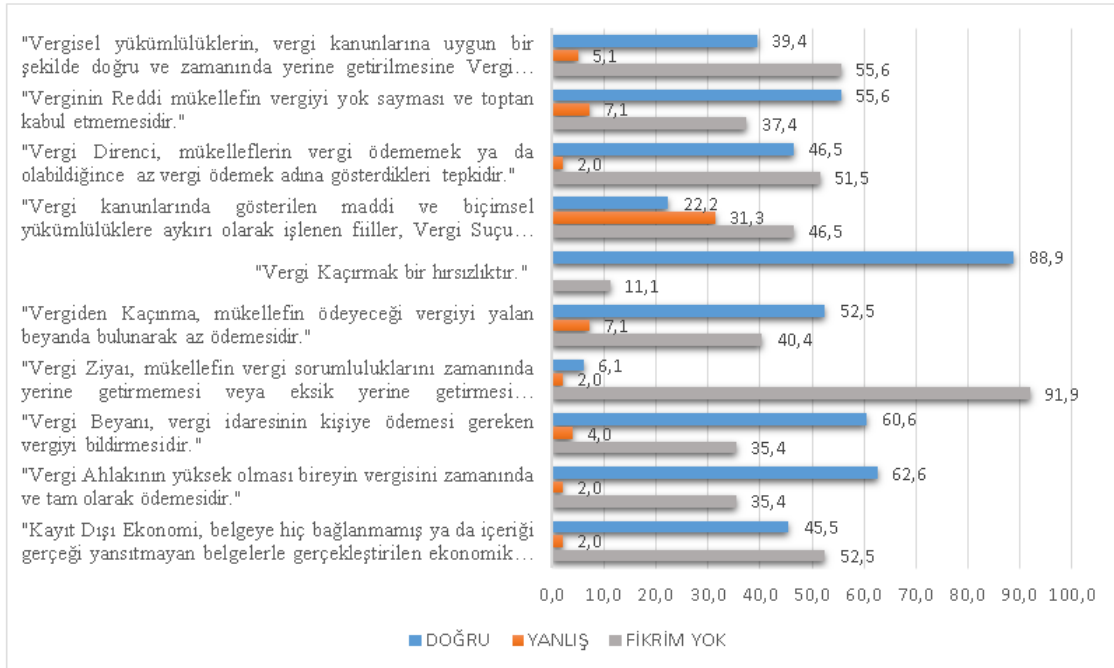
- Öğrencilerin **Vergi Beyanı** kavramını bilme düzeylerinin % 14,1 “İyi Biliyorum”, % 37,4 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 48,5 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergi Ahlakı** kavramını bilme düzeylerinin % 28,3 “İyi Biliyorum”, % 36,4 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 35,4 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Kayıt Dışı Ekonomi** kavramını bilme düzeylerinin % 11,1 “İyi Biliyorum”, % 39,4 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 49,5 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu tespit edilmiştir.

Yukarıdaki bulgular değerlendirildiğinde; Sosyal Hizmet öğrencilerinin vergiye karşı takınılan tutum ve davranışlara dair kavramlara genel olarak “Hiç Bilmiyorum” cevabını verdiği görülmektedir. Bu durumun kavramların vergi konusunda teknik birer terim olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

3.6.2.2.2. Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Vergiye Karşı Takınılan Tutum ve Davranışlara Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi

Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Vergiye Karşı Takınılan Tutum ve Davranışlara Dair Kavramları Tanımlama Düzeyine ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 8: Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Vergiye Karşı Takınılan Tutum ve Davranışlara Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi



- Öğrencilerin *“Vergisel yükümlülüklerin, vergi kanunlarına uygun bir şekilde doğru ve zamanında yerine getirilmesine Vergi Uyumu denir.”* şeklindeki tanıma % 39,4 “Doğru”, % 5,1 “Yanlış”, % 55,6 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin *“Verginin Reddi, mükellefin vergiyi yok sayması ve toptan kabul etmemesidir.”* şeklindeki tanıma % 55,6 “Doğru”, % 7,1 “Yanlış”, % 37,4 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin *“Vergi Direnci, mükelleflerin vergi ödememek ya da olabildiğince az vergi ödemek adına gösterdikleri tepkidir.”* şeklindeki tanıma % 46,5 “Doğru”, % 2 “Yanlış”, % 51,5 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin *“Vergi kanunlarında gösterilen maddi ve biçimsel yükümlülüklerle aykırı olarak işlenen fiiller, Vergi Suçu kapsamında değildir.”* şeklindeki hatalı tanıma % 22,2 “Doğru”, % 31,3 “Yanlış”, % 46,5 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin *“Vergi Kaçırma bir hırsızlıktır.”* şeklindeki tanıma % 88,9 “Doğru”, % 11,1 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin *“Vergiden Kaçınma, mükellefin ödeyeceği vergiyi yalan beyanda bulunarak az ödemesidir.”* şeklindeki tanıma % 52,5 “Doğru”, % 7,1 “Yanlış”, % 40,4 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin *“Vergi Ziyai, mükellefin vergi sorumluluklarını zamanında yerine getirmemesi veya eksik yerine getirmesi durumunda ortaya çıkar.”* şeklindeki tanıma % 6,1 “Doğru”, % 2 “Yanlış”, % 91,9 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin *“Vergi Beyanı, vergi idaresinin kişiye ödemesi gereken vergiyi bildirmesidir.”* şeklindeki hatalı tanıma % 60,6 “Doğru”, % 4 “Yanlış”, % 35,4 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin *“Vergi Ahlakının yüksek olması bireyin vergisini zamanında ve tam olarak ödemesidir.”* şeklindeki tanıma % 62,6 “Doğru”, % 2 “Yanlış”, % 35,4 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin *“Kayıt Dışı Ekonomi, belgeye hiç bağlanmamış ya da içeriği gerçeği yansıtmayan belgelerle gerçekleştirilen ekonomik faaliyetlerin devletin bilgisi dışına taşınmasıdır.”* şeklindeki tanıma % 45,5 “Doğru”, % 2 “Yanlış”, % 52,5 “Fikrim Yok” cevabını verdiği tespit edilmiştir.

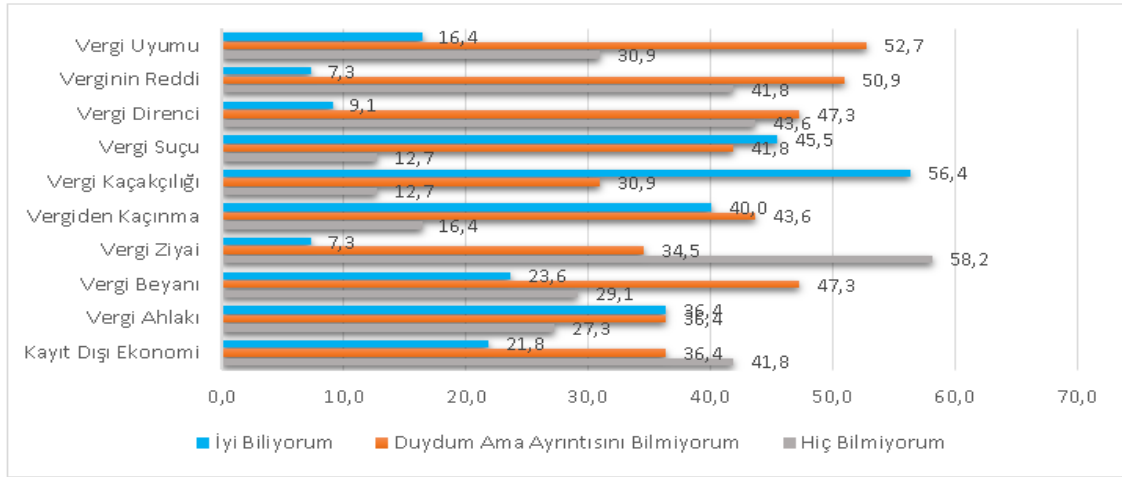
Yukarıdaki bulgular değerlendirildiğinde; Sosyal Hizmet öğrencilerinin vergiye karşı takınılan tutum ve davranışlara dair kavramların tanımlarına genel olarak “Fikrim Yok”

cevabını verdiği belirlenmiştir. Öğrencilerin kavramları bilme düzeyi ile tanımlama düzeyleri arasında pozitif bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Bilme düzeyinde genel olarak “Hiç Bilmiyorum” yanıtı veren öğrenciler kavramların tanımlarına da “Fikrim Yok” yanıtını vermişlerdir.

3.6.2.2.3. Mühendislik Öğrencilerinin Vergiye Karşı Takınılan Tutum ve Davranışlara Dair Kavramları Bilme Düzeyi

Mühendislik Öğrencilerinin Vergiye Karşı Takınılan Tutum ve Davranışlara Dair Kavramları Bilme Düzeyine ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 9: Mühendislik Öğrencilerinin Vergiye Karşı Takınılan Tutum ve Davranışlara Dair Kavramları Bilme Düzeyi



- Öğrencilerin **Vergi Uyumu** kavramını bilme düzeylerinin % 16,4 “İyi Biliyorum”, % 52,7 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 30,9 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Verginin Reddi** kavramını bilme düzeylerinin % 7,3 “İyi Biliyorum”, % 50,9 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 41,8 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergi Direnci** kavramını bilme düzeylerinin % 9,1 “İyi Biliyorum”, % 47,3 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 43,6 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergi Suçu** kavramını bilme düzeylerinin % 45,5 “İyi Biliyorum”, % 41,8 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 12,7 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,

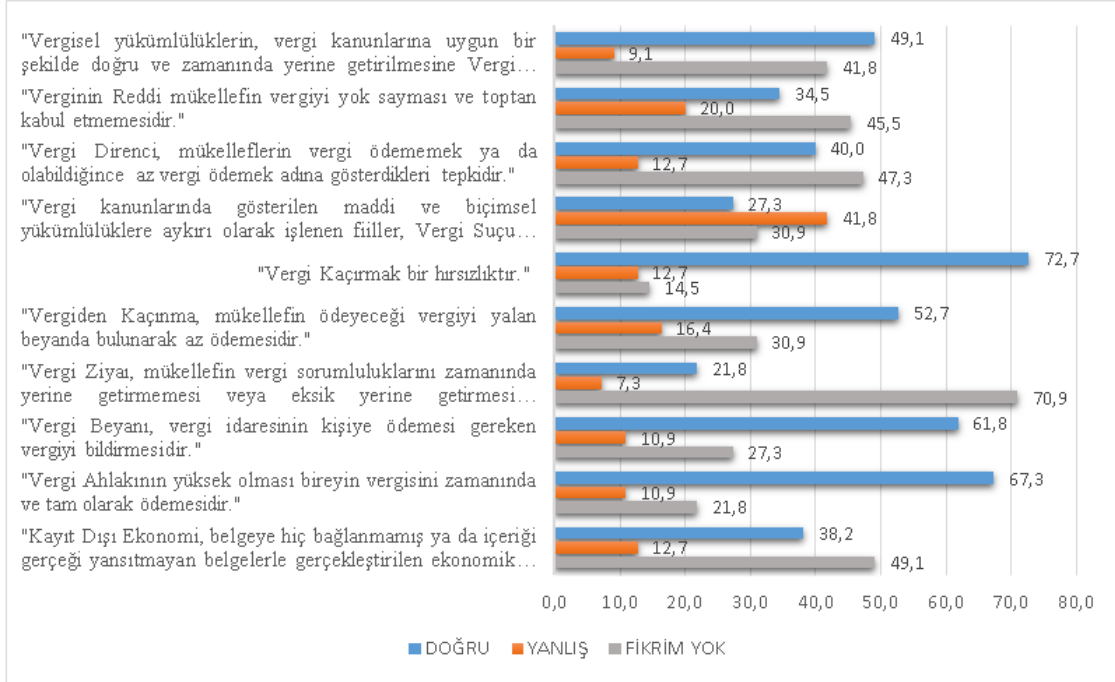
- Öğrencilerin **Vergi Kaçakçılığı** kavramını bilme düzeylerinin % 56,4 “İyi Biliyorum”, % 30,9 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 12,7 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergiden Kaçınma** kavramını bilme düzeylerinin % 40 “İyi Biliyorum”, % 43,6 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 16,4 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergi Ziyai** kavramını bilme düzeylerinin % 7,3 “İyi Biliyorum”, % 34,5 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 58,2 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergi Beyanı** kavramını bilme düzeylerinin % 23,6 “İyi Biliyorum”, % 47,3 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 29,1 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergi Ahlakı** kavramını bilme düzeylerinin % 36,4 “İyi Biliyorum”, % 36,4 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 27,3 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Kayıt Dışı Ekonomi** kavramını bilme düzeylerinin % 21,8 “İyi Biliyorum”, % 36,4 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 41,8 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu tespit edilmiştir.

Yukarıdaki bulgular değerlendirildiğinde; Mühendislik öğrencilerinin vergiye karşı takınılan tutum ve davranışlara dair kavramlara genel olarak “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum” cevabını verdiği görülmektedir. Bu durumun kavramların vergi konusunda teknik birer terim olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

3.6.2.2.4.Mühendislik Öğrencilerinin Vergiye Karşı Takınılan Tutum ve Davranışlara Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi

Mühendislik Öğrencilerinin Vergiye Karşı Takınılan Tutum ve Davranışlara Dair Kavramları Tanımlama Düzeyine ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 10: Mühendislik Öğrencilerinin Vergiye Karşı Takınılan Tutum ve Davranışlara Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi



- Öğrencilerin ***"Vergisel yükümlülüklerin, vergi kanunlarına uygun bir şekilde doğru ve zamanında yerine getirilmesine Vergi Uyumu denir."*** şeklindeki tanıma % 49,1 "Doğru", % 9,1 "Yanlış", % 41,8 "Fikrim Yok" cevabını verdiği,
- Öğrencilerin ***"Verginin Reddi, mükellefin vergiyi yok sayması ve toptan kabul etmemesidir."*** şeklindeki tanıma % 34,5 "Doğru", % 20 "Yanlış", % 45,5 "Fikrim Yok" cevabını verdiği,
- Öğrencilerin ***"Vergi Direnci, mükelleflerin vergi ödememek ya da olabildiğince az vergi ödemek adına gösterdikleri tepkidir."*** şeklindeki tanıma % 40 "Doğru", % 12,7 "Yanlış", % 47,3 "Fikrim Yok" cevabını verdiği,
- Öğrencilerin ***"Vergi kanunlarında gösterilen maddi ve biçimsel yükümlülüklerle aykırı olarak işlenen fiiller, Vergi Suçu kapsamında değildir."*** şeklindeki hatalı tanıma % 27,3 "Doğru", % 41,8 "Yanlış", % 30,9 "Fikrim Yok" cevabını verdiği,
- Öğrencilerin ***"Vergi Kaçırma bir hırsızlıktır."*** şeklindeki tanıma % 72,7 "Doğru", % 12,7 "Yanlış", % 14,5 "Fikrim Yok" cevabını verdiği,
- Öğrencilerin ***"Vergiden Kaçınma, mükellefin ödeyeceği vergiyi yalan beyanda bulunarak az ödemesidir."*** şeklindeki tanıma % 52,7 "Doğru", % 16,4 "Yanlış", % 30,9 "Fikrim Yok" cevabını verdiği,

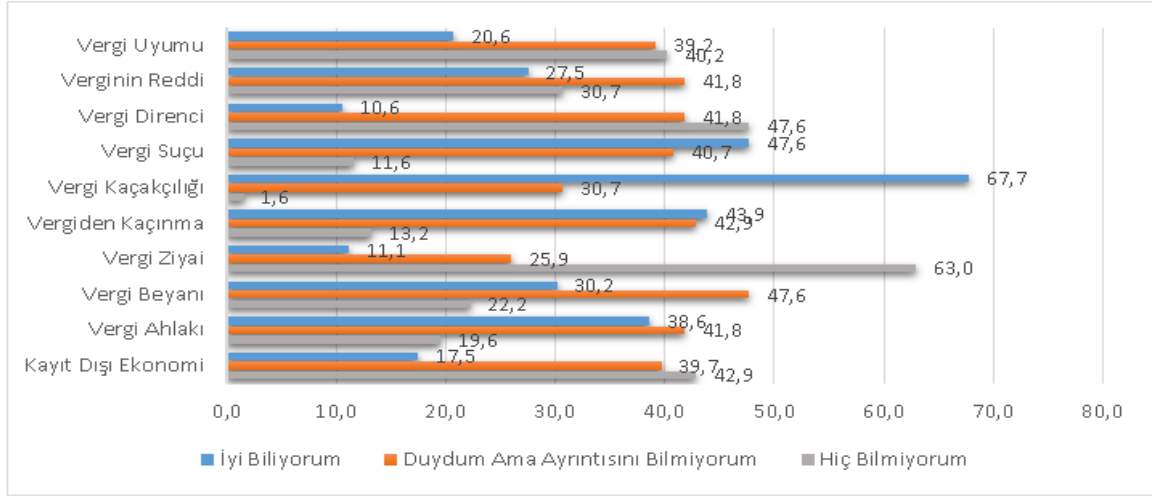
- Öğrencilerin *“Vergi Ziyatı, mükellefin vergi sorumluluklarını zamanında yerine getirmemesi veya eksik yerine getirmesi durumunda ortaya çıkar.”* şeklindeki tanıma % 21,8 “Doğru”, % 7,3 “Yanlış”, % 70,9 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin *“Vergi Beyanı, vergi idaresinin kişiye ödemesi gereken vergiyi bildirmesidir.”* şeklindeki hatalı tanıma % 61,8 “Doğru”, % 10,9 “Yanlış”, % 27,3 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin *“Vergi Ahlakının yüksek olması bireyin vergisini zamanında ve tam olarak ödemesidir.”* şeklindeki tanıma % 67,3 “Doğru”, % 10,9 “Yanlış”, % 21,8 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin *“Kayıt Dışı Ekonomi, belgeye hiç bağlanmamış ya da içeriği gerçeği yansıtmayan belgelerle gerçekleştirilen ekonomik faaliyetlerin devletin bilgisi dışında taşınmasıdır.”* şeklindeki tanıma % 38,2 “Doğru”, % 12,7 “Yanlış”, % 49,1 “Fikrim Yok” cevabını verdiği tespit edilmiştir.

Yukarıdaki bulgular değerlendirildiğinde; Mühendislik öğrencilerinin vergiye karşı takınılan tutum ve davranışlara dair kavramları genel olarak doğru tanımladıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin kavramları bilme düzeyi ile tanımlama düzeyleri arasında pozitif bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Bilme düzeyinde genel olarak “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum” yanıtı veren bazı öğrencilerin kavramları doğru tanımladıkları tespit edilmiştir.

3.6.2.2.5. Maliye Öğrencilerinin Vergiye Karşı Takınılan Tutum ve Davranışlara Dair Kavramları Bilme Düzeyi

Maliye Öğrencilerinin Vergiye Karşı Takınılan Tutum ve Davranışlara Dair Kavramları Bilme Düzeyine ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 11: Maliye Öğrencilerinin Vergiye Karşı Takınılan Tutum ve Davranışlara Dair Kavramları Bilme Düzeyi



- Öğrencilerin **Vergi Uyumlu** kavramını bilme düzeylerinin % 20,6 “İyi Biliyorum”, % 39,2 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 40,2 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Verginin Reddi** kavramını bilme düzeylerinin % 27,5 “İyi Biliyorum”, % 41,8 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 30,7 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergi Direnci** kavramını bilme düzeylerinin % 10,6 “İyi Biliyorum”, % 41,8 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 47,6 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergi Suçu** kavramını bilme düzeylerinin % 47,6 “İyi Biliyorum”, % 40,7 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 11,6 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergi Kaçakçılığı** kavramını bilme düzeylerinin % 67,7 “İyi Biliyorum”, % 30,7 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 1,6 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergiden Kaçınma** kavramını bilme düzeylerinin % 43,9 “İyi Biliyorum”, % 42,9 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 13,2 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergi Ziyai** kavramını bilme düzeylerinin % 11,1 “İyi Biliyorum”, % 25,9 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 63 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,

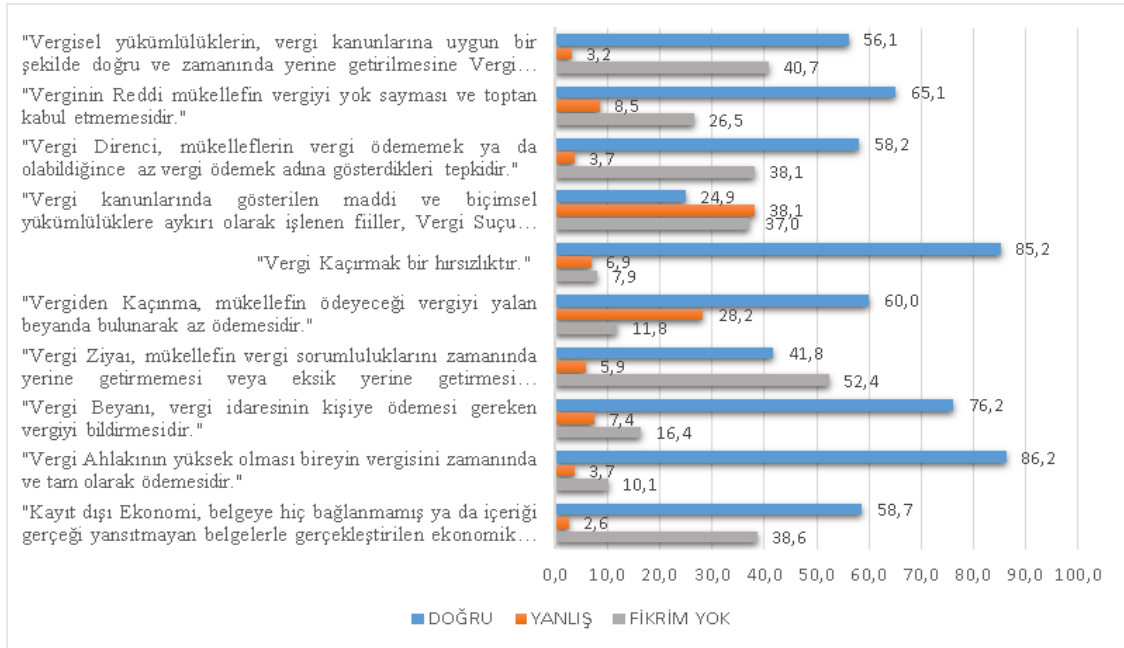
- Öğrencilerin **Vergi Beyanı** kavramını bilme düzeylerinin % 30,2 “İyi Biliyorum”, % 47,6 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 22,2 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergi Ahlakı** kavramını bilme düzeylerinin % 38,6 “İyi Biliyorum”, % 41,8 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 19,6 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Kayıt Dışı Ekonomi** kavramını bilme düzeylerinin % 17,5 “İyi Biliyorum”, % 39,7 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 42,9 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu tespit edilmiştir.

Yukarıdaki bulgular değerlendirildiğinde; Maliye öğrencilerinin vergiye karşı takınılan tutum ve davranışlara dair kavramlara genel olarak “Hiç Bilmiyorum” cevabını verdiği görülmektedir. Bu durumun kavramların vergi konusunda teknik birer terim olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

3.6.2.2.6. Maliye Öğrencilerinin Vergiye Karşı Takınılan Tutum ve Davranışlara Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi

Maliye Öğrencilerinin Vergiye Karşı Takınılan Tutum ve Davranışlara Dair Kavramları Tanımlama Düzeyine ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 12: Maliye Öğrencilerinin Vergiye Karşı Takınılan Tutum ve Davranışlara Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi



- Öğrencilerin *“Vergisel yükümlülüklerin, vergi kanunlarına uygun bir şekilde doğru ve zamanında yerine getirilmesine Vergi Uyumu denir.”* şeklindeki tanıma % 56,1 “Doğru”, % 3,2 “Yanlış”, % 40,7 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin *“Verginin Reddi, mükellefin vergiyi yok sayması ve toptan kabul etmemesidir.”* şeklindeki tanıma % 65,1 “Doğru”, % 8,5 “Yanlış”, % 26,5 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin *“Vergi Direnci, mükelleflerin vergi ödememek ya da olabildiğince az vergi ödemek adına gösterdikleri tepkidir.”* şeklindeki tanıma % 58,2 “Doğru”, % 3,7 “Yanlış”, % 38,1 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin *“Vergi kanunlarında gösterilen maddi ve biçimsel yükümlülüklerle aykırı olarak işlenen fiiller, Vergi Suçu kapsamında değildir.”* şeklindeki hatalı tanıma % 24,9 “Doğru”, % 38,1 “Yanlış”, % 37 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin *“Vergi Kaçırma bir hırsızlıktır.”* şeklindeki tanıma % 85,2 “Doğru”, % 6,9 “Yanlış”, % 7,9 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin *“Vergiden Kaçınma, mükellefin ödeyeceği vergiyi yalan beyanda bulunarak az ödemesidir.”* şeklindeki tanıma % 60 “Doğru”, % 28,2 “Yanlış”, % 11,8 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin *“Vergi Ziyai, mükellefin vergi sorumluluklarını zamanında yerine getirmemesi veya eksik yerine getirmesi durumunda ortaya çıkar.”* şeklindeki tanıma % 41,8 “Doğru”, % 5,9 “Yanlış”, % 52,4 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin *“Vergi Beyanı, vergi idaresinin kişiye ödemesi gereken vergiyi bildirmesidir.”* şeklindeki hatalı tanıma % 76,2 “Doğru”, % 7,4 “Yanlış”, % 16,4 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin *“Vergi Ahlakının yüksek olması bireyin vergisini zamanında ve tam olarak ödemesidir.”* şeklindeki tanıma % 86,2 “Doğru”, % 3,7 “Yanlış”, % 10,1 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin *“Kayıt Dışı Ekonomi, belgeye hiç bağlanmamış ya da içeriği gerçeği yansıtmayan belgelerle gerçekleştirilen ekonomik faaliyetlerin devletin bilgisi dışına taşınmasıdır.”* şeklindeki tanıma % 58,7 “Doğru”, % 2,6 “Yanlış”, % 38,6 “Fikrim Yok” cevabını verdiği tespit edilmiştir.

Yukarıdaki bulgular değerlendirildiğinde; Maliye öğrencilerinin vergiye karşı takınılan tutum ve davranışlara dair kavramları genel olarak doğru tanımladıkları belirlenmiştir.

Öğrencilerin kavramları bilme düzeyinde genel olarak “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum” yanıtı verdikleri bazı kavramları doğru tanımladıkları tespit edilmiştir.

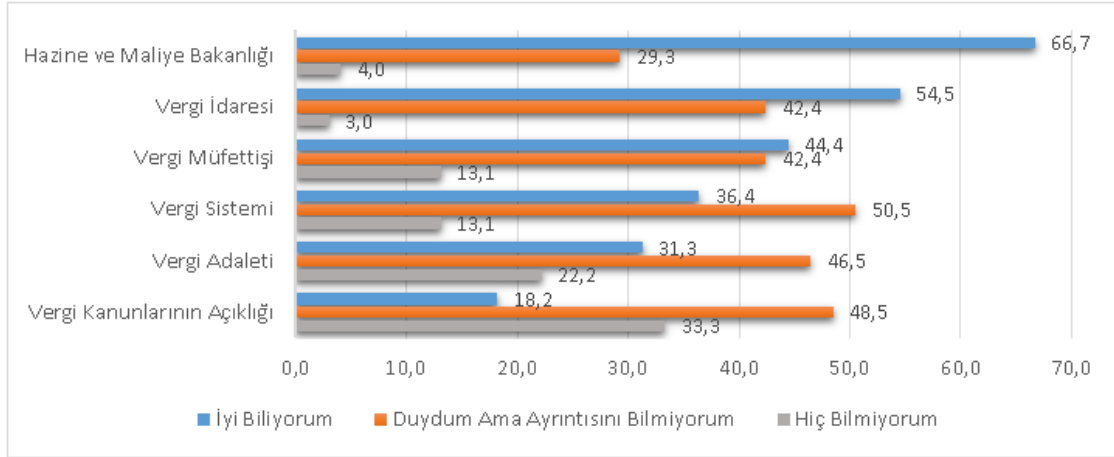
3.6.2.3. Vergi Otoritesi, Mevzuat ve İdari Yapıya Dair Kavramları Bilme ve Tanımlama Düzeylerinin Tespiti

Öğrencilerin vergi otoritesi, mevzuat ve idari yapıya dair kavramları bilme ve tanımlama düzeyinin ölçülmek istendiği bu bölümde öğrencilere yöneltilen kavramlar; hazine ve maliye bakanlığı, vergi idaresi, vergi müfettişi, vergi sistemi, vergi adaleti, vergi kanunlarının açıklığı şeklindedir.

3.6.2.3.1. Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Vergi Otoritesi, Mevzuat ve İdari Yapıya Dair Kavramları Bilme Düzeyi

Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Vergi Otoritesi, Mevzuat ve İdari Yapıya Dair Kavramları Bilme Düzeyine ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 13: Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Vergi Otoritesi, Mevzuat ve İdari Yapıya Dair Kavramları Bilme Düzeyi



- Öğrencilerin **Hazine ve Maliye Bakanlığı** kavramını bilme düzeylerinin % 66,7 “İyi Biliyorum”, % 29,3 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 4 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergi İdaresi** kavramını bilme düzeylerinin % 54,5 “İyi Biliyorum”, % 42,4 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 3 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,

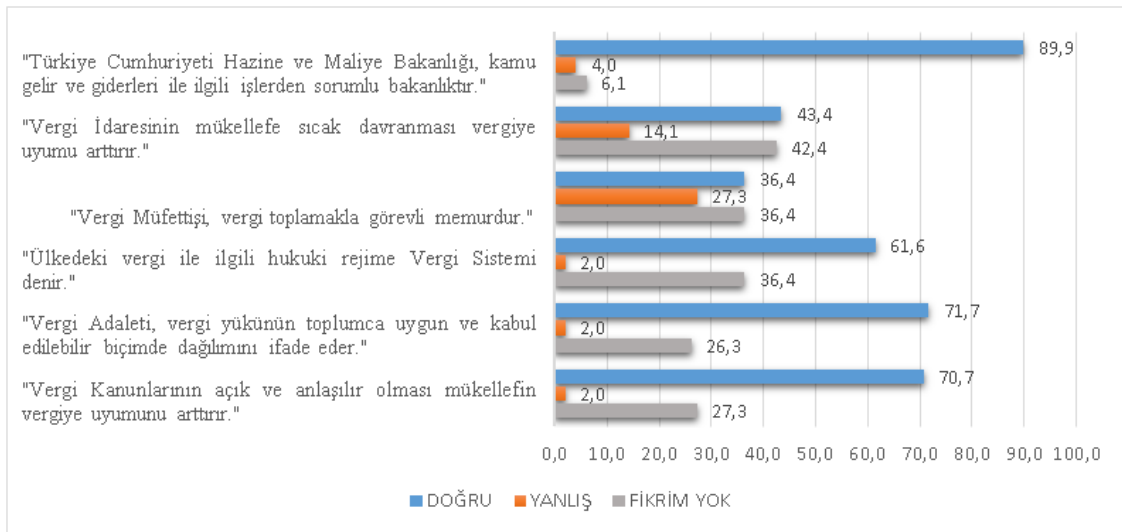
- Öğrencilerin **Vergi Müfettişi** kavramını bilme düzeylerinin % 44,4 “İyi Biliyorum”, % 42,4 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 13,1 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergi Sistemi** kavramını bilme düzeylerinin % 36,4 “İyi Biliyorum”, % 50,5 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 13,1 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergi Adaleti** kavramını bilme düzeylerinin % 31,3 “İyi Biliyorum”, % 46,5 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 22,2 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergi Kanunlarının Açıklığı** kavramını bilme düzeylerinin % 18,2 “İyi Biliyorum”, % 48,5 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 33,3 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu tespit edilmiştir.

Yukarıdaki bulgular değerlendirildiğinde; Sosyal Hizmet öğrencilerinin vergi otoritesi, mevzuat ve idari yapıya dair kavramlara genel olarak “İyi Biliyorum” cevabını verdiği görülmektedir.

3.6.2.3.2. Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Vergi Otoritesi, Mevzuat ve İdari Yapıya Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi

Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Vergi Otoritesi, Mevzuat ve İdari Yapıya Dair Kavramları Tanımlama Düzeyine ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 14: Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Vergi Otoritesi, Mevzuat ve İdari Yapıya Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi



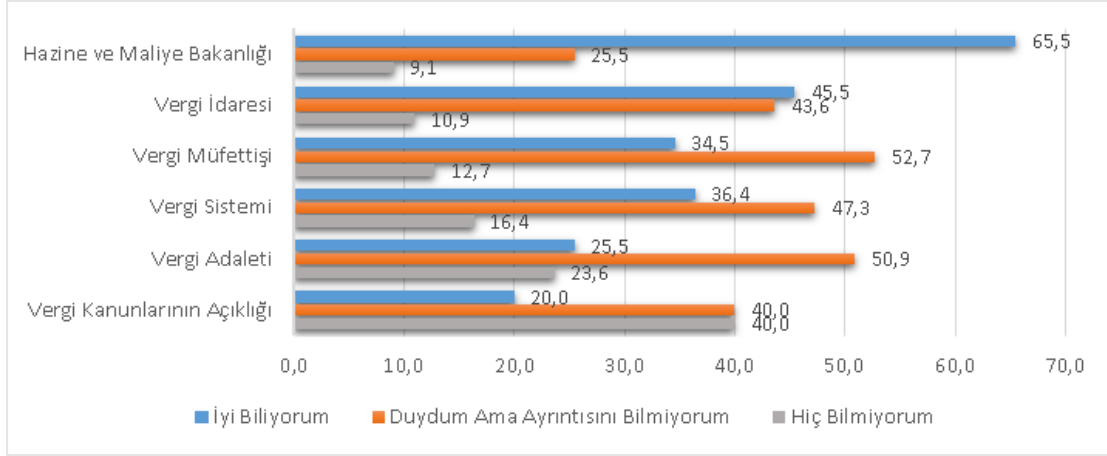
- Öğrencilerin *“Türkiye Cumhuriyeti Hazine ve Maliye Bakanlığı, kamu gelir ve giderleri ile ilgili işlerden sorumlu bakanlıktır.”* şeklindeki tanıma % 89,9 “Doğru”, % 4 “Yanlış”, % 6,1 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin *“Vergi İdaresinin mükellefe sıcak davranması vergiye uyumu arttırır.”* şeklindeki tanıma % 43,4 “Doğru”, % 14,1 “Yanlış”, % 42,4 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin *“Vergi Müfettişi, vergi toplamakla görevli memurdur.”* şeklindeki hatalı tanıma % 36,4 “Doğru”, % 27,3 “Yanlış”, % 36,4 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin *“Ülkedeki vergi ile ilgili hukuki rejime Vergi Sistemi denir.”* şeklindeki tanıma % 61,6 “Doğru”, % 2 “Yanlış”, % 36,4 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin *“Vergi Adaleti vergi yükünün toplumca uygun ve kabul edilebilir biçimde dağılımını ifade eder.”* şeklindeki tanıma % 71,7 “Doğru”, % 2 “Yanlış”, % 26,3 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin *“Vergi kanunlarının açık ve anlaşılır olması, mükellefin vergiye uyumunu arttırır.”* şeklindeki tanıma % 70,7 “Doğru”, % 2 “Yanlış”, % 27,3 “Fikrim Yok” cevabını verdiği tespit edilmiştir.

Yukarıdaki bulgular değerlendirildiğinde; Sosyal Hizmet öğrencilerinin vergi otoritesi, mevzuat ve idari yapıya dair kavramları genel olarak doğru tanımladıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin kavramları bilme düzeyi ile tanımlama düzeyleri arasında pozitif bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Kavramları bilme düzeyinde genel olarak “İyi Biliyorum” yanıtı veren öğrencilerin kavramları doğru tanımladıkları tespit edilmiştir.

3.6.2.3.3. Mühendislik Öğrencilerinin Vergi Otoritesi, Mevzuat ve İdari Yapıya Dair Kavramları Bilme Düzeyi

Mühendislik Öğrencilerinin Vergi Otoritesi, Mevzuat ve İdari Yapıya Dair Kavramları Bilme Düzeyine ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 15: Mühendislik Öğrencilerinin Vergi Otoritesi, Mevzuat ve İdari Yapıya Dair Kavramları Bilme Düzeyi



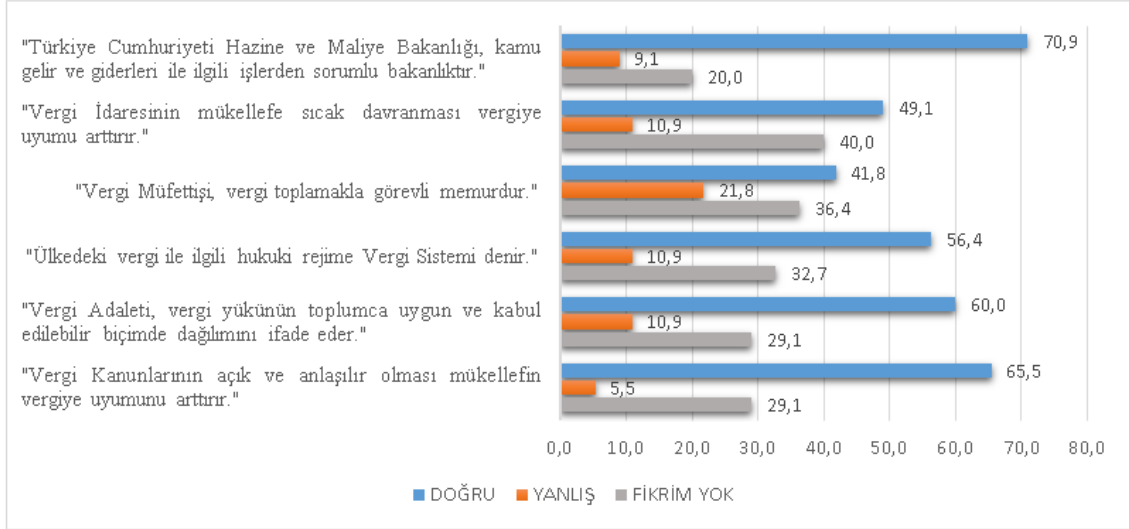
- Öğrencilerin **Hazine ve Maliye Bakanlığı** kavramını bilme düzeylerinin % 65,5 “İyi Biliyorum”, % 25,5 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 9,1 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergi İdaresi** kavramını bilme düzeylerinin % 45,5 “İyi Biliyorum”, % 43,6 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 10,9 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergi Müfettişi** kavramını bilme düzeylerinin % 34,5 “İyi Biliyorum”, % 52,7 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 12,7 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergi Sistemi** kavramını bilme düzeylerinin % 36,4 “İyi Biliyorum”, % 47,3 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 16,4 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergi Adaleti** kavramını bilme düzeylerinin % 25,5 “İyi Biliyorum”, % 50,9 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 23,6 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergi Kanunlarının Açıklığı** kavramını bilme düzeylerinin % 20 “İyi Biliyorum”, % 40 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 40 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu tespit edilmiştir.

Yukarıdaki bulgular değerlendirildiğinde; Mühendislik öğrencilerinin vergi otoritesi, mevzuat ve idari yapıya dair kavramlara genel olarak “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum” cevabını verdiği görülmektedir.

3.6.2.3.4. Mühendislik Öğrencilerinin Vergi Otoritesi, Mevzuat ve İdari Yapıya Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi

Mühendislik Öğrencilerinin Vergi Otoritesi, Mevzuat ve İdari Yapıya Dair Kavramları Tanımlama Düzeyine ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 16: Mühendislik Öğrencilerinin Vergi Otoritesi, Mevzuat ve İdari Yapıya Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi



- Öğrencilerin "***Türkiye Cumhuriyeti Hazine ve Maliye Bakanlığı, kamu gelir ve giderleri ile ilgili işlerden sorumlu bakanlıktır.***" şeklindeki tanıma % 70,9 "Doğru", % 9,1 "Yanlış", % 20 "Fikrim Yok" cevabını verdiği,
- Öğrencilerin "***Vergi İdaresinin mükellefe sıcak davranması vergiye uyumu artırır.***" şeklindeki tanıma % 49,1 "Doğru", % 10,9 "Yanlış", % 40 "Fikrim Yok" cevabını verdiği,
- Öğrencilerin "***Vergi Müfettişi, vergi toplamakla görevli memurdur.***" şeklindeki hatalı tanıma % 41,8 "Doğru", % 21,8 "Yanlış", % 36,4 "Fikrim Yok" cevabını verdiği,
- Öğrencilerin "***Ülkedeki vergi ile ilgili hukuki rejime Vergi Sistemi denir.***" şeklindeki tanıma % 56,4 "Doğru", % 10,9 "Yanlış", % 32,7 "Fikrim Yok" cevabını verdiği,
- Öğrencilerin "***Vergi Adaleti vergi yükünün toplumca uygun ve kabul edilebilir biçimde dağılımını ifade eder.***" şeklindeki tanıma % 60 "Doğru", % 10,9 "Yanlış", % 29,1 "Fikrim Yok" cevabını verdiği,

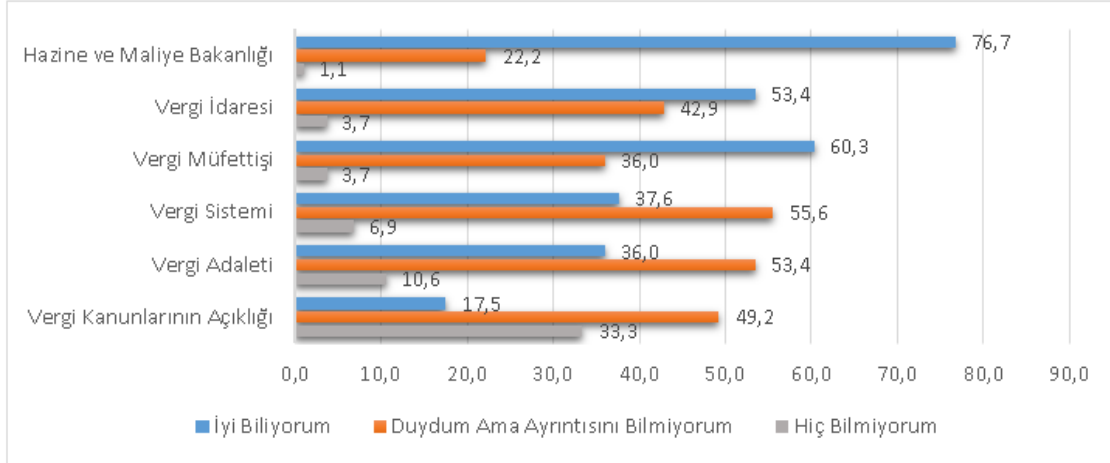
- Öğrencilerin “*Vergi kanunlarının açık ve anlaşılır olması, mükellefin vergiye uyumunu artırır.*” şeklindeki tanıma % 65,5 “Doğru”, % 5,5 “Yanlış”, % 29,1 “Fikrim Yok” cevabını verdiği tespit edilmiştir.

Yukarıdaki bulgular değerlendirildiğinde; Mühendislik öğrencilerinin vergi otoritesi, mevzuat ve idari yapıya dair kavramları genel olarak doğru tanımladıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin kavramları bilme düzeyi ile tanımlama düzeyleri arasında pozitif bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Kavramları bilme düzeyinde “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum” cevabını veren bazı öğrencilerin kavramları doğru tanımladıkları tespit edilmiştir.

3.6.2.3.5. Maliye Öğrencilerinin Vergi Otoritesi, Mevzuat ve İdari Yapıya Dair Kavramları Bilme Düzeyi

Maliye Öğrencilerinin Vergi Otoritesi, Mevzuat ve İdari Yapıya Dair Kavramları Bilme Düzeyine ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 17: Maliye Öğrencilerinin Vergi Otoritesi, Mevzuat ve İdari Yapıya Dair Kavramları Bilme Düzeyi



- Öğrencilerin **Hazine ve Maliye Bakanlığı** kavramını bilme düzeylerinin % 76,7 “İyi Biliyorum”, % 22,2 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 1,1 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergi İdaresi** kavramını bilme düzeylerinin % 53,4 “İyi Biliyorum”, % 42,9 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 3,7 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,

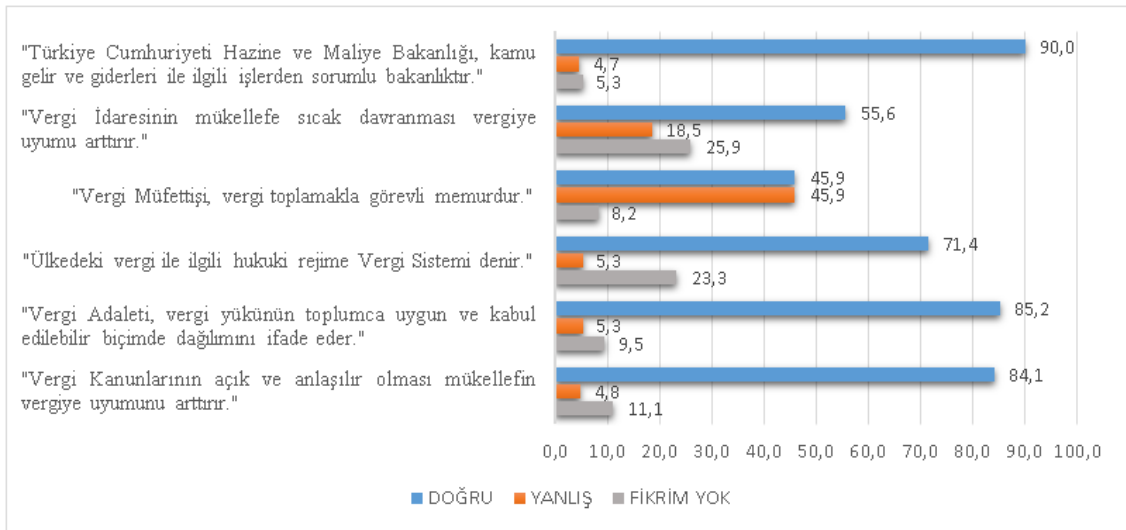
- Öğrencilerin **Vergi Müfettişi** kavramını bilme düzeylerinin % 60,3 “İyi Biliyorum”, % 36 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 3,7 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergi Sistemi** kavramını bilme düzeylerinin % 37,6 “İyi Biliyorum”, % 55,6 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 6,9 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergi Adaleti** kavramını bilme düzeylerinin % 36 “İyi Biliyorum”, % 53,4 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 10,6 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergi Kanunlarının Açıklığı** kavramını bilme düzeylerinin % 17,5 “İyi Biliyorum”, % 49,2 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 33,3 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu tespit edilmiştir.

Yukarıdaki bulgular değerlendirildiğinde; Maliye öğrencilerinin vergi otoritesi, mevzuat ve idari yapıya dair kavramlara genel olarak “İyi Biliyorum” cevabını verdiği görülmektedir.

3.6.2.3.6. Maliye Öğrencilerinin Vergi Otoritesi, Mevzuat ve İdari Yapıya Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi

Maliye Öğrencilerinin Vergi Otoritesi, Mevzuat ve İdari Yapıya Dair Kavramları Tanımlama Düzeyine ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 18: Maliye Öğrencilerinin Vergi Otoritesi, Mevzuat ve İdari Yapıya Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi



- Öğrencilerin *“Türkiye Cumhuriyeti Hazine ve Maliye Bakanlığı, kamu gelir ve giderleri ile ilgili işlerden sorumlu bakanlıktır.”* şeklindeki tanıma % 90 “Doğru”, % 4,7 “Yanlış”, % 5,3 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin *“Vergi İdaresinin mükellefe sıcak davranması vergiye uyumu arttırır.”* şeklindeki tanıma % 55,6 “Doğru”, % 18,5 “Yanlış”, % 25,9 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin *“Vergi Müfettişi, vergi toplamakla görevli memurdur.”* şeklindeki hatalı tanıma % 45,9 “Doğru”, % 45,9 “Yanlış”, % 8,2 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin *“Ülkedeki vergi ile ilgili hukuki rejime Vergi Sistemi denir.”* şeklindeki tanıma % 71,4 “Doğru”, % 5,3 “Yanlış”, % 23,3 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin *“Vergi Adaleti vergi yükünün toplumca uygun ve kabul edilebilir biçimde dağılımını ifade eder.”* şeklindeki tanıma % 85,2 “Doğru”, % 5,3 “Yanlış”, % 9,5 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin *“Vergi kanunlarının açık ve anlaşılır olması, mükellefin vergiye uyumunu arttırır.”* şeklindeki tanıma % 84,1 “Doğru”, % 4,8 “Yanlış”, % 11,1 “Fikrim Yok” cevabını verdiği tespit edilmiştir.

Yukarıdaki bulgular değerlendirildiğinde; Maliye öğrencilerinin vergi otoritesi, mevzuat ve idari yapıya dair kavramların tamamını doğru tanımladıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin kavramları bilme düzeyi ile tanımlama düzeyleri arasında pozitif bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Kavramları bilme düzeyinde “İyi Biliyorum” cevabını veren öğrencilerin kavramları doğru tanımladıkları tespit edilmiştir.

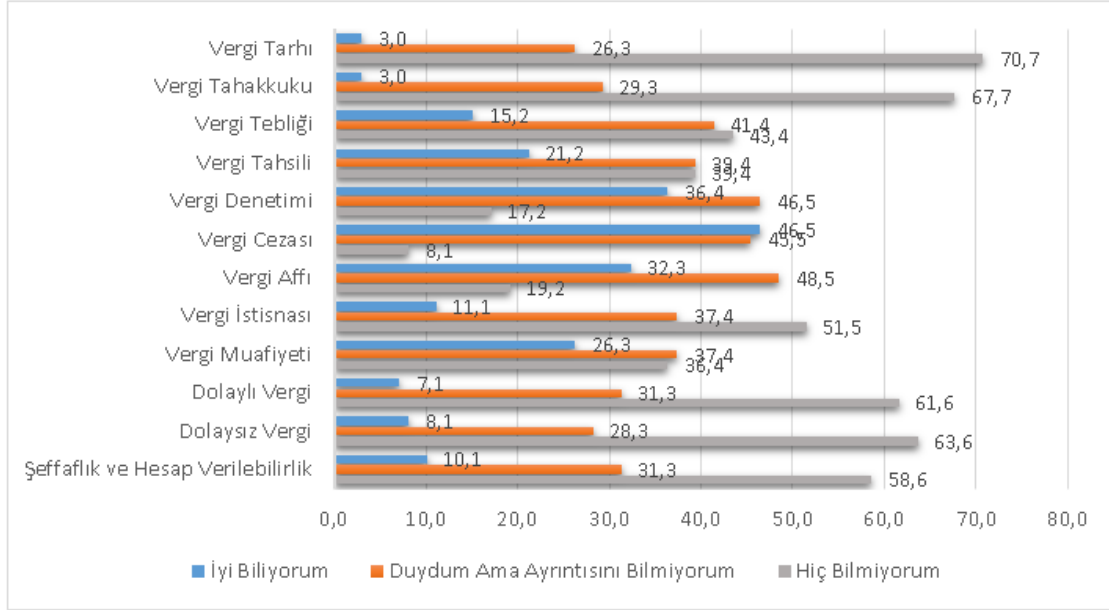
3.6.2.4. Vergi Yönetimi Uygulamalarından Kaynaklanan Faktörlere Dair Kavramları Bilme ve Tanımlama Düzeylerinin Tespiti

Öğrencilerin vergi yönetimi uygulamalarından kaynaklanan faktörlere dair kavramları bilme ve tanımlama düzeyinin ölçülmek istendiği bu bölümde öğrencilere yöneltilen kavramlar; vergi tarhı, vergi tahakkuku, vergi tebliği, vergi tahsili, vergi denetimi, vergi cezası, vergi affı, vergi istisnası, vergi muafiyeti, dolaylı vergi, dolaysız vergi, şeffaflık ve hesap verilebilirlik şeklindedir.

3.6.2.4.1. Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Vergi Yönetimi Uygulamalarından Kaynaklanan Faktörlere Dair Kavramları Bilme Düzeyi

Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Vergi Yönetimi Uygulamalarından Kaynaklanan Faktörlere Dair Kavramları Bilme Düzeyine ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 19: Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Vergi Yönetimi Uygulamalarından Kaynaklanan Faktörlere Dair Kavramları Bilme Düzeyi



- Öğrencilerin **Vergi Tarhı** kavramını bilme düzeylerinin % 3 iyi biliyorum, % 26,3 duydum ama ayrıntısını bilmiyorum, % 70,7 hiç bilmiyorum şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergi Tahakkuku** kavramını bilme düzeylerinin % 3 iyi biliyorum, % 29,3 duydum ama ayrıntısını bilmiyorum, % 67,7 hiç bilmiyorum şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergi Tebliği** kavramını bilme düzeylerinin % 15,2 iyi biliyorum, % 41,4 duydum ama ayrıntısını bilmiyorum, % 43,4 hiç bilmiyorum şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergi Tahsili** kavramını bilme düzeylerinin % 21,2 iyi biliyorum, % 39,4 duydum ama ayrıntısını bilmiyorum, % 39,4 hiç bilmiyorum şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergi Denetimi** kavramını bilme düzeylerinin % 36,4 iyi biliyorum, % 46,5 duydum ama ayrıntısını bilmiyorum, % 17,2 hiç bilmiyorum şeklinde olduğu,

- Öğrencilerin **Vergi Cezası** kavramını bilme düzeylerinin % 46,5 iyi biliyorum, % 45,5 duydum ama ayrıntısını bilmiyorum, % 8,1 hiç bilmiyorum şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergi Affı** kavramını bilme düzeylerinin % 32,3 “İyi Biliyorum”, % 48,5 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 19,2 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergi İstisnası** kavramını bilme düzeylerinin % 11,1 “İyi Biliyorum”, % 37,4 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 51,5 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergi Muafiyeti** kavramını bilme düzeylerinin % 26,3 “İyi Biliyorum”, % 37,4 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 36,4 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Dolaylı Vergi** kavramını bilme düzeylerinin % 7,1 “İyi Biliyorum”, % 31,3 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 61,6 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Dolaysız Vergi** kavramını bilme düzeylerinin % 8,1 “İyi Biliyorum”, % 28,3 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 63,6 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Şeffaflık ve Hesap Verilebilirlik** kavramını bilme düzeylerinin % 10,1 “İyi Biliyorum”, % 31,3 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 58,6 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu tespit edilmiştir.

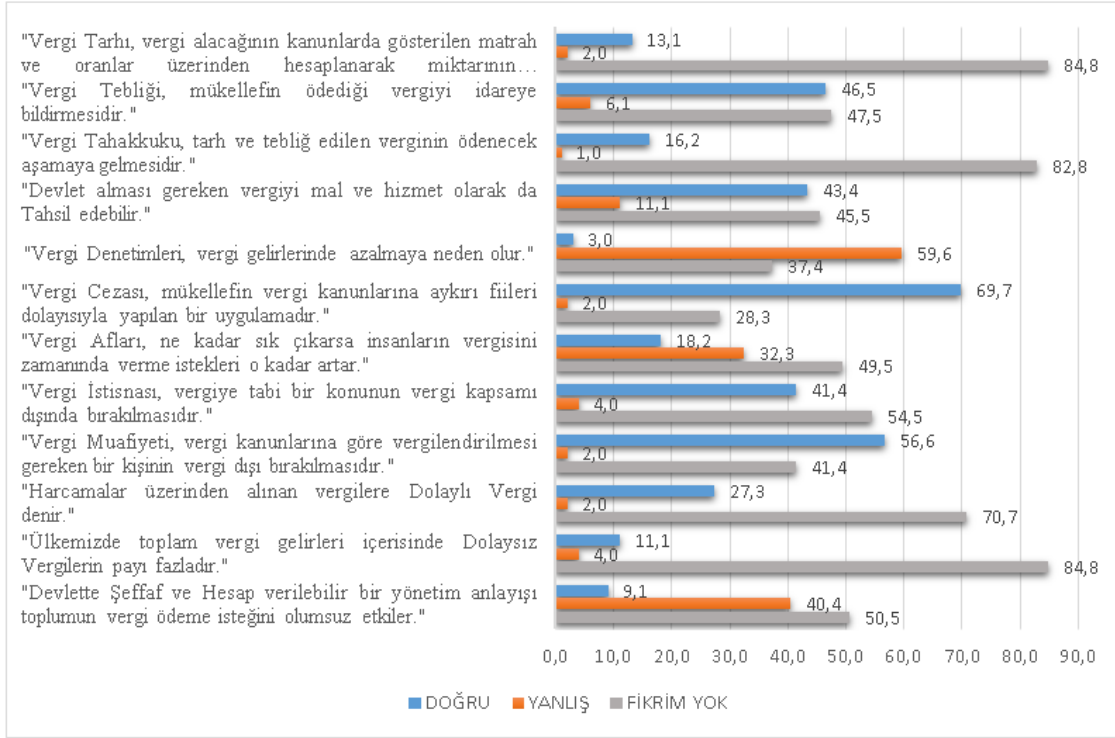
Yukarıdaki bulgular değerlendirildiğinde; Sosyal Hizmet öğrencilerinin vergi yönetimi uygulamalarına dair kavramlara genel olarak “Hiç Bilmiyorum” cevabını verdiği görülmektedir. Bu durumun kavramların vergi konusunda teknik birer terim olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

3.6.2.4.2. Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Vergi Yönetimi Uygulamalarından

Kaynaklanan Faktörlere Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi

Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Vergi Yönetimi Uygulamalarından Kaynaklanan Faktörlere Dair Kavramları Tanımlama Düzeyine ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 20: Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Vergi Yönetimi Uygulamalarından Kaynaklanan Faktörlere Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi



- Öğrencilerin **"Vergi Tarhı, vergi alacağının kanunlarda gösterilen matrah ve oranlar üzerinden hesaplanarak miktarının belirlenmesidir."** şeklindeki tanıma %13,1 doğru, %2 yanlış, %84,8 fikrim yok cevabını verdiği,
- Öğrencilerin **"Vergi Tahakkuku, tarh ve tebliğ edilen verginin ödenecek aşamaya gelmesidir."** şeklindeki tanıma %16,2 doğru, %1 yanlış, %82,8 fikrim yok cevabını verdiği,
- Öğrencilerin **"Vergi Tebliği, mükellefin ödediği vergiyi idareye bildirmesidir."** şeklindeki hatalı tanıma %46,5 doğru, %6,1 yanlış, %47,5 fikrim yok cevabını verdiği,
- Öğrencilerin **"Devlet alması gereken vergiyi mal ve hizmet olarak da Tahsil edebilir."** şeklindeki hatalı tanıma %43,4 doğru, %11,1 yanlış, %45,5 fikrim yok cevabını verdiği,
- Öğrencilerin **"Vergi Denetimleri, vergi gelirlerinde azalmaya neden olur."** şeklindeki hatalı tanıma % 3 "Doğru", % 59,6 "Yanlış", % 37,4 "Fikrim Yok" cevabını verdiği,

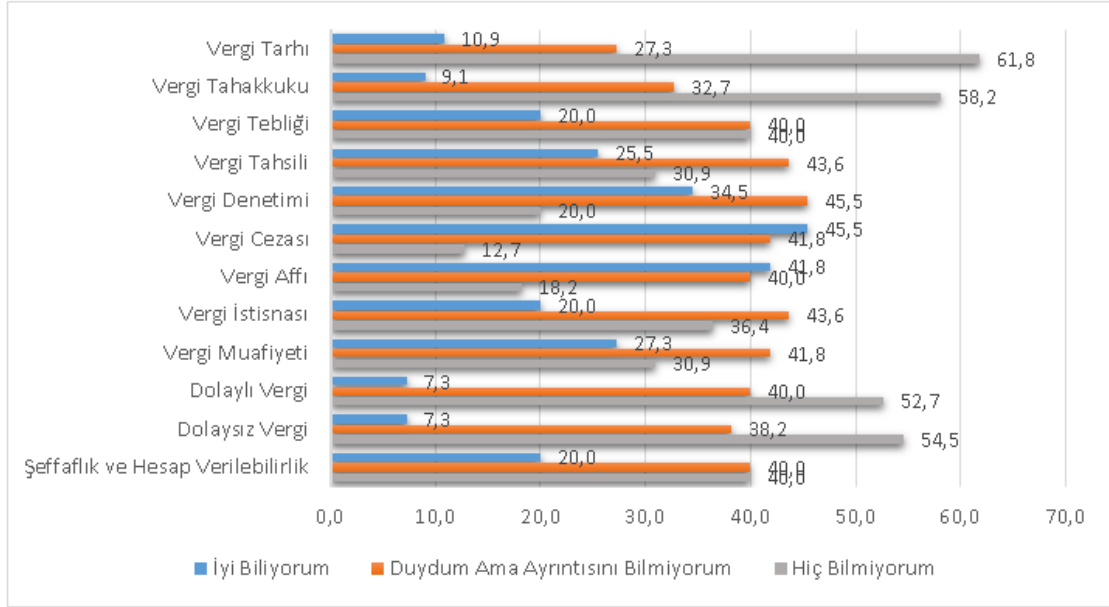
- Öğrencilerin *“Vergi Cezası, mükellefin vergi kanunlarına aykırı fiilleri dolayısıyla yapılan bir uygulamadır.”* şeklindeki tanıma % 69,7 “Doğru”, % 2 “Yanlış”, % 28,3 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin *“Vergi Afları ne kadar sık çıkarsa insanların vergisini zamanında verme istekleri o kadar artar.”* şeklindeki hatalı tanıma % 18,2 “Doğru”, % 32,3 “Yanlış”, % 49,5 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin *“Vergi İstisnası, vergiye tabi bir konunun vergi kapsamı dışında bırakılmasıdır.”* şeklindeki tanıma % 41,4 “Doğru”, % 4 “Yanlış”, % 54,5 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin *“Vergi Muafiyeti, vergi kanunlarına göre vergilendirilmesi gereken bir kişinin vergi dışı bırakılmasıdır.”* şeklindeki tanıma % 56,6 “Doğru”, % 2 “Yanlış”, % 41,4 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin *“Harcamalar üzerinden alınan vergilere Dolaylı Vergi denir.”* şeklindeki tanıma % 27,3 “Doğru”, % 2 “Yanlış”, % 70,7 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin *“Ülkemizde toplam vergi gelirleri içerisinde Dolaysız Vergilerin payı fazladır.”* şeklindeki hatalı tanıma % 11,1 “Doğru”, % 4 “Yanlış”, % 84,8 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin *“Devlette Şeffaf ve Hesap Verilebilir bir yönetim anlayışı toplumun vergi ödeme isteğini olumsuz etkiler.”* şeklindeki hatalı tanıma % 9,1 “Doğru”, % 40,4 “Yanlış”, % 50,5 “Fikrim Yok” cevabını verdiği tespit edilmiştir.

Yukarıdaki bulgular değerlendirildiğinde; Sosyal Hizmet öğrencilerinin vergi yönetimi uygulamaları kavramları tanımlarına genel olarak “Fikrim Yok” yanıtını verdiği görülmektedir. Öğrencilerin kavramları bilme düzeyi ile tanımlama düzeyleri arasında pozitif bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Bilme düzeyinde genel olarak “Hiç Bilmiyorum” cevabını veren öğrencilerin kavramları tanımlayamadıkları tespit edilmiştir.

3.6.2.4.3. Mühendislik Öğrencilerinin Vergi Yönetimi Uygulamalarından Kaynaklanan Faktörlere Dair Kavramları Bilme Düzeyi

Mühendislik Öğrencilerinin Vergi Yönetimi Uygulamalarından Kaynaklanan Faktörlere Dair Kavramları Bilme Düzeyine ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 21: Mühendislik Öğrencilerinin Vergi Yönetimi Uygulamalarından Kaynaklanan Faktörlere Dair Kavramları Bilme Düzeyi



- Öğrencilerin **Vergi Tarhı** kavramını bilme düzeylerinin % 10,9 “İyi Biliyorum”, % 27,3 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 61,8 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergi Tahakkuku** kavramını bilme düzeylerinin % 9,1 “İyi Biliyorum”, % 32,7 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 58,2 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergi Tebliği** kavramını bilme düzeylerinin % 20 “İyi Biliyorum”, % 40 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 40 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergi Tahsili** kavramını bilme düzeylerinin % 25,5 “İyi Biliyorum”, % 43,6 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 30,9 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergi Denetimi** kavramını bilme düzeylerinin % 34,5 “İyi Biliyorum”, % 45,5 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 20 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergi Cezası** kavramını bilme düzeylerinin % 45,5 “İyi Biliyorum”, % 41,8 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 12,7 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,

- Öğrencilerin **Vergi Affı** kavramını bilme düzeylerinin % 41,8 “İyi Biliyorum”, % 40 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 18,2 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergi İstisnası** kavramını bilme düzeylerinin % 20 “İyi Biliyorum”, % 43,6 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 36,4 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergi Muafiyeti** kavramını bilme düzeylerinin % 27,3 “İyi Biliyorum”, % 41,8 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 30,9 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Dolaylı Vergi** kavramını bilme düzeylerinin % 7,3 “İyi Biliyorum”, % 40 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 52,7 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Dolaysız Vergi** kavramını bilme düzeylerinin % 7,3 “İyi Biliyorum”, % 38,2 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 54,5 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Şeffaflık ve Hesap Verilebilirlik** kavramını bilme düzeylerinin % 20 “İyi Biliyorum”, % 40 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 40 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu tespit edilmiştir.

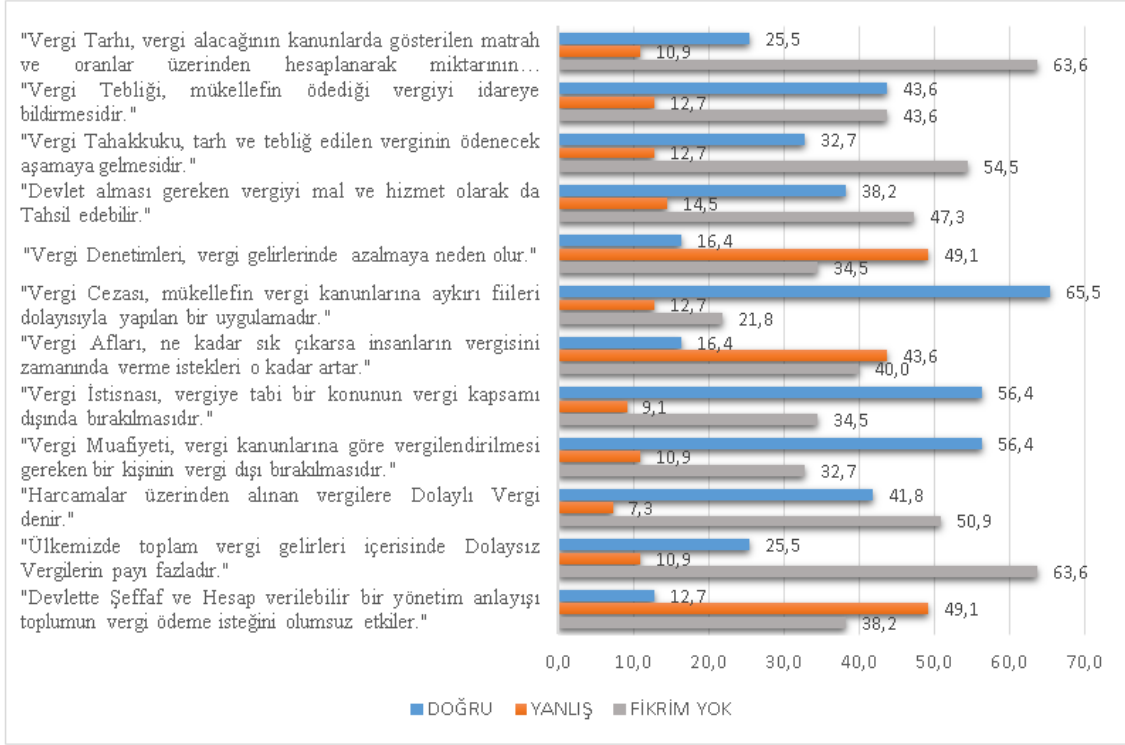
Yukarıdaki bulgular değerlendirildiğinde; Mühendislik öğrencilerinin vergi yönetimi uygulamalarına dair kavramlara genel olarak “Hiç Bilmiyorum” ve “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum” cevabını verdiği görülmektedir. Bu durumun kavramların vergi konusunda teknik birer terim olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

3.6.2.4.4. Mühendislik Öğrencilerinin Vergi Yönetimi Uygulamalarından

Kaynaklanan Faktörlere Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi

Mühendislik Öğrencilerinin Vergi Yönetimi Uygulamalarından Kaynaklanan Faktörlere Dair Kavramları Tanımlama Düzeyine ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 22: Mühendislik Öğrencilerinin Vergi Yönetimi Uygulamalarından Kaynaklanan Faktörlere Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi



- Öğrencilerin **"Vergi Tarhı, vergi alacağının kanunlarda gösterilen matrah ve oranlar üzerinden hesaplanarak miktarının belirlenmesidir."** şeklindeki tanıma % 25,5 "Doğru", % 10,9 "Yanlış", % 63,6 "Fikrim Yok" cevabını verdiği,
- Öğrencilerin **"Vergi Tahakkuku, tarh ve tebliğ edilen verginin ödenecek aşamaya gelmesidir."** şeklindeki tanıma % 32,7 "Doğru", % 12,7 "Yanlış", % 54,5 "Fikrim Yok" cevabını verdiği,
- Öğrencilerin **"Vergi Tebliği, mükellefin ödediği vergiyi idareye bildirmesidir."** şeklindeki hatalı tanıma % 43,6 "Doğru", % 12,7 "Yanlış", % 43,6 "Fikrim Yok" cevabını verdiği,
- Öğrencilerin **"Devlet alması gereken vergiyi mal ve hizmet olarak da Tahsil edebilir."** şeklindeki hatalı tanıma % 38,2 "Doğru", % 14,5 "Yanlış", % 47,3 "Fikrim Yok" cevabını verdiği,
- Öğrencilerin **"Vergi Denetimleri, vergi gelirlerinde azalmaya neden olur."** şeklindeki hatalı tanıma % 16,4 "Doğru", % 49,1 "Yanlış", % 34,5 "Fikrim Yok" cevabını verdiği,

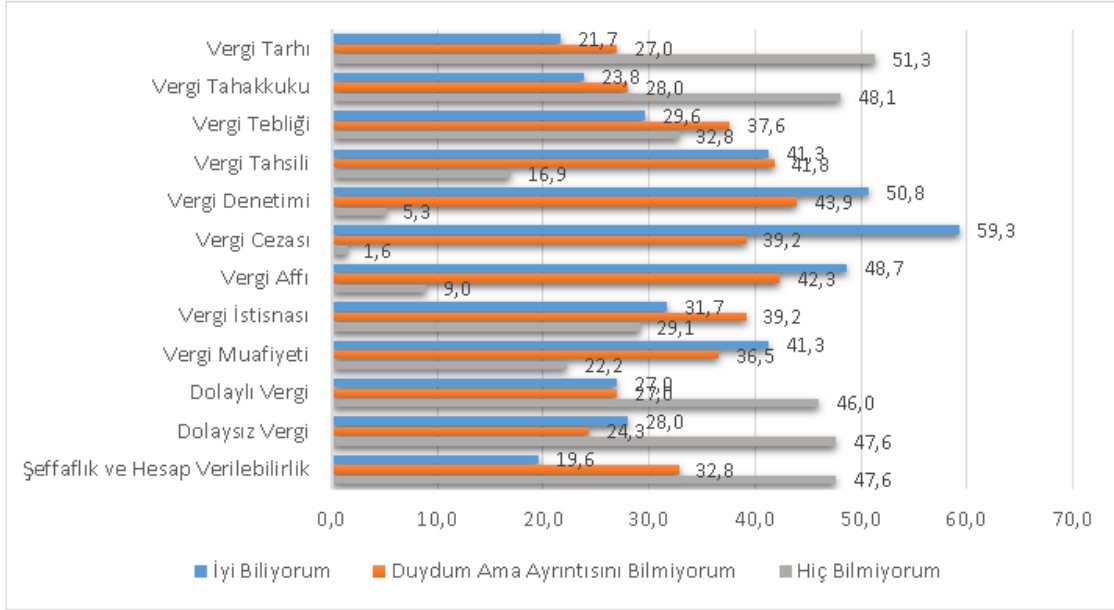
- Öğrencilerin *“Vergi Cezası, mükellefin vergi kanunlarına aykırı fiilleri dolayısıyla yapılan bir uygulamadır.”* şeklindeki tanıma % 65,5 “Doğru”, % 12,7 “Yanlış”, % 21,8 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin *“Vergi Afları ne kadar sık çıkarsa insanların vergisini zamanında verme istekleri o kadar artar.”* şeklindeki hatalı tanıma % 16,4 “Doğru”, % 43,6 “Yanlış”, % 40 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin *“Vergi İstisnası, vergiye tabi bir konunun vergi kapsamı dışında bırakılmasıdır.”* şeklindeki tanıma % 56,4 “Doğru”, % 9,1 “Yanlış”, % 34,5 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin *“Vergi Muafiyeti, vergi kanunlarına göre vergilendirilmesi gereken bir kişinin vergi dışı bırakılmasıdır.”* şeklindeki tanıma % 56,4 “Doğru”, % 10,9 “Yanlış”, % 32,7 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin *“Harcamalar üzerinden alınan vergilere Dolaylı Vergi denir.”* şeklindeki tanıma % 41,8 “Doğru”, % 7,3 “Yanlış”, % 50,9 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin *“Ülkemizde toplam vergi gelirleri içerisinde Dolaysız Vergilerin payı fazladır.”* şeklindeki hatalı tanıma % 25,5 “Doğru”, % 10,9 “Yanlış”, % 63,6 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin *“Devlette Şeffaf ve Hesap Verilebilir bir yönetim anlayışı toplumun vergi ödeme isteğini olumsuz etkiler.”* şeklindeki hatalı tanıma % 12,7 “Doğru”, % 49,1 “Yanlış”, % 38,2 “Fikrim Yok” cevabını verdiği tespit edilmiştir.

Yukarıdaki bulgular değerlendirildiğinde; Mühendislik öğrencilerinin vergi yönetimi uygulamaları kavramlarını genel olarak doğru tanımladıkları görülmektedir. Öğrencilerin kavramları bilme düzeyi ile tanımlama düzeyleri arasında pozitif bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Bilme düzeyinde genel olarak “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum” cevabını veren bazı öğrencilerin kavramları doğru tanımladıkları tespit edilmiştir.

3.6.2.4.5. Maliye Öğrencilerinin Vergi Yönetimi Uygulamalarından Kaynaklanan Faktörlere Dair Kavramları Bilme Düzeyi

Maliye Öğrencilerinin Vergi Yönetimi Uygulamalarından Kaynaklanan Faktörlere Dair Kavramları Bilme Düzeyine ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 23: Maliye Öğrencilerinin Vergi Yönetimi Uygulamalarından Kaynaklanan Faktörlere Dair Kavramları Bilme Düzeyi



- Öğrencilerin **Vergi Tarhı** kavramını bilme düzeylerinin % 21,7 “İyi Biliyorum”, % 27 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 51,3 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergi Tahakkuku** kavramını bilme düzeylerinin % 23,8 “İyi Biliyorum”, % 28 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 48,1 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergi Tebliği** kavramını bilme düzeylerinin % 29,6 “İyi Biliyorum”, % 37,6 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 32,8 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergi Tahsili** kavramını bilme düzeylerinin % 41,3 “İyi Biliyorum”, % 41,8 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 16,9 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergi Denetimi** kavramını bilme düzeylerinin % 50,8 “İyi Biliyorum”, % 43,9 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 5,3 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergi Cezası** kavramını bilme düzeylerinin % 59,3 “İyi Biliyorum”, % 39,2 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 1,6 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,

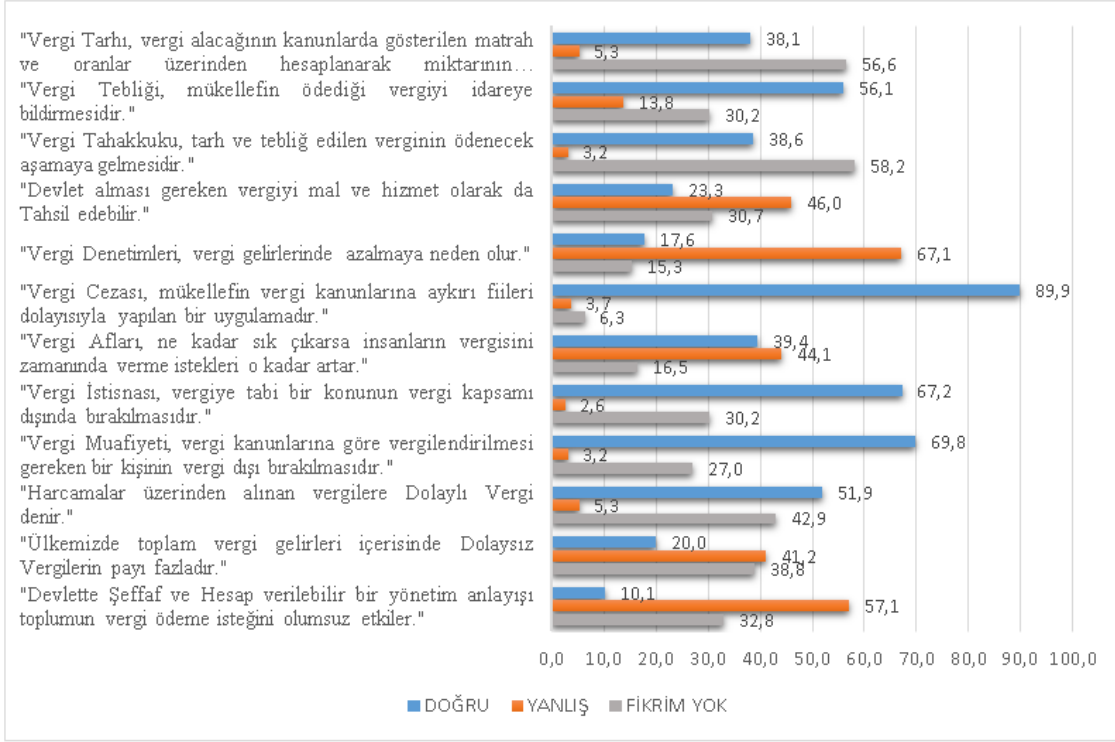
- Öğrencilerin **Vergi Affı** kavramını bilme düzeylerinin % 48,7 “İyi Biliyorum”, % 42,3 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 9 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergi İstisnası** kavramını bilme düzeylerinin % 31,7 “İyi Biliyorum”, % 39,2 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 29,1 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Vergi Muafiyeti** kavramını bilme düzeylerinin % 41,3 “İyi Biliyorum”, % 36,5 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 22,2 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Dolaylı Vergi** kavramını bilme düzeylerinin % 27 “İyi Biliyorum”, % 27 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 46 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Dolaysız Vergi** kavramını bilme düzeylerinin % 28 “İyi Biliyorum”, % 24,3 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 47,6 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Şeffaflık ve Hesap Verilebilirlik** kavramını bilme düzeylerinin % 19,6 “İyi Biliyorum”, % 32,8 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 47,6 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu tespit edilmiştir.

Yukarıdaki bulgular değerlendirildiğinde; Maliye öğrencilerinin vergi yönetimi uygulamalarına dair kavramlara genel olarak “İyi Biliyorum” cevabını verdiği görülmektedir. Diğer yandan “Hiç Bilmiyorum” oranlarının yüksek olduğu belirlenmiştir.

3.6.2.4.6. Maliye Öğrencilerinin Vergi Yönetimi Uygulamalarından Kaynaklanan Faktörlere Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi

Maliye Öğrencilerinin Vergi Yönetimi Uygulamalarından Kaynaklanan Faktörlere Dair Kavramları Tanımlama Düzeyine ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 24: Maliye Öğrencilerinin Vergi Yönetimi Uygulamalarından Kaynaklanan Faktörlere Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi



- Öğrencilerin **"Vergi Tarhı, vergi alacağının kanunlarda gösterilen matrah ve oranlar üzerinden hesaplanarak miktarının belirlenmesidir."** şeklindeki tanıma % 38,1 "Doğru", % 5,3 "Yanlış", % 56,6 "Fikrim Yok" cevabını verdiği,
- Öğrencilerin **"Vergi Tahakkuku, tarh ve tebliğ edilen verginin ödenecek aşamaya gelmesidir."** şeklindeki tanıma % 38,6 "Doğru", % 3,2 "Yanlış", % 58,2 "Fikrim Yok" cevabını verdiği,
- Öğrencilerin **"Vergi Tebliği, mükellefin ödediği vergiyi idareye bildirmesidir."** şeklindeki hatalı tanıma % 56,1 "Doğru", % 13,8 "Yanlış", % 30,2 "Fikrim Yok" cevabını verdiği,
- Öğrencilerin **"Devlet alması gereken vergiyi mal ve hizmet olarak da Tahsil edebilir."** şeklindeki hatalı tanıma % 23,3 "Doğru", % 46 "Yanlış", % 30,7 "Fikrim Yok" cevabını verdiği,
- Öğrencilerin **"Vergi Denetimleri, vergi gelirlerinde azalmaya neden olur."** şeklindeki hatalı tanıma % 17,6 "Doğru", % 67,1 "Yanlış", % 15,3 "Fikrim Yok" cevabını verdiği,

- Öğrencilerin *“Vergi Cezası, mükellefin vergi kanunlarına aykırı fiilleri dolayısıyla yapılan bir uygulamadır.”* şeklindeki tanıma % 89,9 “Doğru”, % 3,7 “Yanlış”, % 6,3 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin *“Vergi Afları ne kadar sık çıkarsa insanların vergisini zamanında verme istekleri o kadar artar.”* şeklindeki hatalı tanıma % 39,4 “Doğru”, % 44,1 “Yanlış”, % 16,5 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin *“Vergi İstisnası, vergiye tabi bir konunun vergi kapsamı dışında bırakılmasıdır.”* şeklindeki tanıma % 67,2 “Doğru”, % 2,6 “Yanlış”, % 30,2 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin *“Vergi Muafiyeti, vergi kanunlarına göre vergilendirilmesi gereken bir kişinin vergi dışı bırakılmasıdır.”* şeklindeki tanıma % 69,8 “Doğru”, % 3,2 “Yanlış”, % 27 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin *“Harcamalar üzerinden alınan vergilere Dolaylı Vergi denir.”* şeklindeki tanıma % 51,9 “Doğru”, % 5,3 “Yanlış”, % 42,9 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin *“Ülkemizde toplam vergi gelirleri içerisinde Dolaysız Vergilerin payı fazladır.”* şeklindeki hatalı tanıma % 20 “Doğru”, % 41,2 “Yanlış”, % 38,8 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin *“Devlette Şeffaf ve Hesap Verilebilir bir yönetim anlayışı toplumun vergi ödeme isteğini olumsuz etkiler.”* şeklindeki hatalı tanıma % 10,1 “Doğru”, % 57,1 “Yanlış”, % 32,8 “Fikrim Yok” cevabını verdiği tespit edilmiştir.

Yukarıdaki bulgular değerlendirildiğinde; Maliye öğrencilerinin vergi yönetimi uygulamaları kavramlarını genel olarak doğru tanımladıkları görülmektedir. Öğrencilerin kavramları bilme düzeyi ile tanımlama düzeyleri arasında pozitif bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Bilme düzeyinde genel olarak “İyi Biliyorum” cevabını veren öğrencilerin kavramları doğru tanımladıkları tespit edilmiştir.

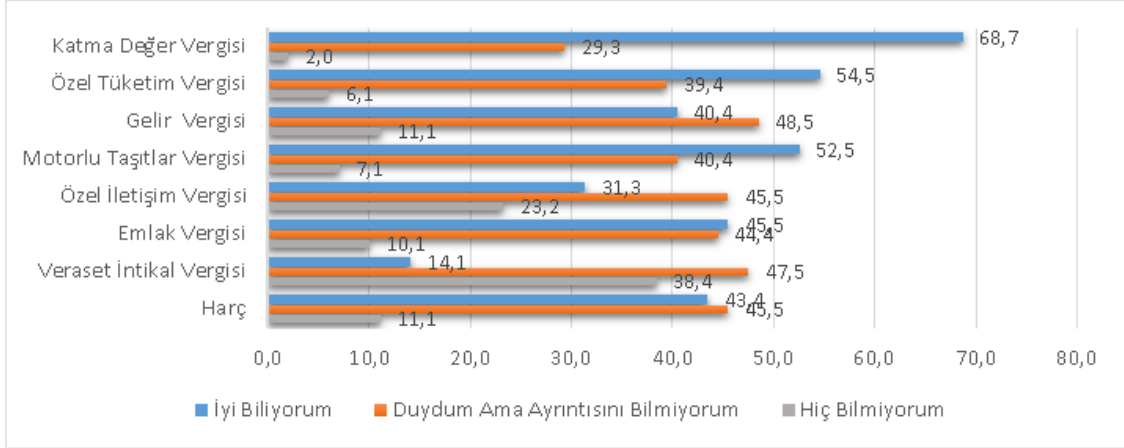
3.6.2.5. Vergi Türlerine Dair Kavramları Bilme ve Tanımlama Düzeylerinin Tespiti

Öğrencilerin vergi türlerine dair kavramları bilme ve tanımlama düzeyinin ölçülmek istendiği bu bölümde öğrencilere yöneltilen kavramlar; katma değer vergisi, özel tüketim vergisi, gelir vergisi, motorlu taşıtlar vergisi, özel iletişim vergisi, emlak vergisi, veraset intikal vergisi ve harç şeklindedir.

3.6.2.5.1. Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Vergi Türlerine Dair Kavramları Bilme Düzeyi

Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Vergi Türlerine Dair Kavramları Bilme Düzeyine ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 25: Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Vergi Türlerine Dair Kavramları Bilme Düzeyi



- Öğrencilerin **Katma Değer Vergisi** kavramını bilme düzeylerinin % 68,7 “İyi Biliyorum”, % 29,3 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 2 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Özel Tüketim Vergisi** kavramını bilme düzeylerinin % 54,5 “İyi Biliyorum”, % 39,4 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 6,1 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Gelir Vergisi** kavramını bilme düzeylerinin % 40,4 “İyi Biliyorum”, % 48,5 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 11,1 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Motorlu Taşıtlar Vergisi** kavramını bilme düzeylerinin % 52,5 “İyi Biliyorum”, % 40,4 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 7,1 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Özel İletişim Vergisi** kavramını bilme düzeylerinin % 31,3 “İyi Biliyorum”, % 45,5 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 23,2 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Emlak Vergisi** kavramını bilme düzeylerinin % 45,5 “İyi Biliyorum”, % 44,4 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 10,1 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,

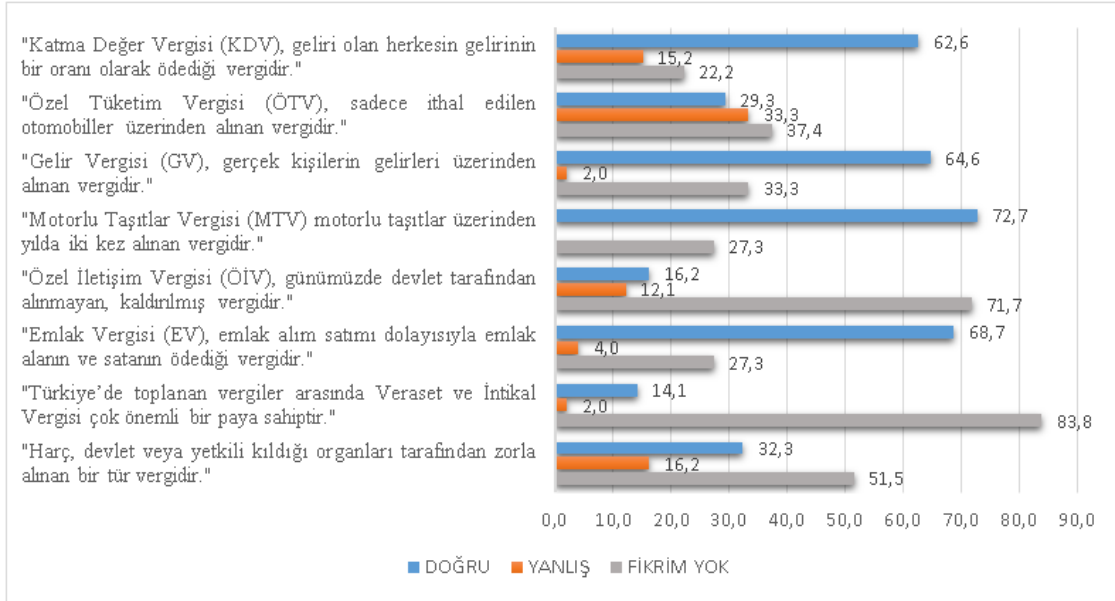
- Öğrencilerin **Veraset ve İntikal Vergisi** kavramını bilme düzeylerinin % 14,1 “İyi Biliyorum”, % 47,5 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 38,4 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Harç** kavramını bilme düzeylerinin % 43,4 “İyi Biliyorum”, % 45,5 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 11,1 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu tespit edilmiştir.

Yukarıdaki bulgular değerlendirildiğinde; Sosyal Hizmet öğrencilerinin vergi türlerine dair kavramlara genel olarak “İyi Biliyorum” ve “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum” cevabını verdiği görülmektedir.

3.6.2.5.2. Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Vergi Türlerine Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi

Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Vergi Türlerine Dair Kavramları Tanımlama Düzeyine ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 26: Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Vergi Türlerine Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi



- Öğrencilerin “**Katma Değer Vergisi (KDV) geliri olan herkesin gelirinin bir oranı olarak ödediği vergidir.**” şeklindeki hatalı tanıma % 62,6 “Doğru”, % 15,2 “Yanlış”, % 22,2 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin “**Özel Tüketim Vergisi (ÖTV) sadece ithal edilen otomobiller üzerinden alınan vergidir.**” şeklindeki hatalı tanıma % 29,3 “Doğru”, % 33,3 “Yanlış”, % 37,4 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,

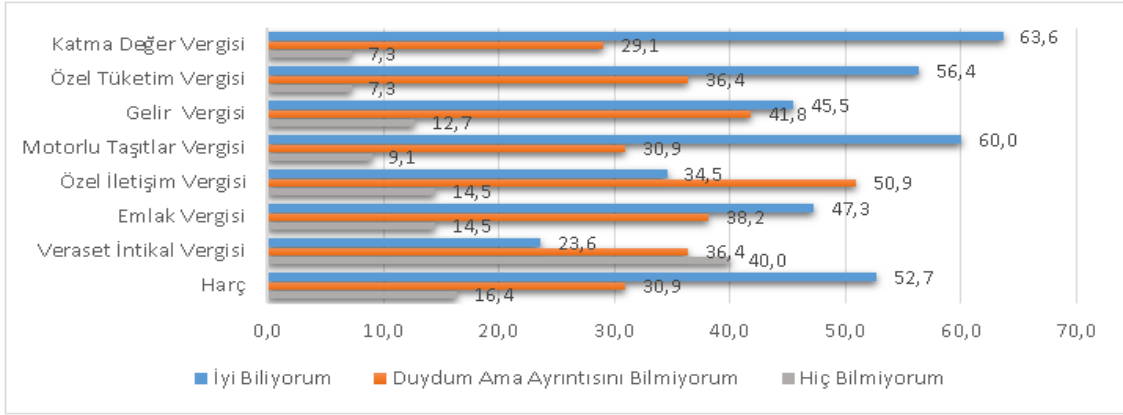
- Öğrencilerin **“Gelir Vergisi (GV) gerçek kişilerin gelirleri üzerinden alınan vergidir.”** şeklindeki tanıma % 64,6 “Doğru”, % 2 “Yanlış”, % 33,3 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin **“Motorlu Taşıtlar Vergisi (MTV) motorlu taşıtlar üzerinden yılda iki kez alınan vergidir.”** şeklindeki tanıma % 72,7 “Doğru”, % 27,3 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin **“Özel İletişim Vergisi (ÖİV) günümüzde devlet tarafından alınmayan, kaldırılmış vergidir.”** şeklindeki hatalı tanıma % 16,2 “Doğru”, % 12,1 “Yanlış”, % 71,7 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin **“Emlak Vergisi (EV) emlak alım satımı dolayısıyla emlak alanın ve satanın ödediği vergidir.”** şeklindeki hatalı tanıma % 68,7 “Doğru”, % 4 “Yanlış”, % 27,3 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin **“Türkiye’de toplanan vergiler arasında Veraset ve İntikal Vergisi çok önemli bir paya sahiptir.”** şeklindeki hatalı tanıma % 14,1 “Doğru”, % 2 “Yanlış”, % 83,8 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin **“Harç devlet veya yetkili kıldığı organları tarafından zorla alınan bir tür vergidir.”** şeklindeki hatalı tanıma öğrencilerinin % 32,3 “Doğru”, % 16,2 “Yanlış”, % 51,5 “Fikrim Yok” cevabını verdiği tespit edilmiştir.

Yukarıdaki bulgular değerlendirildiğinde; Sosyal Hizmet öğrencilerinin vergi türlerine dair kavramların tanımlarına genel olarak “Fikrim Yok” yanıtını verdiği görülmektedir. Öğrencilerin kavramları bilme düzeyi ile tanımlama düzeyleri arasında pozitif bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Bilme düzeyinde genel olarak “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum” cevabını veren öğrencilerin kavramların doğru tanımlarını bilemedikleri tespit edilmiştir.

3.6.2.5.3. Mühendislik Öğrencilerinin Vergi Türlerine Dair Kavramları Bilme Düzeyi

Mühendislik Öğrencilerinin Vergi Türlerine Dair Kavramları Bilme Düzeyine ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 27: Mühendislik Öğrencilerinin Vergi Türlerine Dair Kavramları Bilme Düzeyi



- Öğrencilerin **Katma Değer Vergisi** kavramını bilme düzeylerinin % 63,6 “İyi Biliyorum”, % 29,1 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 7,3 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Özel Tüketim Vergisi** kavramını bilme düzeylerinin % 56,4 “İyi Biliyorum”, % 36,4 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 7,3 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Gelir Vergisi** kavramını bilme düzeylerinin % 45,5 “İyi Biliyorum”, % 41,8 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 12,7 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Motorlu Taşıtlar Vergisi** kavramını bilme düzeylerinin % 60 “İyi Biliyorum”, % 30,9 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 9,1 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Özel İletişim Vergisi** kavramını bilme düzeylerinin % 34,5 “İyi Biliyorum”, % 50,9 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 14,5 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Emlak Vergisi** kavramını bilme düzeylerinin % 47,3 “İyi Biliyorum”, % 38,2 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 14,5 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Veraset ve İntikal Vergisi** kavramını bilme düzeylerinin % 23,6 “İyi Biliyorum”, % 36,4 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 40 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,

- Öğrencilerin **Harç** kavramını bilme düzeylerinin % 52,7 “İyi Biliyorum”, % 30,9 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 16,4 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu tespit edilmiştir.

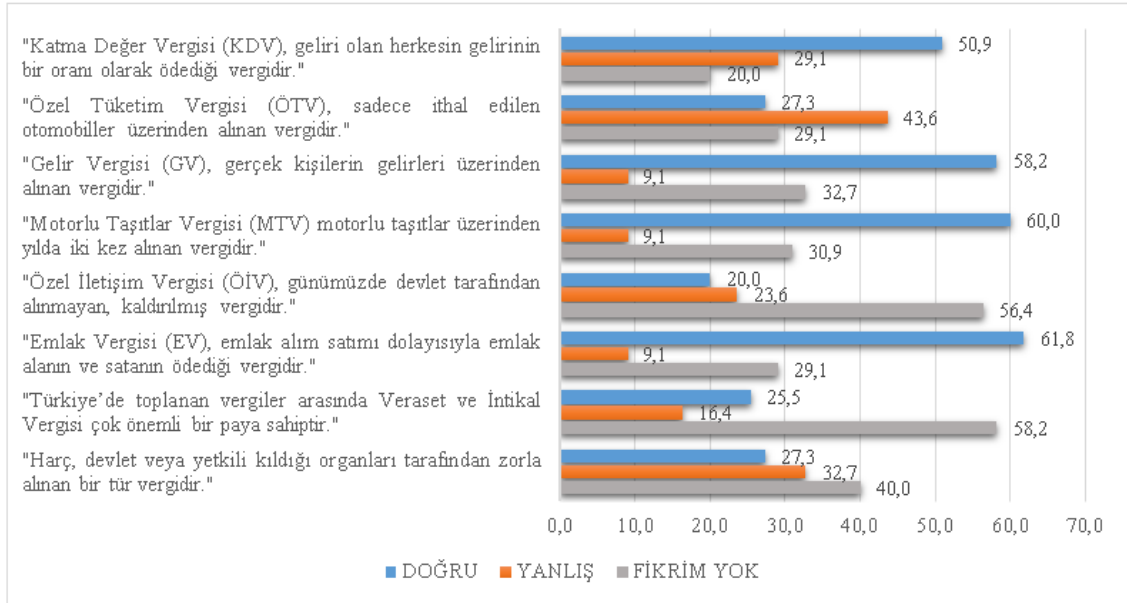
Yukarıdaki bulgular değerlendirildiğinde; Mühendislik öğrencilerinin vergi türlerine dair kavramlara genel olarak “İyi Biliyorum” cevabını verdiği görülmektedir. Bu durumun söz konusu vergi türlerinin günlük hayatta sık kullanımından kaynaklandığı düşünülmektedir.

3.6.2.5.4. Mühendislik Öğrencilerinin Vergi Türlerine Dair Kavramları

Tanımlama Düzeyi

Mühendislik Öğrencilerinin Vergi Türlerine Dair Kavramları Tanımlama Düzeyine ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 28: Mühendislik Öğrencilerinin Vergi Türlerine Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi



- Öğrencilerin ***"Katma Değer Vergisi (KDV) geliri olan herkesin gelirinin bir oranı olarak ödediği vergidir."*** şeklindeki hatalı tanıma % 50,9 “Doğru”, % 29,1 “Yanlış”, % 20 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin ***"Özel Tüketim Vergisi (ÖTV) sadece ithal edilen otomobiller üzerinden alınan vergidir."*** şeklindeki hatalı tanıma % 27,3 “Doğru”, % 43,6 “Yanlış”, % 29,1 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,

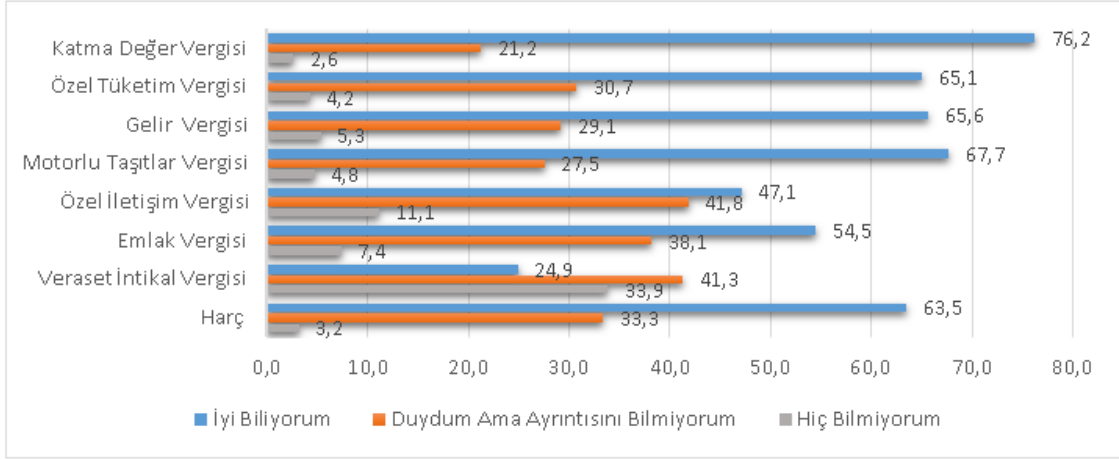
- Öğrencilerin **“Gelir Vergisi (GV) gerçek kişilerin gelirleri üzerinden alınan vergidir.”** şeklindeki tanıma % 58,2 “Doğru”, % 9,1 “Yanlış”, % 32,7 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin **“Motorlu Taşıtlar Vergisi (MTV) motorlu taşıtlar üzerinden yılda iki kez alınan vergidir.”** şeklindeki tanıma % 60 “Doğru”, % 9,1 “Yanlış”, % 30,9 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin **“Özel İletişim Vergisi (ÖİV) günümüzde devlet tarafından alınmayan, kaldırılmış vergidir.”** şeklindeki hatalı tanıma % 20 “Doğru”, % 23,6 “Yanlış”, % 56,4 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin **“Emlak Vergisi (EV) emlak alım satımı dolayısıyla emlak alanın ve satanın ödediği vergidir.”** şeklindeki hatalı tanıma % 61,8 “Doğru”, % 9,1 “Yanlış”, % 29,1 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin **“Türkiye’de toplanan vergiler arasında Veraset ve İntikal Vergisi çok önemli bir paya sahiptir.”** şeklindeki hatalı tanıma % 25,5 “Doğru”, % 16,4 “Yanlış”, % 58,2 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin **“Harç devlet veya yetkili kıldığı organları tarafından zorla alınan bir tür vergidir.”** şeklindeki hatalı tanıma % 27,3 “Doğru”, % 32,7 “Yanlış”, % 40 “Fikrim Yok” cevabını verdiği tespit edilmiştir.

Yukarıdaki bulgular değerlendirildiğinde; Mühendislik öğrencilerinin vergi türlerine dair kavramların tanımlarına genel olarak doğru tanımladıkları görülmektedir. Öğrencilerin kavramları bilme düzeyi ile tanımlama düzeyleri arasında pozitif bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Bilme düzeyinde genel olarak “İyi Biliyorum” cevabını veren öğrencilerin kavramların doğru tanımladıkları tespit edilmiştir

3.6.2.5.5. Maliye Öğrencilerinin Vergi Türlerine Dair Kavramları Bilme Düzeyi

Maliye Öğrencilerinin Vergi Türlerine Dair Kavramları Bilme Düzeyine ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 29: Maliye Öğrencilerinin Vergi Türlerine Dair Kavramları Bilme Düzeyi



- Öğrencilerin **Katma Değer Vergisi** kavramını bilme düzeylerinin % 76,2 “İyi Biliyorum”, % 21,2 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 2,6 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Özel Tüketim Vergisi** kavramını bilme düzeylerinin % 65,1 “İyi Biliyorum”, % 30,7 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 4,2 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Gelir Vergisi** kavramını bilme düzeylerinin % 65,6 “İyi Biliyorum”, % 29,1 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 5,3 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Motorlu Taşıtlar Vergisi** kavramını bilme düzeylerinin % 67,7 “İyi Biliyorum”, % 27,5 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 4,8 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Özel İletişim Vergisi** kavramını bilme düzeylerinin % 47,1 “İyi Biliyorum”, % 41,8 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 11,1 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Emlak Vergisi** kavramını bilme düzeylerinin % 54,5 “İyi Biliyorum”, % 38,1 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 7,4 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin **Veraset ve İntikal Vergisi** kavramını bilme düzeylerinin % 24,9 “İyi Biliyorum”, % 41,3 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 33,9 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,

- Öğrencilerin **Harç** kavramını bilme düzeylerinin % 63,5 “İyi Biliyorum”, % 33,3 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 3,2 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu tespit edilmiştir.

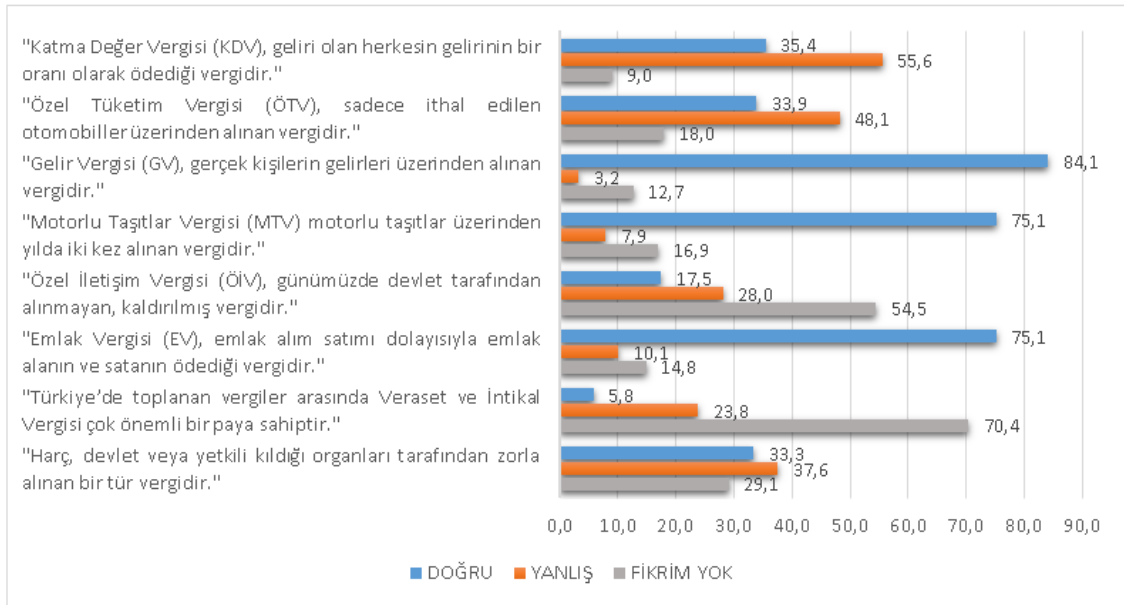
Yukarıdaki bulgular değerlendirildiğinde; Maliye öğrencilerinin vergi türlerine dair kavramlara genel olarak “İyi Biliyorum” cevabını verdiği görülmektedir. Bu durumun söz konusu vergi türlerinin günlük hayatta sık kullanımından kaynaklandığı düşünülmektedir.

3.6.2.5.6. Maliye Öğrencilerinin Vergi Türlerine Dair Kavramları Tanımlama

Düzeyi

Maliye Öğrencilerinin Vergi Türlerine Dair Kavramları Tanımlama Düzeyine ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 30: Maliye Öğrencilerinin Vergi Türlerine Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi



- Öğrencilerin **“Katma Değer Vergisi (KDV) geliri olan herkesin gelirinin bir oranı olarak ödediği vergidir.”** şeklindeki hatalı tanıma % 35,4 “Doğru”, % 55,6 “Yanlış”, % 9 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin **“Özel Tüketim Vergisi (ÖTV) sadece ithal edilen otomobiller üzerinden alınan vergidir.”** şeklindeki hatalı tanıma % 33,9 “Doğru”, % 48,1 “Yanlış”, % 18 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,

- Öğrencilerin **“Gelir Vergisi (GV) gerçek kişilerin gelirleri üzerinden alınan vergidir.”** şeklindeki tanıma % 84,1 “Doğru”, % 3,2 “Yanlış”, % 12,7 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin **“Motorlu Taşıtlar Vergisi (MTV) motorlu taşıtlar üzerinden yılda iki kez alınan vergidir.”** şeklindeki tanıma % 75,1 “Doğru”, % 7,9 “Yanlış”, % 16,9 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin **“Özel İletişim Vergisi (ÖİV) günümüzde devlet tarafından alınmayan, kaldırılmış vergidir.”** şeklindeki hatalı tanıma % 17,5 “Doğru”, % 28 “Yanlış”, % 54,5 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin **“Emlak Vergisi (EV) emlak alım satımı dolayısıyla emlak alanın ve satanın ödediği vergidir.”** şeklindeki hatalı tanıma % 75,1 “Doğru”, % 10,1 “Yanlış”, % 14,8 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin **“Türkiye’de toplanan vergiler arasında Veraset ve İntikal Vergisi çok önemli bir paya sahiptir.”** şeklindeki hatalı tanıma % 5,8 “Doğru”, % 23,8 “Yanlış”, % 70,4 “Fikrim Yok” cevabını verdiği,
- Öğrencilerin **“Harç devlet veya yetkili kıldığı organları tarafından zorla alınan bir tür vergidir.”** şeklindeki hatalı tanıma % 33,3 “Doğru”, % 37,6 “Yanlış”, % 29,1 “Fikrim Yok” cevabını verdiği tespit edilmiştir.

Yukarıdaki bulgular değerlendirildiğinde; Maliye öğrencilerinin vergi türlerine dair kavramların tanımlarına genel olarak doğru tanımladıkları görülmektedir. Öğrencilerin kavramları bilme düzeyi ile tanımlama düzeyleri arasında pozitif bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Bilme düzeyinde genel olarak “İyi Biliyorum” cevabını veren öğrencilerin kavramların doğru tanımladıkları tespit edilmiştir.

3.6.4. Maliye Eğitimi Öncesi ve Sonrası Karşılaştırmalar

Bu bölümde, üniversite öğrencilerinin maliye eğitimi almadan önce ankete verdikleri yanıtlarla maliye eğitimi aldıktan sonra verdikleri yanıtların karşılaştırılması yapılacaktır.

3.6.4.1. Kavramları Bilme Düzeylerinin Karşılaştırılması

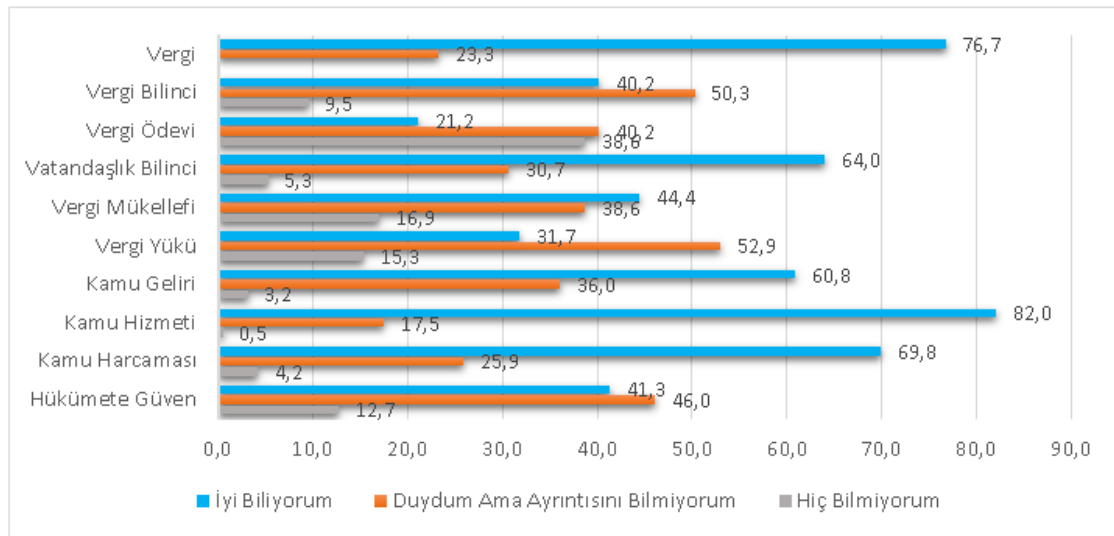
Bu bölümde öğrencilerin vergi kültürüne etki eden kavramları bilme düzeylerinin maliye eğitimi öncesi ve sonrası karşılaştırması yapılacaktır. Bu soru grubunda kavramlar 5 alt başlıkta toplanmıştır. Bunlar sırasıyla; Mükellefin Vergiye Bakışı-Vergiye Algılayışı, Mükellefin Vergiye Karşı Tutum-Davranışları, Vergi Otoritesine İlişkin Mevzuat-İdari Yapı, Vergi Otoritesi Uygulamaları ve Vergi Türleridir.

3.6.4.1.1. Vergi Algılayış ve Vergiye Bakışa Dair Kavramları Bilme Düzeyi Karşılaştırması

Öğrencilerin vergi algısı ve vergiye bakışına dair kavramları bilme düzeyinin maliye eğitimi öncesi ve sonrası karşılaştırıldığı bu bölümde öğrencilere yöneltilen kavramlar; Vergi, Vergi Bilinci, Vergi Ödevi, Vatandaşlık Bilinci, Vergi Mükellefi, Vergi Yüğü, Kamu Geliri, Kamu Hizmeti, Kamu Harcaması, Hükümete Güven şeklindedir.

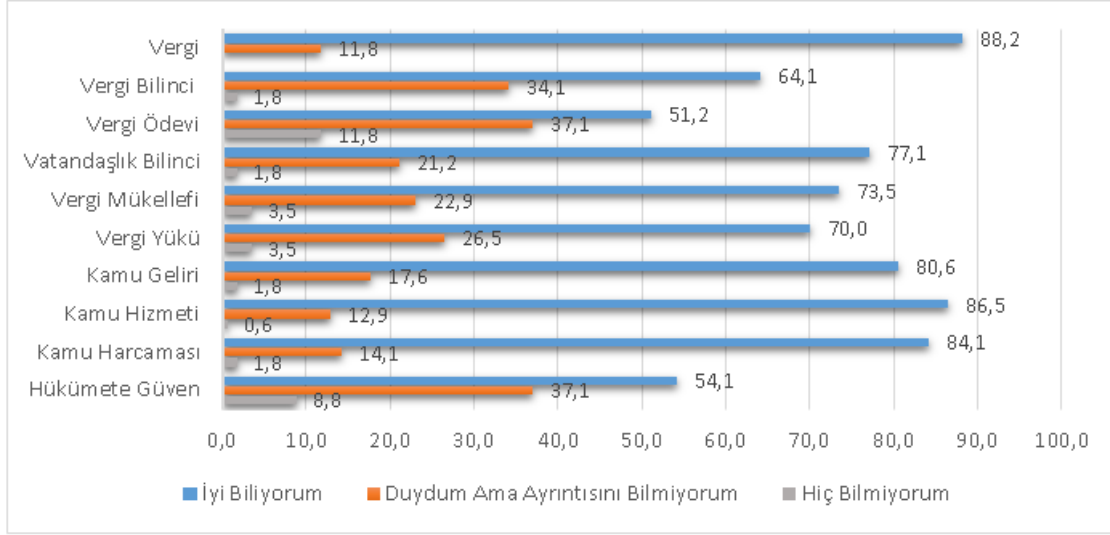
Öğrencilerin Vergi Algılayış ve Vergiye Bakışa Dair kavramları bilme düzeyinin maliye eğitimi öncesi durumuna ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 31: Maliye eğitiminden Önce Vergi Algılayış ve Vergiye Bakışa Dair kavramları bilme düzeyi



Öğrencilerin Vergi Algılayış ve Vergiye Bakışa Dair kavramları bilme düzeyinin maliye eğitimi sonrası durumuna ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 32: Maliye eğitiminden Sonra Vergi Algılayış ve Vergiye Bakışa Dair kavramları bilme düzeyi



- Öğrencilerin maliye **Eğitiminden Önce** “Vergi” kavramını bilme düzeyleri % 76,7 “İyi Biliyorum”, % 23,3 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum” şeklinde iken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oran % 88,2 “İyi Biliyorum”, % 11,8 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin maliye **Eğitiminden Önce** “Vergi Bilinci” kavramını bilme düzeyleri % 40,4 “İyi Biliyorum”, % 50,3 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 9,5 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde iken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oran % 64,1 “İyi Biliyorum”, % 34,1 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 1,8 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin maliye **Eğitiminden Önce** “Vergi Ödevi” kavramını bilme düzeyleri % 21,2 “İyi Biliyorum”, % 40,2 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 38,6 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde iken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oran % 51,2 “İyi Biliyorum”, % 37,1 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 11,8 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin maliye **Eğitiminden Önce** “Vatandaşlık Bilinci” kavramını bilme düzeyleri % 64 “İyi Biliyorum”, % 30,7 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 5,3 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde iken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oran % 77,1 “İyi Biliyorum”, % 21,2 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 1,8 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin maliye **Eğitiminden Önce** “Vergi Mükellefi” kavramını bilme düzeyleri % 44,4 “İyi Biliyorum”, % 38,6 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 16,9 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde iken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oran % 73,5 “İyi Biliyorum”, % 22,9 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 3,5 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,

- Öğrencilerin maliye **Eğitiminden Önce** “Vergi Yüğü” kavramını bilme düzeyleri % 31,9 “İyi Biliyorum”, % 52,7 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 15,4 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde iken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oran % 70 “İyi Biliyorum”, % 26,5 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 3,5 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin maliye **Eğitiminden Önce** “Kamu Geliri” kavramını bilme düzeyleri % 61,2 “İyi Biliyorum”, % 35,6 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 3,2 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde iken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oran % 80,6 “İyi Biliyorum”, % 17,6 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 1,8 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin maliye **Eğitiminden Önce** “Kamu Hizmeti” kavramını bilme düzeyleri % 82,4 “İyi Biliyorum”, % 17 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 0,5 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde iken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oran % 86,5 “İyi Biliyorum”, % 12,9 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 0,6 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin maliye **Eğitiminden Önce** “Kamu Harcaması” kavramını bilme düzeyleri % 70,2 “İyi Biliyorum”, % 26,1 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 3,7 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde iken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oran % 84,1 “İyi Biliyorum”, % 14,1 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 1,8 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin maliye **Eğitiminden Önce** “Hükümete Güven” kavramını bilme düzeyleri % 41,5 “İyi Biliyorum”, % 45,7 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 12,8 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde iken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oran % 54,1 “İyi Biliyorum”, % 37,1 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 8,8 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu görülmektedir.

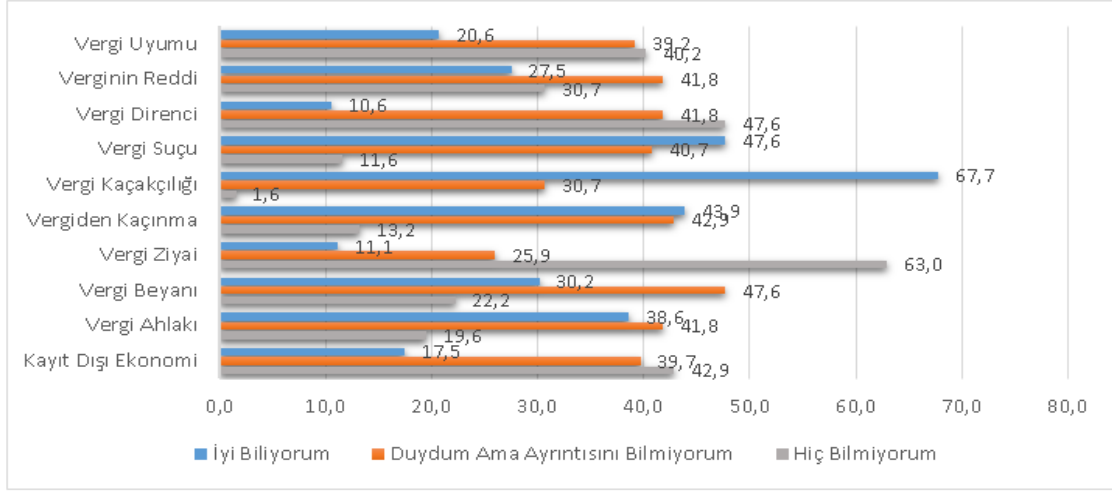
Yukarıdaki bulgular değerlendirildiğinde öğrencilerin maliye eğitimi sonrası söz konusu kavramların tamamında “İyi Biliyorum” oranlarının arttığı, “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum” ve “Hiç Bilmiyorum” oranlarının önemli oranda azaldığı tespit edilmiştir.

3.6.4.1.2. Vergiye Karşı Takınılan Tutum ve Davranışlara Dair Kavramları Bilme Düzeyi Karşılaştırması

Öğrencilerin vergiye karşı takınılan tutum ve davranışlara dair kavramları bilme düzeyinin maliye eğitimi öncesi ve sonrası karşılaştırıldığı bu bölümde öğrencilere yöneltilen kavramlar; Vergi Uyumu, Verginin Reddi, Vergi Direnci, Vergi Suçu, Vergi Kaçırma, Vergiden Kaçınma, Vergi Ziyat, Vergi Beyanı, Vergi Ahlakı ve Kayıt Dışı Ekonomi şeklindedir.

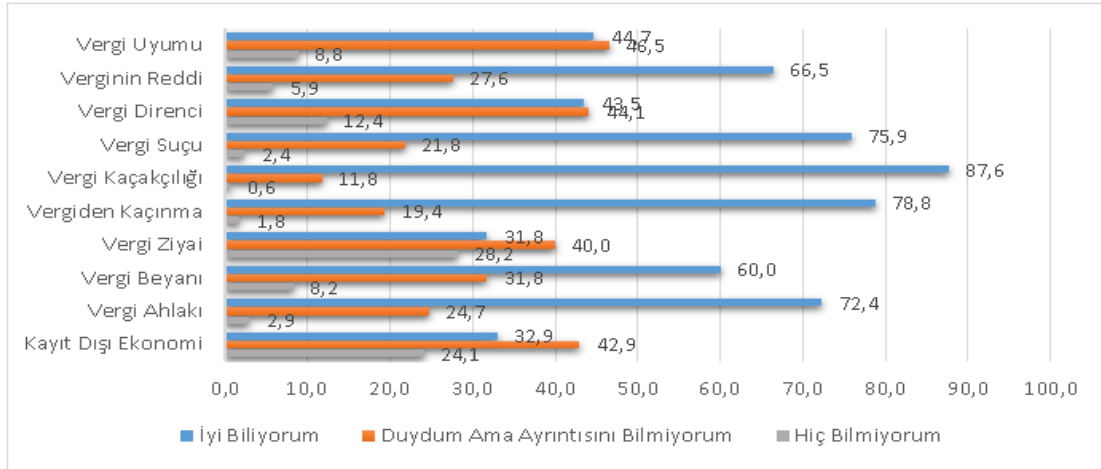
Öğrencilerin Vergiye Karşı Takınılan Tutum ve Davranışlara Dair kavramları bilme düzeyinin maliye eğitimi öncesi durumuna ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 33: Maliye eğitimden Önce Vergiye Karşı Takınılan Tutum ve Davranışlara Dair kavramları bilme düzeyi



Öğrencilerin Vergiye Karşı Takınılan Tutum ve Davranışlara Dair kavramları bilme düzeyinin maliye eğitimi sonrası durumuna ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 34: Maliye eğitimden Sonra Vergiye Karşı Takınılan Tutum ve Davranışlara Dair kavramları bilme düzeyi



- Öğrencilerin maliye **eğitiminden önce** “Vergi Uyumlu” kavramını bilme düzeyleri % 20,7 “İyi Biliyorum”, % 39,4 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 39,9 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde iken; maliye **eğitimi sonrası** bu oran % 44,7 “İyi Biliyorum”, % 46,5 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 8,8 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin maliye **eğitiminden önce** “Verginin Reddi” kavramını bilme düzeyleri % 27,7 “İyi Biliyorum”, % 41,8 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 30,7 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde iken; maliye **eğitimi sonrası** bu oran % 66,5 “İyi Biliyorum”, % 27,6 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 5,9 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,

- Öğrencilerin maliye **eğitiminden önce** “Vergi Direnci” kavramını bilme düzeyleri % 10,6 “İyi Biliyorum”, % 42 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 47,3 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde iken; maliye **eğitimi sonrası** bu oran % 43,5 “İyi Biliyorum”, % 44,1 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 12,4 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin maliye **eğitiminden önce** “Vergi Suçu” kavramını bilme düzeyleri % 47,9 “İyi Biliyorum”, % 41 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 11,2 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde iken; maliye **eğitimi sonrası** bu oran % 75,9 “İyi Biliyorum”, % 21,8 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 2,4 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin maliye **eğitiminden önce** “Vergi Kaçakçılığı” kavramını bilme düzeyleri % 68,1 “İyi Biliyorum”, % 30,3 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 1,6 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde iken; maliye **eğitimi sonrası** bu oran % 87,6 “İyi Biliyorum”, % 11,8 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 0,6 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin maliye **eğitiminden önce** “Vergiden Kaçınma” kavramını bilme düzeyleri % 44,1 “İyi Biliyorum”, % 43,1 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 12,8 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde iken; maliye **eğitimi sonrası** bu oran % 78,8 “İyi Biliyorum”, % 19,4 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 1,8 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin maliye **eğitiminden önce** “Vergi Ziyat” kavramını bilme düzeyleri % 11,2 “İyi Biliyorum”, % 26,1 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 62,8 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde iken; maliye **eğitimi sonrası** bu oran % 31,8 “İyi Biliyorum”, % 40 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 28,2 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin maliye **eğitiminden önce** “Vergi Beyanı” kavramını bilme düzeyleri % 30,3 “İyi Biliyorum”, % 47,9 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 21,8 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde iken; maliye **eğitimi sonrası** bu oran % 60 “İyi Biliyorum”, % 31,8 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 8,2 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin maliye **eğitiminden önce** “Vergi Ahlakı” kavramını bilme düzeyleri % 38,8 “İyi Biliyorum”, % 41,5 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 19,7 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde iken; maliye **eğitimi sonrası** bu oran % 72,4 “İyi Biliyorum”, % 24,7 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 2,9 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin maliye **eğitiminden önce** “Kayıt Dışı Ekonomi” kavramını bilme düzeyleri % 17,6 “İyi Biliyorum”, % 39,9 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 42,6 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde iken; maliye **eğitimi sonrası** bu oran % 32,9 “İyi Biliyorum”, % 42,9 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 24,1 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu tespit edilmiştir.

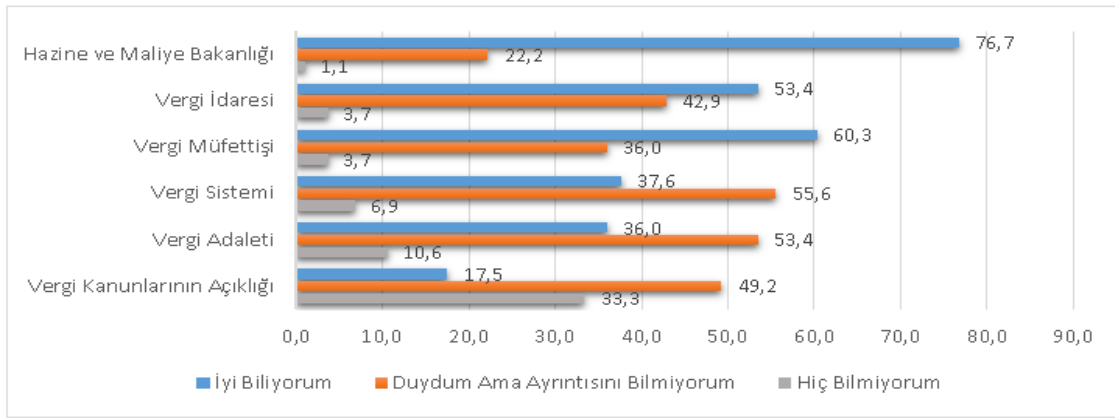
Yukarıdaki bulgular değerlendirildiğinde öğrencilerin maliye eğitimi sonrası söz konusu kavramların tamamında “İyi Biliyorum” oranlarının arttığı, “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum” ve “Hiç Bilmiyorum” oranlarının önemli oranda azaldığı tespit edilmiştir.

3.6.4.1.3. Vergi Otoritesi, Mevzuat ve İdari Yapıya Dair Kavramları Bilme Düzeyi Karşılaştırması

Öğrencilerin vergi otoritesi, mevzuat ve idari yapıya dair kavramları bilme düzeylerinin maliye eğitimi öncesi ve sonrası karşılaştırıldığı bu bölümde öğrencilere yöneltilen kavramlar; Hazine ve Maliye Bakanlığı, Vergi İdaresi, Vergi Müfettişi, Vergi Sistemi, Vergi Adaleti, Vergi Kanunlarının Açıklığı şeklindedir.

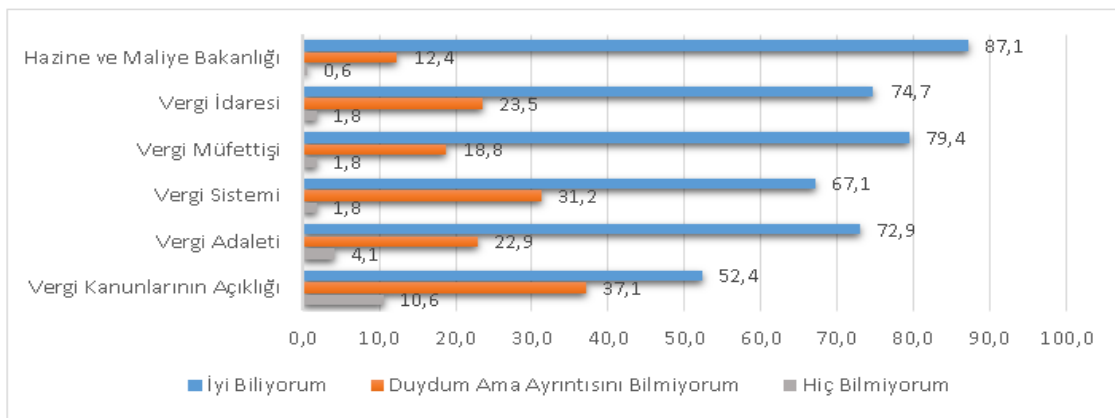
Öğrencilerin Vergi Otoritesi, Mevzuat ve İdari Yapıya Dair kavramları bilme düzeyinin maliye eğitimi öncesi durumuna ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 35: Maliye eğitiminden Önce Vergi Otoritesi, Mevzuat ve İdari Yapıya Dair kavramları bilme düzeyi



Öğrencilerin Vergi Otoritesi, Mevzuat ve İdari Yapıya Dair kavramları bilme düzeyinin maliye eğitimi sonrası durumuna ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 36: Maliye eğitiminden Sonra Vergi Otoritesi, Mevzuat ve İdari Yapıya Dair kavramları bilme düzeyi



- Öğrencilerin maliye **Eğitiminden Önce** “Hazine ve Maliye Bakanlığı” kavramını bilme düzeyleri % 76,6 “İyi Biliyorum”, % 22,3 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 1,1 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde iken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oran % 87,1 “İyi Biliyorum”, % 12,4 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 0,6 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin maliye **Eğitiminden Önce** “Vergi İdaresi” kavramını bilme düzeyleri % 53,2 “İyi Biliyorum”, % 43,1 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 3,7 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde iken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oran % 74,7 “İyi Biliyorum”, % 23,5 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum” % 1,8 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin maliye **Eğitiminden Önce** “Vergi Müfettişi” kavramını bilme düzeyleri % 60,1 “İyi Biliyorum”, % 36,2 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 3,7 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde iken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oran % 79,4 “İyi Biliyorum”, % 18,8 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 1,8 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin maliye **Eğitiminden Önce** “Vergi Sistemi” kavramını bilme düzeyleri % 37,8 “İyi Biliyorum”, % 55,3 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 6,9 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde iken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oran % 67,1 “İyi Biliyorum”, % 31,2 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 1,8 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin maliye **Eğitiminden Önce** “Vergi Adaleti” kavramını bilme düzeyleri % 36,2 “İyi Biliyorum”, % 53,2 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 10,6 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde iken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oran % 72,9 “İyi Biliyorum”, % 22,9 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 4,1 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin maliye **Eğitiminden Önce** “Vergi Kanunlarının Açıklığı” kavramını bilme düzeyleri % 17,6 “İyi Biliyorum”, % 48,9 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 33,5 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde iken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oran % 52,4 “İyi Biliyorum”, % 37,1 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 10,6 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu tespit edilmiştir.

Yukarıdaki bulgular değerlendirildiğinde öğrencilerin maliye eğitimi sonrası söz konusu kavramların tamamında “İyi Biliyorum” oranlarının arttığı, “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum” ve “Hiç Bilmiyorum” oranlarının önemli oranda azaldığı tespit edilmiştir.

3.6.4.1.4. Vergi Yönetimi Uygulamalarına Dair Kavramları Bilme Düzeyi

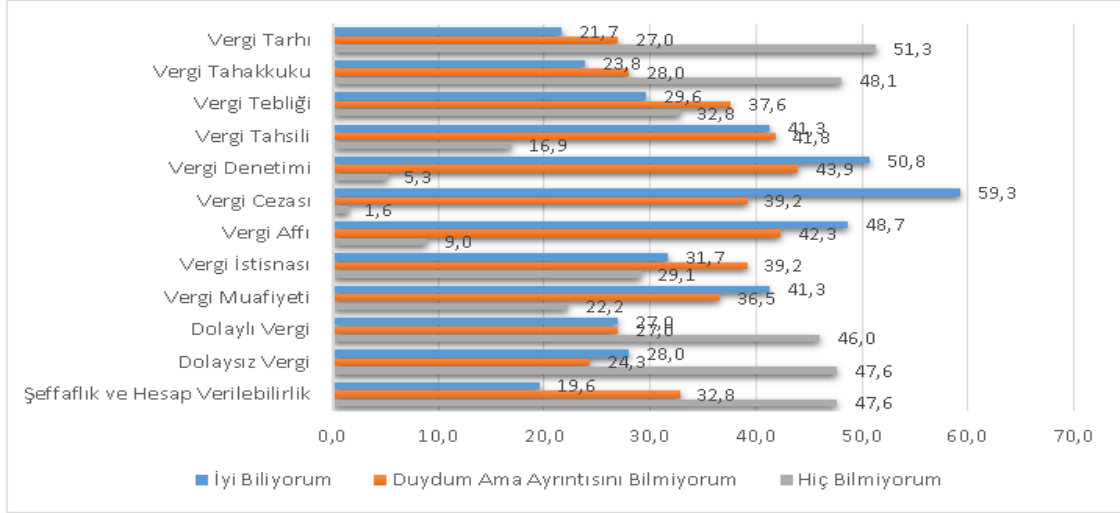
Karşılaştırması

Öğrencilerin vergi yönetimi uygulamalarından kaynaklanan faktörlere dair kavramları bilme düzeylerinin maliye eğitimi öncesi ve sonrası karşılaştırıldığı bu bölümde öğrencilere yöneltilen kavramlar; Vergi Tarhı, Vergi Tahakkuku, Vergi Tebliği, Vergi

Tahsili, Vergi Denetimi, Vergi Cezası, Vergi Affı, Vergi İstisnası, Vergi Muafiyeti, Dolaylı Vergi, Dolaysız Vergi, Şeffaflık ve Hesap Verilebilirlik şeklindedir.

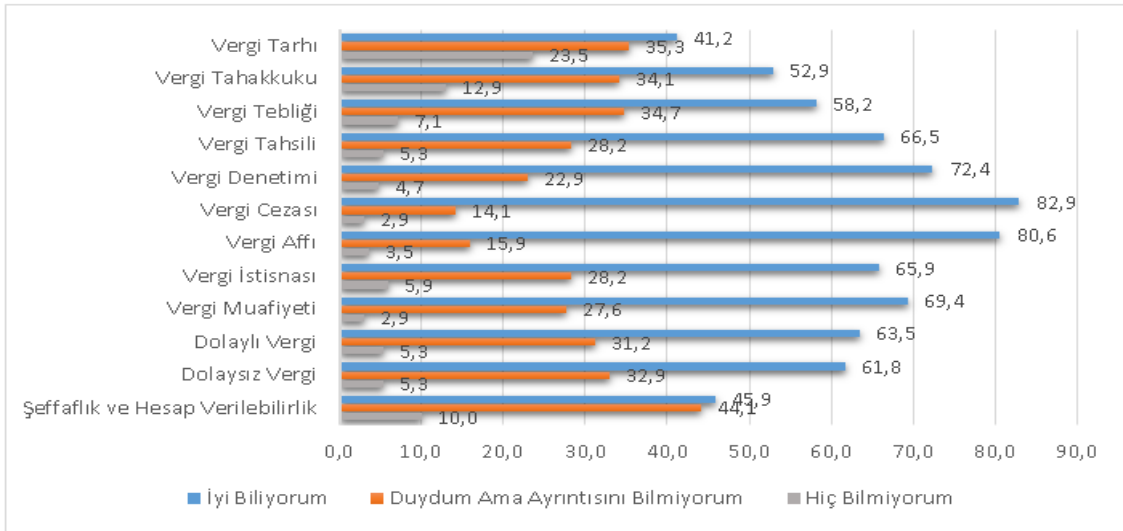
Öğrencilerin Vergi Yönetimi Uygulamalarına Dair kavramları bilme düzeyinin maliye eğitimi öncesi durumuna ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 37: Maliye eğitiminden Önce Vergi Yönetimi Uygulamalarına Dair kavramları bilme düzeyi



Öğrencilerin Vergi Yönetimi Uygulamalarına Dair kavramları bilme düzeyinin maliye eğitimi sonrası durumuna ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 38: Maliye eğitiminden Sonra Vergi Yönetimi Uygulamalarına Dair kavramları bilme düzeyi



- Öğrencilerin maliye **Eğitiminden Önce** “Vergi Tarhı” kavramını bilme düzeyleri % 21,8 “İyi Biliyorum”, % 27,1 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 51,1

- “Hiç Bilmiyorum” şeklinde iken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oran % 41,2 “İyi Biliyorum”, % 35,3 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 23,5 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin maliye **Eğitiminden Önce** “Vergi Tahakkuku” kavramını bilme düzeyleri % 23,9 “İyi Biliyorum”, % 28,2 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 47,9 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde iken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oran % 52,9 “İyi Biliyorum”, % 34,1 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 12,9 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
 - Öğrencilerin maliye **Eğitiminden Önce** “Vergi Tebliği” kavramını bilme düzeyleri % 29,8 “İyi Biliyorum”, % 37,2 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 33 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde iken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oran % 58,2 “İyi Biliyorum”, % 34,7 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 7,1 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
 - Öğrencilerin maliye **Eğitiminden Önce** “Vergi Tahsili” kavramını bilme düzeyleri % 41,5 “İyi Biliyorum”, % 41,5 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 17 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde iken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oran % 66,5 “İyi Biliyorum”, % 28,2 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 5,3 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
 - Öğrencilerin maliye **Eğitiminden Önce** “Vergi Denetimi” kavramını bilme düzeyleri % 51,1 “İyi Biliyorum”, % 43,6 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 5,3 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde iken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oran % 72,4 “İyi Biliyorum”, % 22,9 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 4,7 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
 - Öğrencilerin maliye **Eğitiminden Önce** “Vergi Cezası” kavramını bilme düzeyleri % 59,6 “İyi Biliyorum”, % 38,8 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 1,6 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde iken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oran % 82,9 “İyi Biliyorum”, % 14,1 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 2,9 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
 - Öğrencilerin maliye **Eğitiminden Önce** “Vergi Affı” kavramını bilme düzeyleri % 48,9 “İyi Biliyorum”, % 42 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 9 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde iken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oran % 80,6 “İyi Biliyorum”, % 15,9 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 3,5 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
 - Öğrencilerin maliye **Eğitiminden Önce** “Vergi İstisnası” kavramını bilme düzeyleri % 31,9 “İyi Biliyorum”, % 39,4 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 28,7 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde iken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oran % 65,9 “İyi Biliyorum”, % 28,2 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 5,9 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
 - Öğrencilerin maliye **Eğitiminden Önce** “Vergi Muafiyeti” kavramını bilme düzeyleri % 41,5 “İyi Biliyorum”, % 36,7 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 21,8 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde iken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oran % 69,4 “İyi Biliyorum”, % 27,6 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 2,9 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
 - Öğrencilerin maliye **Eğitiminden Önce** “Dolaylı Vergi” kavramını bilme düzeyleri % 27,1 “İyi Biliyorum”, % 27,1 “Duydum Ama Ayrıntısını

Bilmiyorum”, % 45,7 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde iken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oran % 63,5 “İyi Biliyorum”, % 31,2 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 5,3 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,

- Öğrencilerin maliye **Eğitiminden Önce** “Dolaysız Vergi” kavramını bilme düzeyleri % 28,2 “İyi Biliyorum”, % 24,5 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 47,3 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde iken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oran % 61,8 “İyi Biliyorum”, % 32,9 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 5,3 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin maliye **Eğitiminden Önce** “Şeffaflık ve Hesap Verilebilirlik” kavramını bilme düzeyleri % 19,7 “İyi Biliyorum”, % 33 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 47,3 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde iken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oran % 45,9 “İyi Biliyorum”, % 44,1 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 10 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu tespit edilmiştir.

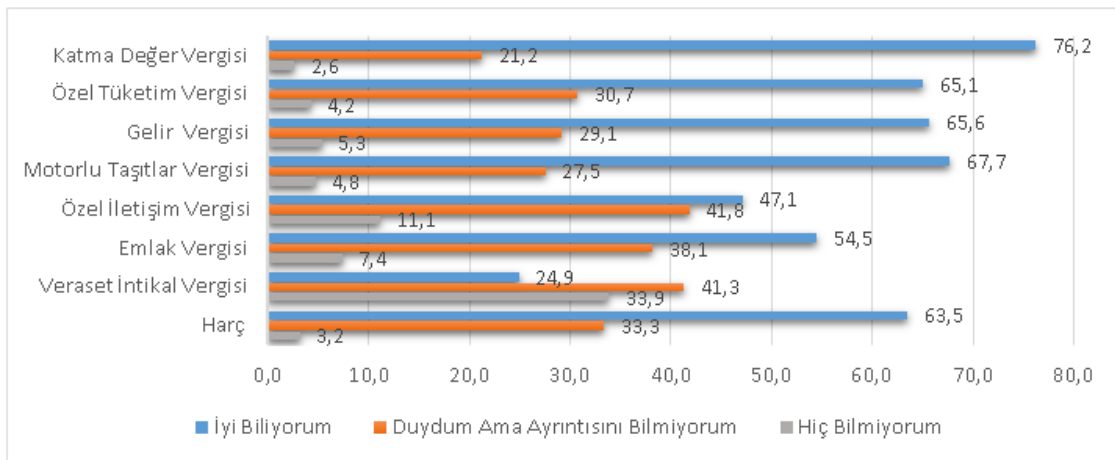
Yukarıdaki bulgular değerlendirildiğinde öğrencilerin maliye eğitimi sonrası söz konusu kavramların tamamında “İyi Biliyorum” Oranlarının Arttığı, “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum” Ve “Hiç Bilmiyorum” oranlarının önemli oranda azaldığı tespit edilmiştir

3.6.4.1.5. Vergi Türlerine Dair Kavramları Bilme Düzeyi Karşılaştırılması

Öğrencilerin vergi türlerine dair kavramları bilme düzeylerinin maliye eğitimi öncesi ve sonrası karşılaştırıldığı bu bölümde öğrencilere yöneltilen kavramlar; Katma Değer Vergisi, Özel Tüketim Vergisi, Gelir Vergisi, Motorlu Taşıtlar Vergisi, Özel İletişim Vergisi, Emlak Vergisi, Veraset ve İntikal Vergisi, Harç şeklindedir.

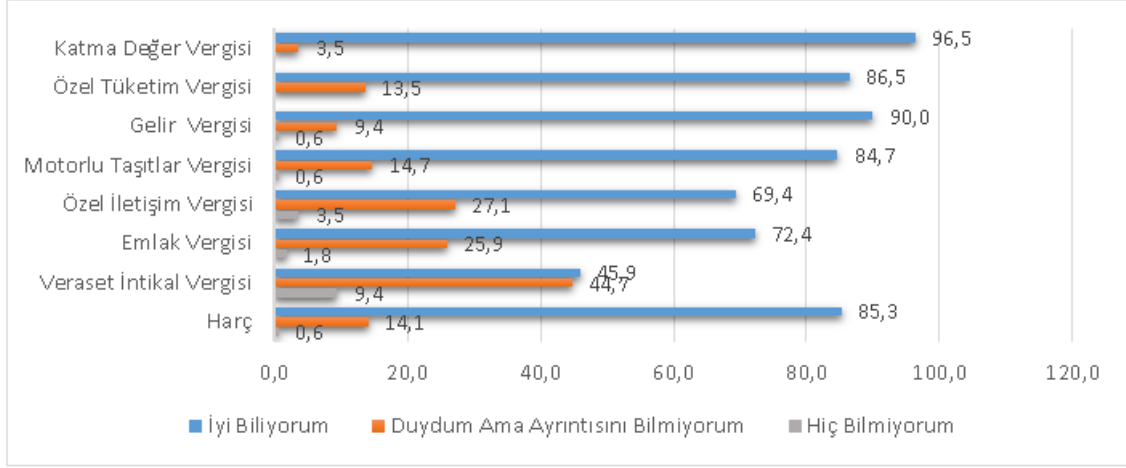
Öğrencilerin Vergi Türlerine Dair kavramları bilme düzeyinin maliye eğitimi öncesi durumuna ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 39: Maliye eğitiminden Önce Vergi Türlerine Dair kavramları bilme düzeyi



Öğrencilerin Vergi Türlerine Dair kavramları bilme düzeyinin maliye eğitimi sonrası durumuna ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 40: Maliye eğitiminden Sonra Vergi Türlerine Dair kavramları bilme düzeyi



- Öğrencilerin maliye **Eğitiminden Önce** “Katma Değer Vergisi” kavramını bilme düzeyleri % 76,1 “İyi Biliyorum”, % 21,3 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 2,7 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde iken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oran % 96,5 “İyi Biliyorum”, % 3,5 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin maliye **Eğitiminden Önce** “Özel Tüketim Vergisi” kavramını bilme düzeyleri % 64,9 “İyi Biliyorum”, % 30,9 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 4,3 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde iken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oran % 86,5 “İyi Biliyorum”, % 13,5 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin maliye **Eğitiminden Önce** “Gelir Vergisi” kavramını bilme düzeyleri % 66 “İyi Biliyorum”, % 29,3 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 4,8 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde iken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oran % 90 “İyi Biliyorum”, % 9,4 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 0,6 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin maliye **Eğitiminden Önce** “Motorlu Taşıtlar Vergisi” kavramını bilme düzeyleri % 68,1 “İyi Biliyorum”, % 27,1 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 4,8 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde iken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oran % 84,7 “İyi Biliyorum”, % 14,7 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 0,6 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin maliye **Eğitiminden Önce** “Özel İletişim Vergisi” kavramını bilme düzeyleri % 47,3 “İyi Biliyorum”, % 41,5 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 11,2 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde iken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oran % 69,4 “İyi Biliyorum”, % 27,1 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 3,5 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin maliye **Eğitiminden Önce** “Emlak Vergisi” kavramını bilme düzeyleri % 54,3 “İyi Biliyorum”, % 38,3 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 7,4 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde iken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oran % 72,4 “İyi Biliyorum”, % 25,9 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 1,8 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin maliye **Eğitiminden Önce** “Veraset İntikal Vergisi” kavramını bilme düzeyleri % 45,9 “İyi Biliyorum”, % 44,7 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 9,4 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde iken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oran % 45,9 “İyi Biliyorum”, % 44,7 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 9,4 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin maliye **Eğitiminden Önce** “Harç” kavramını bilme düzeyleri % 85,3 “İyi Biliyorum”, % 14,1 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 0,6 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde iken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oran % 85,3 “İyi Biliyorum”, % 14,1 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 0,6 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,

Bilmiyorum”, % 7,4 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde iken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oran % 72,4 “İyi Biliyorum”, % 25,9 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, %1,8 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,

- Öğrencilerin maliye **Eğitiminden Önce** “Veraset ve İntikal Vergisi” kavramını bilme düzeyleri % 25 “İyi Biliyorum”, % 41 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 34 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde iken; Maliye **Eğitimi Sonrası** bu oran % 45,9 “İyi Biliyorum”, % 44,7 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 9,4 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu,
- Öğrencilerin maliye **Eğitiminden Önce** “Harç” kavramını bilme düzeyleri % 63,3 “İyi Biliyorum”, % 33,5 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 3,2 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde iken; maliye eğitimi sonrası bu oran % 85,3 “İyi Biliyorum”, % 14,1 “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum”, % 0,6 “Hiç Bilmiyorum” şeklinde olduğu tespit edilmiştir.

Yukarıdaki bulgular değerlendirildiğinde öğrencilerin maliye eğitimi sonrası söz konusu kavramların tamamında “İyi Biliyorum” oranlarının arttığı, “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum” ve “Hiç Bilmiyorum” oranlarının önemli oranda azaldığı tespit edilmiştir.

3.6.4.2. Kavramları Tanımlama Düzeylerinin Karşılaştırılması

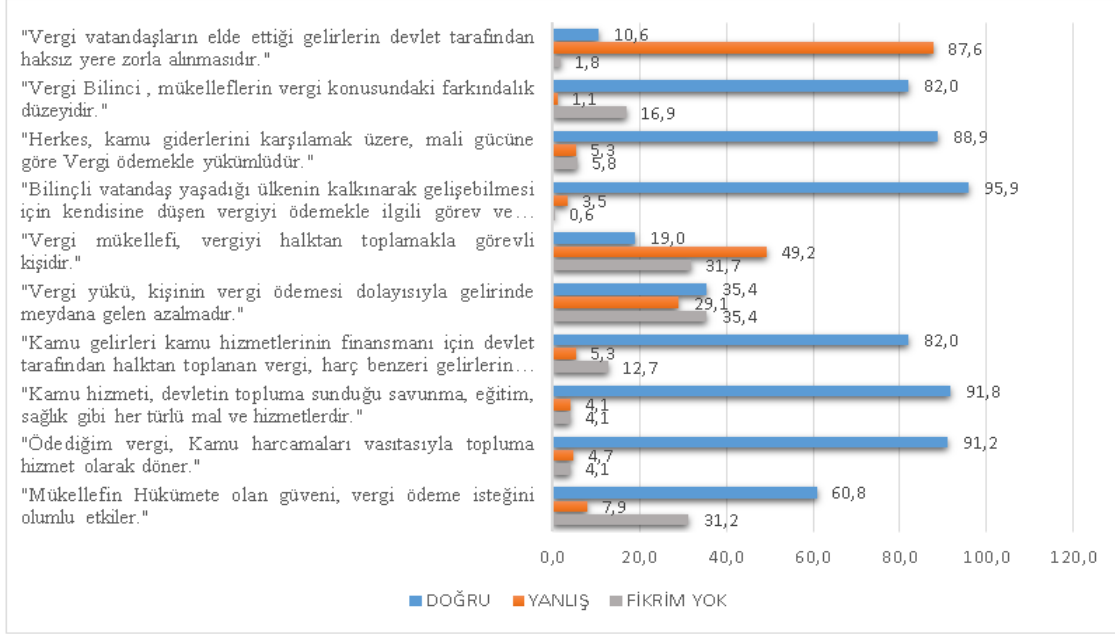
Bu bölümde öğrencilere vergi kültürüne etki eden kavramları tanımlama düzeylerinin maliye eğitimi öncesi ve sonrası karşılaştırması yapılacaktır. Bu soru grubunda kavramlar 5 alt başlıkta toplanmıştır. Bunlar sırasıyla; Mükellefin Vergiye Bakışı-Vergiye Algılayışı, Mükellefin Vergiye Karşı Tutum-Davranışları, Vergi Otoritesine İlişkin Mevzuat-İdari Yapı, Vergi Otoritesi Uygulamaları ve Vergi Türleridir.

3.6.4.2.1. Vergi Algılayış ve Vergiye Bakışa Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi Karşılaştırması

Öğrencilerin vergi algısı ve vergiye bakışına dair kavramları tanımlayabilme düzeyinin maliye eğitimi öncesi ve sonrası karşılaştırılmak istendiği bu bölümde öğrencilere yöneltilen kavramlar; Vergi, Vergi Bilinci, Vergi Ödevi, Vatandaşlık Bilinci, Vergi Mükellefi, Vergi Yüğü, Kamu Geliri, Kamu Hizmeti, Kamu Harcaması, Hükümete Güven şeklindedir.

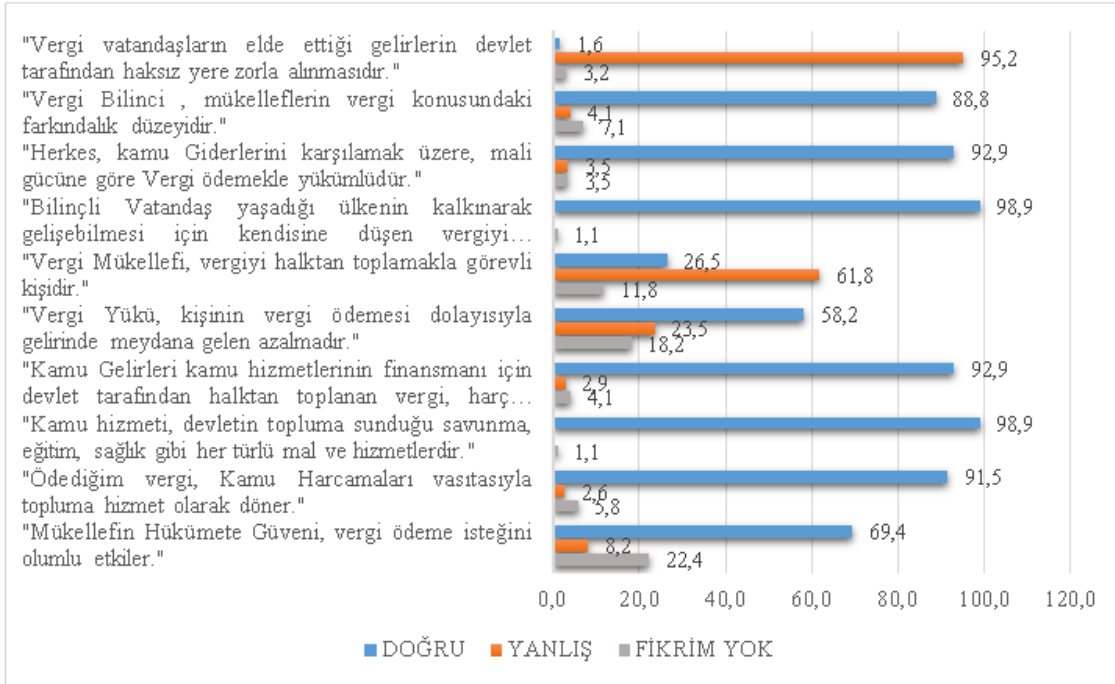
Öğrencilerin Vergi Algılayış ve Vergiye Bakışa Dair kavramları tanımlama düzeyinin maliye eğitimi öncesi durumuna ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 41: Maliye eğitiminden Önce Vergi Algılayış ve Vergiye Bakışa Dair kavramları tanımlama düzeyi



Öğrencilerin Vergi Algılayış ve Vergiye Bakışa Dair kavramları tanımlama düzeyinin maliye eğitimi sonrası durumuna ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 42: Maliye eğitiminden Sonra Vergi Algılayış ve Vergiye Bakışa Dair kavramları tanımlama düzeyi



- Öğrenciler "Vergi vatandaşların elde ettiği gelirlerin devlet tarafından haksız yere alındığı bir uygulamadır." şeklindeki hatalı tanıma maliye **Eğitiminden Önce** %

- 10,6 “Doğru”, % 87,6 “Yanlış”, % 1,8 “Fikrim Yok” cevabını verirken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oranın % 1,6 “Doğru”, % 95,2 “Yanlış”, % 3,2 “Fikrim Yok” şeklinde olduğu,
- Öğrenciler “Vergi Bilinci, mükelleflerin vergi konusundaki farkındalık düzeyidir.” şeklindeki tanıma maliye **Eğitiminden Önce** % 82 “Doğru”, % 1,1 “Yanlış”, % 16,9 “Fikrim Yok” cevabını verirken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oranın % 88,8 “Doğru”, % 4,1 “Yanlış”, % 7,1 “Fikrim Yok” şeklinde olduğu,
 - Öğrenciler “ Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere, mali gücüne göre Vergi Ödemekle yükümlüdür.” şeklindeki tanıma maliye **Eğitiminden Önce** % 88,9 “Doğru”, % 5,3 “Yanlış”, % 5,9 “Fikrim Yok” cevabını verirken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oranın % 92,9 “Doğru”, % 3,5 “Yanlış”, % 3,5 “Fikrim Yok” şeklinde olduğu,
 - Öğrenciler “Bilinçli bir vatandaş yaşadığı ülkenin kalkınarak gelişebilmesi için kendisine düşen vergi ödemekle ilgili görev ve sorumlulukları doğru ve özenli bir şekilde yerine getirmelidir. ” şeklindeki tanıma maliye **Eğitiminden Önce** % 95,9 “Doğru”, % 3,5 “Yanlış”, % 0,6 “Fikrim Yok” cevabını verirken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oranın % 98,9 “Doğru”, % 1,1 “Fikrim Yok” şeklinde olduğu,
 - Öğrenciler “ Vergi Mükellefi, vergiyi halktan toplamakla görevli kişidir.” şeklindeki yanıltıcı tanıma maliye **Eğitiminden Önce** % 19 “Doğru”, % 49,2 “Yanlış”, % 31,7 “Fikrim Yok” cevabını verirken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oranın % 26,5 “Doğru”, % 61,8 “Yanlış”, % 11,8 “Fikrim Yok” şeklinde olduğu,
 - Öğrenciler “ Vergi Yüğü kişinin vergi ödemesi dolayısıyla gelirinde meydana gelen azalmadır.” şeklindeki tanıma maliye **Eğitiminden Önce** % 35,4 “Doğru”, % 29,1 “Yanlış”, % 35,4 “Fikrim Yok” cevabını verirken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oranın % 58,2 “Doğru”, % 23,5 “Yanlış”, % 18,2 “Fikrim Yok” şeklinde olduğu,
 - Öğrenciler, “Kamu Gelirleri kamu hizmetlerinin finansmanı için devlet tarafından halktan toplanan vergi, harç benzeri gelirlerin genel adıdır.” şeklindeki tanıma maliye **Eğitiminden Önce** % 82 “Doğru”, % 5,3 “Yanlış”, % 12,7 “Fikrim Yok” cevabını verirken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oranın % 92,9 “Doğru”, % 2,9 “Yanlış”, % 4,1 “Fikrim Yok” şeklinde olduğu,
 - Öğrenciler “ Kamu Hizmeti, devletin topluma sunduğu savunma, eğitim, sağlık gibi her türlü mal ve hizmetlerdir.” Şeklindeki tanıma maliye **Eğitiminden Önce** % 91,8 “Doğru”, % 4,1 “Yanlış”, % 4,1 “Fikrim Yok” cevabını verirken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oranın % 98,9 “Doğru”, % 1,1 “Fikrim Yok” şeklinde olduğu,
 - Öğrenciler “ Ödediğim vergi, Kamu Harcamaları vasıtasıyla topluma hizmet olarak döner.” Şeklindeki tanıma maliye **Eğitiminden Önce** % 91,2 “Doğru”, % 4,7 “Yanlış”, % 4,1 “Fikrim Yok” cevabını verirken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oranın % 91,5 “Doğru”, % 2,6 “Yanlış”, % 5,8 “Fikrim Yok” şeklinde olduğu,
 - Öğrenciler “ Hükümete Güven duygum vergi ödeme düzeyimi etkiler. Güvenim arttıkça vergi ödeme isteğim de artar.” şeklindeki tanıma maliye **Eğitiminden Önce** % 60,8 “Doğru”, % 7,9 “Yanlış”, % 31,2 “Fikrim Yok” cevabını verirken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oranın % 69,4 “Doğru”, % 8,2 “Yanlış”, % 22,4 “Fikrim Yok” şeklinde olduğu tespit edilmiştir.

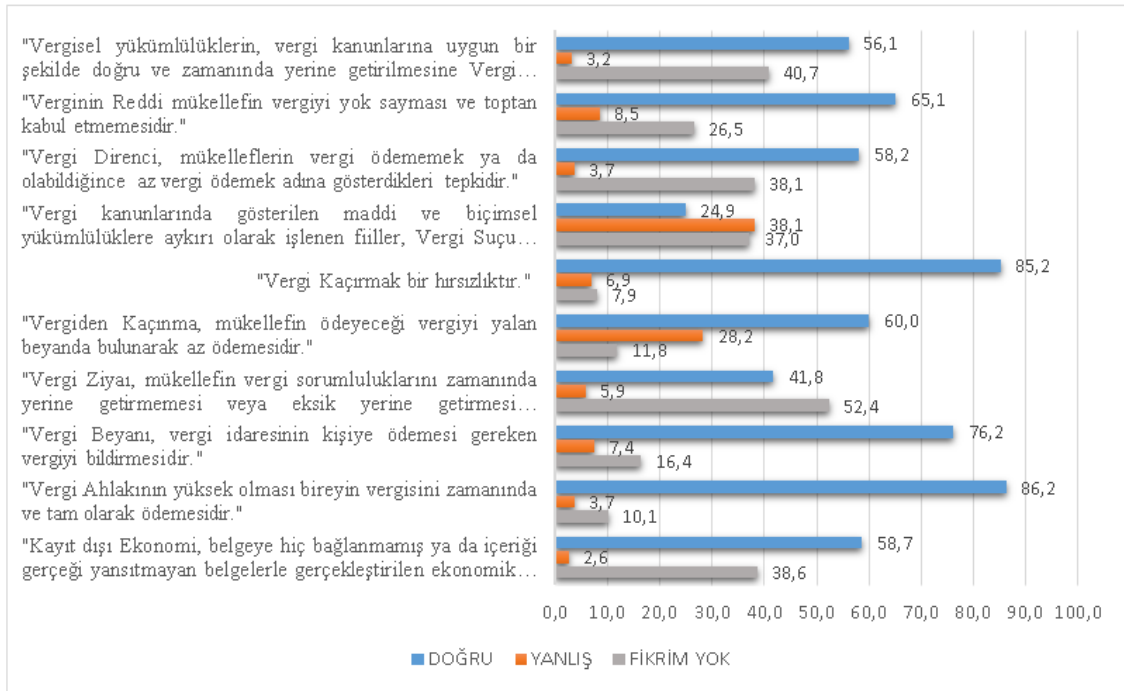
Yukarıdaki bulgular değerlendirildiğinde öğrencilerin maliye eğitimi sonrası söz konusu kavramların tamamında “Doğru” tanımlama oranlarının arttığı, “Yanlış” tanımlama ve “Fikrim Yok” oranlarının ise önemli oranda azaldığı tespit edilmiştir.

3.6.4.2.2. Vergiye Karşı Takınılan Tutum Ve Davranışlara Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi Karşılaştırması

Öğrencilerin vergiye karşı takınılan tutum ve davranışlara dair kavramları tanımlayabilme düzeyinin maliye eğitimi öncesi ve sonrası karşılaştırılmak istendiği bu bölümde öğrencilere yöneltilen kavramlar; Vergi Uyum, Verginin Reddi, Vergi Direnci, Vergi Suçu, Vergi Kaçırma, Vergiden Kaçınma, Vergi Ziyaı, Vergi Beyanı, Vergi Ahlakı ve Kayıt Dışı Ekonomi şeklindedir.

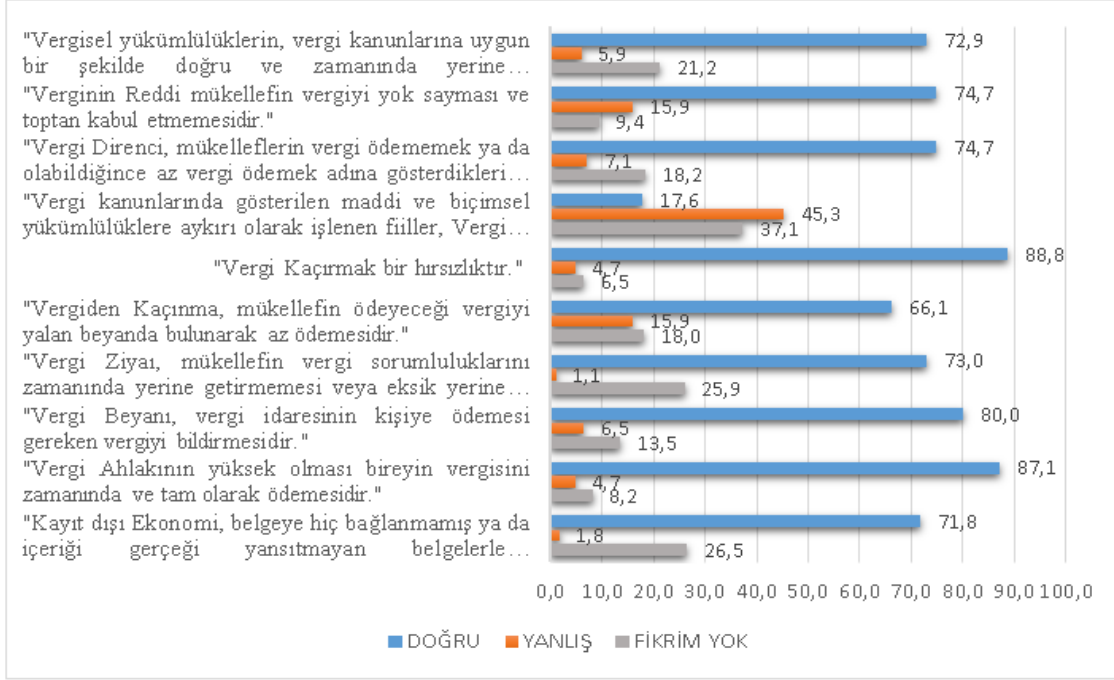
Öğrencilerin Vergiye Karşı Takınılan Tutum Ve Davranışlara Dair kavramları tanımlama düzeyinin maliye eğitimi öncesi durumuna ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir

Grafik 43: Maliye eğitiminden Önce Vergiye Karşı Takınılan Tutum ve Davranışlara Dair kavramları tanımlama düzeyi



Öğrencilerin Vergiye Karşı Takınılan Tutum Ve Davranışlara Dair kavramları tanımlama düzeyinin maliye eğitimi sonrası durumuna ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 44: Maliye eğitiminden Sonra Vergiye Karşı Takınılan Tutum ve Davranışlara Dair kavramları tanımlama düzeyi



- Öğrenciler “ Vergisel yükümlülüklerin, vergi kanunlarına uygun bir şekilde doğru ve zamanında yerine getirilmesine Vergi Uyumu denir.” Şeklindeki tanıma maliye **Eğitiminden Önce** % 56,1 “Doğru”, % 3,2 “Yanlış”, % 40,7 “Fikrim Yok” cevabını verirken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oranın % 72,9 “Doğru”, % 5,9 “Yanlış”, % 21,2 “Fikrim Yok” şeklinde olduğu,
- Öğrenciler “ Verginin Reddi mükellefin vergiyi yok sayması ve toptan kabul etmemesidir.” şeklindeki tanıma maliye **Eğitiminden Önce** % 65,1 “Doğru”, % 8,5 “Yanlış”, % 26,5 “Fikrim Yok” cevabını verirken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oranın % 74,7 “Doğru”, % 15,9 “Yanlış”, % 9,4 “Fikrim Yok” şeklinde olduğu,
- Öğrenciler “ Vergi Direnci, mükelleflerin vergi ödememek ya da olabildiğince az vergi ödemek adına gösterdikleri tepkidir.” şeklindeki tanıma maliye **Eğitiminden Önce** %58,2 “Doğru”, % 3,7 “Yanlış”, % 38,1 “Fikrim Yok” cevabını verirken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oranın % 74,7 “Doğru”, % 7,1 “Yanlış”, % 18,2 “Fikrim Yok” şeklinde olduğu,
- Öğrenciler “ Vergi kanunlarında gösterilen maddi ve biçimsel yükümlülükler aykırı olarak işlenen fiiller, Vergi Suçu kapsamında değildir.” Şeklindeki hatalı tanıma maliye **Eğitiminden Önce** % 24,9 “Doğru”, % 38,1 “Yanlış”, % 37 “Fikrim Yok” cevabını verirken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oranın % 17,6 “Doğru”, % 45,3 “Yanlış”, % 37,1 “Fikrim Yok” şeklinde olduğu,
- Öğrenciler “ Vergi Kaçırma bir hırsızlıktır.” şeklindeki tanıma maliye **Eğitiminden Önce** % 85,2 “Doğru”, % 6,9 “Yanlış”, % 7,9 “Fikrim Yok” cevabını verirken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oranın % 88,8 “Doğru”, % 4,7 “Yanlış”, % 6,5 “Fikrim Yok” şeklinde olduğu,

- Öğrenciler “ Vergiden Kaçınma, mükellefin yalan beyanda bulunarak ödeyeceği vergiyi az ödemesidir.” Şeklindeki tanıma maliye **Eğitiminden Önce** % 60 “Doğru”, % 28,2 “Yanlış”, % 11,8 “Fikrim Yok” cevabını verirken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oranın % 66,1 “Doğru”, % 15,9 “Yanlış”, % 18” Fikrim Yok” şeklinde olduğu,
- Öğrenciler “ Vergi Ziyası, mükellefin vergi sorumluluklarını zamanında yerine getirmemesi veya eksik yerine getirmesi durumunda ortaya çıkar.” Şeklindeki tanıma maliye **Eğitiminden Önce** % 41,8 “Doğru”, % 5,9 “Yanlış”, % 52,4 “Fikrim Yok” cevabını verirken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oranın % 73 “Doğru”, % 1,1 “Yanlış”, % 25,9 “Fikrim Yok” şeklinde olduğu,
- Öğrenciler “ Vergi Beyanı vergi idaresinin kişiye ödemesi gereken vergiyi söylemesidir.” şeklindeki hatalı tanıma maliye **Eğitiminden Önce** % 76,2 “Doğru”, % 7,4 “Yanlış”, % 16,4 “Fikrim Yok” cevabını verirken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oranın % 80 “Doğru”, % 6,5 “Yanlış”, % 13,5 “Fikrim Yok” şeklinde olduğu,
- Öğrenciler “ Vergi Ahlakı yüksek olan birey, vergisini zamanında ve tam olarak öder.” Şeklindeki tanıma maliye **Eğitiminden Önce** % 86,2 “Doğru”, % 3,7 “Yanlış”, % 10,1 “Fikrim Yok” cevabını verirken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oranın % 87,1 “Doğru”, % 4,7 “Yanlış”, % 8,2 “Fikrim Yok” şeklinde olduğu,
- Öğrenciler “ Kayıt dışı Ekonomi, belgeye hiç bağlanmamış ya da içeriği gerçeği yansıtmayan belgelerle gerçekleştirilen ekonomik faaliyetlerin devletin bilgisi dışına taşınmasıdır.” Şeklindeki tanıma maliye **Eğitiminden Önce** % 58,7 “Doğru”, % 2,6 “Yanlış”, % 38,6 “Fikrim Yok” cevabını verirken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oranın % 71,8 “Doğru”, % 1,8 “Yanlış”, % 26,5 “Fikrim Yok” şeklinde olduğu tespit edilmiştir.

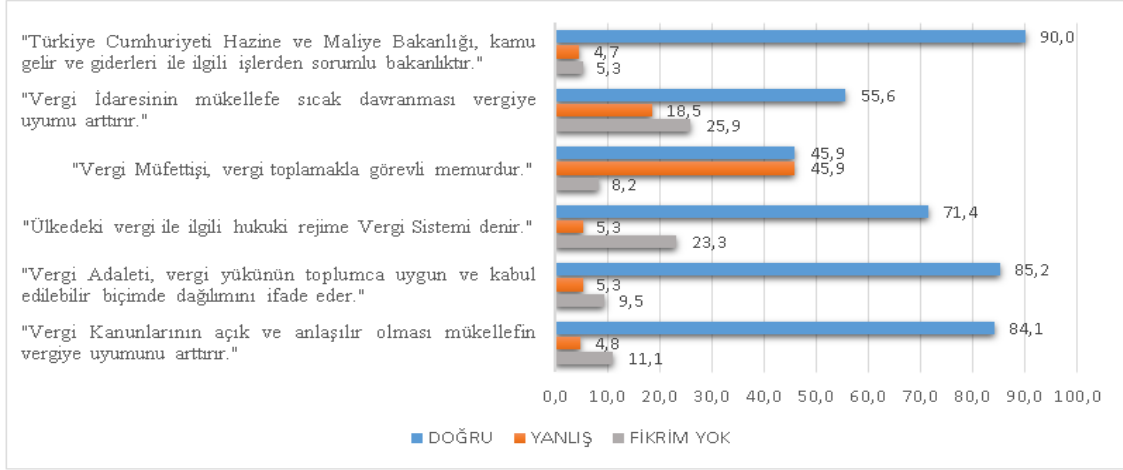
Yukarıdaki bulgular değerlendirildiğinde öğrencilerin maliye eğitimi sonrası söz konusu kavramlar içinde vergi beyanı hariç tamamında “Doğru” tanımlama oranlarının arttığı, “Yanlış” tanımlama ve “Fikrim Yok” oranlarının ise önemli oranda azaldığı tespit edilmiştir. Vergi beyanı ile ilgili hatalı tanıma öğrencilerin maliye öncesi ve sonrası benzer oranlarda yanlış cevabı görülmektedir. Öğrencilerin vergi beyanı ile vergi tebliği tanımını karıştırdığı düşünülmektedir.

3.6.4.2.3. Vergi Otoritesi, Mevzuat ve İdari Yapıya Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi Karşılaştırması

Öğrencilerin vergi otoritesi, mevzuat ve idari yapıya dair kavramları tanımlayabilme düzeyinin maliye eğitimi öncesi ve sonrası karşılaştırılmak istendiği bu bölümde öğrencilere yöneltilen kavramlar; Hazine ve Maliye Bakanlığı, Vergi İdaresi, Vergi Müfettişi, Vergi Sistemi, Vergi Adaleti, Vergi Kanunlarının Açıklığı şeklindedir.

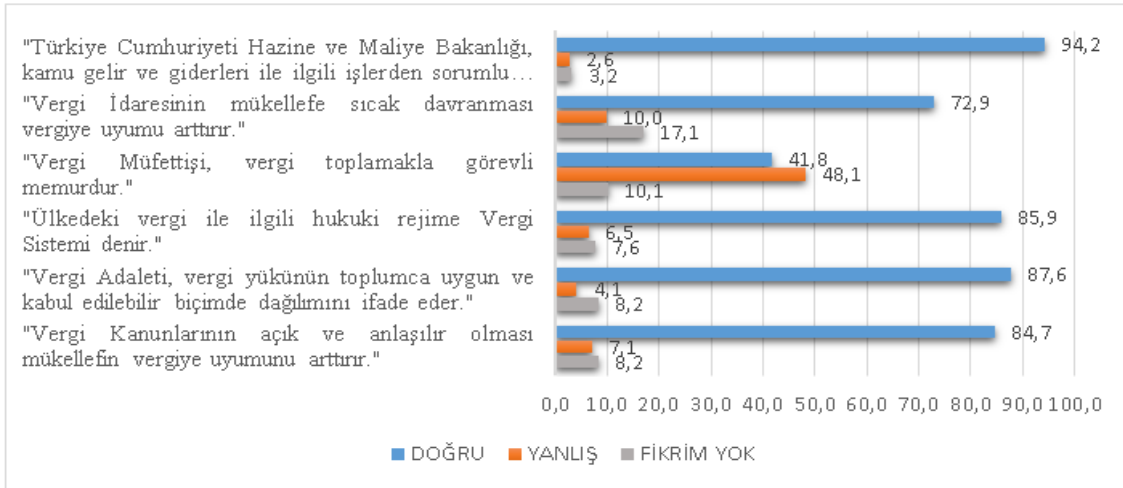
Öğrencilerin Vergi Otoritesi, Mevzuat ve İdari Yapıya Dair kavramları tanımlama düzeyinin maliye eğitimi öncesi durumuna ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 45: Maliye eğitiminden Önce Vergi Otoritesi, Mevzuat ve İdari Yapıya Dair kavramları tanımlama düzeyi



Öğrencilerin Vergi Otoritesi, Mevzuat ve İdari Yapıya Dair kavramları tanımlama düzeyinin maliye eğitimi sonrası durumuna ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 46: Maliye eğitiminden Sonra Vergi Otoritesi, Mevzuat ve İdari Yapıya Dair kavramları tanımlama düzeyi



- Öğrenciler "Türkiye Cumhuriyeti Hazine ve Maliye Bakanlığı, kamu gelir ve giderleri ile ilgili işlerden sorumlu bakanlıktır." şeklindeki tanıma maliye **Eğitiminden Önce** % 90 "Doğru", % 4,7 "Yanlış", % 5,3 "Fikrim Yok" cevabını verirken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oranın % 94,2 "Doğru", % 2,6 "Yanlış", % 3,2 "Fikrim Yok" şeklinde olduğu,
- Öğrenciler "Vergi İdaresinin mükellefe sıcak davranması vergiye uyumu artırır." şeklindeki tanıma maliye **Eğitiminden Önce** % 55,6 "Doğru", % 18,5 "Yanlış",

- % 25,9 “Fikrim Yok” cevabını verirken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oranın % 72,9 “Doğru”, % 10 “Yanlış”, % 17,1 “Fikrim Yok” şeklinde olduğu,
- Öğrenciler “Vergi Müfettişi, vergi toplamakla görevli olan memurdur.” Şeklindeki hatalı tanıma maliye **Eğitiminden Önce** % 45,9 “Doğru”, % 45,9 “Yanlış”, % 8,2 “Fikrim Yok” cevabını verirken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oranın % 41,8 “Doğru”, % 48,1 “Yanlış”, % 10,1 “Fikrim Yok” şeklinde olduğu,
 - Öğrenciler “Belli bir ülkedeki vergi ile ilgili hukuki rejime Vergi Sistemi denir.” Şeklindeki tanıma maliye **Eğitiminden Önce** % 71,4 “Doğru”, % 5,3 “Yanlış”, % 23,3 “Fikrim Yok” cevabını verirken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oranın % 85,9 “Doğru”, % 6,5 “Yanlış”, % 7,6 “Fikrim Yok” şeklinde olduğu,
 - Öğrenciler “Verginin Adaleti vergi yükünün toplumca uygun ve kabul edilebilir biçimde dağılımını ifade eder.” Şeklindeki tanıma maliye **Eğitiminden Önce** % 85,2 “Doğru”, % 5,3 “Yanlış”, % 9,5 “Fikrim Yok” cevabını verirken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oranın % 87,6 “Doğru”, % 4,1 “Yanlış”, % 8,2 “Fikrim Yok” şeklinde olduğu,
 - Öğrenciler “Vergi Kanunları ne kadar açık ve anlaşılır olursa mükellefler o kadar daha fazla vergi verebilirler.” Şeklindeki tanıma maliye **Eğitiminden Önce** % 84,1 “Doğru”, % 4,8 “Yanlış”, % 11,1 “Fikrim Yok” cevabını verirken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oranın % 84,7 “Doğru”, % 7,1 “Yanlış”, % 8,2 “Fikrim Yok” şeklinde olduğu tespit edilmiştir.

Yukarıdaki bulgular değerlendirildiğinde öğrencilerin maliye eğitimi sonrası söz konusu kavramların tamamında “Doğru” tanımlama oranlarının arttığı, “Yanlış” tanımlama ve “Fikrim Yok” oranlarının ise önemli oranda azaldığı tespit edilmiştir.

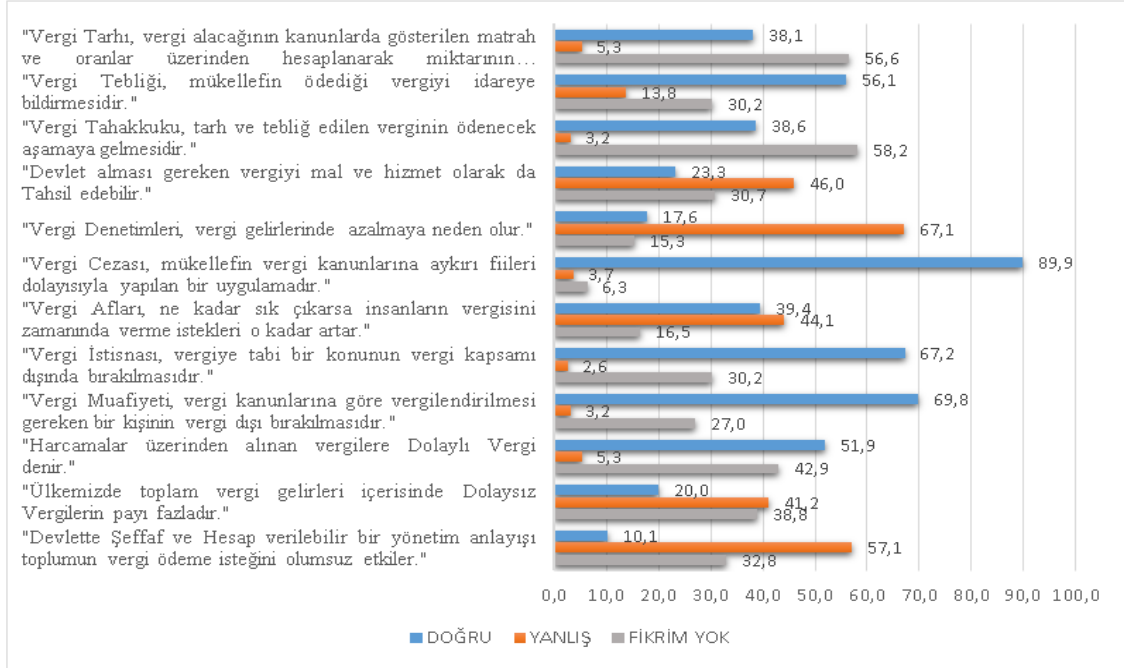
3.6.4.2.4. Vergi Yönetimi Uygulamalarına Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi

Karşılaştırması

Öğrencilerin vergi yönetimi uygulamalarından kaynaklanan faktörlere dair kavramları tanımlayabilme düzeyinin maliye eğitimi öncesi ve sonrası karşılaştırılmak istendiği bu bölümde öğrencilere yöneltilen kavramlar; vergi tarhı, vergi tahakkuku, vergi tebliği, vergi tahsili, vergi denetimi, vergi cezası, vergi affı, vergi istisnası, vergi muafiyeti, dolaylı vergi, dolaysız vergi, şeffaflık ve hesap verilebilirlik şeklindedir.

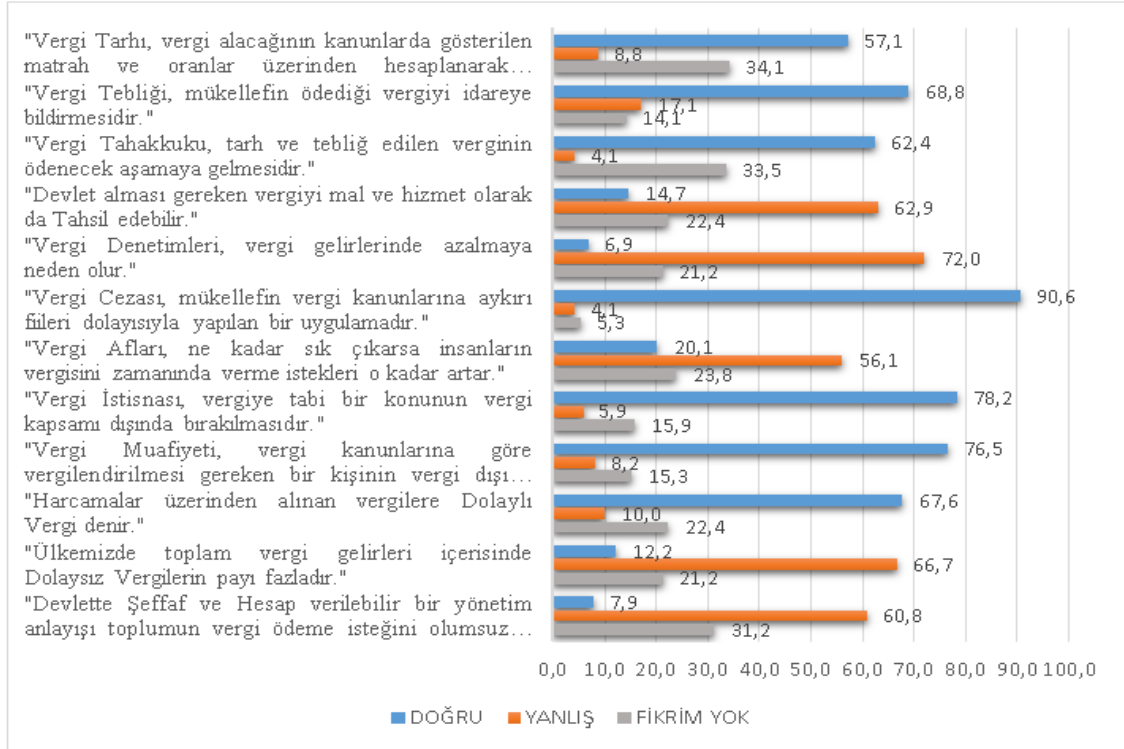
Öğrencilerin Vergi Yönetimi Uygulamalarına Dair Kavramları tanımlama düzeyinin maliye eğitimi öncesi durumuna ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 47: Maliye eğitiminden Önce Vergi Yönetimi Uygulamalarına Dair kavramları tanımlama düzeyi



Öğrencilerin Vergi Yönetimi Uygulamalarına Dair Kavramları tanımlama düzeyinin maliye eğitimi sonrası durumuna ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 48: Maliye eğitiminden Sonra Vergi Yönetimi Uygulamalarına Dair kavramları tanımlama düzeyi



- Öğrenciler “Vergi Tarhı vergi alacağının kanunlarda gösterilen matrah ve oranlar üzerinden hesaplanarak miktarının belirlenmesidir.” Şeklindeki tanıma maliye **Eğitiminden Önce** % 38,1 “Doğru”, % 5,3 “Yanlış”, % 56,6 “Fikrim Yok” cevabını verirken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oranın % 57,1 “Doğru”, % 8,8 “Yanlış”, % 34,1 “Fikrim Yok” şeklinde olduğu,
- Öğrenciler “Vergi Tebliği mükellefin ödediği vergiyi idareye bildirmesidir.” Şeklindeki hatalı tanıma maliye **Eğitiminden Önce** % 56,1 “Doğru”, % 13,8 “Yanlış”, % 30,2 “Fikrim Yok” cevabını verirken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oranın % 68,8 “Doğru”, % 17,1 “Yanlış”, % 14,1 “Fikrim Yok” şeklinde olduğu,
- Öğrenciler “Vergi Tahakkuku tarh ve tebliğ edilen verginin ödenecek aşamaya gelmesidir.” şeklindeki tanıma maliye **Eğitiminden Önce** % 38,6 “Doğru”, % 3,2 “Yanlış”, % 58,2 “Fikrim Yok” cevabını verirken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oranın % 62,4 “Doğru”, % 4,1 “Yanlış”, % 33,5 “Fikrim Yok” şeklinde olduğu,
- Öğrenciler “Devlet alması gereken vergiyi mal ve hizmet olarak da Tahsil edebilir.” Şeklindeki hatalı tanıma maliye **Eğitiminden Önce** % 23,3 “Doğru”, % 46 “Yanlış”, % 30,7 “Fikrim Yok” cevabını verirken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oranın % 14,7 “Doğru”, % 62,9 “Yanlış”, % 22,4 “Fikrim Yok” şeklinde olduğu,
- Öğrenciler “Vergi Denetimleri vergi gelirlerinde azalmaya neden olur.” Şeklindeki hatalı tanıma maliye **Eğitiminden Önce** % 17,6 “Doğru”, % 67,1 “Yanlış”, % 15,3 “Fikrim Yok” cevabını verirken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oranın % 6,9 “Doğru”, % 72 “Yanlış”, % 21,2 “Fikrim Yok” şeklinde olduğu,
- Öğrenciler “Vergi Cezası mükellefin vergi kanunlarına aykırı davranışları dolayısıyla yapılan bir uygulamadır.” Şeklindeki tanıma maliye **Eğitiminden Önce** % 89,9 “Doğru”, % 3,7 “Yanlış”, % 6,3 “Fikrim Yok” cevabını verirken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oranın % 90,6 “Doğru”, % 4,1 “Yanlış”, % 5,3 “Fikrim Yok” şeklinde olduğu,
- Öğrenciler “Vergi Afları ne kadar sık çıkarsa insanların vergisini zamanında verme istekleri o kadar artar.” Şeklindeki hatalı tanıma maliye **Eğitiminden Önce** % 39,4 “Doğru”, % 44,1 “Yanlış”, % 16,5 “Fikrim Yok” cevabını verirken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oranın % 20,1 “Doğru”, % 56,1 “Yanlış”, % 23,8 “Fikrim Yok” şeklinde olduğu,
- Öğrenciler “Vergi İstisnası vergiye tabi bir konunun vergi kapsamı dışında bırakılmasıdır.” Şeklindeki tanıma maliye **Eğitiminden Önce** % 67,2 “Doğru”, % 2,6 “Yanlış”, % 30,2 “Fikrim Yok” cevabını verirken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oranın % 78,2 “Doğru”, % 5,9 “Yanlış”, % 15,9 “Fikrim Yok” şeklinde olduğu,
- Öğrenciler “Vergi Muafiyeti vergi kanunlarına göre vergilendirilmesi gereken bir kişinin vergi dışı bırakılmasıdır.” şeklindeki tanıma maliye **Eğitiminden Önce** % 69,8 “Doğru”, % 3,2 “Yanlış”, % 27 “Fikrim Yok” cevabını verirken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oranın % 76,5 “Doğru”, % 8,2 “Yanlış”, % 15,3 “Fikrim Yok” şeklinde olduğu,
- Öğrenciler “Harcamalar üzerinden alınan vergilere Dolaylı Vergi denir.” Şeklindeki tanıma maliye **Eğitiminden Önce** % 51,9 “Doğru”, % 5,3 “Yanlış”, % 42,9 “Fikrim Yok” cevabını verirken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oranın % 67,6 “Doğru”, % 10 “Yanlış”, % 22,4 “Fikrim Yok” şeklinde olduğu,

- Öğrenciler “Ülkemizde toplam vergi gelirleri içerisinde Dolaysız Vergilerin payı fazladır.” Şeklindeki hatalı tanıma maliye **Eğitiminden Önce** % 20 “Doğru”, % 41,2 “Yanlış”, % 38,8 “Fikrim Yok” cevabını verirken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oranın % 12,2 “Doğru”, % 66,7 “Yanlış,” % 21,2 “Fikrim Yok” şeklinde olduğu,
- Öğrenciler “Devlette Şeffaf ve Hesap verilebilir bir yönetim anlayışı toplumun vergi ödeme isteğini olumsuz etkiler.” Şeklindeki hatalı tanıma maliye **Eğitiminden Önce** % 10,1 “Doğru”, % 57,1 “Yanlış”, % 32,8 “Fikrim Yok” cevabını verirken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oranın % 7,9 “Doğru”, % 60,8 “Yanlış”, % 31,2 “Fikrim Yok” şeklinde olduğu tespit edilmiştir.

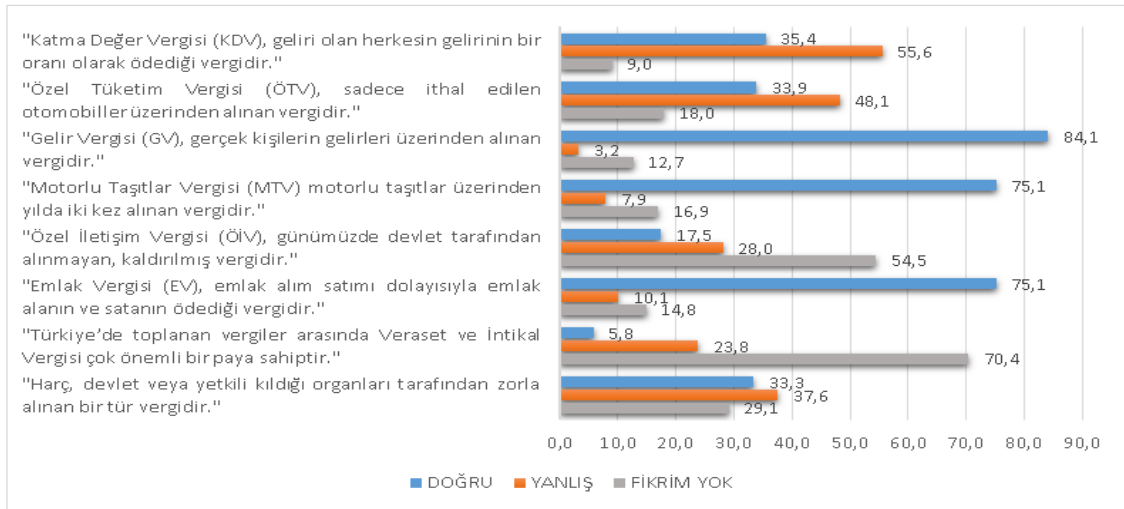
Yukarıdaki bulgular değerlendirildiğinde öğrencilerin maliye eğitimi sonrası söz konusu kavramların tamamında “Doğru” tanımlama oranlarının arttığı, “Yanlış” tanımlama ve “Fikrim Yok” oranlarının ise önemli oranda azaldığı tespit edilmiştir.

3.6.4.2.5. Vergi Türlerine Dair Kavramları Tanımlama Düzeyi Karşılaştırması

Öğrencilerin vergi türlerine dair kavramları tanımlayabilme düzeyinin maliye eğitimi öncesi ve sonrası karşılaştırılmak istendiği bu bölümde öğrencilere yöneltilen kavramlar; katma değer vergisi, özel tüketim vergisi, gelir vergisi, motorlu taşıtlar vergisi, özel iletişim vergisi, emlak vergisi, veraset intikal vergisi ve harç şeklindedir.

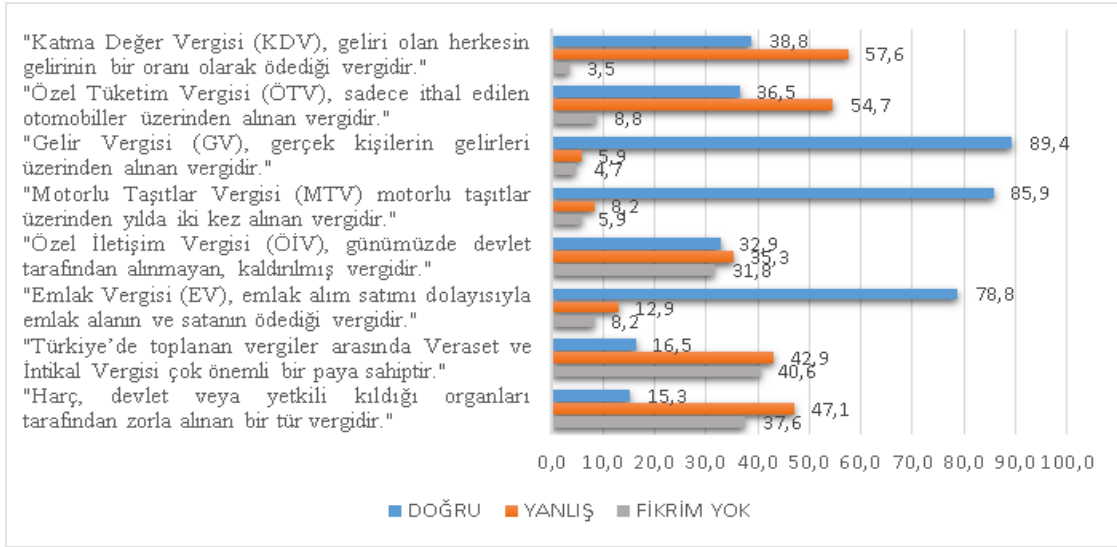
Öğrencilerin Vergi Türlerine Dair Dair kavramları tanımlama düzeyinin maliye eğitimi öncesi durumuna ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 49: Maliye eğitiminden Önce Vergi Türlerine Dair kavramları tanımlama düzeyi



Öğrencilerin Vergi Türlerine Dair Dair kavramları tanımlama düzeyinin maliye eğitimi sonrası durumuna ait grafik ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Grafik 50: Maliye eğitiminden Sonra Vergi Türlerine Dair kavramları tanımlama düzeyi



- Öğrenciler “ Katma Değer Vergisi (KDV) geliri olan herkesin gelirinin bir oranı olarak ödediği bir vergidir.” Şeklindeki hatalı tanıma maliye **Eğitiminden Önce** % 35,4 “Doğru”, % 55,6 “Yanlış”, % 9 “Fikrim Yok” cevabını verirken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oranın % 38,8 “Doğru”, % 57,6 “Yanlış”, % 3,5 “Fikrim Yok” şeklinde olduğu,
- Öğrenciler “ Özel Tüketim Vergisi (ÖTV) sadece ithal edilen otomobiller üzerinden alınan bir vergidir.” Şeklindeki hatalı tanıma maliye **Eğitiminden Önce** % 33,9 “Doğru”, % 48,1 “Yanlış”, % 18 “Fikrim Yok” cevabını verirken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oranın % 36,5 “Doğru”, % 54,7 “Yanlış”, % 8,8 “Fikrim Yok” şeklinde olduğu,
- Öğrenciler “ Gelir Vergisi (GV) gerçek kişilerin gelirleri üzerinden alınan bir vergidir.” şeklindeki tanıma maliye **Eğitiminden Önce** % 84,1 “Doğru”, % 3,2 “Yanlış”, % 12,7 “Fikrim Yok” cevabını verirken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oranın % 89,4 “Doğru”, % 5,9 “Yanlış”, % 4,7 “Fikrim Yok” şeklinde olduğu,
- Öğrenciler “ Motorlu Taşıtlar Vergisi (MTV) motorlu taşıtlar üzerinden yılda iki kez alınan bir vergidir.” şeklindeki tanıma maliye **Eğitiminden Önce** % 75,1 “Doğru”, % 7,9 “Yanlış”, % 16,9 “Fikrim Yok” cevabını verirken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oranın % 85,9 “Doğru”, % 8,2 “Yanlış”, % 5,9 “Fikrim Yok” şeklinde olduğu,
- Öğrenciler “ Özel İletişim Vergisi (ÖİV) günümüzde devlet tarafından alınmayan, kaldırılmış bir vergidir.” Şeklindeki hatalı tanıma maliye **Eğitiminden Önce** % 17,5 “Doğru”, % 28 “Yanlış”, % 54,5 “Fikrim Yok” cevabını verirken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oranın % 32,9 “Doğru”, % 35,3 “Yanlış”, % 31,8 “Fikrim Yok” şeklinde olduğu,
- Öğrenciler “ Emlak Vergisi (EV) emlak alım satımı dolayısıyla emlak alanın ve satanın ödediği bir vergidir.” Şeklindeki hatalı tanıma maliye **Eğitiminden Önce** % 75,1 “Doğru”, % 10,1 “Yanlış”, % 14,8 “Fikrim Yok” cevabını verirken;

maliye **Eğitimi Sonrası** bu oranın % 78,8 “Doğru”, % 12,9 “Yanlış”, % 8,2 “Fikrim Yok” şeklinde olduğu,

- Öğrenciler “ Türkiye’de toplanan vergiler arasında Veraset ve İntikal Vergisi çok önemli bir paya sahiptir.” Şeklindeki hatalı tanıma maliye **Eğitiminden Önce** % 5,8 “Doğru”, % 23,8 “Yanlış”, % 70,4 “Fikrim Yok” cevabını verirken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oranın % 16,5 “Doğru”, % 42,9 “Yanlış”, % 40,6 “Fikrim Yok” şeklinde olduğu,
- Öğrenciler “ Harç devlet veya yetkili kıldığı organları tarafından zorla alınan bir tür vergidir.” şeklindeki hatalı tanıma maliye **Eğitiminden Önce** % 33,3 “Doğru”, % 37,6 “Yanlış”, % 29,1 “Fikrim Yok” cevabını verirken; maliye **Eğitimi Sonrası** bu oranın % 15,3 “Doğru”, % 47,1 “Yanlış”, % 37,6 “Fikrim Yok” şeklinde olduğu tespit edilmiştir.

Yukarıdaki bulgular değerlendirildiğinde öğrencilerin maliye eğitimi sonrası söz konusu kavramların tamamında “Doğru” tanımlama oranlarının arttığı, “Yanlış” tanımlama ve “Fikrim Yok” oranlarının ise önemli oranda azaldığı tespit edilmiştir.

SONUÇ

Bir kişinin vergi kültür düzeyinin tespit edilebilmesi için o kişiye vergi kültürü ile ilgili temel kavramlar hakkında sorular sorularak kişinin verdiği cevapların değerlendirmesi ile ulaşılabilir. Bu anlamda yapılan çalışmada üniversite öğrencilerinin vergi kültür düzeyini tespit edebilmek için vergi kültürüne dair temel kavramlar öğrencilere soru şeklinde sorulmuştur. “Maliye eğitimi öğrencilerin vergi kültür düzeyini nasıl etkilemektedir?” araştırma sorusunun yanıtının arandığı çalışmanın örneklemini Sakarya Üniversitesi maliye, sosyal hizmet ve mühendislik 1.sınıfta öğrenim gören 343 öğrenci oluşturmaktadır.

Boylamsal analiz şeklinde yapılan çalışmada ilk olarak üniversite eğitimine yeni başlayan maliye, sosyal hizmet ve mühendislik fakültesi öğrencilerine vergi kültürü ile ilgili sorular yöneltilmiş. Daha sonra maliye ile ilgili tüm konuların giriş düzeyinde öğretildiği kamu maliyesi dersini alan öğrencilere 14 haftalık eğitim sonunda aynı sorular tekrar yöneltilmiştir. Bu sayede eğitimin vergi kültürünü ne düzeyde etkilendiğinin görülmesi amaçlanmıştır. Çalışmamızda deney grubunu maliye ile ilgili tüm konuların giriş düzeyinde öğretildiği kamu maliyesi dersini alan maliye öğrencileri, kontrol grubunu ise sosyal hizmet ve mühendislik öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırma sonunda aşağıdaki bulgular öne çıkmaktadır.

A. Öğrencilerin Vergi Kültür Düzeyleri Karşılaştırması

- ❖ Sosyal hizmet ve Mühendislik öğrencileri *Vergiye Algılayış ve Vergiye Bakışa Dair* kavramlara genel olarak “ Duydum ama ayrıntısını bilmiyorum”, Maliye öğrencileri ise “İyi biliyorum” cevabını vermiştir.
 - Sosyal hizmet ve Mühendislik öğrencilerinin vergiyi algılayış ve vergiye bakışa dair kavramları bilme düzeyinin genel olarak düşük, Maliye öğrencilerinin ise orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Tüm öğrenci gruplarının vergi, vatandaşlık bilinci, kamu hizmeti kavramlarına yüksek oranlarda iyi biliyorum yanıtını verdiği, bu durumunun söz konusu kavramların günlük hayatta sık kullanımından kaynaklandığı düşünülmektedir. Kavramları en yüksek düzeyde Maliye grubu öğrencilerinin, en düşük düzeyde Sosyal hizmet öğrencilerinin bildiği tespit edilmiştir.

- ❖ Sosyal hizmet, Mühendislik ve Maliye öğrencileri *Vergiye Algılayış ve Vergiye Bakışa Dair* kavramların tanımlarını genel olarak doğru tanımlamışlardır.
 - Öğrencilerin “*Vergiye Algılayış ve Vergiye Bakış*” konulu kavramları bilme düzeyleri ile doğru tanımlama düzeyleri arasında pozitif bir ilişki vardır. Öğrencilerin genel olarak “İyi Biliyorum” yanıtını verdiği kavramları doğru tanımladıkları tespit edilmiştir. “Duydum ama ayrıntısını bilmiyorum” yanıtını verenlerin bir kısmının da kavramları doğru tanımladıkları gözlemlenmiştir. Kavramları en yüksek düzeyde Maliye grubu öğrencilerinin, en düşük düzeyde Sosyal hizmet öğrencilerinin doğru tanımladığı tespit edilmiştir.
- ❖ Sosyal hizmet ve Maliye öğrencileri *Vergiye Karşı Takınılan Tutum ve Davranışlara Dair* kavramlara genel olarak “Hiç bilmiyorum”, Mühendislik öğrencileri ise “Duydum ama ayrıntısını bilmiyorum” cevabını vermiştir.
 - Sosyal hizmet, Mühendislik ve Maliye öğrencilerinin vergiye karşı takınılan tutum ve davranışlara dair kavramları bilme düzeyinin genel olarak düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Tüm öğrenci gruplarının vergi suçu, vergi kaçakçılığı, vergiden kaçınma kavramlarına iyi biliyorum yanıtlarının diğer kavramlara göre yüksek düzeyde olduğu, bu durumunun söz konusu kavramların günlük hayatta sık kullanılmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Diğer yandan vergi ziyayı, vergi direnci, vergi reddi kavramlarına hiç bilmiyorum yanıtlarının yüksek düzeyde olduğu bu durumun ise kavramların vergi konusunda teknik birer terim olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Kavramları en yüksek düzeyde Maliye grubu öğrencilerinin, en düşük düzeyde Sosyal hizmet öğrencilerinin bildiği tespit edilmiştir.
- ❖ Sosyal hizmet ve Mühendislik öğrencileri *Vergiye Karşı Takınılan Tutum ve Davranışlara Dair* kavramların tanımlarını genel olarak orta düzeyde, Maliye öğrencileri ise yüksek düzeyde doğru tanımlamışlardır.
 - Öğrencilerin vergi kaçakçılığı kavramını yüksek düzeyde “Doğru” tanımladığı görülmektedir. Öğrencilerin vergi kaçakçılığı kavramı ile günlük hayatta sık karşılaşmasının doğru tanımlama oranlarını etkilediği düşünülmektedir. Öğrencilerin vergi ziyayı kavramına verdiği yanıtlarda “Fikrim Yok” oranlarının yüksek olduğu görülmektedir. Bu durumun kavramın vergi konusunda teknik bir terim olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Kavramları en yüksek düzeyde

Maliye grubu öğrencilerinin, en düşük düzeyde Sosyal hizmet öğrencilerinin doğru tanımladığı tespit edilmiştir.

- ❖ Sosyal hizmet, Mühendislik ve Maliye öğrencileri *Vergi Otoritesi, Mevzuat ve İdari Yapıya Dair* kavramlara genel olarak “İyi biliyorum” ve “Duydum ama ayrıntısını bilmiyorum” cevabını vermiştir.

- Sosyal hizmet ve Maliye öğrencilerinin vergi otoritesi, mevzuat ve idari yapıya dair kavramları bilme düzeyinin genel olarak orta, Mühendislik öğrencilerinin ise düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bu bölümde öğrencilerin Hazine Maliye Bakanlığı ve vergi idaresi kavramlarına yüksek oranlarda iyi biliyorum yanıtını verdiği, bu durumunun söz konusu kavramların günlük hayatta sık kullanımından kaynaklandığı düşünülmektedir. Kavramları en yüksek düzeyde Maliye grubu öğrencilerinin, en düşük düzeyde Mühendislik öğrencilerinin bildiği tespit edilmiştir.

- ❖ Sosyal hizmet, Mühendislik ve Maliye öğrencileri *Vergi Otoritesi, Mevzuat Ve İdari Yapıya Dair* kavramların tanımlarını genel olarak orta düzeyde doğru tanımlamışlardır.

- Öğrencilerin Hazine Maliye Bakanlığı, vergi sistemi, vergi adaleti, vergi kanunları açıklığı kavramlarını doğru tanımlanma oranlarının yüksek olduğu görülmektedir. Öğrencilerin bu kavramlarla günlük hayatta sık karşılaşmasının doğru tanımlamalarını etkilediği düşünülmektedir. Öğrencilerin “*Vergi Otoritesi, Mevzuat ve İdari Yapıya Dair*” konulu kavramları bilme düzeyleri ile doğru tanımlama düzeyleri arasında pozitif bir ilişki vardır. Öğrencilerin genel olarak “İyi Biliyorum” ve “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum” yanıtını verdiği kavramları doğru tanımladıkları tespit edilmiştir. Kavramları en yüksek düzeyde Maliye grubu öğrencilerinin, en düşük düzeyde Mühendislik öğrencilerinin doğru tanımladığı tespit edilmiştir.

- ❖ Sosyal hizmet, Mühendislik ve Maliye öğrencileri *Vergi Yönetimi Uygulamalarına Dair* Kavramlara genel olarak “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum” ve “Hiç Bilmiyorum” cevabını vermiştir.

- Sosyal hizmet ve Mühendislik öğrencilerinin vergi yönetimi uygulamalarına dair kavramları bilme düzeyinin genel olarak düşük, Maliye öğrencilerinin ise orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bu bölümde öğrencilerin kavramlara verdiği yanıtlarda hiç bilmiyorum ve ayrıntısını bilmiyorum yanıtlarının yüksek oranlarda

olduğu belirlenmiştir. Bu durumun kavramların vergi konusunda teknik terimler olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Kavramları en yüksek düzeyde Maliye grubu öğrencilerinin, en düşük düzeyde Sosyal hizmet öğrencilerinin bildiği tespit edilmiştir.

- ❖ Sosyal hizmet öğrencileri *Vergi Yönetimi Uygulamalarına Dair* kavramları genel olarak düşük, Mühendislik öğrencileri orta, Maliye öğrencileri ise yüksek düzeyde doğru tanımlamışlardır.

- Öğrencilerin vergilendirme sürecinin aşamaları olan vergi tarhi, vergi tebliği, vergi tahakkuku, vergi tahsili kavramlarına verdiği yanıtlarda fikrim yok oranlarının yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bu durumun kavramların vergi konusunda teknik terimler olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Öğrencilerin “*Vergi Yönetimi Uygulamalarına Dair*” kavramları bilme düzeyleri ile doğru tanımlama düzeyleri arasında pozitif bir ilişki vardır. Öğrencilerin genel olarak “Hiç Bilmiyorum” ve “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum” yanıtını verdiği kavramları doğru tanımlayamadıkları tespit edilmiştir. Kavramları en yüksek düzeyde Maliye grubu öğrencilerinin, en düşük düzeyde Sosyal hizmet öğrencilerinin doğru tanımladığı tespit edilmiştir.

- ❖ Sosyal hizmet, Mühendislik ve Maliye öğrencileri *Vergi Türlerine Dair* kavramlara genel olarak “İyi Biliyorum” ve “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum” ve cevabını vermiştir.

- Sosyal hizmet ve Mühendislik öğrencilerinin vergi türlerine dair kavramları bilme düzeyinin genel olarak orta, Maliye öğrencilerinin ise yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin katma değer vergisi, özel tüketim vergisi, motorlu taşıtlar vergisi, harç kavramlarına yüksek oranlarda iyi biliyorum yanıtını verdiği, bu durumunun öğrencilerin söz konusu vergi türleri ile günlük hayatta sık karşılaşmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Kavramları en yüksek düzeyde Maliye grubu öğrencilerinin, en düşük düzeyde Sosyal hizmet öğrencilerinin bildiği tespit edilmiştir.

- ❖ Sosyal hizmet, Mühendislik ve Maliye öğrencileri *Vergi Türlerine Dair* kavramların tanımlarını genel olarak düşük düzeyde doğru tanımlamışlardır.

- Öğrencilerin gelir vergisi, motorlu taşıtlar vergisi kavramlarını doğru tanımlama oranlarının yüksek olduğu görülmektedir. Diğer yandan öğrencilerin kendilerine yöneltilen hatalı kavramları yanlış tanımladığı belirlenmiştir. Öğrencilerin “*Vergi*

Türlerine Dair” kavramları bilme düzeyleri ile doğru tanımlama düzeyleri arasında pozitif bir ilişki vardır. Öğrencilerin genel olarak “Hiç Bilmiyorum” ve “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum” yanıtını verdiği kavramları doğru tanımlayamadıkları tespit edilmiştir. Kavramları en yüksek düzeyde Maliye grubu öğrencilerinin, en düşük düzeyde Sosyal hizmet ve Mühendislik öğrencilerinin doğru tanımladığı tespit edilmiştir.

B. Maliye Eğitimi Sonrası Öğrencilerin Vergi Kültür Düzeylerinin Gelişimi

- ✓ Öğrencilerin maliye eğitimi sonrası *Vergiye Algılayış ve Vergiye Bakış* kavramlarının tamamında “İyi Biliyorum” oranlarının arttığı, “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum” ve “Hiç Bilmiyorum” oranlarının önemli oranda azaldığı tespit edilmiştir.
- ✓ Öğrencilerin maliye eğitimi sonrası *Vergiye Algılayış ve Vergiye Bakış* kavramlarının tamamında “Doğru” tanımlama oranlarının arttığı, “Yanlış” tanımlama ve “Fikrim Yok” oranlarının ise önemli oranda azaldığı tespit edilmiştir.
- ✓ Öğrencilerin maliye eğitimi sonrası *Vergiye Karşı Takınılan Tutum ve Davranışlar* kavramlarının tamamında “İyi Biliyorum” oranlarının arttığı, “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum” ve “Hiç Bilmiyorum” oranlarının önemli oranda azaldığı tespit edilmiştir.
- ✓ Öğrencilerin maliye eğitimi sonrası *Vergiye Karşı Takınılan Tutum ve Davranışlar* kavramları içinde vergi beyanı hariç tamamında “Doğru” tanımlama oranlarının arttığı, “Yanlış” tanımlama ve “Fikrim Yok” oranlarının ise önemli oranda azaldığı tespit edilmiştir. Vergi beyanı ile ilgili hatalı tanıma öğrencilerin maliye öncesi ve sonrası benzer oranlarda yanlış cevabı verdiği görülmektedir. Öğrencilerin vergi beyanı ile vergi tebliği tanımını karıştırdığı düşünülmektedir.
- ✓ Öğrencilerin maliye eğitimi sonrası *Vergi Otoritesi, Mevzuat ve İdari Yapı* kavramlarının tamamında “İyi Biliyorum” oranlarının arttığı, “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum” ve “Hiç Bilmiyorum” oranlarının önemli oranda azaldığı tespit edilmiştir.
- ✓ Öğrencilerin maliye eğitimi sonrası *Vergi Otoritesi, Mevzuat ve İdari Yapı* kavramlarının tamamında “Doğru” tanımlama oranlarının arttığı, “Yanlış”

tanımlama ve “Fikrim Yok” oranlarının ise önemli oranda azaldığı tespit edilmiştir.

- ✓ Öğrencilerin maliye eğitimi sonrası *Vergi Yönetimi Uygulamaları* kavramlarının tamamında “İyi Biliyorum” oranlarının arttığı, “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum” ve “Hiç Bilmiyorum” oranlarının önemli oranda azaldığı tespit edilmiştir.
- ✓ Öğrencilerin maliye eğitimi sonrası *Vergi Yönetimi Uygulamaları* kavramlarının tamamında “Doğru” tanımlama oranlarının arttığı, “Yanlış” tanımlama ve “Fikrim Yok” oranlarının ise önemli oranda azaldığı tespit edilmiştir.
- ✓ Öğrencilerin maliye eğitimi sonrası *Vergi Türleri* kavramlarının tamamında “İyi Biliyorum” oranlarının arttığı, “Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum” ve “Hiç Bilmiyorum” oranlarının önemli oranda azaldığı tespit edilmiştir.
- ✓ Öğrencilerin maliye eğitimi sonrası *Vergi Türleri* kavramlarının tamamında “Doğru” tanımlama oranlarının arttığı, “Yanlış” tanımlama ve “Fikrim Yok” oranlarının ise önemli oranda azaldığı tespit edilmiştir.

Yapılan çalışma sonucunda maliye eğitimi alan öğrencilerin vergi kültür düzeyinin önemli oranda arttığı tespit edilmiş ve “Maliye eğitimi alan öğrencilerin vergi kültürü artmaktadır”. Hipotezi doğrulanmıştır. Vergilerin devletlerin en önemli finans kaynağı olması bağlamında devlet harcamalarını finanse edecek vergilerin daha sağlıklı ve düzenli toplayabilmeleri toplumun vergi kültürünün artması ile mümkün olmaktadır. Toplumun vergi kültürünün artmasında bu çalışmada da görüldüğü gibi eğitim etkisi önemlidir. Bu bağlamda bu eğitimin toplumun diğer kesimlerine ne şekilde sunulabileceği ve toplumun bir bütün olarak vergi kültürünün nasıl artırılabilceği konusu bundan sonraki çalışmalarda araştırılabilir.

KAYNAKÇA

- Abdieva, R., Pirimbaev, J., & Özdil, T. (2011). Kırgızistan'da Vergi Kültürü ve Belirleyenleri. *SESSION 5C: Orta Asya Ekonomileri II*, 335–341.
- Abdiyeva, R., & Cumakunova, T. (2017). Vergi Bilincini Etkileyen Demografik ve Siyasi Faktörler: Kırgızistan Örneği. *Sosyoekonomi*, 25(32).
- Abdiyeva, Raziya, Özdil, T., & Pirimbayev, C. (2015). Geçiş Ekonomilerinde Vergi Kültürü ve Etkileyen Faktörler : Kırgızistan Örneği. *Bilig*, 75, 43–74.
- Adalısoy, Ö. (2007). *Türkiye’de Dolaylı Vergilerin Gelişimi Ve Makro Ekonomik Etkileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, Denizli.
- Ahmet, A. Y., Sugözü, İ. H., & Erdoğan, S. (2014). Türkiye’de Vergi Yükünün, Enflasyonun ve Vergi Affı Beklentisinin Kayıt Dışı Ekonomiye Etkisi Üzerine Ampirik Bir Uygulama 1985-2012. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 31(1), 23–32.
- Akbey, F. (2014). Türkiye’de Vergi Denetimi Ve Gelirleri Üzerine Bir İnceleme. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 29(1), 63–103.
- Akdeniz, M. (2010). *Kayıtdışı Ekonominin Önlenmesinde Vergi Denetiminin Önemi Ve Çözüm Önerileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Niğde.
- Akdoğan, A. (2019). *Vergi Hukuku ve Türk Vergi Sistemi*. Gazi Kitapevi, 14. Baskı.
- Akdoğan, A. (2020). *Kamu Maliyesi*. 21. Baskı, Gazi Kitapevi.
- Akdoğan, U. (2020). Enflasyon ve Dolaylı Vergiler Arasındaki Bağlantı: Türkiye Örneği. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(4), 2248–2262.
- Akıncı, A., & Özçelik, Ö. (2018). Türkiye’de Dolaylı Vergilerin Enflasyon Üzerindeki Etkisi. *Maliye ve Finans Yazıları*, 110, 9–20.
- Akkara, Ö., & Gencel, U. (2016). Yükseköğretim Öğrencilerinin Vergiye Yönelik Algılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Örneği. *Organizasyon Ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 8(1).
- Akkör, M. (2019). *Dolaylı Ve Dolaysız Vergilerin Ekonomiye Etkisi: Türkiye Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, İstanbul.
- Aktan, C. C., & Çoban, H. (2006). *Vergileme Ekonomisi Ve Vergileme Psikolojisi* (C. C. Aktan & İ. Y. V. Dilek Dileyici (eds.); Seçkin Yay).
- Alicavuşoğlu, Ç. (2016). Vergi Affının Mükellefler Üzerindeki Etkileri Tokat İli Örneği.

Ichacs, 62.

- Alıcı, Y. (2002). *Dolaylı Ve Dolaysız Vergilerin Enflasyon Üzerindeki Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, Niğde.
- Alkan, A. (2009). *Vergi Bilinci Ve Vergi Uygulamaları Karşısında Mükellef Davranışlarının Tespiti: Zonguldak İli Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Ana Bilim Dalı, Zonguldak.
- Altay, A. (2019). *Kamu Maliyesi Teorisi, Gelişimi ve Kapsamı* (S. Y. 5. Baskı (ed.)).
- Altıntaş, Ş. (2019). *Türkiye’de Vergi Kayıp Ve Kaçaklarının Önlenmesinde Vergi Denetiminin Mali Etkinliği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, Isparta.
- Arafat, Ş. B. (2019). *Bilgilendirmeye Yönelik Mükellef Haklarının Vergi Bilincine Etkisi: Konya İli Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, Isparta.
- Arıcı, F. (2007). *Türk Vergi Sisteminin Dolaysız Vergilerde Etkinlik Ve Adalet Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, Sakarya.
- Arıman, Y. (2019). *Kamu Harcamalarının Vergi Uyumuna Etkisi: Türkiye Örneği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, Trabzon.
- Armut, F. (2019). *Mükellefin Vergiye Gönüllü Uyumunda Vergi Ahlakı Faktörünün Değerlendirilmesi (Amasya İli Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, Sakarya.
- Aslanoğlu, S. (2008). Türkiye’de Kayıtdışı Ekonomi Ve Kayıtdışı Ekonomiyi Azaltmaya Yönelik Çözüm Önerileri. *Muhasebe Ve Finansman Dergisi*, 39, 199–211.
- Atçeken, F. D., Altundemir, M. E., & Turan, A. H. (2017). Vergi Aflarının Vergi Uyumuna Etkisi: Kocaeli Örneği. *Maliye Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 59–75.
- Ateş, H., & Nohutçu, A. (2006). Kamu Hizmeti Sunumunda Gönüllü Kuruluşlar Ve Devlet. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 6(11), 245–276.
- Atıyas, İ., & Sayın, Ş. (2001). *Kamu Maliyesinde Saydamlık*. Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı.
- Avşar, G. C. (2018). *Türkiye’de Ücret Gelirlerinin Vergilendirilmesinin Vergi Adaleti Bakımından Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, Eskişehir.
- Ay, A., Sugözü, İ. H., & Köse, N. (2005). Vergi Yüğü Değişmelerinin Kayıt Dışı

- Ekonomiye Etkisinin Simetrikliği Üzerine Bir İnceleme: Türkiye Örneği (1968-2001). *Iktisat Isletme ve Finans*, 20(233), 52–61.
- Ay, H. M. (2006). Türkiye’de Kayıtdışı Ekonomiye Önlemede Bilgi Ekonomisinin Etkinliği Ve Gelir İdaresinin Rolü. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2, 57–82.
- Aydın, D. (2020). *Türkiye’de Dolaylı Ve Dolaysız Vergiler İle Ekonomik Büyüme Arasındaki Nedensellik İlişkisi (2006-2018)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, Kütahya.
- Aytekin, S. (2007). *Türkiye’de Vergi Gelirleri İle Vergi Denetimi Arasındaki Nedensellik İlişkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Ekonometri Anabilim Dalı, Ankara.
- Bahşı, S. (2019). Vergi Kaçakçılığının Nedenleri. *İzmir YMMO Dergisi*, 1(2), 89–95.
- Bakır, G. B. (2009). *Türkiye’de Vergi Denetiminin Vergi Kayıp Ve Kaçaklarını Önlemedeki Etkinliği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, İstanbul.
- Bakırtaş, D. (2014). *Kurumsal İktisat Perspektifinden Vergi Kültürü Ve Ekonomik Gelişme:Teori Ve Uygulama*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,Maliye Anabilim Dalı, İzmir.
- Bakırtaş, D. (2016). Kurumlar, Vergi Kültürü Ve Ekonomik Büyüme. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(1), 67–87.
- Bal, Baris, & Teker, S. (2019). Dolaylı Vergilerin Türk Vergi Sistemindeki Yeri Ve Gelişimi. *PressAcademia Procedia*, 9(1), 166–170.
- Bal, Barış. (2019). *Dolaylı Vergilerin Türk Vergi Sistemindeki Yeri Ve Ekonomiye Etkileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Işık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, İstanbul.
- Barlas, E., & Güney, G. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Vergi Bilinç Düzeylerinin ve Fatura Duyarlılıklarının Ölçülmesi. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 12(2), 177–198.
- Barutçugil, İ. (2011). *Kültürler Arası Farklılıkların Yönetimi*. Kariyer Yayınları, İstanbul.
- Başdağ, G. C. (2017). *Vergi Bilinci Ve Vergiye Bakış Açısı Bağlamında Gönüllü Vergi Uyumı: Kilis 7 Aralık Üniversitesi İİBF Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Ana Bilim Dalı, Tokat.
- Bekleriş, İ. (2019). *Dolaylı Vergilerin Tüketici Tercihleri Üzerindeki Rolü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Niğde.

- Berksoy, T., & Kırçıçek, E. G. (2018). Ülkemizde Vergi Aflarının Vergi Gelirleri Üzerindeki Etkisi: 2002 ve Sonrası. *Journal of Life Economics*, 5(3), 137–152.
- Beşel, F. (2017). Vergi Mükellefleri Perspektifinden Vergi Afları: Kocaeli Örneği. In *ICPESS (International Congress on Politic, Economic and Social Studies)*, 3.
- Beşel, Furkan. (2017a). Türkiye’de Vergi Denetiminin Çeşitli Göstergeler İle Analizi. *Sayıştay Dergisi*, 107, 65–98.
- Beşel, Furkan. (2017b). *Türkiye’de Vergi Denetiminin Ekonomik Ve Hukuki Etkinliği*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, Sakarya.
- Biberoğlu, E. (2006). *Türkiye’de Gönüllü Vergi Uyum*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, İzmir.
- Bilgin, H. K. (2011). Vergi Ahlakının Teorik Çerçevesi. *Journal of the Cukurova University Institute of Social Sciences*, 20(2).
- Bilgin, M. (2005). Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma Tartışmaları. *Kadir Has Ün. İ.İ.B.F. Perşembe Konferansları*.
- Bilgin, N. Ç. (2021). Vergi Affı Uygulamalarının Finansal Tabloların Gerçeğe Uygun Sunulabilmesi Üzerindeki Etkilerinin Araştırılması. *Muhasebe ve Denetime Bakış*, 20(62), 207–222.
- Binbirkaya, İ. (2006). *Türkiye’de Vergi Denetimi Ve Kayıtdışı Ekonomi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, İstanbul.
- Birinci, E. (2010). *Tarım Kesiminin Vergilendirilmesi Ve Vergi Bilinci: Tekirdağ İli Merkez İlçe Örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Namık Kemal Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Ana Bilim Dalı, Tekirdağ.
- Bişgin, A., Ünlüer, S., & Üyümez, M. E. (2018). Vergi Uyumunun Sağlanmasında Muhasebe Meslek Mensupları Faktörü. *Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(2), 365–373.
- Bozdoğan, K. (2011). *Vergi Kaçakçılığında Vergi Cezalarının Caydırıcılık Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, Tokat.
- Buhur, S. (2019). Türkiye’de Dolaylı Vergilerin Yapısının İncelenmesi. *Legal Mali Hukuk Dergisi*, 15(173), 1031–1046.
- Bülbül, M. (2014). *Vergi Uyumunu Açısından Türk Vergi Sisteminin Analizi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, İstanbul.

- Bulu, J. (2018). *Vergi Farkındalığı Ve Vergi Bilincinin Vergiye Gönüllü Uyum Üzerindeki Etkisi (Gaziantep Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Değerlendirme)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Ekonomi Hukuku Ana Bilim Dalı, Gaziantep.
- Buyrukoğlu, S., & Erasa, İ. (2012). Vergi Bilincinin Oluşmasında Mükellef Haklarının Yeri ve Önemi. *Vergi Dünyası Dergisi*, 31(375), 116–127.
- Büyükben, N. K. (2018). *Türkiye’de Vergi Denetiminde Etkinlik Sorunu: Avrupa Birliği Ve OECD Üyesi Devletler Bağlamında Bir İnceleme*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, Afyon.
- Büyükoç, Ö. M. (2017). *Türkiye’de Vergi Denetiminin Kayıt Dışı Ekonomi Üzerindeki Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Muhasebe Denetim Anabilim Dalı, İstanbul.
- Can, E., & Duran, İ. (2015). Demografik Faktörlerin Vergi Ahlakı Üzerindeki Etkisi: İstanbul İli Örneği. *Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar*, 55–71.
- Cansız, H. (2015). Defterdarlık Çalışanlarının Vergi Algıları: Afyonkarahisar Örneği. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 22(2).
- Çat, A., & Yardımcıoğlu, F. (2020). Vergi Adaletine Etki Eden Unsurlar Üzerine Bir Araştırma: Türkiye Örneği. *Uluslararası Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 6(1), 43–75.
- Çataloluk, C. (2008). Vergi Karşısında Mükelleflerin Tutum ve Davranışları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20.
- Çelebi, E. C. (2016). *Vergi Bilinci Ve Vergiye Bakış Açıları: Zonguldak İlinde Serbest Muhasebeci Ve Mali Müşavirler Üzerine Uygulama*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bülent Ecevit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Ana Bilim Dalı, Zonguldak.
- Çelik, K. (2013). *İlköğretim Çağında Vergi Algısının İncelenmesi: Zonguldak İli Örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bülent Ecevit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Ana Bilim Dalı, Zonguldak.
- Çelikkaya, A., & Gürbüz, H. (2006). Mükelleflerin Vergiye Gönüllü Uyumunu Etkileyen Faktörlerin Analizi: Bir Alan Çalışması. *İktisat İşletme ve Finans Dergisi*, 21(247), 122–139.
- Cesur, A. (2013). *Türkiye’de Gelir İdaresinin Yeniden Yapılandırılmasının Vergi Kültürü Açısından Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Anabilim Dalı, Eskişehir.
- Cesur, A., & Çelikkaya, A. (2014). Türkiye’de Vergi Kültürünün Gelişmesinde Gelir İdaresi Başkanlığı’nın Yeri Ve Önemi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari*

Bilimler Fakültesi Dergisi, 16(2), 1–14.

Çetin, G. (2005). *Türkiye’de Vergi Aflarının Vergilemede Etkinlik Ve Adalet Üzerindeki Etkileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, Manisa.

Çetin, G. (2007). Vergi Aflarının Vergi Mükelleflerinin Tutum Ve Davranışları Üzerindeki Etkisi. *Yönetim ve Ekonomi*, 14(2), 171–187.

Çetin, H. (2020). Tüketim Üzerinden Alınan (Dolaylı) Vergiler Ve Türkiye Örneği. *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, 12(1), 19–37.

Çiçek, H. (2006). *Psikolojik Ve Sosyal Yönden Yükümlülerin Vergiye Karşı Tutum Ve Tepkileri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Anabilim Dalı, İstanbul.

Çiçek, H., Karakaş, M., & Yıldız, A. (2008). *Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde vergi yükümlülerinin vergiyi algılama ve tutum analizi: Bir alan araştırması*. Ankara.

Çiçek, U., & Bitlisli, F. (2017). Vergi Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin Vergi Bilinci ve Farkındalığı Üzerindeki Etkisi: Bir Araştırma. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 10(2), 261–277.

Çiçek, U., & Uygun, G. (2019). Kültürün Vergi Ahlakı Üzerindeki Etkisi: Tr 61 Bölgesinde Bir Uygulama. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi (AKAD)*, 11(21), 445–462.

Cığerci, İ., & Eğinir, R. T. (2020). İnsani Gelişmişlik Endeksi İle Dolaylı-Dolaysız Vergiler Arasındaki İlişki: Türkiye Örneği. *Sayıştay Dergisi*, 117, 139–153.

Çil, G. Y. (2012). *Vergi Aflarının Vergi Uyumuna Etkisi: Edirne İline Yönelik Bir Çalışma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, Çanakkale.

Çorap, O. (2017). *Türkiye’de Vergi Adaletini Sağlamada Ödeme Gücünü Kavrama Uygulamalarının Etkinliği: Aydın İli Özelinde Amprik Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, Uşak.

Darbaş, İ. (2014). *Güncel Gelişmeler Işığında Türkiye’de Vergi Kaçakçılığı Suçu Ve Cezası*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Mersin.

Daştan, A. (2011). Muhasebe Meslek Mensuplarının Vergi Kayıp Ve Kaçaklarının Önlenmesindeki Rolü: Doğu Karadeniz Bölgesine Yönelik Bir Araştırma. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 181–206.

Demir, H. İ. (2018a). Kültür, Vergi Kültürü Ve Vergi Anlayışı. *Bilge Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(2), 99–111.

- Demir, H. İ. (2018b). *Kültürün Vergi Mükelleflerinin Tutumları Üzerindeki Etkisi: Batı Akdeniz Örneği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Anabilim Dalı, Isparta.
- Demir, İ. C. (2016). Katlanılabilir Vergi Yüğü Ve Belirleyicileri: Türkiye Üzerine Bir Araştırma. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(2), 79–87.
- Demir, İ. C., & Cigerci, İ. (2016). Vergi Bilincinin Oluşumunda Eğitimin Rolü: İlköğretim Öğrencileriyle Ampirik Bir Çalışma. *Yönetim Ve Ekonomi: Celal Bayar Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 23(1), 127-143.
- Demir, İ. C., & Kaya, P. B. (2017). Çiftçilerin Vergi Algısı Ve Vergi Uyumu: Ampirik Bir Çalışma. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19(2).
- Demir, İhsan Cemil. (2008). *Vergi Ahlakı ve Belirleyenleri Ege Bölgesi Örneği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Anabilim Dalı.
- Demir, Ö. (2003). *İktisat ve Ahlak*. Ankara: Liberte Yayınları.
- Demiral, B. (2007). *Dolaylı Vergilerin Ekonomik Etkileri Ve Avrupa Birliği İle Dolaylı Vergileri Uyumlaştırma Süreci*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kafkas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, Kars.
- Demirkıran, E. (2012). *Türkiye’de Uygulanan Vergi Afları Ve Mükellefler Üzerindeki Etkisine İlişkin Bir Analiz*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, Isparta.
- Demirtaş, T. (2017). *Vergi Kaçakçılığının Önlenmesinde Vergi Denetiminin İşlevi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Dalı, Niğde.
- Deniz, A. S. (2014). *2001 Krizi Sonrasında Dolaysız Vergilerin Türkiye’deki Yeri, Seçilmiş Bazı OECD Ülkeleri İle Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, Ankara.
- Djuma, H. (2019). *Türkiye’deki Vergi Algısının Değerlendirilmesi Uluslararası Öğrencilerden Karşılaştırmalı Perspektif*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Ana Bilim Dalı, Sakarya.
- Doğan, B. S. (2019). *Türkiye’de Vergi Ahlakını Şekillendiren Etkiler*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, İstanbul.
- Doğan, B. S. (2020). Demografik Faktörlerin Vergi Uyumu Üzerindeki Etkisi. *Journal of Politics Economy and Management*, 3(2), 11–21.
- Doğan, E. (2019). *Vergi Bilinci Ve Vergi Algısı: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi*

- Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı, Rize.
- Doğan, M. (2010). *Türkiye’de Vergi Denetiminin Mükellefler Üzerindeki Etkisi (Manisa İli Vergi Mükelleflerinin Denetime Bakışı Üzerine Bir Anket Çalışması)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, Manisa.
- Doğan, Z., & Şahin, A. G. (2017). Vergi Kaçakçılığının Toplum Tarafından Bir Suç Olarak Algılanıp Algılanmadığının Tespitine İlişkin Bir Araştırma. *Dergisi, Omer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi*, 10(3).
- Doğan, Zeki, & Besen, R. (2008). Vergi Aflarının Nedenleri Ve Mükellefler Üzerindeki Etkileri. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 1(1).
- Dumlupınar, S., & Yardımcıoğlu, F. (2015). Vergi Denetimlerinin Kayıtdışı Ekonomi Üzerine Etkisi: Trabzon İli Örneği. *Maliye Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 1–16.
- Dumlupınar, Serdar. (2015). *Vergi Denetimlerinin Kayıtdışı Ekonomi Üzerine Etkisi: Trabzon İli Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, Sakarya.
- Duran, İ. (2013). *Vergi Ahlakı: Kadıköy İlçesinde Ücret Ve Ticari Kazanç Elde Eden Yükümlülere Yönelik Bir Uygulama*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, İstanbul.
- Duran, İ., & Aydın, M. S. (2016). Ekonomik Faktörlerin Vergi Ahlakı Üzerindeki Etkisi: İstanbul İli Örneği. *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, 516–553.
- Edizdoğan, N., & Gümüş, E. (2013). Vergi Afları Ve Türkiye’de Vergi Aflarının Değerlendirilmesi. *Maliye Dergisi*, 164, 99–119.
- Edizdoğan, Nihat, & Gümüş, E. (2013). Vergi Afları ve Türkiye ’ de Vergi Aflarının Değerlendirilmesi. *Maliye Dergisi*, 164, 99–119.
- Edizdoğan, Nihat, Gümüş, E., & Çetinkaya, Ö. (2013). *Kamu Maliyesi*. 5.Baskı,Ekin Yayınevi.
- Egeli, H., & Diril, F. (2014). Vergi bilincinin oluşumunda bilişim teknolojilerinin rolü: İzmir ili için bir uygulama. *Sosyo Ekonomi*, 22(22).
- Eker, A. (2017). *Muhasebe Meslek Mensupları (SMMM) Açısından Vergi Aflarının Değerlendirilmesi: Sivas İlinde Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Sivas.
- Eker, C. (2006). *Türkiye’de Vergi Aflarının Sosyal Ve Ekonomik Etkileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, Bursa.

- Ela, M. (2013). *Türkiye’de Kayıtdışı Ekonomi Ve Eğitim Düzeyi İlişkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, Adana.
- Eraslan, F. A. (2019). *Vergi Denetimi Ve Türkiye’de Vergi Denetiminin Etkinliği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ufuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Ankara.
- Eraslan, G. (2016). *Vergi Mevzuatı Çerçevesinde Türkiye’de Vergi Adaleti Üzerine Bir Değerlendirme*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, Tokat.
- Eratalar, S., Mutlu, A., & Çelen, M. (2012). *Dolayli ve Dolaysiz Vergilerin Türk Mali Sistemi İçerisindeki Yeri: Siyasal, Sosyal ve Ekonomik Sonuçları* (Issue 10).
- Erçoban, N. (2013). *Türk Vergi Sistemi’nde Vergi Kayıp Ve Kaçaklarını Azaltıcı Etkileri Bakımından Vergi Denetiminin Etkinliği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, Isparta.
- Erdinç, Z. (2016). Türkiye’de Kayıt Dışı Ekonomiyle Mücadeleye Yönelik İzlenen Politikalar ve Çözüm Önerileri. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(4), 39–52.
- Erdoğan, İ. (1983). *İşletmelerde Davranış*. Evrim Ofset Matbaacılık.
- Erge, Ö. G. S. (2016). Vergi Bilinci Ve Vergi Ahlakı; Muhasebe Ve Vergi Uygulamaları Lise Ve Ön Lisans Öğrencileri Üzerinde Nitel Bir Çalışma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Ve Teknik Araştırmalar Dergisi*, 12, 232–244.
- Ergen, Z., & Kiliçkaya, L. (2014). Türkiye’de Vergi Denetim Sistemi ve Sistemin Aksaklıklarının Değerlendirilmesi. *Sosyoekonomi*, 21(21).
- Ergün, İ. (2016). *Vergi ahlakı: Uygulamalı örnek (Tekirdağ örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Namık Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, Tekirdağ.
- Erol, A., Çiçek, H., & Karakaş, M. (2009). Diyarbakır İlinde Mükelleflerin Vergiye İlişkin Tutum Ve Algı Analizi. *İktisat İşletme ve Finans*, 24(280).
- Ertekin, Ş. (2018). Türkiye’de Kamu Görevlilerinin Vergi Algıları Üzerine Bir İnceleme. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 23(2), 655–668.
- Ertürk, M. (2020). *İlkokulda Çocuklarda Vergi Bilinci Geliştirme Eğitimi Programı Ve Uygulamalarına İlişkin Öğretmen Görüşleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı, Ankara.
- Genç, F. (2014). *Türkiye’deki Dolaylı Vergilerin Vatandaşlar Üzerindeki Etkilerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Çalışma: İstanbul İli Kadıköy Örneği*. Yayımlanmamış

- Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Gaziantep.
- Gencel, U., & Kuru, E. (2012). Vergi Kültürü ve Vergi Politikaları Etkileşimi : Türkiye Değerlendirmesi. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 10(20), 29–60.
- Gerçek, A. (2016). Yerel Vergi Bilincinin Faktör Analizi İle Değerlendirilmesi: Bursa Örneği. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 14(28), 443–465.
- Gez, H. (2011). *Türkiye’de Kayıt Dışı Ekonominin Önlenmesinde Vergi Denetiminin Rolü Ve Afyonkarahisar İlinde Faaliyet Gösteren Mükelleflere Yönelik Bir Uygulama*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, Afyonkarahisar.
- Gök, F. (2019). *Tunceli’de Vergi Ahlakının Belirleyenleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Munzur Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, Tunceli.
- Gökalp, E. (2011). Kültür: Antropolojik Yaklaşımlar Kültür Sosyolojisi. *Eskişehir: Açık Öğretim Fakültesi Yayını No: 1315*.
- Gökalp, Z. (2013). *Hars ve Medeniyet* (Yalçın Tok). Toker Yayınları, 2 .Baskı.
- Gökbunar, A. R., Selim, S., & Yanikkaya, H. (2007). Türkiye’de Vergi Ahlakını Belirleyen Faktörler Üzerine Bir Araştırma. *Ekonomik Yaklaşım*, 18(63), 69–94.
- Gönnetlioğlu, H. (2010). *Kayıtdışı Ekonomi: Nedenleri, Boyutları Ve Türkiye Örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, Antalya.
- Gözen, S. (2018). *Vergi Aflarının Vergi Gelirlerine Etkisi Üzerine Ampirik Bir İnceleme*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Tokat.
- Gül, S. K. (2008). Kamu Yönetiminde ve Güvenlik Hizmetlerinde Hesap Verebilirlik. *Polis Bilimleri Dergisi*, 10(4), 71–94.
- Güler, H., & Toparlak, E. (2018). Türkiye’de Kayıtdışı Ekonominin Ölçümü ve Avrupa Birliği Ülkeleriyle Karşılaştırılması. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 11(1), 209–220.
- Güler, Y. (2015). Vergi Aflarının Bütçe Ve Genel Ekonomi Üzerine Etkileri. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 8–21.
- Günel, T. (2019). Türkiye’de Dolaylı ve Dolaysız Vergilerin Gelir Dağılımına Etkisi: Ekonometrik Bir Uygulama. *Journal of Yaşar University*, 14(55), 277–287.
- Güner, Ü. (2008). *Türkiye’de Vergi Bilincinin Ve Vergi Ahlakının Oluşmasında Gelir İdaresinin Rolü*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Ana Bilim Dalı Mali Hukuk Programı, İzmir.

- Güney, G. (2018). *Vergi Ahlakı Ve Vergi Uyumunu Açısından Yükseköğrenimin Rolü: Gaziosmanpaşa Üniversitesi Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, Tokat.
- Güngör, E. (1986). *Kültür Değişmesi ve Milliyetçilik*. İstanbul: Ötüken Yayınevi.
- Gür, E. (2019). *Ortaöğretim Öğrencilerinde Vergi Bilinci Ve Vergi Ahlakı: Bingöl İli Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, Malatya.
- Gürbüz, H. (2019). *Serbest Meslek Erbaplarının Vergi Algısı: Ege Bölgesi Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Ana Bilim Dalı, Afyonkarahisar.
- Gürçam, Ö. S., & Moç, T. (2019). Vergi Bilincinin Vergi Ahlakı Üzerindeki Etkisi: Iğdır Üniversitesi İktisat Ve İlahiyat Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Business & Management Studies: An International Journal*, 7(4), 1405–1426.
- Gürdal, T., & Yavuz, H. (2008). AB Ülkelerinde Dolaylı ve Dolaysız Vergilerin Gelişimi: 1995-2007 Dönemi Türkiye'deki Gelişmelerle Karşılaştırmalı Analiz. *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2, 84–116.
- Gürdal, Temel. (1994). *Türkiyede Ücretlerin Vergilendirilmesinin Vergi Adaleti Açısından Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Anabilim Dalı, İstanbul.
- Güzel, S. A. (2020). *Muhasebecilerin Vergi Ahlakının Ve Vergi Uyumunun Belirleyicileri Üzerine Bir Uygulama*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gebze Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Kocaeli.
- Harmanş, A., & Abut, A. (2017). Türkiye'de Kayıtdışı Ekonomi Gerçeği (Elazığ İl Örneği). *Fırat Üniversitesi Harput Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 91–107.
- Hazman, G. G. (2009). Vergi Bilincini Etkileyen Muhtemel Dışsal Etkenlerin Lojistik Regresyon Analizi İle Tespiti. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 4(1), 53–71.
- Hofstede, G. (1983). The cultural relativity of organizational practices and theories. *Journal of International Business Studies*, 14(2).
- Hoşnut, M. (2015). *Türkiye'de Cumhuriyetten Günümüze Vergi Aflarının Vergi Ahlakı Üzerine Etkileri (Konya İli Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, Isparta.
- Hyun, J. (2005). The Compliances in Korea and Japan: Why are they Different. *Journal of Economic Literature* H, 7(1), 135–153. http://www.apecweb.org/confer/hito05/papers/hyun_j.pdf
- İçmen, M. (2018). *1980'den Günümüze Gelir Vergisi Unsurlarının Vergi Adaleti Yönüyle Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi,

- İnanç, M. (2012). *Vergi Ahlakını Şekillendiren Faktörlerin Vergiden Kaçınma Ve Vergi Kaçırma Üzerindeki Etkisi: Biga Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, Çanakkale.
- İpek, S., & Kaynar, İ. (2009). Demografik Faktörlerin Vergi Uyumuna Etkisi: Bir Anket Çalışmasının Sonuçları. *Maliye Dergisi*, 157.
- Isık, A. (2009). Kültür Ve Kalkınma: Vergi Kültürü Örneği. *Ege Akademik Bakış*, 9(2), 851–865.
- İşık, N., & Acar, M. (2003). Kayıt Dışı Ekonomi: Ölçme Yöntemleri, Boyutları, Yarar Ve Zararları Üzerine Bir Değerlendirme. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21.
- İşık, N., & Kılınç, E. C. (2009). OECD Ülkelerinde Vergi Yüğü ve Vergi Türleri: Karşılaştırmalı Bir Analiz. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2009(2), 147–173. <https://doi.org/10.18493/kmusekad.46696>
- İstemi, T. E., & Kocayılmaz, Ş. (2015). Türkiyede Vergi Kaçakçılığı. *Anadolu Bil Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 37, 47–54.
- İzgi, K. (2011). *Vergi Ahlakını Etkileyen Faktörler: Sakarya Üniversitesi Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, Sakarya.
- İzgi, K., & Saruç, N. T. (2011). Sosyo-Kültürel Faktörlerin Vergi Ahlakı Üzerindeki Etkisi: Üniversite Öğrencileri İle Yapılan Anket Çalışması. *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, 3(2), 133–142.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2013). *Günümüzde İnsan ve İnsanlar Sosyal Psikolojiye Giriş*. 15.Baskı, Evrim Yayınları, İstanbul.
- Kahraman, K. G. (2019). *Türkiye’de Vergi Aflarının Etkileri Üzerine Ampirik Bir Çalışma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, Eskişehir.
- Kalkan, A., & Alparslan, A. M. (2009). Şeffaflık, İletişim ve Hesap Verebilirliğin Yerel Yönetim Başarılarına Etkileri. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 1(1).
- Kanlı, M. (2007). *Dolaylı Vergiler Ve Kayıt Dışı Ekonomi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, İstanbul.
- Kapusuzoğlu, A. (2008). Vergi Kaçakçılığı Ve Kayıt Dışı Ekonominin Vergi Kaçakçılığının Oluşumundaki Rolü. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(1), 124–142.

- Karaaslan, A., & Sandalcı, U. (2015). Vergi Ahlakini Belirleyen Faktörlerin Analizine Yönelik Bir Uygulama. *Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar Dergisi*, 52(607), 37–53.
- Karaca, R. (2015). *Vergi Bilinci Ve Vergi Algısı: Kütahya İlinde İlköğretim Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Ana Bilim Dalı, Kütahya.
- Karakaş, M. (2019). Mükelleflerin Vergi Adaletine İlişkin Bakış Açıkları: Diyarbakır ve Yalova Örneği. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21(1), 16–36.
- Karalar, M. A. (2019). *Vergi Ahlakı Ve Vergi Uyumu Açısından Yapılandırma Kanunlarının Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Hukuk Anabilim Dalı, İstanbul.
- Karamelikli, H. (2018). Dolaylı ve Dolaysız Vergilerin Ekonomik Aktiviteler Üzerindeki Simetrik ve Asimetrik Etkileri. *Maliye ve Finans Yazıları*, 110, 95–110.
- Karasioğlu, F., Alagöz, A., & Uçar, G. (2020). Vergi Bilincinin Yaygınlaşmasında Bilişim Teknolojilerinin Etkisi Ve Muhasebecinin Rolü: Uşak İli Örneği. *Business & Management Studies: An International Journal*, 8(4), 482–499.
- Karayılmazlar, E. (2004). Piyasa Ekonomisine Geçiş Sürecinde Vergi Kültürü: Türkiye Örneği. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22(2), 267–284.
- Kargı, V. (2011). Türkiye’de Vergi Aflarının Vergi Gelirlerine Etkisi. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 7(13), 101–115.
- Kargı, Veli, & Yüksel, C. (2010). Türkiye’de Vergi Aflarının Vergi Adaleti Ve Mükellefler Üzerine Etkileri. *Maliye Araştırma Merkezi Konferansları*, 54, 23–44. <http://dergipark.gov.tr/iumamk/issue/793/8659>
- Kaya, A. (2014). Vergi Aflarının Vergi Gelirlerine Etkisi: Türkiye Üzerine Ampirik Bir Analiz. *Maliye Dergisi*, 167, 184–199.
- Kaya, S. C. (2018). *Yükseköğretim Öğrencilerinde Vergi Bilinci Ve Vergi Algısı Üzerine Bir Araştırma: Ahi Evran Üniversitesi Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Muhasebe Ve Finansman Bilim Dalı, Niğde.
- Kaynar, H. (2010). *Vergi Ahlakı Ve Türkiye Açısından Bir Değerlendirme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Anabilim Dalı, Adana.
- Keleş, M. (2019). *Vergi Denetiminin Etkinliğinin Mükellefler Ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Tarafından Değerlendirilmesi: İstanbul İli Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, Sakarya.

- Keleş, S. S. (2019). *Vergi Aflarının Vergi Uyumu Üzerindeki Etkisi: İstanbul İli Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, İstanbul.
- Kıral, E. (2018). Vergi ahlak ve vergi bilincini etkileyen faktörler: Çukurova Üniversitesi öğrencileri üzerine bir analiz. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 11(2), 150–167.
- Kırbaşı, S. (2015). *Vergi Hukuku Temel Kavramlar İlkeler ve Kurumlar*. 20.Baskı, Siyasal Kitapevi.
- Kıyıcı, G. (2019). Türkiye’de Dolaylı-Dolaysız Vergilerin Adalet Açısından Değerlendirilmesi (2005 Sonrası). *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 6(4), 556–571.
- Kızıl, E. (2020). Vergi Affının Sosyoekonomik Etkileri. *Mali Cözüm Dergisi*, 30, 231–242.
- Kocayılmaz, Ş. (2014). *Vergi Kaçakçılığı ,Engelenmesi ,Denetlenmesi Ve Türkiye’de Genel Durum*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, İstanbul.
- Kocayigit, M. B. (2019). *Vergi Uyumu Ve Uyumsuzluğu Sonucunda Oluşan Mükellef Tiplerinin Belirlenmesi: Kocaeli Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, Kütahya.
- Korlu, R. K., Gerçek, A., & Çetinkaya, Ö. (2016). Mükelleflerin Yerel Vergi Algıları Üzerine Bir Analiz: Bursa Örneği. *Yönetim ve Ekonomi: Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 23(3).
- Kumbaşı, E. (2016). *Vergi Bilinci Ve Vergi Ahlakının Gelişmesinde Maliye Bölümü Eğitiminin Rolü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Ana Bilim Dalı, Bolu.
- Kutbay, H. (2020). Vergi Yükünün Kayıtdışı Ekonomiye Etkisi: Yükselen Piyasa Ekonomileri İçin Panel Veri Analiz. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 23(1), 226–239.
- Kutlu, M. (2017). *Gelir Vergisi Mükelleflerinin Vergi Bilinci Düzeyi Ve Sivas İlinde Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı, Sivas.
- Martin, A. (2013). *Türkiye’de 2000 Yılından Sonra Uygulanan Vergi Aflarının Vergi Tahsilatı Ve Vergi Uyumu Üzerindeki Etkileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, İzmir.
- Memiş, M. Ü., Çürük, T., & Ünal, Y. (2019). Elektronik Uygulamaların Vergi Denetimi Üzerine Etkisi: Denetimin Tarafları Üzerine Bir Araştırma. *Maliye Dergisi*, 176, 474–504.

- Mercan, S. (2006). *Vergi Adaleti Ve Türk Vergi Sisteminin Vergi Adaleti Açısından Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, İstanbul.
- Meriç, C. (1986). *Kültürden İrfana*. İstanbul:İnsan Yayınları, İlk Baskı.
- Mersinli, M. (2019). *Trabzon İlinde Demografik Faktörlere Göre Mükelleflerde Vergi Algısının Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Ve Mali Yönetim Ana Bilim Dalı, İzmir.
- Nadaroğlu, H. (1998). *Kamu Maliyesi Teorisi*. Beta Yayınevi.
- Nerré, B. (2001). The Role of Tax Culture in Transformation Processes –The Case of Russia. *Assodation For Studies In Public Economies Working Paper*, 3.
- Nerré, B. (2002). Modeling Tax Culture-A First Approach. *National Tax Association-Tax Institute of America. Proceedings of the Annual Conference on Taxation*, 95, 34–41.
- Nerré, B. (2008). Tax Culture: A Basic Concept for Tax Politics. *Economic Analysis and Policy*, 38(1), 153–167. [https://doi.org/10.1016/S0313-5926\(08\)50011-7](https://doi.org/10.1016/S0313-5926(08)50011-7)
- Nerré, B., & Blumenthal, K. von. (2003). Tax Culture In Nineteenth-Century Austria. *Annual Conference on Taxation and Minutes of the Annua Meeting of the National Tax Association*, 96, 54–62.
- Öğdüm, P. (2019). *Türkiye’de Vergi Mükelleflerinin Eğitim Düzeyi İle Vergi Bilinci İlişkisi: Aydın İl Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, Aydın.
- Oğuz, Y. (2019). *Türkiye’de vergi bilincinin geliştirilmesinde eğitimin rolü: Antalya İli Manavgat ilçesi örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, Antalya.
- Oğuz, Y. S. (2019). *Optimal Vergi Hasılatının Elde Edilebilmesinde Vergi Ahlakı Ve Vergi Bilincinin Rolü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, Tokat.
- Oktay, S. (2018). *Vergi Uyumunun Ekonomik Ve Sosyo-Kültürel Belirleyicileri: Sivas İli Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, Sivas.
- Ömür, Ö. (2019). *Türkiye’de Gelir İdaresinin Organizasyon Yapısının Vergi Uyumuna Etkisinin Analizi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, Bursa.
- Ömürbek, N., Çiçek, H. G., & Çiçek, S. (2007). Vergi Bilinci Üzerine Bir İnceleme:Üniversite Öğrencileri Üzerinde Yapılan Anketin Bulguları. *Maliye Dergisi*, 153.

- Önal, E. Ş. (2006). *Dolaylı Vergilerin Gelir Dağılımı Üzerindeki Etkileri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, İstanbul.
- Öncel, M., Çağan, N., Kumrulu, A., & Göker, C. (2019). *Vergi Hukuku*. Turhan Kitapevi, 28.Baskı.
- Öner, E. (2020). *Vergi Hukuku*. Seçkin Yayıncılık , 12.baskı.
- Organ, İ., & Çavdar, F. (2017). Türkiye’de Vergi Mükellefleri Perspektifinden Vergi Denetiminde Sorunlar: İstanbul, Tekirdağ, Edirne ve Kırklareli’nden Bulgular. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(1), 46–69.
- Organ, İbrahim, & Yegen, B. (2013). Vergi Bilinci Ve Vergi Ahlakı Oluşumunda Muhasebe Meslek Mensuplarının Rolü: Adana Örneği. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 27(4), 241–271. <https://doi.org/10.16951/iibd.71426>
- Özcan, F. (2020). *Ortaöğretimde Muhasebe Ve Finansman Eğitiminin Vergi Bilinci Üzerindeki Etkisi: Gebze Örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, İşletme Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Sakarya.
- Özcan, G., & Bucak, H. (2020). Seçilmiş Ülkelerde Ücretlerin Vergilendirilmesinin Vergi Adaleti Açısından Türkiye İle Karşılaştırılması. *Ahi Evran Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(1), 61–82.
- Özdemir, A. R., & Ayvalı, H. (2007). Vergi Bilincine Sahip Bireylerin Fiş Veya Fatura Alma Duyarlılığını Etkileyen Faktörler. *Maliye Dergisi*, 153.
- Özdemir, P. (2015). Vergi Kültürü Ve Göstergeleri: Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24(1), 175–188.
- Özer, İ. D. (2020). Vergi Kültürünün Vergi Gelirlerine Etkisi: Türkiye Ve Danimarka. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi*, 12(2), 175–188.
- Özevin, Ü. O. (2020). Türkiye’de Ücretler Üzerindeki Bireysel Vergi Yüğü. *Mali Cozum Dergisi/Financial Analysis*, 30(161).
- Özgün, Z., & Yüksel, C. (2017). Mersin’de Vergi Mükelleflerinin Vergi Algısı, Vergi Bilinci Ve Vergi Ahlakı Düzeyinin Ölçülmesi. *Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(2).
- Özgüven, A. V. (2018). Vergi Etiği Açısından Vergi Afları. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 17, 34–46.
- Özkan, E., & Karadeniz, F. (2020). Gelir Vergisi Mükelleflerinin Vergi Afları Karşısında Tutum ve Davranışlarını Belirlemeye Yönelik Bir Saha Araştırması: Tekirdağ İli Örneği. *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(17), 15–23.
- Özkan, Ersan. (2017). Vergi Kültürü Ve Ahlakının Gelişiminde Eğitim Faktörünün Rolü.

Yaklaşım Dergisi (E-Yaklaşım), 289, 473–486.

Öztürk, İ., & Ozansoy, A. (2011). Ücret Gelirleri Üzerindeki Vergi Yükünün Analizi. *Maliye Dergisi*, 161, 197–214.

Öztürk, N. (2019). Vergi Bilincini Şekillendiren En Etkili İç ve Dış Faktörler. *Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(2), 792–802.

Öztürk, N. A. (2019). *Vergi Kültürünün Ekonomik Büyüme Üzerine Etkisi Türkiye Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Ana Bilim Dalı, Karabük.

Öztürk, Ö. F., & Karamıklı, A. (2019). Kayıt Dışı Ekonominin Ekonomik Etkileri. *Uluslararası Uygulamalı Ekonomi ve Finans Çalışmaları Dergisi*, 4(1).

Pehlivan, O. (1986). Vergi Denetimi ve Vergi Denetiminde Etkinlik. *Vergi Dünyası Dergisi*, 62(January).

Pehlivan, O. (2012). *Kamu Maliyesi*. Murathan Yayınevi.

Pekkaya, M., Cural, M., & Karabulut, E. C. (2017). Smm'mlerin Vergi Bilinci Boyutlarına Göre Vergiye Bakışları: Zonguldak'ta Bir Uygulama. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 13(13), 1066–1078.

Polat, O. (2018). *Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Bursa.

Püren, S. (2012). *Vergi Kaçakçılığının Farklı Nitelikteki Suçlar İle Karşılaştırılması: Zonguldak İlinde Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, Zonguldak.

Rakıcı, C. (2011). Vergi Denetiminin Yeni Yapısı Ve Denetimin Kayıtdışılığı Önleme Fonksiyonu. *Zonguldak Karaelmas University Journal of Social Sciences*, 7(14).

Şaan, A. (2008). *Türkiye'de Vergi Kaçakçılığının Önlenmesinde Vergi Denetiminin Etkinliği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, Edirne.

Saat, E. (2015). *Vergi Yüküne Karşı Vergi Mükelleflerinin Tutumu: Kütahya Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, Kütahya.

Sabankaya, M. (2019). Vergi Kaçakçılığı Ve Kayıt Dışı Ekonomi. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 6(4), 160–166.

Sağbaş, İ., & Başoğlu, A. (2005). *İlköğretim Çağındaki Öğrencilerin Vergileri Algılaması: Afyonkarahisar İli Örneği*. 123–144.

- Sağlam, M., & Aytaç, D. (2015). Vergi Mükelleflerinin Vergi Denetimi Algıları: Çorum Örneği. *Sosyoekonomi*, 23(25), 127–148.
- Sağlam, Metin. (2013). Vergi Algısı Ve Vergi Bilinci Üzerine Bir Araştırma: İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencilerinde Vergi Algısı Ve Bilinci. *Sosyoekonomi*, 19(19). <https://doi.org/10.17233/se.64180>
- Şahin, A. (2009). *Kayıt dışı Ekonomi Ve Vergi Ahlakı Etkileşimi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, Çanakkale.
- Şahin, A. G. (2016). *Vergi Kaçakçılığının Toplum Tarafından Bir Suç Olarak Algılanıp Algılanmadığının Tespitine İlişkin Bir Araştırma*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Niğde.
- Şahin, M. (2011). *Türkiye’de Vergi Uygulamaları Ve Vergi Ahlakı İlişkisi: Trabzon, Giresun Ve Gümüşhane İlleri Örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, Isparta.
- Şahin, M., & Hatırlı, S. A. (2016). Türkiye’de Vergi Uygulamaları Ve Vergi Ahlakı İlişkisi: Trabzon, Giresun Ve Gümüşhane İlleri Örneği. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 7(18).
- Şahin, S. (2014). *Vergi Aflarının Vergi Adaleti Ve Mükellefler Üzerindeki Etkileri: Erzincan İli Örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, Sivas.
- Şahpaz, K., Akgül, Ö., & Yardımcıoğlu, F. (2014). Fırıncı Esnafının Vergi Bilinci Ve Vergi Algısı: Sakarya İli Örneği. *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 2(3).
- Sakıncı, S., & Cura, S. (2012). Mali Sosyalleşme ve Kültür İlişkisi. *Mali Sosyoloji Üzerine Denemeler*, 33.
- Şamcı, E. B. (2016). *Türkiye’de Vergi Denetimi Ve Vergi Kayıp-Kaçaklarının Önlenmesi Yönünden Vergi Denetiminin Rolü: Pendik Uygulama Denetim Müdürlüğü Örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, İstanbul.
- Sandalcı, U. (2015). *Vergi Ahlakını Belirleyen Faktörlerin Analizine Yönelik Bir Uygulama*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, Kütahya.
- Şanver, C. (2018). Türkiye’de 1980 Sonrası Vergi Afları Ve Kamu Gelirleri Açısından Etkinliği. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(2), 35–63.
- Şanver, Cahit. (2017). Türk Vergi Sisteminde Vergi Kabahat ve Suçlarına Uygulanan Yaptırımların Caydırıcılığı Araştırması. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 15(29), 91–106.

- Sarı, B., & Gencel, U. (2016). Türkiye’de Tarım Kesiminde Vergi Uyumuna Ve Vergi Bilinci: Malatya Merkez İlçe Örneği. *Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 1–17.
- Saruç, N. T. (2015). *Vergi Uyumuna Teori Ve Uygulama*. Seçkin Yayıncılık.
- Savaşan, F. (n.d.). Türkiye’de Kayıtdışı Ekonomi ve Dinamikleri. In *ICPESS (International Congress on Politic, Economic and Social Studies)*, No. 1.
- Savaşan, F. (2006a). Vergi Afları: Teori Ve Türkiye Uygulamaları (“Vergi Barışı” Uygulama Sonuçları). *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(1), 41–65.
- Savaşan, F. (2006b). Vergi Aflarına Mükellef Tepkisi: Türkiye’de Vergi Aflarından Kimler Faydalanyor? *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12, 149–171.
- Savaşan, F., & Çetintaş, H. (2008). Vergi Yükü Ve Vergi Kaçırma: Türkiye’de Uzun Dönem Karakteristikleri Üzerine Ampirik Bir Değerlendirme. *Yönetim ve Ekonomi Bilimleri Konferansı*, 213–228.
- Savaşan, Fatih, & Odabaş, H. (2005). Türkiye’de Vergi Kayıp Ve Kaçaklarının Nedenleri Üzerine Ampirik Bir Çalışma. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 5(10), 1–28.
- Saygın, Ö. (2013). *Vergi Uyumuna Ve Vergi İdaresinin Vergi Uyumuna Etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Anadolu Üniversitesi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Anabilim Dalı, Eskişehir.
- Selçuk, İ., Kaynar, İ., & Öksüz, M. (2012). Vergi Aflarının Yükümlü Psikolojisi Açısından Değerlendirilmesi: Trakya Bölgesi Örneği. *Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 245–253.
- Selman, F. (n.d.). *Kayıtdışı Ekonomi Ve Türkiye’deki Boyutu*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, Eskişehir.
- Şen, H., & Sağbaş, İ. (2017). *Vergi Teorisi Ve Politikası* (A. Yayınları (ed.)).
- Şen, M. (2019). *Dolaylı Ve Dolaysız Vergilerin Ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkisi: Türkiye Örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, İzmir.
- Şencan, D. (2013). *Türkiye’de Beyana Dayalı Vergilerde Vergi Bilinci, Vergi Ahlakı Ve Verimliliğin Sağlanmasında İdare İle Mükellef Arası İlişkiler*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Ana Bilim Dalı, Isparta.
- Şenyüz, D. (1995). *Vergilendirmede Yükümlü Psikolojisi*.
- Serim, N. (2015). Gönüllü Vergi Uyumunu Arttırmada Kamu Otoritesinin Düzenleyici Rolünün Ve Mükellef Çevresinin Önemi: Sıralı Probit Model Yaklaşımı. *Afyon*

- Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17(1), 141–156.
- Serim, N., & Yağanoğlu, N. Y. (2017). İyi Yönetişim ve Vergi Uyum: Çanakkale İçin Bir Sıralı Probit Uygulaması. *Journal of Entrepreneurship & Development/Girisimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 12(2).
- Serinkan, C., & Erdoğan, M. (2017). Vergi Bilinci Üzerine Ampirik Bir Araştırma: Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Örneği. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(4), 515–529.
- Şimşek, E. (2007). *Türk Vergi Sisteminde Vergi Kaçakçılığı Suçu*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, İstanbul.
- Sinkuniene, K., & Levisauskaite, K. (2010). Analyzing Macroeconomic Indicators Of The Tax System From A Tax-Cultural Perspective. *Taikomoji Ekonomika: Sisteminiai Tyrimai*, 4.
- Şişman, M. (2014). *Örgütler ve Kültürler*. 4.baskı, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.
- Sofracı, İ. E., & Güney, G. (2017). Vergiye Gönüllü Uyum Etkileyen Faktörlerin Psikolojik ve Sosyolojik Yönleriyle İncelenmesi: Mersin İli Örneği. *Toplum ve Demokrasi*, 11(23), 157–182.
- Şölen, E. (2017). *Kayıtdışı Ekonomide Vergi Ve Vergi Denetiminin Önemi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Okan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, İstanbul.
- Soydal, H., & Yılmaz, L. (2009). Türkiye’de Dolaylı Ve Dolaysız Vergiler Ve Ekonomiye Etkileri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO Dergisi*, 12(1–2), 295–308–308.
- Sünel, D. (2019). *Vergi Adaleti Ve 2000 Sonrası Dönemde Türk Vergi Sisteminin Vergi Adaleti Açısından Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, Manisa.
- Tabakan, G., & Avcı, O. (2018). Vergi Bilinci Ve Vergi Tutumunu Etkileyen Faktörler: Aksaray Üniversitesi İİBF Öğrencileri Üzerine Bir Analiz. *Mali Cozum Dergisi/Financial Analysis*, 149.
- Taşkın, A. (2019). *Dolaylı Ve Dolaysız Vergilerin Türkiye’deki Gelir Dağılımı Üzerine Etkileri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, Çanakkale.
- Taşkın, Y. (2010). Vergi Aflarının Hukuki Niteliği Ve Gerekçeleri. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 2, 122–128.
- Taşlıalan, G. Ş. (2019). *Muhasebe Meslek Mensuplarının Vergi Kaçakçılığına İlişkin Algıları Üzerine Bir Araştırma*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı,

Kahramanmaraş.

- Taytak, M. (2010). İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinde Vergi Bilincinin Tespiti: Ampirik Bir Araştırma. *Maliye Dergisi*, 158.
- Taytak, M., & Dalkıran, T. A. (2019). Vergi Denetim Algısına Sahip Vergi Mükelleflerinin Vergi Adaleti ve Vergi Affı Uygulamalarına Bakışı. *Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 6(1), 109–132.
- Taytak, Mustafa. (2016). Vergi Kültürünü Belirleyen Faktörler ve Mükelleflerin Demografik Özelliklerinin Vergi Kültürü Üzerindeki Etkisi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(7), 1933–1957.
- Tekçe, H. M. (2016). Mükelleflerin Kayıtdışı Ekonomiye Yönlenme Nedenleri: Ostim Organize Sanayi Örneği. *Uluslararası Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2(4), 117–134.
- Tekece, N. (2010). *Kayıtdışı Ekonomi-Ölçülmesi Türkiye’deki Boyutları Ve Sonuçları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi Ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, Ankara.
- Tekin, A., & Gürçam, Ö. S. (2017). Vergi Affı Uygulamalarının Vergiye Gönüllü Uyum İle İlişkisi: Iğdır İli Üzerine Bir Araştırma. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(6), 116–126.
- Tekin, A., & Tuncer, G. (2013). Vergi Afları Sonrasında Vergi Uyum Süreci. *Sakarya İktisat Dergisi*, 2(2), 1–26.
- Teyyare, E., & Kumbaşlı, E. (2016). Vergi Bilinci Ve Vergi Ahlakının Gelişmesinde Maliye Bölümü Eğitiminin Rolü. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(4), 1–29. <https://doi.org/10.11616/basbed.vi.455401>
- Tokdemir, S. (2019). *Elektronik Vergi Uygulamalarının Vergi Maliyeti Ve Vergi Uyumu Üzerindeki Etkileri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, İstanbul.
- Topal, M. H. (2016). Vergi Adaleti Algısı: Gelir Vergisi Mükellefleri Üzerine Bir Araştırma. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 9(2), 149–172.
- Topal, Mehmet Hanefi. (2011). *Refah Devletine Yönelik Tutumlar Ve Vergi Adaleti Algısı: Türkiye Üzerine Bir Araştırma*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, Trabzon.
- Topkan, Z. (2016). *Gönüllü Vergi Uyumu Ve Türkiye’de Gelir İdaresinin Rolü*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, Edirne.
- Tosuner, M., & Demir, İ. C. (2008). Ege Bölgesi’nin Vergi Ahlak Düzeyi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(2), 355–373.

- Tosuner, M., & Demir, İ. C. (2009). Vergi Ahlâkının Sosyal Ve Kültürel Belirleyenleri. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(1), 1–15.
- Tuğay, O. (2019). Muhasebe Meslek Mensuplarının Bakış Açısıyla Vergi Affı Uygulamalarının Değerlendirilmesi: Tr61 Bölgesi'nde Bir Araştırma. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 21(2), 530–554.
- Tuncer, M. (2002). Hükümet - Birey İlişkilerinin Vergi Uyumuna Etkisi ve Türkiye. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 52(3), 1. https://doi.org/10.1501/sbfder_0000001760
- Turhan, M. (1994). *Kültür Değişimleri*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Vakfı Yayınları.3.Baskı.
- Tylor, E. B. (1924). *Primitive Culture*. London: Murray Inc.
- Uğurlu, H. (2019). Vergilendirmede Basitlik İlkesi Açısından Türk Vergi Sisteminin Değerlendirilmesi. *The Journal of International Scientific Researches*, 4(2), 178–194.
- Ülken, H. Z. (1948). *Millet ve Tarih Şuuru*. İstanbul: Pulhan Matbaası.
- Ünal, E. K. (2014). *Türkiye'de Kayıt Dışı Ekonomi Ve Vergi Denetimi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, Isparta.
- Ünal, S. (2018). *Türkiye'de Vergi Aflarının Kayıtdışı Ekonomiye Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, Kütahya.
- Ünlü, Z. (2019). *Türkiye'de Dolaylı Vergilerin Vergi Adaleti Açısından Analizi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, İstanbul.
- Uray, M. S. (2017). *Türkiye'de Vergi Harcamaları İle Vergi Adaleti Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, Isparta.
- Us, V. (2004). Kayıtdışı Ekonomi Tahmini Yöntem Önerisi: Türkiye Örneği. *Türkiye Ekonomi Kurumu Tartışma Metni*, 17. <http://www.tek.org.tr>
- Uyanık, A. (2019). Vergi Bilinci ve Vergiye Gönüllü Uyumun Vergi Gelirlerine Etkilerinin Değerlendirilmesi. *Maliye Dergisi*, 177(354), 354–386.
- Uygun, G. (2019). *Kültürün vergi ahlakı üzerindeki etkisi: TR 61 bölgesinde bir uygulama*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Muhasebe ve Finansal Yönetim Anabilim Dalı, Burdur.

- Üyümez, M. E. (2016). Vergi Mevzuatının Karmaşıklığı Ve Uzlaşma Yöntemi Bağlamında Vergi Uyumunun Değerlendirilmesi. *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, 8(1), 39–45.
- Uzun, M. (2015). *Muhasebe meslek mensuplarının vergi ahlakına etkisi: Sakarya ili örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, Sakarya.
- Varlı, Y. (2016). *Türkiye’ De E-Muhasebe Uygulamaları Ve Vergi Denetimine Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Muhasebe Finansman Bilim Dalı, Konya.
- Yaşa, A. A., & Özen, A. (2016). Dolaysız Vergiler Açısından Türk Vergi Sistemi İle Ab Vergi Sisteminin Değerlendirilmesi. *International Journal of Applied Economic and Finance Studies*, 1, 18.
- Yegen, B. (2013). *Vergi Bilinci Ve Vergi Ahlakı Oluşumunda Muhasebe Meslek Mensuplarının Rolü: Adana İli Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Ana Bilim Dalı, Denizli.
- Yeniçeri, H., & Çevik, S. (2014). Sosyal ve Politik Etkileşim, Bireysel Değerler ve Vergi Ahlakı Arasındaki İlişkilerin Yapısal Eşitlik Modeli ile Test Edilmesi. *Amme İdaresi Dergisi*, 47(3).
- Yenigün, Y. (2012). *Vergi Bilinci Ve Vergi Uygulamaları Karşısında Mükelleflerin Davranışları: İstanbul Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Ana Bilim Dalı, Isparta.
- Yeşilyurt, Ş. (2015). Vergi Bilincinin Vergi Ahlakı Üzerindeki Etkisi: Maliye ve İlahiyat Bölümü Öğrencileri Örneği. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(32), 36–56.
- Yılayaz, H. Ç. (2019). *Denizli Çardak İle Afyonkarahisar Dazkırı İlçelerindeki Mükelleflerin Vergi Algılarının İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Ana Bilim Dalı, Afyonkarahisar.
- Yıldırım, E. (2019). *Vergi Afları Ve Mersin Halkının Vergi Aflarına Bakış Açısı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, Mersin.
- Yıldız, G., & Bakır, Z. (2019). Lise Öğrencilerine Yönelik Vergi Bilinci: Eskişehir Örneği. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 6(4), 294–307.
- Yılmaz, H. (2019). *Vergi Kültürünün İnşası*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Anabilim Dalı, İstanbul.
- Yöney, E. (2019). *Türkiye’de vergi kültürü: değerler ve vergi davranışı açısından bir modelleme*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Anabilim Dalı, İstanbul.

Zorlu, Ö. (2012). *İlköğretim Çağındaki Öğrencilerin Vergi Bilinci Düzeyi Ve Vergi Bilinci Düzeyi İle İlgili Örnek Uygulama: Ankara İli Örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü İşletme Eğitimi Ana Bilim Dalı, Ankara.



EKLER

Ek 1: Anket

Değerli Katılımcı; Bu anket, akademik bir çalışmada kullanılmak üzere hazırlanmıştır. Doğru tespitlerin yapılabilmesi için soruları düşüncelerinizi en iyi yansıtacak şekilde cevaplamanız önem arz etmektedir. Söz konusu bilgiler bilimsel çalışma dışında herhangi bir amaçla kullanılmayacaktır. Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz.

Bu anket, Üniversite öğrencilerinin vergi alanında eğitim almaya başladıklarında vergi kültür düzeylerinin ölçülmesi, dönem içerisinde vergi alanındaki eğitimlerini tamamladıklarında vergi kültür düzeylerinin ne şekilde etkilendiğinin ölçülmesi hedeflenmektedir. Doğru tespitlerin yapılabilmesi için soruları düşüncelerinizi en iyi yansıtacak şekilde cevaplamanız önem arz etmektedir.

Danışman: Prof. Dr. Fatih Yardımcıoğlu
Sakarya Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi
e-posta: fyoglu@sakarya.edu.tr

Davut Kiracıoğlu
Maliye Anabilim Dalı
Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi
e-posta: davutkiracioglu@gmail.com

DEMOGRAFİK SORULAR

S1. İsim Soy İsim:

S2. Cinsiyetiniz? ☐ Kadın ☐ Erkek

S3. Yaşınız?.....

S4. Eğitim Gördüğünüz Bölüm ?

☐ İşletme ☐ İktisat ☐ Uluslararası İlişkiler ☐ Maliye

S5. Öğrenim Türünüz? ☐ 1. Öğretim ☐ 2. Öğretim

S6. Ortalama aylık gelir düzeyiniz ?

☐ 400 ve Altı ☐ 401-500 ☐ 501-1000 ☐ 1001 ve Üzeri

S7. Vergi ile ilgili haberleri ne sıklıkla takip edersiniz?

☐ Çok sık ☐ Sık ☐ Nadiren ☐ Hiç

S8. Vergi ile ilgili haberleri nereden takip edersiniz?

☐ Takip Etmiyorum

☐ Gazete

☐ Televizyon

☐ Radyo

☐ Instagram ☐ Twitter ☐ Facebook

☐ Dergi

☐ Diğer.....

VERGİ KÜLTÜRÜNE ETKİ EDEN FAKTÖRLERE DAİR KAVRAMLARI BİLME DÜZEYİ									
(Aşağıdaki Kavramları Bilme Düzeyinizi İşaretleyiniz)									
1-İyi Biliyorum 2-Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum 3-Hiç Bilmiyorum									
	MÜKELLEF	1-İyi Biliyorum	2-Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum	3-Hiç Bilmiyorum		VERGİ OTORİTESİ	1-İyi Biliyorum	2-Duydum Ama Ayrıntısını Bilmiyorum	3-Hiç Bilmiyorum
	Vergiye Algılayış ve Vergiye Bakış					Mevzuat ve İdari Yapı			
1	Vergi				21	Hazine ve Maliye Bakanlığı			
2	Vergi Bilinci				22	Vergi İdaresi			
3	Vergi Ödevi				23	Vergi Müfettişi			
4	Vatandaşlık Bilinci				24	Vergi Sistemi			
5	Vergi Mükellefi				25	Vergi Adaleti			
6	Vergi Yüğü				26	Vergi Kanunlarının Açıklığı			
7	Kamu Geliri					Uygulama			
8	Kamu Hizmeti				27	Vergi Tarhı			
9	Kamu Harcaması				28	Vergi Tahakkuku			
10	Hükümete Güven				29	Vergi Tebliği			
					30	Verginin Tahsili			
	Takınılan Tutum ve Davranışlar				31	Vergi Denetimi			
11	Vergi Uyumu				32	Vergi Cezası			
12	Verginin Reddi				33	Vergi Affı			
13	Vergi Direnci				34	Vergi İstisnası			
14	Vergi Suçu				35	Vergi Muafiyeti			
15	Vergi Kaçırma				36	Dolaylı Vergi			
16	Vergiden Kaçınma				37	Dolaysız Vergi			
17	Vergi Ziyatı				38	Şeffaflık ve Hesap Verilebilirlik			
18	Vergi Beyanı					Vergi Türleri			
19	Vergi Ahlakı				39	Katma Değer Vergisi (KDV)			
20	Kayıt dışı Ekonomi				40	Özel Tüketim Vergisi (ÖTV)			
					41	Gelir Vergisi (GV)			

				42	Motorlu Taşıtlar Vergisi (MTV)			
				43	Özel İletişim Vergisi (ÖİV)			
				44	Emlak Vergisi (EV)			
				45	Veraset ve İntikal Vergisi			
				46	Harç			

Vergi Kültürüne Etki Eden Faktörlere Dair Kavramları Bilme Düzeyi DİKKAT: Bilmiyorsanız Kesinlikle Fikrim Yok Şıkkını İşaretleyiniz. 1.Doğru 2.Yanlış 3.Fikrim Yok	1-Doğru	2-Yanlış	3-Fikrim Yok
VERGİYE BAKIŞ VE VERGİYİ ALGILAYIŞ			
Vergi vatandaşların elde ettiği gelirlerin devlet tarafından haksız yere alındığı bir uygulamadır.			
Vergi Bilinci , devletin görevlerini yerine getirebilmesi açısından verginin önemini bilen bireylerin, vergisel yükümlülüklerini yerine getirme konusundaki istekliliklerinin düzeyini ifade etmektedir.			
Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere, mali gücüne göre Vergi Ödemekle yükümlüdür			
Bilinçli bir vatandaş yaşadığı ülkenin kalkınarak gelişebilmesi için kendisine düşen vergi ödemekle ilgili görev ve sorumlulukları doğru ve özenli bir şekilde yerine getirmelidir.			
Vergi Mükellefi , vergiyi halktan toplamakla görevli kişidir.			
Vergi Yükü kişinin vergi ödemesi dolayısıyla gelirinde meydana gelen azalmadır.			
Kamu Gelirleri kamu hizmetlerinin finansmanı için devlet tarafından halktan toplanan vergi, harç benzeri gelirlerin genel adıdır.			
Kamu Hizmeti , devletin topluma sunduğu savunma, eğitim, sağlık gibi her türlü mal ve hizmetlerdir.			
Ödediğim vergi, Kamu Harcamaları vasıtasıyla topluma hizmet olarak döner.			
Hükümete Güven duygum vergi ödeme düzeyimi etkiler. Güvenim arttıkça vergi ödeme isteğim de artar.			
TAKINILAN TUTUM VE DAVRANIŞLAR			
Vergisel yükümlülüklerin, vergi kanunlarına uygun bir şekilde doğru ve zamanında yerine getirilmesine Vergi Uyum u denir.			
Verginin Reddi mükellefin vergiyi yok sayması ve toptan kabul etmemesidir.			
Vergi Direnci , mükelleflerin vergi ödememek ya da olabildiğince az vergi ödemek adına gösterdikleri tepkidir.			
Vergi kanunlarında gösterilen maddi ve biçimsel yükümlülüklerle aykırı olarak işlenen fiiller, Vergi Suçu kapsamında değildir.			
Vergi Kaçırma bir hırsızlıktır.			

Vergiden Kaçınma , mükellefin yalan beyanda bulunarak ödeyeceği vergiyi az ödemesidir.			
Vergi Ziyatı , mükellefin vergi sorumluluklarını zamanında yerine getirmemesi veya eksik yerine getirmesi durumunda ortaya çıkar.			
Vergi Beyanı vergi idaresinin kişiye ödemesi gereken vergiyi söylemesidir.			
Vergi Ahlakı yüksek olan birey, vergisini zamanında ve tam olarak öder.			
Kayıt dışı Ekonomi , belgeye hiç bağlanmamış ya da içeriği gerçeği yansıtmayan belgelerle gerçekleştirilen ekonomik faaliyetlerin devletin bilgisi dışına taşınmasıdır.			
MEVZUAT VE İDARİ YAPI			
Türkiye Cumhuriyeti Hazine ve Maliye Bakanlığı , kamu gelir ve giderleri ile ilgili işlerden sorumlu bakanlıktır.			
Vergi İdaresinin mükellefe sıcak davranması vergiye uyumu artırır			
Vergi Müfettişi , vergi toplamakla görevli olan memurdur.			
Belli bir ülkedeki vergi ile ilgili hukuki rejime Vergi Sistemi denir.			
Vergi Kültürüne Etki Eden Faktörlere Dair Kavramları Bilme Düzeyi DİKKAT: Bilmiyorsanız Kesinlikle Fikrim Yok Şıkkını İşaretleyiniz. 1.Doğru 2.Yanlış 3.Fikrim Yok	1-Doğru	2-Yanlış	3-Fikrim Yok
Verginin Adaleti vergi yükünün toplumca uygun ve kabul edilebilir biçimde dağılımını ifade eder			
Vergi Kanunları ne kadar açık ve anlaşılır olursa mükellefler o kadar daha fazla vergi verebilirler.			
UYGULAMA			
Vergi Tarhı vergi alacağının kanunlarda gösterilen matrah ve oranlar üzerinden hesaplanarak miktarının belirlenmesidir.			
Vergi Tebliği mükellefin ödediği vergiyi idareye bildirmesidir.			
Vergi Tahakkuku tarh ve tebliğ edilen verginin ödenecek aşamaya gelmesidir.			
Devlet alması gereken vergiyi mal ve hizmet olarak da Tahsil edebilir.			
Vergi Denetimleri vergi gelirlerinde azalmaya neden olur.			
Vergi Cezası mükellefin vergi kanunlarına aykırı davranışları dolayısıyla yapılan bir uygulamadır.			
Vergi Afları ne kadar sık çıkarsa insanların vergisini zamanında verme istekleri o kadar artar.			
Vergi İstisnası vergiye tabi bir konunun vergi kapsamı dışında bırakılmasıdır.			
Vergi Muafiyeti vergi kanunlarına göre vergilendirilmesi gereken bir kişinin vergi dışı bırakılmasıdır.			
Harcamalar üzerinden alınan vergilere Dolaylı Vergi denir.			

Ülkemizde toplam vergi gelirleri içerisinde Dolaysız Vergilerin payı fazladır.			
Devlette Şeffaf ve Hesap verilebilir bir yönetim anlayışı toplumun vergi ödeme isteğini olumsuz etkiler.			
VERGİ TÜRLERİ			
Katma Değer Vergisi (KDV) geliri olan herkesin gelirinin bir oranı olarak ödediği bir vergidir.			
Özel Tüketim Vergisi (ÖTV) sadece ithal edilen otomobiller üzerinden alınan bir vergidir.			
Gelir Vergisi (GV) gerçek kişilerin gelirleri üzerinden alınan bir vergidir.			
Motorlu Taşıtlar Vergisi (MTV) motorlu taşıtlar üzerinden yılda iki kez alınan bir vergidir.			
Özel İletişim Vergisi (ÖİV) günümüzde devlet tarafından alınmayan, kaldırılmış bir vergidir.			
Emlak Vergisi (EV) emlak alım satımı dolayısıyla emlak alanın ve satanın ödediği bir vergidir.			
Türkiye’de toplanan vergiler arasında Veraset ve İntikal Vergisi çok önemli bir paya sahiptir.			
Harç devlet veya yetkili kıldığı organları tarafından zorla alınan bir tür vergidir.			

ÖZGEÇMİŞ

Ad Soyad: Davut KİRACIOĞLU	
Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	Anadolu Üniversitesi
Fakülte	İktisat Fakültesi
Bölümü	Kamu Yönetimi
Makale ve Bildiriler	
1- Üniversite Maliye Eğitiminin Vergi Kültürüne Etkisi: Sakarya Üniversitesi SBF Maliye Bölümü Örneği- Maliye Araştırmaları Dergisi-Aralık 2021	